

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

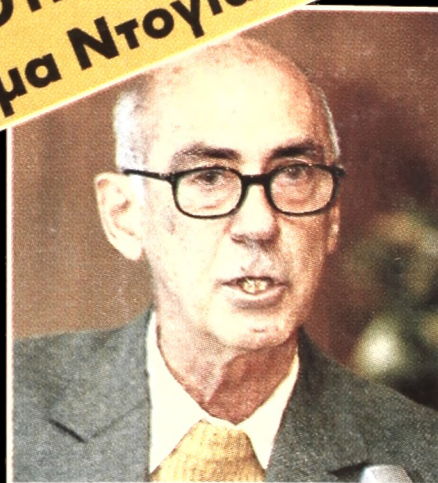
ΑΝΤΙ



Περίοδος Β'
Τεύχος 722
Παρασκευή
6 Οκτωβρίου 2000
Δρχ. 700

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ:
Το πόρισμα Ντογιάκου

Η λήξη των Ολυμπιακών
Ο νέος ριζοσπαστισμός
Πολιτικός σεισμός στη Σερβία
Η κατάρρευση της μεταρρύθμισης στην Παιδεία



Ο κ. πρόεδρος και ο κ. καθηγητής μαζί με
τους υπουργούς τους θα παραπεμφθούν
για τις παρανομίες τους;

Η Ελλάδα χρειάζεται σωσίβια





ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΝΑΔΗΣ

Μόλις κυκλοφόρησε

από τις εκδόσεις **Κατάρτι**
το βιβλίο του **Παναγιώτη Κουνάδη**

Εις ανάμνησιν στιγμών ελκυστικών

(Κείμενα γύρω από το ρεμπέτικο) Τόμος Α'

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΝΑΔΗΣ

ΕΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ
ΣΤΙΓΜΩΝ ΕΛΚΥΣΤΙΚΩΝ



ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΡΕΜΠΕΤΙΚΟ



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΤΑΡΤΙ

Ένα έργο ζωής από τον μουσικολόγο Π. Κουνάδη που βγάζει το ρεμπέτικο από τη στενή μουσικολογική-κοινωνική έρευνα και το εξετάζει σαν πολιτισμικό φαινόμενο.

Περιλαμβάνει:

- Εργασίες του της περιόδου 1974-1990
- Αυθεντικές συνεντεύξεις δημιουργών
- Εκτενείς πληροφορίες για τη δισκογραφία όλων των περιόδων του ρεμπέτικου
- Πλούσιο φωτογραφικό υλικό
- Συστηματική κατάταξη των τραγουδιών των σημαντικότερων δημιουργών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **Κατάρτι**

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9, 106 79 Αθήνα Τηλ. 3604793-3601271 Fax:3609697

E-mail katarti@hellasnet.gr



Περίοδος Β' • Έτος 27ο • Τεύχος 722

Παρασκευή 6 Οκτωβρίου 2000 • Δρχ. 700

**ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ANTI-ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrparou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Κωνσταντίνος Νούλας

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Μάχη Γεωργιάδου

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί

Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 6.500 δρχ., Ετήσια 13.000 δρχ.,

Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 50.000 δρχ.

Φοιτητική ετήσια: 10.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 41 δολ., Ετήσια: 82 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 50 δολ., ετήσια 100 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

✓ Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 237. 463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Με οργή	4
• VIRTUAL REALITY	5
• ANTHROP: Ανακριτές παντός καιρού	6
• ΤΟ ΘΕΜΑ: Το colpo grosso των ελληνικών θαλασσών	8
• ANTI-ΘΕΣΕΙΣ	10
• Ο κύριος Εκσυγχρονιστής: Ένα παλιό εντιτόριαλ	14
• Σ. Προτεστάκης: Εναντίον μιας κοινωνίας κρατικοδίαιτων εξουσιαστών	15
• E-MAIL: Από τον Απόστολο Διαμαντή	16
• Στέλιος Καφαντάρης: Ακτοπλοΐα σκοπιμοτήτων	17
• Μάνος Στεφανίδης: Το ναυάγιο της ελπίδας	18
• Α. Μνήμονας: Φάρσα ή τραγωδία;	19
• Το πόρισμα Ντογκιάκου	20
• Α. Τζιόλας: Κατάρρευση του ακρογωνιαίου μύθου της Μεταρρύθμισης	26
• ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ: Η επόμενη μέρα	28
• Σωτήρης Ντάλης: Η ανεύθυνη πρόκληση του Σαρόν	29
• Ελένη Τσερεζόλε: Ο πολιτικός σεισμός της Σερβίας	30
• Ανδρέας Ζαριπαλάς: Αποδυνάμωση του Μπερίσα	32
• Δημήτρης Σκούφης: Από το Σιάτλ στην Πράγα	33
• Π. Τόντσεφ: Ν. Σπράτλι - Από την αφάνεια στην κορυφή της ατζέντας	36
• Ευ. Αρεταίος: Η στάση Σεζέρ	37
• Αλέξανδρος Καζαμίας: Ο νέος ριζοσπαστισμός	38
• Π. Νάσιουτζικ: Η πολιτική των ΗΠΑ στο θέμα των μειονοτήτων	42
• Λάμπρος Κερεντζής: Εκκλησία και Παιδεία	44
• Περικλής Μακρής: Το χρονικό των Ολυμπιακών Αγώνων	46
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	49
• Επιστολής κυρ-Χρήστου το ανάγνωσμα	53
• Στ. Μαυροΐδης-Γ. Ανανδρανιστάκης: Συνέντευξη με την Μ. Κωστάκου	54
• Ειρήνη Μουντράκη: 7ο Φεστιβάλ Θεάτρου Σκιών	56
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Ενοποίηση ή μεγάλα έργα;	57
• Βερολίνο: Από τον Κ. Γούτο	58
• Παρίσι: Από την Ελένη Παπαγεωργίου	59
• Δ. Χαρίτος: Από τη Ν. Υόρκη στη Σαμαρκάνδη (κριτική κιν/φου)	60
• Ν.Β.Α.: Το αβέβαιο μέλλον του ντοκιμαντέρ	61
• Δημ. Χαρίτος: Δάφνες και φρύγανα (β' μέρος)	62
• ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ	63

ΜΕ ΟΡΓΗ

ΟΡΓΗ ΕΙΝΑΙ το αίσθημα που πλημυρίζει όλους μας τις μέρες αυτές. Αίσθημα που διαδέχθηκε την οδύνη για τα 80 θύματα του «Εξπρές Σάμινα» και για τον δύστυχο αμερικανό γέροντα στο άλλο ναυάγιο του «Ζευς ΙΙΙ», που ακολούθησε ύστερα από τέσσερις ημέρες. Αλλά εάν τα πράγματα είναι όπως παρουσιάζονταν στην βιτρίνα, θα έπρεπε κανονικά να μας διακατέχει κι ένα αίσθημα αγαλλίασης για όσα οι νέοι αθλητές μας κατάφεραν στο Σίδνεϊ.

ΤΑ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ, όμως, δεν καταλαγιάζουν, ούτε αντιστρέφονται. Όσα, καλά κρυμμένα, ξεσκέπασαν τα τελευταία ναυάγια, έδειξαν την γύμνια και την αθλιότητα της χώρας που κανείς κύριος Παπουτσής ή Σημίτης δεν μπορεί πια να σκεπάσει. Και το αίσθημα της οργής, ένα αίσθημα που συσσωρεύτηκε από την επανάληψη παραλείψεων, λαθών και υποκριτικής φανφάρας δεν μπορεί να καταλαγιάσει.

Η ΧΩΡΑ όλη είναι μια Σάμινα. Οι ευθύνες είναι γενικευμένες. Το πλήρωμα του καραβιού, οι μέτοχοι των Μινωικών που κλαψουρίζουν για τα εκατομμύρια που χάνουν, καθώς οι μετοχές της εταιρείας πέφτουν, ο κ. Σφηνιάς και ο κ. Κληρονόμος –κλασικοί τύποι νεοελλήνων που αδιάστακτοι κυνηγούν όλο και μεγαλύτερα κέρδη, παίζοντας παιχνίδια με τον πολιτικό κόσμο και τον υπόκοσμο– δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου. Διά μέσου αυτών ένα ολόκληρο κοινωνικό status αντικατοπτρίζεται και ψυχαναλύεται.

ΑΠΟ ΚΑΤΩ είναι η σάπια διοικητική μηχανή, είναι η κυβέρνηση των ανέμελων υπουργών και κυβερνητικών παραγόντων που συναγελάζονται στα κότερα επιχειρηματιών, είναι ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο οποίος, αν και γνωρίζει από τη θέση του την γενική παράλυση και την αθλιότητα, δεν χάνει ευκαιρία να εμφανιστεί στα κανάλια, προκειμένου να δηλώσει την ευημερία των αριθμών και, με λυρικούς τόνους, να αναφερθεί «στο όραμα της ΟΝΕ» κ.λπ., κ.λπ. Αλλά όταν εμφανίζονται τα δύσκολα εξαφανίζεται από προσώπου γης, αρρωσταίνει από διάφορες ιώσεις κ.λπ., κ.λπ.

Ο «ΜΑΧΑΙΡΟΒΓΑΛΤΗΣ» πρωθυπουργός της χώρας –όπως και οι προγενέστεροί του εξάλλου– δεν είναι άξιος των περιστάσεων. Κι είναι λυπηρό αυτό. Είχαμε και στο παρελθόν αναφερθεί στον κ. Σημίτη και επαναδημοσιεύουμε εκείνο το παλαιό κείμενο από τον Σεπτέμβριο 1995 σε άλλες σελίδες του περιοδικού. Δεν θα μείνουμε άλλο σ' αυτόν.

ΟΜΩΣ τα αισθήματα οργής θα έπρεπε να στραφούν προς την εικόνα του δικού μας εαυτού. Γιατί:

- Είμαστε εμείς οι ίδιοι που ψηφίζουμε το δικομματικό σύστημα διακυβέρνησης.
- Είμαστε εμείς οι ίδιοι που επιλέγουμε αυτήν την κυβέρνηση.
- Είμαστε εμείς οι ίδιοι που τρέχουμε στους βουλευτές και τους υπουργούς, απαιτώντας ρουσφέτια και διευκολύνσεις.
- Είμαστε εμείς οι ίδιοι που βολευόμαστε με όλο αυτό το σάπιο σύστημα, προκειμένου να φοροδιαφεύγουμε ή να φαντασιωνόμαστε με τη Σοφοκλέους, που κλαψουρίζουμε γιατί έπεσαν οι μετοχές των Μινωικών, αλλά υποκρινόμαστε την ίδια ώρα τους θλιμμένους για τα θύματα του πνιγμού.

Η ΟΡΓΗ είναι ένα αίσθημα που προϋποθέτει αντίστοιχα και αμείλικτα το αίσθημα του δικαίου. Αυτό το αίσθημα του δικαίου προϋποθέτει και απαιτεί την υποταγή σε κανόνες ηθικής. Αυτοί οι κανόνες ηθικής δεν εγκατοικούν βεβαίως στα διάφορα Μέγαρα (Μαξίμου, Μουσικής κ.λπ.). Φάνηκε, εξάλλου, περίτρανα με το πόρισμα του εισαγγελέα κ. Ντογιάκου για την πολλαπλή διαπλοκή κυβέρνησης και Οργανισμού Λαμπράκη.

ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ηθικής και δικαίου πρέπει, επιτέλους, να ισχύσουν στον τόπο μας. Γιατί η πολτοποίηση της κοινωνίας και ο εκπεσμός έχουν φτάσει σε επικίνδυνα επίπεδα. Στα έγκατα του «Σάμινα» έχουν εγκλωβιστεί απείρως περισσότεροι από τους 80 πνιγμένους.

VIRTUAL REALITY



Του Γιάννη Καλαϊτζή από την Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία



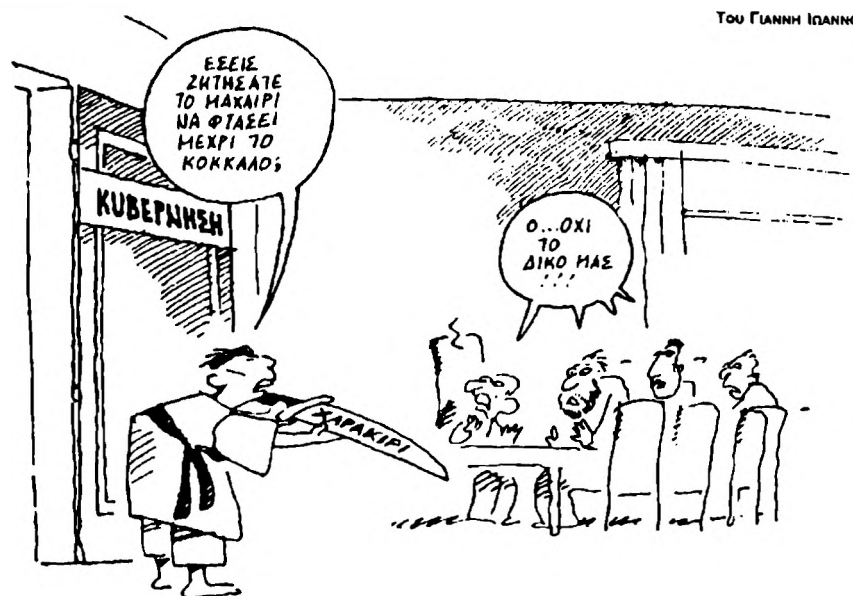
Του Κώστα Μητρόπουλου από τα Νέα



Του Δημήτρη Χαντζόπουλου από τα Νέα



Του Στάδη από τα Νέα



Του Γιάννη Ιωάννου από το Έθνος



Του Ηλία Μακρή από την Καθημερινή

Ανακριτές παντός καιρού

(Ή όταν ο Δημ. Ρέππας ανακαλύπτει την «ποινικοποίηση» της δημόσιας ζωής...)

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ του τραγικού ναυαγίου της Πάρου άνοιξε – ανοίγει...

Ενώ η κυβέρνηση καλλιεργεί την αίσθηση ότι, τη φορά αυτή τουλάχιστον, η απόδοση ευθυνών στους υπαίτιους (όποιοι κι αν είναι αυτοί) θα γίνει πράξη. Ήδη, ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης έσπευσε να συναντηθεί με τον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου Παν. Δημόπουλο (για την επιτάχυνση των σχετικών διαδικασιών), ενώ, λίγες ώρες αργότερα, ο υπουργός Δικαιοσύνης Μιχ. Σταθόπουλος διαδήλωνε την πρόθεση της κυβέρνησης να παρέμβει και σε θεσμικό επίπεδο, ώστε «υποθέσεις ιδιαίτερου γενικού ενδιαφέροντος και μεγάλης κοινωνικής απαξίας» να εκδικάζονται το συντομότερο δυνατό.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ διαισθάνεται ότι ο πνιγμός 80 ανθρώπων, σε απόσταση αναπνοής από την Πάρο (οι νεκροί «κάποτε μες στα όνειρά μας ομιλούν»...) δεν πρόκειται να ξεχαστεί εύκολα. Οι ανακρίσεις μπορεί μόλις τώρα να άρχισαν, αλλά κανείς δεν μπορεί να προβλέψει ποια θα είναι η κατάληξή τους ή ποιες σκοτεινές πλευρές του δημόσιου μας βίου θα φωτίσει η πορεία των ερευνών. Κατά συνέπεια: Η κυβέρνηση έχει κάθε λόγο να ικανοποιήσει το δημόσιο αίσθημα, εξαγγέλλοντας μέτρα για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας, την απελευθέρωση της ακτοπλοΐας, τη μείωση του ορίου ηλικίας των σκαφών – «μέτρα γενναία», όπως προαναγγέλλθηκαν.

ΩΣΤΟΣΟ, τα όποια «γενναία μέτρα» (την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές, δεν έχουν ακόμα εξαγγελθεί), δεν αναιρούν τις πολιτικές ευθύνες μιας κυβέρνησης, η οποία –τη προτροπή ή τη εισήγηση του πρώην υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας Στ. Σουμάκη (τυγχάνει και ταμίας του ΠΑΣΟΚ)– όχι μόνο ανέχθηκε τη δημιουργία μονοπωλιακών καταστάσεων στο Αιγαίο (λέγε με ΜΦΔ-«Μίνωαν Φλάινγκ Ντόλφινς»...), αλλά και έκανε το παν, για να παρατείνει τη ζωή σε πλοία-φέρετρα, παρά την Κοινωνική Οδηγία. Εύκολα ν' ανακοινώνει

μετά το ναυάγιο, ότι «δένεις» 65 επιβατηγά στα λιμάνια της χώρας, το ερώτημα, όμως, παραμένει: Έπρεπε να θρηνησουμε τόσους νεκρούς, για ν' ανακαλύψει η κυβέρνηση ότι τα πλοία αυτά δεν είχαν συμμορφωθεί στους κοινοτικούς κανονισμούς ασφαλείας;

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, μπορεί οι δικαστικές αρχές της Σύρου να διέταξαν τη σύλληψη του διευθύνοντος συμβούλου της ΜΦΔ Παντελή Σφηνιά («για έκθεση ανθρώπων σε κίνδυνο») και ορισμένες εφημερίδες, αναφερόμενες στις επικείμενες νομοθετικές ρυθμίσεις του Μιχ. Σταθόπουλου, να τιτλοφόρησαν: «Ολοταχώς στο εδώλιο» ή «Δικαιοσύνη-εξπρές», κ.ά. Πλην τα παραπάνω δεν απαλείφουν τις κυβερνητικές πολιτικές ευθύνες για καταστάσεις που βοούν, όπως είναι λ.χ. ο μη έλεγχος των «ελεγκτικών μηχανισμών» (επιθεώρησης εμπορικών πλοίων), η αποδοχή αιτημάτων για εξαίρεση μετασκευής παλαιών πλοίων, κ.ά. Συμπέρασμα: Μάλλον δεν ευτύχησε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Δημ. Ρέππας όταν, θέλοντας ν' απαλλάξει –εκ προοιμίου– τον πρώην υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας από τις όποιες (τυχόν) ευθύνες του, διαβεβαίωσε ότι, κατά τη θητεία του, ο Στ. Σουμάκης συνέβαλε στην ...«ανανέωση του στόλου των πλοίων»!

ΚΑΙ ΕΝΩ η κυβέρνηση δεν έχει συνέλθει ακόμα από την πολιτική κρίση που της προέκυψε, συνεπεία του τραγικού ναυαγίου, ξαφνικά βρέθηκε αντιμέτωπη με έναν «επίμονο» εισαγγελέα (τον κ. Ισίδωρο Ντογιάκο), ο οποίος ζήτησε από τη Βουλή να κινήσει τις διαδικασίες περί ευθύνης υπουργών και, πιο συγκεκριμένα, για τέλεση αξιοποιήσιμων πράξεων, από μέρους δύο τουλάχιστον υπουργών, των κ. Δημ. Ρέππα και Θ. Πάγκαλου, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

ΤΟ ΠΟΡΙΣΜΑ του εισαγγελέα είναι σαφές: ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Θ. Πάγκαλος βαρύνεται επί τω ότι διό-

ρισε τον κ. Στ. Ψυχάρη στη θέση του δι-
οικητή του Αγίου Όρους, χωρίς να δια-
θέτει τα τυπικά προσόντα, ενώ ο υπο-
ργός Τύπου Δημ. Ρέππας επί το ότι παρα-
βίασε τον νόμο Βενιζέλου, εφόσον επέ-
τρεψε σε έναν ιδιοκτήτη ΜΜΕ, όπως εί-
ναι ο κ. Χρ. Λαμπράκης, να «συναλλά-
σεται με το Δημόσιο», μέσω της εταιρεί-
ας Τράβελ Πλαν, κ.λπ. (Περισσότερες
λεπτομέρειες σε άλλες σελίδες του
Αντί). Πάντως, αν κάτι θα είχε να παρα-
τηρήσει –να προσθέσει– η στήλη αυτή,
θα ήταν, πρώτον: την ακαταλόγητη
αντίδραση του κ. Δημ. Ρέππα, ο οποίος
χάνοντας την ψυχραιμία του χαρακτηρί-
σε το πόρισμα του εισαγγελέα «επιχεί-
ρηση ποινικοποίησης της δημόσιας ζω-
ής». Όπως είναι γνωστό, το ίδιο «επιχεί-
ρημα» είχε επικαλεσθεί και το τότε
ΠΑΣΟΚ, για το σκάνδαλο Κοσκωτά –
«σκάνδαλο δεν υπήρξε»(!), όπως δεν
υπάρχει, σήμερα, διαπλοκή... Δεύτερο:
τον τρόπο με το οποίο *Το Βήμα* παρου-
σίασε το όλο θέμα σε άπταιστα ελληνο-
σανσκριτικά. «Αυτό δεν είναι γραφή, αλ-
λά τύπωμα» – θα έλεγε ο Truman
Capote. Και ο νοών νοείτω!

ΜΕΣΑ ΣΤΟ «Δεκαπενθήμερο» που
επισκοπούμε, συνέβησαν και άλλα τινά,
όπως η επιστροφή των Ολυμπιονικών
μας στην Αθήνα, με πλούσια συγκομιδή
(4 χρυσά, 6 αργυρά και 3 χάλκινα), η
πρώτη τηλεοπτική αναμέτρηση μεταξύ
Αλ Γκορ και Τζορτζ Μπους, η άρνηση
του Μπερίσα να δεχτεί την ήττα του στις
πρόσφατες αλβανικές δημοτικές εκλο-
γές (το κυβερνών Σοσιαλιστικό κόμμα
κέρδισε 27 δήμους, από τους 65, έναντι
του Δημοκρατικού κόμματος της αντι-
πολίτευσης), με κορωνίδα τις βίαιες συ-
μπλοκές μεταξύ του ισραηλινού στρα-
τού και των εξεγεργμένων Παλαιστινίων,
που έχουν κηρύξει νέα *ιντιφάντα* στη
Δυτική Όχθη και στη Λωρίδα της Γά-
ζας. Και ενώ «ο πόλεμος μαίνεται», πα-
λαιστίνιοι υπουργοί ζήτησαν «διεθνή
στρατιωτική προστασία» από την Ευρω-
παϊκή Ένωση, ενώ την ίδια στιγμή, ο

πρόεδρος της Γαλλίας Ζακ Σιράκ και η υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Ματλίν Ολμπράιτ αναζητούσαν «όρους» να να «ταξινομήσουν» την επίσκεψη του ακροδεξιού ηγέτη της ισραηλινής αντιπολίτευσης Αριέλ Σαρόν στους Ιερους Τόπους της Ιερουσαλήμ. Κατά τον Σιράκ, η επίσκεψη αυτή ήταν «ανεύθυνη τρόκληση», ενώ, κατά την Ολμπράιτ, η επίσκεψη ήταν απλώς «αντιπαραγωγική». Ωστόσο, και πέρα από τους ανέξοτους αυτούς χαρακτηρισμούς, το στοίβαγμα πτωμάτων συνεχίζεται. Μόνο σε μια μέρα (την περασμένη Δευτέρα), οι εκροί Παλαιστίνιοι ξεπέρασαν τους 45, πν χίλιους τραυματίες.

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ίδιο «Δεκαπενθήμερο», κλεισε και ο τέταρτος γύρος των «εκου σύνεργης συνομιλιών» για το Κυπριακό, ενώ -όπως συνήθως συμβαίνει- ίνοιξε και πάλι η συζήτηση, μεταξύ των ελληνικών κυπριακών κομμάτων, για το αν πρέπει ή δεν πρέπει να πάμε στον έμπτο γύρο». Οι λεγόμενοι «απορρι-

πτικοί» (εκπροσωπούμενοι, τη φορά αυτή, από τον κ. Τάσο Παπαδόπουλο, που διαδέχτηκε τον κ. Σπύρο Κυπριανού στο αξίωμα του προέδρου του Δημοκρατικού Κόμματος), υποστηρίζουν ότι «εκείνο που προέχει, αυτή τη στιγμή, είναι ν' αποφύγουμε τη διολίσθηση», διάβαζε τη «συννομοσπονδία», η οποία, κατά τον κ. Παπαδόπουλο, ενυπήρχε και στις «ιδέες Μπούτρος Γκάλι». Κατ' επέκταση: Η δήλωση Ανάν, ενώ δεν πρωτοτυπεί, σε μεγάλο βαθμό, σε σχέση με τις ιδέες Γκάλι, έχει ορίσει ήδη το πλαίσιο των συνομιλιών. Άρα είναι «ξεκάθαρο πού οδηγούνται τα πράγματα».

ΑΛΛΑ ΠΕΡΑ από τις θέσεις του κ. Παπαδόπουλου, ενδιαφέρον έχουν τα όσα δήλωσε ο πρώην πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργος Βασιλείου, σε συνέντευξη στον Μακάριο Δρουσιώτη της Ελευθεροτυπίας. Ο κ. Βασιλείου πιστεύει ότι «σε μερικές εβδομάδες ή μήνες, θα τεθεί ενώπιόν μας δέσμη ιδεών, η οποία θα είναι ελαφρώς χειρότερη από τη δέσμη ιδεών Γκάλι, την οποία (όμως)

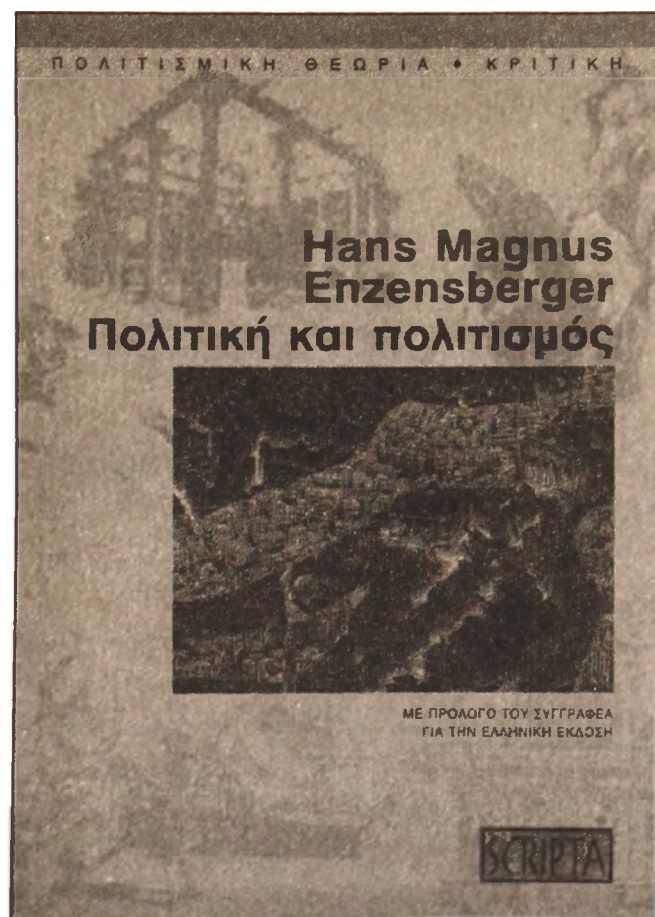
δεν πρέπει ν' απορρίψουμε». Όσο για τη στάση της Τουρκίας, ο Γιώργος Βασιλείου είναι της γνώμης ότι, τελικά, η Άγκυρα θα έχει να διαλέξει μεταξύ «λύσης του Κυπριακού και Ευρώπης ή μη λύσης και απομόνωσης».

ΚΑΙ ΜΙΑ αισιόδοξη εξέλιξη: 18.000 Τουρκοκύπριοι, με επιστολή τους στον γενικό γραμματέα του ΟΗΕ, αλλά και προς τον Ντενκτάς, ζητούν λύση του Κυπριακού, στη βάση μιας διζωνικής, δι-κοινοτικής ομοσπονδίας, που θα είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην οποία Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι θα είναι πολιτικά ισότιμοι. Τις υπογραφές συνέλεξαν τα κόμματα της τουρκοκυπριακής αριστεράς Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα και Πατριωτικό Κίνημα Ενότητας, καθώς και 41 μη κυβερνητικές οργανώσεις. Να υποθέσουμε ότι κάτι άρχισε να κινείται στο Κυπριακό; «Ινσαλάχ» καταπώς θα έλεγαν και οι Τουρκοκύπριοι....

ANTHNΩP

ΕΚΔΟΣΕΙΣ SCRIPTA

Π Ο Λ Ι Τ Ι Σ Μ Ι Κ Η Θ Ε Ω Ρ Ι Α • Κ Ρ Ι Τ Ι Κ Η



HANS MAGNUS ENZENSBERGER

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ανάμεσα στους σύγχρονους συγγραφείς πιθανώς αυτός που μοιάζει περισσότερο με μια μορφή της Αναγέννησης.

MICHAEL HOFMANN

Τα δοκίμιά του ανήκουν σ' εκείνα τα λαμπρά έργα του σύγχρονου πεζού λόγου, όπου με αφορμή τη φλύαρη, σχεδόν ανόητη πραγματικότητα οδηγούνται ξαφνικά σε εξάισιες σκέψεις.

FRANK SCHIRRMACHER

Frankfurter Allgemeine Zeitung

Ο Hans Magnus Enzensberger κατάφερε, όσο κανένας άλλος, ώστε η γνώμη του να έχει κύρος για ολόκληρη τη Γερμανία.

ALEXANDER SMOLTczyk

Der Spiegel



ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 10 106 80 ΑΘΗΝΑ ΤΗΛ: 3616 528 FAX: 3616 529

Το Colpo Grosso των ελληνικών θαλασσών

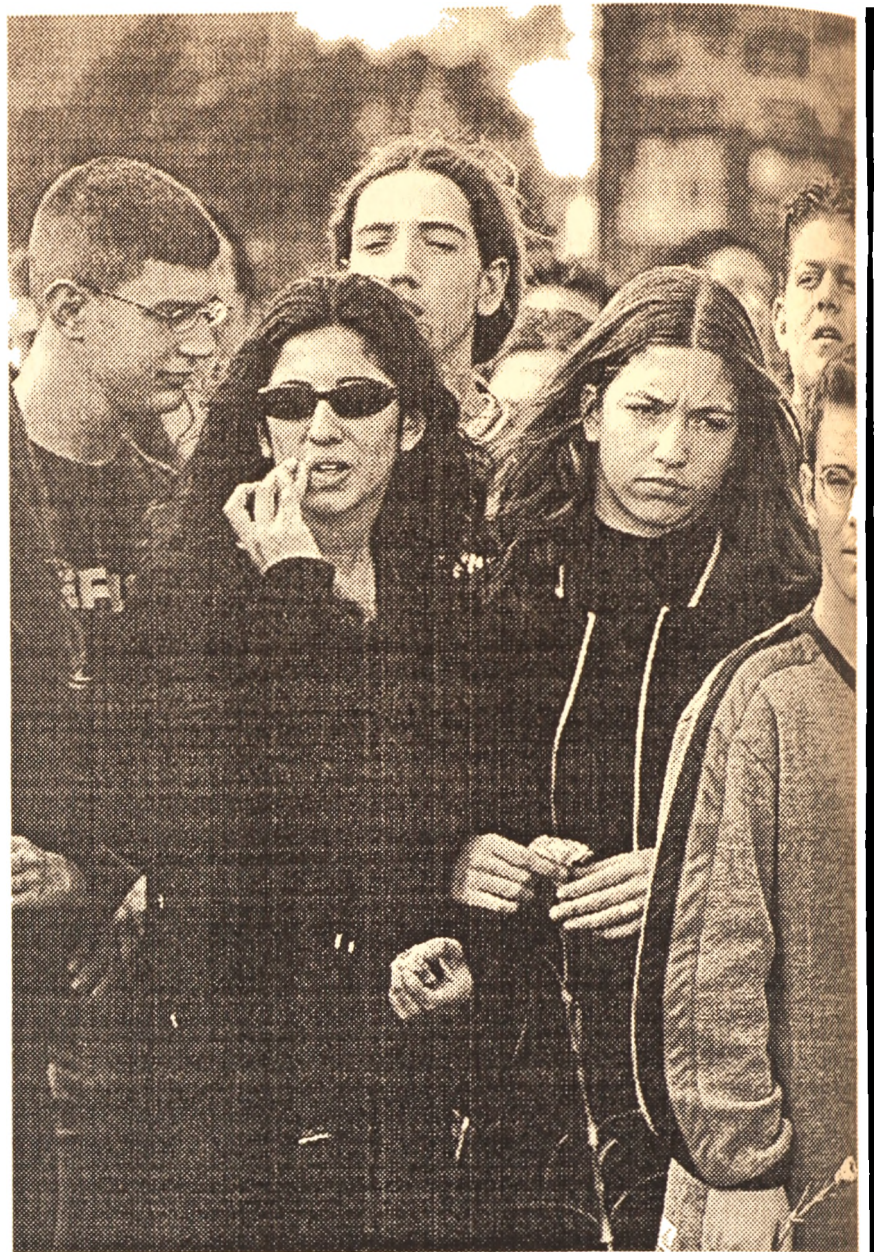
ΠΟΛΥ ΠΡΙΝ από το τραγικό ναυάγιο του «Εξπρές Σάμινα» λίγο έξω από την Πάρο, που στοίχισε τη ζωή σε 80 ανθρώπους τουλάχιστον, τις αποκαλύψεις για τα όσα φοβερά συμβαίνουν στην ελληνική ακτοπλοΐα, την απόλυτη ανευθυνότητα των κρατικών λειτουργών και την ανικανότητα των υπηρεσιών στις οποίες ηγούνται, την διαφθορά που έχει απλώσει τα δίκτυα της σε κάθε θεσμό εξουσίας ή ελέγχου της, καθιστώντας τον υποχείριο των δυνατών αυτού του τόπου, έχουν προηγηθεί πολλά που πρέπει να αναφερθούν.

Είναι εκείνα που φωτογραφίζουν τους ηθικούς αυτουργούς της ναυτικής τραγωδίας που συγκλόνισε τη χώρα, όσους κρύβονται πίσω από κάθε πλωτό φέρετρο που διασχίζει τις ελληνικές θάλασσες μεταφέροντας εκατομμύρια επιβατών κάθε χρόνο. Αλλά ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή...

• • •

ΥΠΗΡΧΕ μια εποχή όπου στην φτωχή Ελλάδα της δεκαετίας του '60 και συγκεκριμένα το 1966, λίγο μετά το ναυάγιο του ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ στη Φαλκονέρα, κάποιοι άνθρωποι στην Κρήτη πίστεψαν σ' ένα όνειρο και τελικά κατάφεραν να το πραγματοποιήσουν. Ήταν οι Χανιώτες, οι οποίοι, μπροστά στην ανάγκη καθημερινής σύνδεσης της πόλης τους με τον Πειραιά που προσέκρουε μέχρι τότε στα συμφέροντα των εφοπλιστών, δημιούργησαν τη δική τους ακτοπλοϊκή εταιρεία. Την ονόμασαν ANEK (Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρεία Κρήτης) και στα πρώτα της βήματα υπήρξε μια πραγματική «εταιρεία λαϊκής βάσης», αφού ήταν το αποτέλεσμα της συγκινητικής κινητοποίησης πολιτών κάθε κοινωνικής τάξης που κατέθεσαν αυθόρμητα τις λιγοστές οικονομίες τους, προκειμένου να ξεφύγουν από την απομόνωση στην οποία είχαν περιέλθει. (Σήμερα και η ANEK έχει μετεξελιχθεί σε μια εταιρεία που διοικείται «όπως όλες», και 8 πλοία της περιλαμβάνονται στα 65 καράβια της «μαύρης λίστας» που εξέδωσε την 1η Οκτωβρίου το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.)

Σε λίγα χρόνια (1970), το παράδειγμα των Χανιωτών θα ακολουθήσουν οι Ηρακλειώτες ή τουλάχιστον οι πιο εύρωστοι οικονομικά απ' αυτούς, δημιουργώντας τη δική τους εταιρεία «λαϊκής βάσης». Οι «Μινωικές γραμμές» αποτελούν πλέον μια καινούργια δύναμη στο Αιγαίο που με το πέρασμα των χρόνων θα μεταβληθεί σε κύριαρχο των ελληνικών θαλασσών. Από τους πρωτεργάτες στην



Παιδιά από την Πάρο ρίχνουν λίγα λουλούδια στην θάλασσα στη μνήμη των νεκρών από το ναυάγιο του «Εξπρές Σάμινα».

ίδρυση της νέας εταιρείας, ένας φιλόδοξος πράκτορας στο Ρέθυμνο, ο Παντελής Σφηνιάς, που θα αντιληφθεί έγκαιρα τις δυνατότητες εξέλιξης του εγχειρήματος και σύντομα θα βρεθεί στη θέση του υπεύθυνου εκμετάλλευσης των πλοίων. Όλα πηγαίνουν καλά, αλλά θα πάνε ακόμη καλύτερα όταν το ΠΑΣΟΚ θα κερδίσει τις βουλευτικές εκλογές του 1981 και θα αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας. Για τους νέους ηγέτες του τόπου μια εταιρεία λαϊκής βάσης που προέρχεται από τον πλέον «πράσινο» νομό δεν μπορεί παρά να είναι «σοσιαλιστική», και άρα τα συμφέροντά της συμπίπτουν με τα συμφέροντα του Κινήματος. Ταυτόχρονα, η εταιρεία υπό την καθοδήγηση του Παντελή Σφηνιά θα επεκταθεί στην χρυσοφόρο γραμμή Πάτρας-Ιταλίας και δεν θα αργήσει να μεταβληθεί σε έναν εφοπλιστικό όμιλο διεθνών προδιαγραφών.

Ιστορικές συγκυρίες όπως η κρίση της Γιουγκοσλαβίας, που αναβαθμίζει το ρόλο των θαλασσιών οδών, στρατηγικής σημασίας συμφωνίες, συγχωνεύσεις και συμμαχίες και, βέβαια, κάθε βοήθεια από την πολιτική ηγεσία θα δώσουν επιπλέον ώθηση στις Μινωικές γραμμές, που θα επεκτείνουν τον στόλο τους με νέα υπερσύγχρονα πλοία κυριαρχώντας στο Αιγαίο. Με πρόεδρο τον Κώστα Κληρονόμο, έναν άνθρωπο με ισχυρές διασυνδέσεις στους κόλπους της κυβέρνησης, και πραγματικό αφεντικό τον αντιπρόεδρο Παντελή Σφηνιά (το Δ.Σ. της εταιρείας που αποτελείται από τα ίδια άτομα εδώ και 30 χρόνια δεν

ασκεί καμιά επιρροή και απλώς επικυρώνει αποφάσεις), που ελέγχει τον εκάστοτε υπουργό Ναυτιλίας και άρα τις άδειες σκοπιμότητας που είναι απαραίτητες για την επιβίωση στην ναυτιλιακή αγορά, οι Μινωικές γραμμές θα βγάλουν σταδιακά από την μέση κάθε επίδοξο ανταγωνιστή (Αγαπητός, Νομικός, Γούτος, Κούλουθρου, Σταθάκης κ.ά., που αναγκάζονται να πουλήσουν τα πλοία τους είτε εξαιτίας χρεών είτε επειδή τους αρνούνται την πολυπόθητη άδεια). «Επιτυχίες» που δεν θα ήταν εφικτές αν δεν είχε προηγηθεί το 1998 η ίδρυση της "Minoan Flying Dolphins" (MDF), που προέκυψε από την αγορά της "Ceres Flying Hydroways" του Λιβανού, δηλαδή του μονοπωλίου του Σαρωνικού.

• • •

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ όλων αυτών των εξελίξεων είναι η γιγάντωση της εταιρείας που βέβαια εξασφαλίζει άνετα όσες άδειες χρειάζεται (για τα ίδια πλοία που οι προηγούμενοι ιδιοκτήτες τους δεν κατάφεραν να εξασφαλίσουν, όπως το ταχύπλοο του Αγαπητού που ονομάζεται πλέον "Highspeed 4"), οδηγώντας την εταιρεία στην κορυφή. Φυσικά είναι πολλοί αυτοί που βοήθησαν και δεν μπορούν να αγνοηθούν από το μοίρασμα των κερδών. Έτσι, η MDF λίγο πριν μπει στο χρηματιστήριο θα μεταβιβάσει ένα τμήμα από τις πολύτιμες μετοχές της σε όσους εφοπλιστές δέχτηκαν ή αναγκάστηκαν να πουλήσουν τα πλοία τους και σε αρκετούς μεγάλους επιχειρηματίες που διαθέτουν τα απαραίτητα κεφάλαια, εξασφαλίζοντάς τους σίγουρα κέρδη.

Και μια και μιλάμε για κέρδη, ο κ. Σφηνιάς εισπράττει κάθε χρόνο μόνο για την πρακτόρευση των πλοίων της γραμμής Πάτρας-Ιταλίας το ποσό των 2,5 δισ. δραχμών όταν η ANEK για τις ίδιες υπηρεσίες πληρώνει μόλις(;) 1,5 δισ.

• • •

ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ, όμως, οι πολιτικές προεκτάσεις αυτού του θέματος; Ο Παντελής Σφηνιάς στην μέχρι τώρα πορεία του διέθετε πάντα συμμάχους. Αλλά αν ο κ. Σουμάκης ήταν φίλος επιστήθιος, ο νυν υπουργός ναυτιλίας Χρήστος Παπουτσή δεν θεωρείται άνθρωπος του Σφηνιά. Παρ' όλα αυτά, μεσούντος του θέρους και όταν ένα «ιπτάμενο δελφίνι» έπιασε φωτιά, ο κ. Παπουτσή εμφανίστηκε στις κάμερες δίπλα στον κ. Σφηνιά τόσο συ-

ναινετικός και πειθήνιος ώστε αναρωτιόμασταν ποιος είναι ο υπουργός και ποιος ο υπόλογος. Αντίθετα, τώρα, αρκετοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως ανήκει στον κύκλο ενός ανταγωνιστή της MDF, του εφοπλιστή Παναγόπουλου. Αλλά και έτσι να μην είναι, ο κ. Παπουτσή παραινεί έξυπνος και φιλόδοξος ώστε να συνδέσει το όνομά του με μια εταιρεία που ευθύνεται για το θάνατο τόσων ανθρώπων και που κατηγορείται για πλήθος παραβάσεων της ναυτιλιακής νομοθεσίας. Πολύ περισσότερο όταν ο άλλοτε πολιτικός του φίλος Άκης Τσοχατζόπουλος (σε αντίθεση με ό,τι γράφεται στον Τύπο, οι σχέσεις τους είναι πολύ άσχημες) επιτρέπει τη διαρροή πληροφοριών όπως αυτή για το ελικόπτερο PUMA, που παρέμεινε στην Αθήνα τη νύχτα του ναυαγίου αντί να σταλεί στην Πάρο.

Βρίσκεται, λοιπόν, σε δραματική εξέλιξη ένα πολυπρόσωπο και πολύπτυχο παιχνίδι, το οποίο παίζεται για τον έλεγχο των ελληνικών θαλασσών και που αναμένεται να κρατήσει αρκετά ακόμη.

• • •

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ όπως αυτή της «μαύρης λίστας» των πλοίων που δεν πληρούν τους κανόνες ασφαλείας δεν μπορούν να μας ξαφνιάσουν ευχάριστα ή να μας κάνουν να πιστέψουμε πως κάποιοι από τους εμπλεκόμενους επιθυμούν να επιβάλουν πραγματικά το νόμο της τάξης και της διαφάνειας στην ελληνική ναυτιλία. Και τούτο γιατί επιτείνουν τη σύγχυση και τη δυσφορία καθώς λαμβάνονται εκ των υστέρων. Θα εξέδιδε τη λίστα των 65 απείθαρχων σκαφών ο κ. Παπουτσή αν δεν είχε συμβεί η τραγωδία;

Αντίθετα, λοιπόν, τέτοιες κινήσεις δείχνουν μόνο την επιδίωξη της ηγεσίας του υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας να διαχωρίσει την θέση της απ' όσα συνέβαιναν στο παρελθόν, και άρα να θεωρηθεί άμοιρη ευθυνών, και από την άλλη αποκαλύπτουν το μέγεθος της διαφθοράς που κινεί υπογείως την ελληνική ναυτιλία.

Ξέχασε, όμως, ο πολιτικός προϊστάμενος του λιμανιού ότι όταν εξέδιδε τον φετρά υπήρχαν άνθρωποι που ταξίδευαν εκείνη την ώρα με τα ένοχα πλοία, οι οποίοι ήταν φυσικό να κατατρομάξουν. Αλλά είπαμε: μπροστά στην πολιτική σπέκουλα τι σημασία έχει ο ανθρώπινος παράγοντας;



Πατέρας ναυαγού ψάχνει για τον γιο του με τη φωτογραφία του στο χέρι.



Η χαρά της συνάντησης των διασωθέντων με τους συγγενείς τους.



ΨΙΛΟΚΕΡΔΗ

Η MFD έχει ασφαλισμένο το «Σάμινα» για 3.500.000 δολάρια, ενώ η πραγματική του αξία δεν ξεπερνά τα 500.000. Με πρόχειρους υπολογισμούς, η εταιρεία θα λάβει από την διαφορά πάνω από ένα δισεκατομμύριο δραχμές. Πενιχρό, ίσως το ποσό, αλλά μάλλον θα γλυκάνει κάπως τον πόνο της.
B.M.

ΜΑΧΑΙΡΟΒΓΑΛΤΕΣ 1

Το είπαμε και το ξεκαθαρίσαμε. Το μαχαίρι θα φτάσει ως το κόκκαλο. Αυτό είναι βέβαιο. Το θέμα είναι μέχρι πού τελικά έφτασε η κουτάλα της πράσινης πλοιοδιαπλοκής και ως πού θα φτάσει η απόχη του εισαγγελέα.
M.C.

ΜΑΧΑΙΡΟΒΓΑΛΤΕΣ 2

Ός πού θα φτάσει τελικά το μαχαίρι; Μέχρι το κόκκαλο; Ίσως. Να φτάνει όμως μέχρι τον Κόκκαλη δεν το βλέπω...
P.A.

ΓΥΡΩ-ΓΥΡΩ ΟΛΟΙ

Τι μπουμπούμ ο κ. Πρωτόπαπας! Τι λόγος, τι επιχειρήματα, τι μαχητικότητα, τι συνδικαλιστικός υπουργισμός, τι είπε ο αθεόφοβος από την τηλεόραση: «Ελάτε όλοι μαζί, με αφορμή το τραγικό συμβάν, να δρομολογήσουμε κάτι καινούργιο!». Διαπλοκής ξεκίνημα, νέοι αγώνες για καινούργια ακτοπλοικά μονοπώλια!
Σ.Π.

ΕΦΟΠΛΙΣΤΕΣ ΜΟΥ, ΙΔΟΥ Ο ΛΑΟΣ ΣΑΣ

Η εταιρεία δηλώνει πως δεν φταίει. Το ίδιο κι ο υπουργός. Δεν φταίει κι ο πλοίαρχος. Ούτε το πλήρωμα φταίει. Φταίνε, λοιπόν, τα βράχια που πήγαν και φύτρωσαν καταμεσής του πελάγου. Κανείς δεν βρίσκει λόγο να σκιαχτεί από τον θάνατο. Είναι των άλλων. Αυτών των σκλάβων στη γαλέρα της απληστίας. Η κυβέρνηση πάλεψε και κέρδισε την εξαίρεση των σάπιων κουβάδων από την απόφαση για απόσυρση. Στην ουσία κέρδισε την εξαίρεση ογδόντα και βάλε ανθρώπων από τη ζωή. Τι πειράζει; Η κυνικότητα του Σφηνιά και του κάθε εφοπλιστή καθιστά μάταιη την κάθε διαμαρτυρία. Του αρέσει του υπουργού να διατυμπανίζει πως το μαχαίρι θα φτάσει στο κόκκαλο. Γνωρίζει πολύ καλά πως κόκαλα δεν διαθέτουν ούτε τα βαμπίρ του Μαιωνά ούτε τα πολιτικά ασπόνδυλα που έχουν μάθει να υπηρετούν τις εταιρείες.

Πληγή καμιά. Μόνο σε αυτούς που έχασαν ανθρώπους. Η «ζωή» θα συνεχιστεί. Όπως έγινε μετά τις πυρκαγιές, τους σεισμούς, τα άλλα ναυάγια. Έτσι μας μάθανε. Εθισμένους στα παραισθησιογόνα της ONE, της Σοφοκλέους, του 2004. Σιωπή βυθού. Κουβέντα καμιά. Για κραυγή, ούτε λόγος. Λαμβάνουμε το μικρό αντίδωρο όσοι δεν μπορούμε να συμμετέχουμε στην μεγάλη



Ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας Χρ. Παπουτσης και ο Π. Σφηνιάς στις 19.9 σε συνέντευξη Τύπου σχετικά με τα αιτήματα της Πανελλήνιας Ναυτικής Ομοσπονδίας.

μεταλαβιά της ασυδοσίας. Ένα αυθαίρετο σπιτάκι, μια μικροκομπινούλα, τα κέρδη μιας μετοχής. Κι ατάραχοι συνεχίζουμε να σπρώχνουμε την ζωή για να περάσει. Εισ βάρος μας. Από πάνω μας. Αποδεχόμενοι τον κάθε υπουργό που, συνουσιαζόμενος με την αλαζονεία του, χαριεντίζεται με τους εφοπλιστές στα κοκτέιλ τους. Για ποιον το αίσχος και οι κατάρρες; Αξιίζουν σε όλους μας. Σιωπή. Ενός λεπτού σιωπή. Για να σκεφτούμε. Μήπως είμαστε όλοι νεκροί;

Βασίλης Μαρουλάς

ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Μπράβο σας κύριε Σφηνιά, «συγχαρητήρια, κύριε Σφηνιά», «θαυμάζω το θάρρος σας κύριε Σφηνιά που βγήκατε στην τηλεόραση, ενώ άλλοι στην θέση σας θα προτιμούσαν να κρυφτούν». Πρόκειται για μερικά από τα αμείλικτα ερωτήματα που απηύθυνε στο δελτίο ειδήσεων ο Νίκος Χατζηνικολάου στον Σφηνιά την επομένη του ναυαγίου. Κι ο Σφηνιάς προκλητικός να αναρωπιέται «τι φταίει η εταιρεία αν ένας βλάκας πήγε κι έριξε το πλοίο στην ξέρα». Αμ, οι άλλοι οι βλάκες που πήγαν και πνίγηκαν, κύριε Σφηνιά μου; Τι νά πεις για εκείνους τους ανθέλληνες που με την πράξη τους ντρόπιασαν την ελληνική ναυτοσύνη σ' όλο τον κόσμο; Σαμποτάζ κανονικό, κύριε Σφηνιά μου. Να τους μηνύσετε και τους νεκρούς και τους ζωντανούς και τους ψαράδες



και τον βράχο και όλους μας. Επιτρέψτε μου, όμως, να σας ευχαριστήσω και εγώ για κάτι. Για την διεύρυνση των ορίων της σιχαμάρας μου, κύριε Σφηνιά. Μέχρι εκείνο το βράδυ που σας είδα πίστρενα ότι δεν μπορώ να σιχαθώ τόσο πολύ. Ε, λοιπόν, από τότε μπορώ. Μέχρι εκείνο το βράδυ πίστρενα ότι η απανθρωπιά έχει όρια. Από τότε που σας είδα κατάλαβα ότι δεν έχει. Πίστρενα ότι ο κυνισμός είναι ιδιότητα. Πού να ήξερα ότι είναι εταιρεία με εκ- πρόσωπο: Κι όσο για τον κύριο Χατζηνικολάου, ένα μεγάλο ευχαριστώ που μου διέλυσε τις ψευδαισθήσεις ότι η υπόθεση που λέγεται ενημέρωση έχει πάτο. Ε, λοιπόν, δεν έχει, κι ας είναι καλά ο άνθρωπος που μου το απέδειξε.

B.M.

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

ΛΕΟΝΤΟΚΑΡΔΟΣ!

Ο πολύς κ. Χρήστος Παπουτσιής δήλωσε με τόλμη και παρησιία ότι γενναιότητα σημαίνει να παραμείνει στη θέση του και να πολεμήσει κι όχι να παραιτηθεί. Διαλέγετε και παίρνετε τον μύθο που σας ταιριάζει: «Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος» ή «Παπουτσωμένος Γάτος». (Οι άνθρωποι αυτοί είναι επικίνδυνοι.)

Μ.Σ.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΑΡΧΗΓΟΣ

Ο Αρχηγός του Λιμενικού Σώματος, λίγες ώρες μετά το τρομακτικό ναυάγιο, βρήκε από τηλοψίας την ευκαιρία της ζωής του: Έπλεξε το εγκώμιο του πρωθυπουργού που τον εξέλεξε στην θέση αυτή, ήγουν τον μαχαιροβγάλτη έως κοκάλου κ. Σημίτη και των δύο υπουργών Ναυτιλίας, δηλαδή των «Θεσμών» κ.κ. Σουμάκη και Παπουτσή.

Αρχηγέ, με τέτοιες γνωριμίες σας βλέπω σύντομα και αρχηγό ΓΕΕΘΑ!

Σ.Π.



ΤΟ ΜΕΣΟΝ

Το μέσον, ό,τι και να λέμε κι ό,τι κι αν του καταλογίζουμε, είναι αμείλικτο και συχνά ξεφεύγει από τον έλεγχο ή τον προγραμματισμό των χειριστών του. Εννοώ βέβαια την τηλεόραση. Όλες αυτές τις μέρες έστω με μελό υπερβολές ή φλύαρους θεατρινισμούς, ή υπολανθάνουσες σκοπιμότητες, το μέσον έδειξε τη δύναμή του αποκαλύπτοντας, προκαλώντας, ενοχλώντας, αντιλέγοντας, αμφισβητώντας. Το μέσον ήταν εκεί πριν από το κράτος, τους υπεύθυνους ή όσους θα επιχειρούσαν συγκάλυψη. Το μέσον, με ψυχρό εκράν και θερμή ματιά, παρουσίασε τον τρόμο, την κτηνωδία, τον αλτρουϊσμό. Επίσης το μέσον, παρ' όσα του καταμαρτυρούμε κατά καιρούς είχε -το μόνο- το σθένος να ευτελίσει την αλαζονεία των κρατούντων, να διαπομπεύσει τα παγωμένα χαμόγελα ή την σύμβαση της Ολύμπης τους. Και μόνο γι' αυτό το μέσον δεδικαίωται.

Μάνος Στεφανίδης

ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ Ο ΜΙΚΡΟΣ

Κατοχυρώθηκε πλέον διά της γραφίδος της ιστορίας και στόματος κ. Καρκαγιάννη: ο Ευ. Βενιζέλος ονομάζεται εφεξής και κατ' αντιδιαστολήν, ο μικρός. Και αυτό δεν είναι καθόλου μειωτικό, αν σκεφθεί κανείς πόσο σημαντικός υπήρξε και ο ανάλογος Θεοδόσιος ο Μικρός, αυτοκράτωρ του Βυζαντίου. Πόσο μάλλον που, όπως ο κάθε νηφάλιος πολίτης θα παρατηρούσε, «μετά λόγου γνώσεως» -κατά την έκφραση και Εκείνου!- από όπου κι αν πέρασε ο Μικρός -υπουργεία Τύπου, Δικαιοσύνης και Πολιτισμού- άφησε σύγχυση και «πονηρά» νομοσχέδια. Τώρα δε επιπίπτει με ρατσιστικές πονηριές στο Σύνταγμα. Οψόμεθα!

Μ.Σ.

ΕΚ-ΒΙΑΣΜΟΙ!

Ε όχι και εκβιαστής ο κ. Κώστας Ζάμπας, ο προϊστάμενος της αναστήλωσης στην Ακρόπολη! Και δεν είναι εκβιαστής διότι, όταν τα αιτήματά του δεν έγιναν αποδεκτά, είχε το θάρρος να παραιτηθεί και διότι ενεργούσε και μάχονταν υπέρ των δικαίων του εργοταξίου του -το οποίο δουλεύει σκληρά πάνω στον ιερό βράχο- και διότι ο ίδιος έχει αναλώσει πολλές ώρες και μέρες και μήνες από την ζωή του για ν' ανεβοκατεβαίνει στις σκαλωσιές κονιορτοποιώντας το τυπικό οχτάωρο του δημοσίου υπαλλήλου και προσφέροντας

επιστημονικό έργο υψηλοτάτου επιπέδου.

Όχι, λοιπόν, και εκβιαστής ο κ. Ζάμπας. Άλλοι είναι εκείνοι που εκβιάζουν μισθούς εκατομμυρίων, βιάζοντας το κοινό περί δικαίου αίσθημα και προκαλώντας την νοημοσύνη του απλού πολίτη. Ας ψάξει προς τα εκεί ο κ. υπουργός. Ας δει μετά προσοχής, τους managers και τους ταξιδιάρηδες της «Πολιτιστικής Ολυμπιάδας» κι ας προσέξει τους ευνοούμενους του Μεγάρου Μουσικής και των συναφών καλλιτεχνικών μονοπωλίων. Εκεί να δεις εκ-βιασμοί!

Σ.Π.

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ...

- ενώ πριν από λίγο καιρό ένα ιπτάμενο δελφίνι καταστράφηκε ολοσχερώς από πυρκαγιά στη μέση της θάλασσας και οι επιβάτες κατήγγειλαν πως δεν λειτουργούσαν τα μέσα πυρόσβεσης...
- ενώ όλο το καλοκαίρι επιβάτες κατήγγειλαν τις άθλιες συνθήκες των πλοίων...
- ενώ όλο το καλοκαίρι τα πλοία ταξίδευαν με υπερπλήρη...
- ενώ ένα πλοίο βυθίστηκε πνίγοντας τουλάχιστον ογδόντα ανθρώπους...
- ενώ το πλοίο αποδείχτηκε σάπιο...
- ενώ μέλος του πληρώματος, προσφάτως απολυθέν, κατήγγειλε εγγράφως στο αρμόδιο υπουργείο την τραγική κατάσταση του πλοίου...
- ενώ οι διασωθέντες του ναυαγίου σώθηκαν από ψαράδες και μόνο...
- ενώ την ίδια ώρα το υπουργείο κοιμόταν όρθιο...
- ενώ τα πανάκριβα ελικόπτερα παντός καιρού δεν μπόρεσαν να πετάξουν...
- ενώ οι έλεγχοι που γίνονται στα πλοία είναι της πλάκας...
- ενώ υπάρχουν καταγγελίες για λαδώματα των ελεγκτών...
- ενώ το πλοίο που βούλιαξε κυκλοφορούσε με αποκλειστική ευθύνη της κυβέρνησης, αφού αυτή είχε ζητήσει την εξαίρεση της απόσυρσής του «λόγω ηλικίας»...
- ενώ ο υπουργός στις πρώτες του δηλώσεις ζήτησε να μην κάνουμε το ναυάγιο μεγάλο θέμα, γιατί οι ανταγωνιστές από άλλες χώρες κάτι τέτοιες ευκαιρίες περιμένουν...

ΕΝΑΣ ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΜΕ ΕΥΠΡΕΠΕΙΑ, ΕΝΑΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ΜΕ ΗΘΟΣ

Έφυγε από την ζωή την Κυριακή 24 Σεπτεμβρίου ο Λέων Αυδής, ένας από τους ελάχιστους πολιτικούς άντρες της χώρας που διέθετε ξεχωριστή ευπρέπεια και ήθος.

Ο Λέων Αυδής γεννήθηκε στην Κέρκυρα το 1937. Παντρεύτηκε με την Ίριδα Καλκάνη αποκτώντας μαζί της ένα γιο. Κατοικούσε στο Γουδί και εργαζόταν ως δικηγόρος με ενασχόληση στο Εργατικό Δίκαιο.

Το 1968 εκτοπίστηκε, από την Απριλιανή δικτατορία, στη Σίκινο.

Τη χρονική περίοδο 1981-1986 διετέλεσε αντιπρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Από το 1991 ως το 1993 διετέλεσε μέλος του διοικητικού Συμβουλίου της Εταιρείας Δικαίου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, της οποίας και παρέμενε μέλος.

Το 1996 εκλέχθηκε βουλευτής ΚΚΕ στην Α' Αθήνας. Κατά την διάρκεια της βουλευτικής του θητείας μετείχε στη Διαρκή Επιτροπή Δημοσίας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης-Δικαιοσύνης της Βουλής και υπήρξε Β' αντιπρόεδρος της Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας.

Από την ιδιότητα του βουλευτή παραιτήθηκε τον Μάιο του 1997, για να ασχοληθεί με τον Δήμο Αθηναίων ως Δημοτικός Σύμβουλος και επικεφαλής της δημοτικής παράταξης «Αγωνιστική Συνεργασία για την Αθήνα». Την άνοιξη του '98 πρωτοστάτησε για την συγκρότηση της «Συμπαράταξης για την Αθήνα», με το ψηφοδέλτιο της οποίας εκλέχθηκε και πάλι δημοτικός σύμβουλος στις εκλογές του Οκτωβρίου 1998.



ΛΕΩΝ ΑΥΔΗΣ

Έχει συγγράψει μελέτες και άρθρα για θέματα του Εργατικού Δικαίου, τα οποία έχουν δημοσιευτεί σε νομικά περιοδικά (Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου, Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας, Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιρειών) και σε άλλα περιοδικά και εφημερίδες (Συνδικαλιστική Επιθεώρηση, Ριζοσπάστης). Επίσης, ήταν νομικός σύμβουλος της ΓΣΕΕ.

Το Αντί προτιμά να κλείσει τον σύντομο αυτό χαιρετισμό στον Λέοντα

Αυδή με τα λόγια ενός δικού του ανθρώπου, της αγαπημένης του γυναίκας Ίριδας Αυδή-Καλκάνη.

«Ο Λέων Αυδής, το αγαπημένο παιδί της Κέρκυρας που αγάπησε όμως τις παλιές υποβαθμισμένες γειτονιές της Αθήνας, πέθανε.

Στη μνήμη όμως όλων μας θα ζει πάντα με την ξεχωριστή προσωπικότητά του. Θα μείνει μαζί μας αυτός ο σημαντικός διανοούμενος, ο τόσο αξιόλογος μάχιμος δικηγόρος, ο πηγαία ευγενής άνθρωπος, ο απόλυτα τίμιος, ο απλός και ολιγαρκής, αυτός ο χαριτωμένος άνθρωπος με το ωραίο χιούμορ και τη μεγάλη αγάπη για τους ανθρώπους και τη ζωή.

»Αυτός που με τα ψηλά ιδανικά που είχε και υπηρετούσε μέσα από το κόμμα του αλλά και με τον τρόπο της ζωής του, ήταν και θα είναι παράδειγμα και ελπίδα για όλους εμάς που τον θαυμάζαμε και τον αγαπούσαμε.

»Τούτη η τελετή του αποχαιρετισμού δεν γίνεται με το θρησκευτικό τυπικό, αφού ο Λέων ο ίδιος, που είχε αγωνιστεί για την επιβολή της πολιτικής κήδευσής, μας το είχε ζητήσει.

»Ο Βασίλης, ο γιος μας, κι εγώ σας ευχαριστούμε που ήρθατε να τον αποχαιρετήσουμε μαζί».

ΑΛΙΕΙΣ

Ήταν πραγματικά συγγινητική η παρουσία του Αρχιεπισκόπου και ολόκληρης της Ιεράς Συνόδου την νύχτα της συμφοράς στην παραλία της Πάρου ως διασωστών πλάι στους ταπεινούς ψαράδες.

Βρεγμένοι ως το κόκαλο, καταπονημένοι, δεν σταματούσαν να συντρέχουν, να παρηγορούν, να περιθάλπουν. Για το θεάρεστο αυτό έργο εγκατέλειψαν την συνεδρία με τις υπογραφές και τη

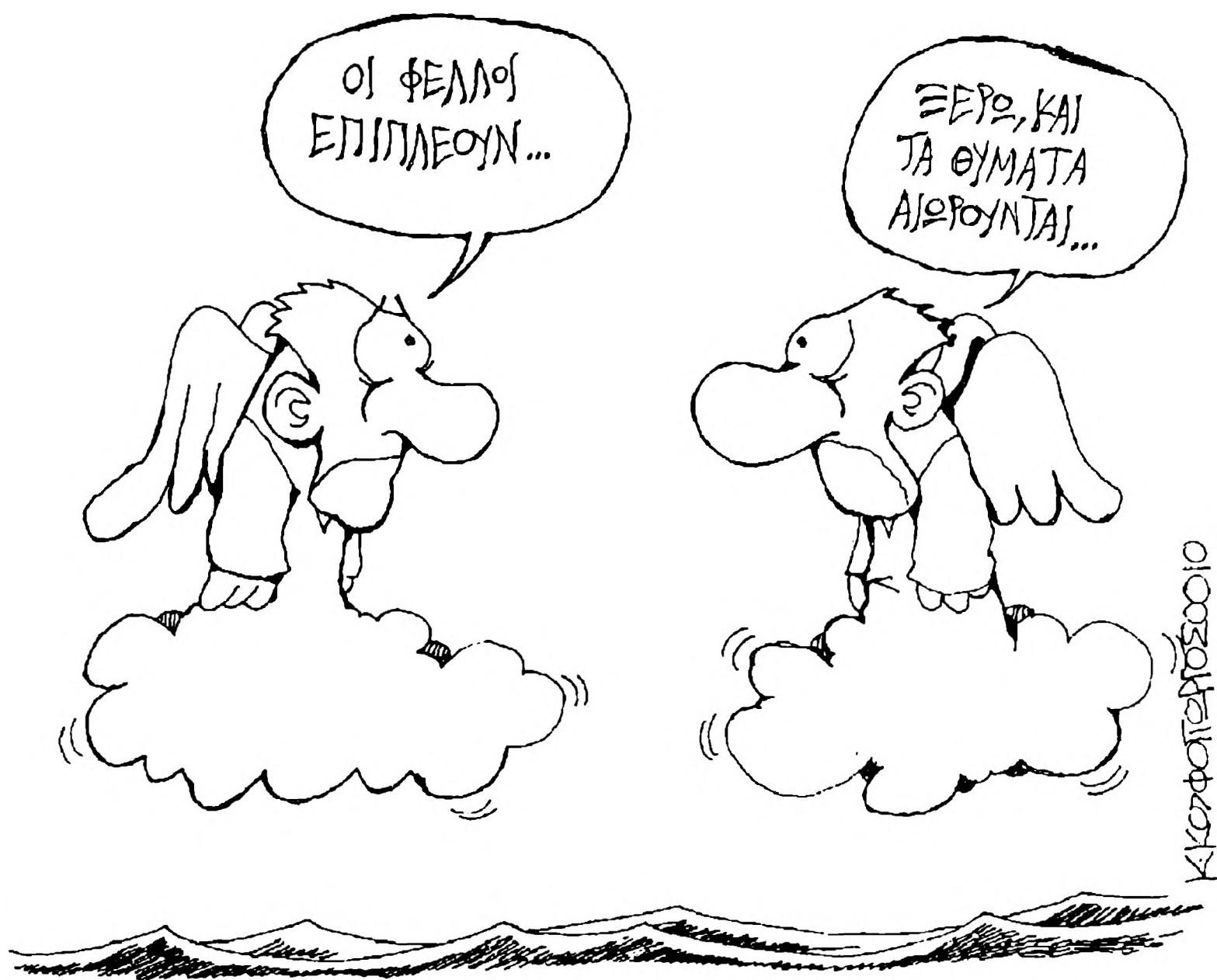
συζήτηση περί της αναγραφής. Η εικόνα τους μου θύμιζε αρχαίες εποχές, όταν τα φουρτουνιασμένα νερά της Τιβεριάδας τα κατεύναζε η παρουσία ενός Αλίου.

Μ.Σ.

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΤΙ...

- ενώ η πλοιοκτήτρια εταιρεία αρνήθηκε να πληρώσει τα έξοδα μεταφοράς των συγγενών των επιβατών που έζησαν ή χάθηκαν...
- ενώ άλλα 99 πλοία άνω των 30 ετών κυκλοφορούν στην ίδια κατάσταση με το «Εξπρές Σάμινα»...
- ενώ άλλα 105 πλοία είναι ηλικίας 25-30 ετών...
- ενώ, προφανώς, και όλα τα άλλα πληρώματα διαθέτουν τον ίδιο τραγικό βαθμό συνείδησης και ετοιμότητας με αυτό του «Σάμινα»...
- ενώ συμβαίνουν όλα αυτά και πολύ περισσότερα...
- ο Χρήστος Παπουτσής δηλώνει ότι δεν βρίσκει ΟΥΤΕ ΕΝΑ ΛΟΓΟ για να παραιτηθεί;
- ο Χρήστος Παπουτσής νιώθει πετυχημένος στο έργο του... αποδεικνύοντας πλέον πως σε αυτή τη χώρα το μέγεθος της επιτυχίας είναι ανάλογο του αριθμού των νεκρών για τους οποίους ευθύνεσαι.

B.M.



ΜΕΓΑΛΑ ΨΑΡΙΑ, ΜΙΚΡΗ ΨΑΡΙΑ

Επιχαίρουν πολλοί για το πόρισμα της προκαταρκτικής εξέτασης του εισαγγελέως Πρωτοδικών κ. Ισ. Ντογιάκου, που επισημαίνει ευθύνες των υπουργών Ρέππα, Παγκάλου και πιθανόν Γ. Παπανδρέου, καθώς και συνενοχή των κ.κ. Χρ. Λαμπράκη και Στ. Ψυχάρη. Ας μην βιάζονται.

Το πόρισμα μπορεί μόλις τώρα να είδε το φως, αλλά η υπόθεση είναι πολύ κοντά στο αρχείο.

Βεβαίως ο εισαγγελέας επιδεικνύει προσωπικό θάρρος με το πόρισμά του, αλλά τα στοιχεία του δεν είναι όλα σωστά. Η επιστολή του κ. Λαμπράκη εξηγεί τα περί του ποινικού του μητρώου αναλυτικά. Το μόνο συμπέρασμα στο οποίο μπορεί να καταλήξει κανείς αβιάστως είναι το προσεγγιστικό έως και ανακριβές των δημοσίων εγγράφων.

Αν μη τι άλλο, ο εισαγγελέας αναγνωρίζει ότι ο κ. Ψυχάρης είχε διοριστεί στην Πάντειο, απλώς ο διορισμός του έγινε λίγες μέρες μετά την ορκωμοσία του στην θέση του Διοικητού Αγίου Όρους. Υπάρχει ανταγωνισμός εκφράσεων τυπολατρίας. Πόσο επιλήψιμο –επιτέλους– είναι να έρθουν τα προσόντα αργότερα, όταν ασφαλώς όλα ήσαν τακτοποιημένα εκ των προτέρων;

Η συνεργασία του Τράβελ Πλαν με το ΥΠΕΞ πόσο μεγάλη διαπλοκή συνιστά; Έχουμε χάσει λοιπόν κάθε αίσθηση μέτρου; Όταν αναφερόμαστε σε διαπλεκόμενα, η τάξη μεγέθους της κάθε εργολαβίας είναι πολλών δισ., δεν είναι η

προμήθεια ταξιδιωτικού γραφείου, έστω κι αν έχουμε κι εδώ μία «παρονυχίδα» δισεκατομμυρίων.

Από την άλλη όμως πλευρά, βαριές είναι οι ευθύνες της Βουλής και των υπουργών ξεχωριστά, επί της ουσίας.

Δεν χρειάζεται γνωμοδότηση νομομαθών για να φανεί ότι και οι δύο διορισμοί Ψυχάρη, στο Όρος και στην Πάντειο, είναι χαρίσματα, αλλά τυπικά ενδέχεται να στέκουν. Ο ΥΠΕΞ, άλλωστε, δεν μπορεί να αγνοεί ότι το Τράβελ Πλαν είναι του ΔΟΛ. Γιατί τόσο πρεμούρα να το χρησιμοποιήσει και να γίνουν αυτός και ο ΔΟΛ απολογούμενοι στον τυχαίο εισαγγελέα πρωτοδικών;

Τέλος, ο κ. Ρέππας έβγαλε την γνωστή κορώνα ότι μετατοπιζόμαστε από την άσκηση της πολιτικής στην ποινική δικαιοσύνη. Ξέχασε, φαίνεται, ποιοι στο παρελθόν είχαν καταργήσει την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης. Δυστυχώς, αφού δεν υπάρχει αυτοσυγκράτηση στους Υπουργούς και αυθαίρετούν στα όρια της Ηθικής και του Νόμου, θα πρέπει να αναμένονται τέτοιες εισαγγελικές παρεμβάσεις. Άλλωστε ο πρωθυπουργός έχει πρόχειρη την προτροπή να δίδονται όποια στοιχεία υπάρχουν στους εισαγγελείς.

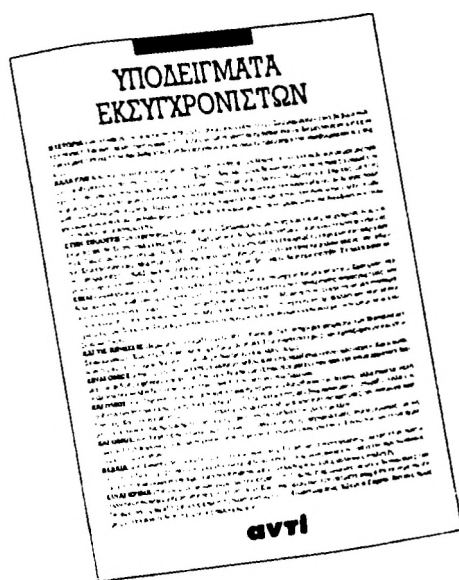
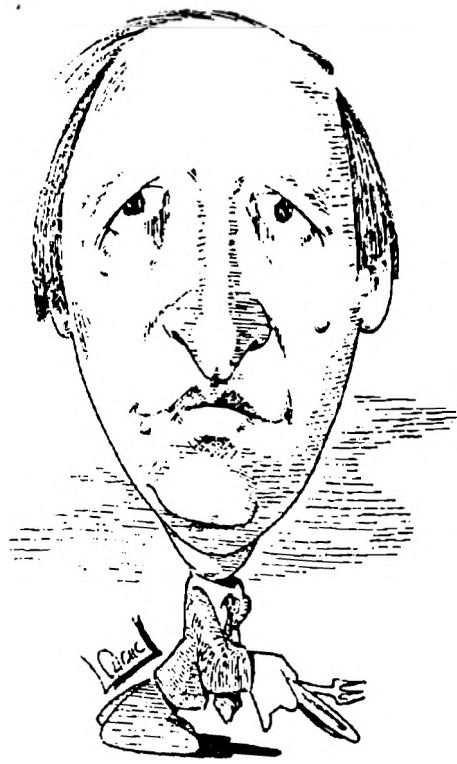
Κύριε Ντογιάκο, μακάρι να μπορούσατε να διερευνήσετε τα πράγματα λίγο ευρύτερα.

Σ. Καφαντάρης

ΘΕΡΜΑ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Μέσα από την ψυχή μου θέλω να απευθύνω χιλιάδες μπράβο στους διοργανωτές της τελετής λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων. Είμαι βέβαιος πως ένας νέος θεσμός γεννιέται: Το καρναβάλι του Σίδνεϊ, που ίσως ξεπεράσει στο μέλλον και αυτό του Ρίο, αναδεικνύοντας το πραγματικό νόημα των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Η μόνη λύση, να δοθεί η διοργάνωση των δικών μας Ολυμπιακών στους Πατρινούς, που έχουν και γνώσεις πάνω στο αντικείμενο.

B.M.



ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΩΝ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ των Ναυπηγείων –και εκείνων της Ελευσίνας, και εκείνων του Σκαραμαγκά– έχει βέβαια πολλές πτυχές. Και κατ' αρχάς οικονομικές. Σε άλλες σελίδες γίνεται προσπάθεια να διερευνηθούν αυτές οι οικονομικές πτυχές του προβλήματος των Ναυπηγείων και γενικά το πρόβλημα της αποβιομηχάνισης της χώρας.

ΑΛΛΑ ΕΔΩ θέλουμε να σχολιάσουμε, με αφορμή την υπόθεση των Ναυπηγείων, την πολιτική συμπεριφορά ενός κυβερνητικού στελέχους, του κ. Κώστα Σημίτη. Από την αρχή δηλώνουμε ότι σε γενικές γραμμές οι κρίσεις μας για τον πολιτικό άνδρα ήταν πάντοτε «επιφυλακτικά φιλικές». Άλλωστε ο κ. Σημίτης, με τους χαμηλούς τόνους του, φαινόταν ανέκαθεν ότι προτιμούσε το διάλογο και την ανάπτυξη της πολιτικής πολεμικής σε πολιτισμένο επίπεδο. Πέραν αυτού, η μέχρι τώρα πολιτική πορεία του είχε διαστακτικά αλλά σταθερά διαφοροποιηθεί από μεγάλο μέρος του πολιτικού κόσμου με τέτοιο τρόπο ώστε να διεκδικεί τον τίτλο του «πολιτικού εκσυγχρονιστή».

ΣΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ των Ναυπηγείων

Ο κύριος Εκσυγχρονιστής

Η αποσάρθρωση, η αδιαφάνεια, η διαφθορά είναι φαινόμενα που ευδοκιμούν στην χώρα. Ο κ. Σημίτης, που προΐσταται στην κυβέρνηση, έχει μεγάλες ευθύνες για όσα συμβαίνουν. Όμως καλύπτεται από μια ιδιότυπη ασυλία ο κ. καθηγητής.

Στο *Αντί* είχαμε αναφερθεί προσωπικά στον κ. Σημίτη στο κύριο άρθρο του τχ. 585 της 1ης Σεπτεμβρίου 1995, με την ευκαιρία της αποπομπής του από το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου για τους χειρισμούς του

στην υπόθεση των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά. Έκτοτε συνέβησαν πολλά. Τα οποία ξεχάστηκαν, όπως κι εκείνη η ιστορία της συναλλαγής του κ. Σημίτη με επιχειρηματίες: Τα Ίμια, ο διορισμός Ψυχάρη ως διοικητή του Αγίου Όρους, η υπόθεση Οτσαλάν. Σε όλες αυτές τις ιστορίες η ανάμειξη του κ. Σημίτη ήταν άμεση. Όμως αυτό αποσιωπάται.

Εμείς χαρίζουμε στους επιλήσιμους εκείνο το παλιό άρθρο για την ενδυνάμωση της μνήμης τους.

Ελευσίνας και Σκαραμαγκά, με τους πολιτικούς χειρισμούς του, ο κ. Σημίτης απέδειξε ότι «καλά έχει θητεύσει» δίπλα στον κ. Ανδρέα Παπανδρέου, κατά την τελευταία εικοσαετία. Όπως απεδείχθη και από τις δικές του δηλώσεις αλλά και από τα ρεπορτάζ των ημερών που πέρασαν, ο κ. Σημίτης είτε «αιφνιδιάστηκε» είτε παρασκηνακά «συνεργαζόταν» με τους κεφαλαιούχους, υποψήφιους αγοραστές των προβληματικών κρατικών επιχειρήσεων. Φυσικά το δεύτερο συνέβη. Τα άλλα ήσαν λεκτικά παίγνια, τα οποία καλά τον edίδανε ο κ. Α. Παπανδρέου.

ΕΙΝΑΙ σκανδαλιστικά τα όσα αποκαλύφθηκαν ότι διέπραξε ο κ. υπουργός Βιομηχανίας και Εμπορίου στη διαχείριση της υπόθεσης των Ναυπηγείων. Και είναι χαρακτηριστικά της υποκριτικής συμπεριφοράς που αποτελεί την πάγια τακτική των πολιτικών ανδρών αυτού του τόπου. Μπλεγμένος ανάμεσα σε μια συνθηματολογία που δεν πιστεύει πια, σε ένα «φιλεργατικό» προσωπείο που πρέπει να προβάλλει και στις τεχνοκρατικές του ιδέες, ο κ. Σημίτης γελοιοποίησε το προφίλ του «εκσυγχρονιστή» που με τόση επιμέλεια έχτιζε καιρό τώρα.

ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ Περαιτού εγνώριζε, και τις συζητήσεις με τον υποψήφιο αγοραστή των Ναυπηγείων Σκαραμαγκά κ. Καλογερίδη είχε από καιρό δρομολογήσει. Στα σωματεία όμως των εργαζομένων και ενώπιον της κοινής γνώμης δήλωνε άλλα: «Αιφνιδιασμούς» και άλλα ηχηρά...

ΕΙΝΑΙ ΟΜΩΣ αυτή η φυσιογνωμία ενός πολιτικού άνδρα που ευαγγελίζεται «εκσυγχρονισμό»; Και η πονηρία του ανδρός εφάνηκε και αλλού: Στη μεθόδευ-

ση του «ξεγλιστρήματός» του από την εσωκομματική διαπάλη και την ανάδειξή του σε νέον, άλλο «αντιδεξιό» ρήτορα στίλ Λαλιώτη.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, ο κ. Σημίτης, ως σοφός καθηγητής και έμπειρος και διεισδυτικός πολιτικός, άλλα έπρεπε κατά τη διετή του θητεία να προβλέψει και να πράξει. Το πρόβλημα της αποβιομηχάνισης το γνωρίζει καλά ο κ. Σημίτης. Και ενήμερος είναι των όσων επιχειρούν άλλες κυβερνήσεις που αντιμετωπίζουν ανάλογα προβλήματα. Κάνουν τις προβλέψεις τους και οργανώνουν τα σχέδιά τους για το μέλλον.

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, ο κ. Σημίτης προτίμησε αφενός την ευκολία της πάγιας μικροπολιτικής συμπεριφοράς –με τις «αντιδεξιές» κορόνες– και αφετέρου την κατάστροψη της στρατηγικής για την «εξόντωση» των εσωκομματικών του αντιπάλων.

ΒΕΒΑΙΑ, ο κ. Σημίτης δεν υπήρξε ποτέ γενναίος πολιτικός. Περιδεής, συνεσταλμένος, ικέτης ήταν πάντοτε. Ίσως εδώ να κρύβεται και το μεγάλο του πρόβλημα. Αυτά τα χαρακτηριστικά στοιχεία της προσωπικότητάς του δεν απέκλειαν υποχρεωτικά την εντιμότητα και την καθαρότητα στις πολιτικές επιλογές.

ΕΙΝΑΙ ΚΡΙΜΑ που για μιαν ακόμη φορά, με την περίπτωση Σημίτη, επιβεβαιώνεται ότι ο δυναμισμός του ελληνικού πολιτικού προσωπικού έχει εξαντληθεί. Και είναι κρίμα που τον επόμενο καιρό θα έχουμε να συζητάμε για τις πράξεις και τις επιλογές πολιτικών αρχηγών διαμετρήματος Έβερτ ή Σημίτη. Αυτούς όμως μας κατέλιπαν οι δεινόσαυροι της πολιτικής μας.

Αντί

Εναντίον μιας κοινωνίας κρατικών αξιωματούχων-υπαλλήλων

του Στέφανου Προτεστάκι

Εδώ και χρόνια πάμπολλοι εχθροί αλλά και αρκετοί άσπονδοι –πήγα να πω ασπόνδυλοι– «φίλοι» μάς σάρκαζαν για τις «μονομανείς» επιθέσεις μας εναντίον της αυθαιρεσίας και των κραυγαλέων παρανομιών του Χρήστου Λαμπράκη. Επί χρόνια το *Αντί* ακολουθεί έναν μοναχικό δρόμο καταγγελιών και αποκαλύψεων, οι οποίες, όσο κι αν ενοχλούν, δεν είναι σε θέση βέβαια να ταρακουνήσουν την όποια εξουσία. Έτσι, λαμπροί εκπρόσωποι της λαμπρακικής ηγεμονίας και ποικίλα δουλοπρεπή ΔΟΛμαδάκια της κυβερνητικής παράταξης μας δυσφήμησαν λυσσωδώς και μας κινήγησαν απηνώς, επειδή απλώς τολμούσαμε να δείχνουμε πόσο γυμνός είναι ο βασιλιάς και πόσο υπεύθυνοι είμαστε όλοι μας εφόσον σιωπούμε εμπρός στην απίστευτη διαπλοκή ενός ολόκληρου κράτους και ενός μοναδικού ιδιώτη.

Εδώ και χρόνια το *Αντί* δεν σταμάτησε να προσκομίζει στοιχεία για υπουργούς μαριονέτες και για έναν πολιτισμό των ημετέρων, ο οποίος δεν είχε καμμία σχέση ούτε με τον αληθινό πολιτισμό ούτε με τους πραγματικούς εκπροσώπους του. Και τι εισπράτταμε γι' αυτά τα καταφανή σκάνδαλα και τις προφανείς παρανομίες; Εισπράτταμε διώξεις, αποκλεισμούς, κυνηγητό συνεργατών, προπηλακισμούς αλλά και το ειρωνικό μειδίαμα των παραπάνω «φίλων», που μας έλεγαν: Μα πάλι με τον Λαμπράκη τα βάλατε; Ματαιοπονεείτε! Ή αυτός μόνον σας ενοχλεί;

Οι επιθέσεις μας όμως εναντίον του παντοδύναμου συγκροτηματάρχη δεν είχαν και δεν έχουν προσωπικό χαρακτήρα. Κατ' ουσίαν το πρόβλημα είναι η αίολη και ευάλωτη και ασθενική μας δημοκρατία με τους θεσμούς και τα πρόσωπα που τη συγκροτούν. Κι ακό-



μη, πρόβλημα, και μάλιστα μέγα, είναι τα ΜΜΕ και ο φαλκιδευμένος πλέον ρόλος τους αλλά και ο πολιτισμός καθαυτός που τον νέμεται μονοπωλιακά ο Λαμπράκης και οι άνθρωποί του, εξοστρακίζοντας κάθε αντιρρησησία, αποβάλλοντας κάθε «αντιφρονούντα». Χρόνια φωνάζουμε ότι είναι αδιανόητο η μερίδα του λέοντος του προϋπολογισμού του ΥΠΠΟ να πηγαίνει στο Μέγαρο με συνοδεία υπέρογκα κοινοτικά κονδύλια και δαιμυλεις κρατικοδίαιτες χορηγίες. Επί σειράν μοναχικών ετών διατυμπανίζουμε πως είναι απαράδεκτο υπουργοί του κράτους σαν τους διαπρεπείς μιμίκους, τον Μικρούτσικο, τον Μπένο, την Παπαζώη, τον Βενιζέλο τον μικρό, τον Πάγκαλο ή τον Ευθυμίου να είναι προσωπικές επιλογές όχι του υπεύθυνου πρωθυπουργού, αλλά ενός αόρατου ιδιώτη.

Και να που τώρα ξεσπά ουρανομήκης η κατακραυγή και τεράστιο το σκάνδαλο. Μετά τον Κόκκαλη –άλλη μια μοναχική περιπέτεια του περιοδικού–, την οποία

καρπώθηκαν πλουσιοπάροχα πλην αγνωμόνως τόσο η Ν.Δ. όσο και η *Ελευθεροτυπία*, έρχεται ο εισαγγελέας και καλεί τον παντοδύναμο κ. Χρήστο, τον «μεγάλο ευεργέτη» και τον «συγκινητικό μηχανήνα», ο οποίος στην μεγαλοσύνη του χειρίστηκε το ιλιγγιώδες ποσό των 100 δισεκατομμυρίων δραχμών για να μας «ευεργετήσει», χωρίς ο ίδιος να βάλει δραχμή από το βαλάντιό του.

Το *Αντί*, λοιπόν, έστω και καθυστερημένα, έστω και μέσα στην εκκωφαντική σιωπή των πολλών, δικαιώνεται. Δεν επιχαιρούμε γι' αυτό. Το θέμα, όμως, είναι να δικαιωθούν και οι πολύπαθοι θεσμοί της χειμαζόμενης δημοκρατίας μας, να δικαιωθούν οι ματαιωμένοι δημιουργοί, να αποκατασταθούν οι ματωμένες ανθρώπινες σχέσεις. Να πατα-

χθούν οι υπαλληλοποιημένοι κρατικοί αξιωματούχοι.

τ α β έ ρ ν α Ο ΒΟΥΡΓΙΑΣ μουσικομαγειρέματα

χώρος παραδοσιακά
ανακαινισμένος,
κρητικοί μεζέδες,
κρασί βαρελίσιο,
ζωντανή μουσική



Χαράλαμπος Χαιρέτης
Φορμίωνος και Ερμού 39 (πλα-
τεία Φατσέα)
ΒΥΡΩΝΑΣ, τηλ.: 76.43.414



ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ Νο1

Ένας ναυτιλιακός πράκτορας και ένας πρώην ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ κατάφεραν μέσα σε χρόνο-ρεκόρ να μονωπωλήσουν την ακτοπλοΐα, σε πλήρη αντίθεση με τα κοινοτικά στάνταρ περί ανταγωνισμού. Αυτό το πράγμα δεν μπορεί επ' ουδενί να συμβεί, εάν δεν έχεις την κάλυψη του αρμόδιου Υπουργού, δηλαδή του πρωθυπουργού.

Νο2

Ο αρμόδιος Υπουργός, δηλαδή ο κ. Σουμάκης, ο και «ταμίας» του ΠΑΣΟΚ αποκαλούμενος, ζήτησε και πέτυχε από την Ε.Ε. να κυκλοφορούν πλοία με ηλικία άνω των 25 ετών. Ο ίδιος επίσης πέτυχε τριετή αναστολή της απελευθέρωσης στην ναυσιπλοΐα, με σκοπό φυσικά την προστασία των κερδών του κ. Σφηνιά και των υπολοίπων πασοξανθρώπων.

Νο3

Τα πλοία αυτά, τα λεγόμενα σαπάκια, κυκλοφορούσαν με πλημμελή συ-

ντήρηση και παραβαίνοντας όλες τις προδιαγραφές ασφαλείας που θέτει η Ε.Ε. Οι έλεγχοι από την αρμόδια επιτροπή του Υπουργείου ήσαν για τα μάτια, έτσι όπως καταγγέλλεται αρμοδίως. Αυτό εξάλλου το μαρτυρά και η πρωτοφανής απόφαση του νυν Υπουργού να αποσύρει άρον-άρον 65 πλοία.

Νο4

Μετά το ναυάγιο, ο κ. Σημίτης εξαφανίστηκε - έτσι

όπως συνηθίζει να κάνει στα δύσκολα. Ο ανίκανος αυτός άνθρωπος εξελέγη με την μίστρα του αποτελεσματικού. Φυσικά ήταν μια διαφημιστική απάτη των ιδιοτελών ΜΜΕ. Από το 1996, που κυβερνά, επέτυχε να διαλύσει όχι μόνο την ναυτιλία, αλλά σχεδόν το σύνολο της κρατικής μηχανής. Σχολεία, νοσοκομεία, αγροτική παραγωγή, μικρεμπόριο, βιοτεχνία, ασφάλεια, δασοπροστασία, δημόσια έργα - όλα βρίσκονται σε

μαύρα χάλια, υποταγμένα σε μια κλίκα νεόπλουτων που θησαυρίζει, ξεκοκαλίζοντας τα λεφτά της Ε.Ε.

Νο5

Μέσα σε λιγότερο από 5 μήνες μετά την επανεκλογή του στην πρωθυπουργία, το παν έχει καταρρεύσει από πολιτικής απόψεως. Η κυβέρνηση παραδέρνει εν μέσω αλληλοκατηγοριών και γενικής ανυποληψίας. Είναι ένα πολιτικό και ηθικό ράκος. Μέσα σε ελάχιστο χρόνο έγινε εμφανές πως ήταν μέγα σφάλμα η επανεκλογή του κ. Σημίτη στην πρωθυπουργία. Όμως μετά την απομάκρυνση εκ του ταμείου ουδέν λάθος αναγνωρίζεται.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όχι περισσότεροι από χίλιοι άνθρωποι, άρπαγες και άπληστοι για εξουσία, που μισούν την καταγωγή τους και μοστράρουν τον νεοπλουτισμό τους στις κοσμικές στήλες, αυτοί και μερικοί αμοράλ πρώην «προοδευτικοί» και «αριστεροί», έχουν δέσει την Ελλάδα χειροπόδαρα, μέσα σε βάλτο. Δεν χρειάζονται, νομίζω, άλλες αναλύσεις. Τα πρόσωπα είναι πασίγνωστα. Είναι οι επιχειρηματίες που φτιάχτηκαν με πασοκικές προμήθειες, κρατικά στελέχη που η αριστερή τους καταγωγή μετετράπη σε κανονικό κυνισμό, και μερικοί λιγούρηδες διανοούμενοι της συμφοράς, ομοτράπεζοι των «ηγετών». Αυτοί είναι. Δακτυλοδεικτούμενοι πλέον.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

«...Αίφνης ηκούσθησαν φωναί έξωθεν του ναού... Τας φωνάς είχαν ρίξει ο εις των αιπόλων και ο εις των υλοτόμων, οίτινες έτυχον καθημένοι παρά τον πυρσόν, ανατολικάς του ναΐσκου. Διά των φωνών τούτων είχαν απαντήσει εις τινας κραυγάς ελθούσας απ' αντικρύ, εκ της θαλάσσης... Ο όρμος ομοιάζει με λίμνην μεσόγειον, μη έχουσαν ορατόν στόμιον, τόσον είναι ασφαλής. Και το γολεττί ξυλάρμενον, μετά ματαίας προσπάθειας, παρεσύρθη υπό της τρικυμίας προς τας νήσους, όπου την νύκτα εκείνην των Χριστουγέννων οι αγωνιώντες ναυβάται είδον έξαφνα ένα φως, ως φάρον οδηγούντα, αυτούς τους πυρσούς, ους είχαν ανάψει έμπροσθεν του ναΐσκου του Χριστού οι τραχείς αιπόλοι. Ο πυρσός εκείνος εφάνη προς αυτούς ως θείον πράγματι θαύμα, ως να εθερμαίνοντο περί αυτόν αγραυλούντες οι ποιμένες εκείνοι ακούοντες το «Δόξα εν υψίστοις». Επλησίασαν, φερόμενοι μάλλον ή πλέοντες, προς το μέρος τούτο και τότε εκινδύνευσαν να κατασυντριβώσιν εις τους βράχους του Κουρούπη. Ευτυχώς, δι' επιτηδείου χειρισμού, απέφυγον την καταστροφήν, κι εκάθισαν το σκάφος εις τα ρηχά, επί της άμμου, όπου τόσον καλά ήτο εξασφαλισμένον... Έφεξεν ο Θεός την χαρμόσουνον ημέραν, και οι αιπόλοι εφιλοτιμήθησαν να σφάξωσι και ψήσωσι δύο τρυφερά ερίφια... και έφαγον πάντες και ηυφράνθησαν, εορτάσαντες τα Χριστούγεννα μετά σπανίας μεγαλοπρεπείας επί του ερήμου εκείνου βράχου...»

Στο Χριστό στο Κάστρο έγιναν αυτά, στον Παπαδιαμάντη. Γιατί υπήρχαν εκεί οι βοσκοί και ο παπάς, που έσωσαν τότε τους ναυαγούς με το φως τους.

Ακτοπλοΐα σκοπιμοτήτων

του Στέλιου Π. Καφαντάρη

Χρειάζεται να θυσιαστούν διά πνιγμού 80 άνθρωποι («αγγίζει την εκατόμβη» έγραφε ευπρεπές πρωινό φύλλο, αναγορεύοντας την εκατόμβη σε μονάδα μέτρησης νεκρών) για να συγκινηθεί ο Τύπος και να στερεώσουμε και μεις πέντε-δέκα πράγματα για την διαπλοκή στην επιβατηγό ναυτιλία, με τις εκλεκτικές άδειες σκοπιμότητας, με τις εξωφρενικές ελλείψεις των πλοίων και τους πλημμελείς ελέγχους της πολιτείας.

Μάθαμε πρώτα απ' όλα ότι ο κ. Σουμάκης κατεύθυνε τις άδειες σκοπιμότητας συστηματικά προς τις Μινωικές με απλότητα και καθαρότητα. Άδεια σκοπιμότητας! Τι ενδιαφέρον όρος! Υποδηλώνει έλεγχο και μελέτη κοινωνικού κόστους/οφέλους, δηλαδή διαδικασία αδειοδότησεως με πολιτική ενόραση και κυβερνητική σύνεση.

Κατ' ουσίαν ωστόσο απεδείχθη ένα αυθαίρετο όπλο στα χέρια της εξουσίας, ή, σωστότερα, της παραεξουσίας, γιατί δεν μπορεί να ευσταθεί η θεωρία ότι ο Σημίτης εγνώριζε το αλισβερίσι Σουμάκη-Μινωικών. Βεβαίως, τώρα, μετά την πτώση από την υπουργία και το ναυάγιο, ο Τύπος τον αναβιβάζει από το επίπεδο του «τέως ταμιά του κόμματος επί Σημίτη» σε «ταμιά του Σημίτη». Η διαφορά αφήνει, κακώς, ευτελή υπονοούμενα, αλλά ο οπορτουνισμός του Τύπου είναι δεδομένος.

Ήδη εγκατεστημένοι από μακρού χρόνου ακτοπλόοι του Αιγαίου που είχαν βάλει πρόγραμμα να ανανεώσουν τον στόλο τους, και μάλιστα παράγγειλαν όχι απλώς νεότερα συμβατικά πλοία αλλά νέας τεχνολογίας ταχύπλοα, δεν μπορούσαν να πάρουν την περίφημη άδεια σκοπιμότητας, οπότε αναγκάζονταν να τα πουλήσουν μαζί με τον υπόλοιπο στόλο τους στις Μινωικές, τις οποίες αμέσως εφοδίαζε ο κ. Σουμάκης με την πολύτιμη άδεια.

Εν τέλει, οι περισσότεροι ακτοπλόοι του Αιγαίου εισροφήθηκαν από τα Ιπτάμενα Δελφίνια των Μινωικών (MFD) στο όνομα του εκσυγχρονισμού.

Οι σχετικά καλές τιμές με τις οποίες αντάλλαξαν τις μετοχές τους με τις μετοχές της θυγατρικής των Μινωικών κατασίγασε την επιθετικότητά τους εναντίον του Σουμάκη, που τους στερούσε μερίδιο από την πίτα, και έτσι δεν υπήρξε κρίση κατά την αλλαγή των δεδομένων. Ακόμα και η σημερινή μονοπωλιακή κατάσταση της αγοράς εθεωρείτο σχεδόν φυσικό επακόλουθο του εκσυγχρονισμού και της επικείμενης απελευθέρωσης της ακτοπλοΐας και δεν ανησύχησε κανέναν. Άλλωστε, πέραν των αποσυρμένων ακτοπλόων και άλλα σπουδαία ονόματα επιχειρηματιών, περιλαμβανομένου και του Κόκκαλη, συγκαταλέγονται στους μετόχους της MFD.

Θα είχε ενδιαφέρον να γνωρίζαμε με ποια κριτήρια, ποιες πληροφορίες, οικονομικά στοιχεία και σενάρια του μέλλοντος επένδυσε η καλή αυτή παρέα επιτυχημένων επιχειρηματιών στην MFD. Είναι λίαν πιθανό ότι η στενή επαφή της εταιρείας με την κυβέρνηση, όπως αποδεικνυόταν από την στάση του υπουργού ακόμα και αν δεν διατυμπανιζόταν από τον κ. Σφηνιά, έπαιξε ρόλο στην συμμετοχή τους. Η διαπλοκή εν γένει είναι ισχυρό κίνητρο για επενδύσεις, και οι συγκεκριμένοι επιχειρηματίες γνωρίζουν την αξία της εμπειρικά.

Παραδόξως, αν έπεφτε πάνω στις Πόρτες ένα καράβι από τα ελάχιστα που βρίσκονται υπό τον έλεγχο παλαιών ακτοπλοϊκών εταιρειών, τότε η καταστροφή θα αποδιδόταν πολύ εύκολα στις τεχνολογικές αδυναμίες και οργανωτικές αγκυλώσεις μιας παλαιού τύπου εταιρείας. Είναι φανερό ότι σε τέτοια περίπτωση όχι μόνο ο Σουμάκης θα γινόταν πιο ορατός, αλλά ακόμα και ο Παπουτσίης θα δικαιολογούσε με όρους κοινωνικής ωφέλειας την γιγάντωση της MFD και θα φρόντιζε, τεκμηριωμένα πλέον, την περαιτέρω ενίσχυση της μονοπωλιακής θέσης της.

Η κυβέρνηση αντέδρασε σπασμωδικά και συμβατικά, όπως μας έχει συνηθίσει στερεότυπα σε κάθε είδους καταστροφή. Και δεν ήταν ασήμαντες οι

κρίσεις που έπρεπε να διαχειριστεί τον τελευταίο χρόνο – ο σεισμός και οι πυρκαγιές, οι σπουδαιότερες. Είναι χαρακτηριστική η χρησιμοποίηση όρων της εντόπιας σεισμοπάθειας, ότι δηλαδή «δεν θα γίνει Ρικομέξ», ή η ανούσια και χιλιοειπωμένη προτροπή ότι το μαχαίρι θα φτάσει στο κόκαλο.

Πάντως, έως τώρα, η έμπρακτη κυβερνητική ρητορεία έφθασε μέχρι την ακινητοποίηση 65 πλοίων που δεν εφάρμοσαν κοινοτική οδηγία πυρασφαλείας δημοσιευμένη από διετίες. Είναι ένας κυβερνητικός σπασμός που δεν οδηγεί πρακτικά πουθενά αυτήν την ώρα. Με το μέτρο αυτό ομολογείται, έστω έμμεσα, το μπάχαλο στην εφαρμογή κανόνων σε οιονδήποτε τομέα.

Παρεμπιπτόντως, τώρα η κυβέρνηση αντιμετωπίζει σπασμωδικά και κατόπιν εορτής την ακτοπλοΐα. Μελλοντικώς, όταν εμφανιστούν τα επόμενα θύματα, θα ασχοληθεί με την άμυνα, τις μεταφορές, τα δημόσια έργα, το περιβάλλον και γενικά οποιονδήποτε τομέα χάνονται ή και απλώς κινδυνεύουν να χαθούν ανθρώπινες ζωές ή πολύτιμοι πόροι.

Απαραίτητος οδηγός για τις κυβερνητικές παρεμβάσεις είναι η ελαχιστοποίηση του πολιτικού κόστους. Δεδομένου δε ότι η έρευνα μέσω εξεταστικής επιτροπής διατηρεί ψηλά και για σημαντικό χρονικό διάστημα την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, δεν υπάρχουν μεγάλες ελπίδες ότι, και αν συστηνόταν μια τέτοια επιτροπή, θα μπορούσε να φθάσει την έρευνα σε βάθος.

Υπ' αυτό το πρίσμα, η παραίτηση Παπουτσί, έστω συμβολική, θα είχε κάποιον νόημα, συγκλονιστικότερο από την καθήλωση των 65 πλοίων, ιδίως επειδή ο υπουργός δεν έχει προλάβει να είναι άμεσα υπεύθυνος. Ο Παπουτσίης έχασε την ευκαιρία να επιδείξει ευαισθησία σχεδόν ανέξοδα. Αν προσέξει, μπορεί να τα καταφέρει προσεχώς, όταν φθάσει το μαχαίρι στο κόκαλο: όταν απαλειφθεί η κατηγορία του δόλου με βούλευμα.



Το ναυάγιο της ελπίδας

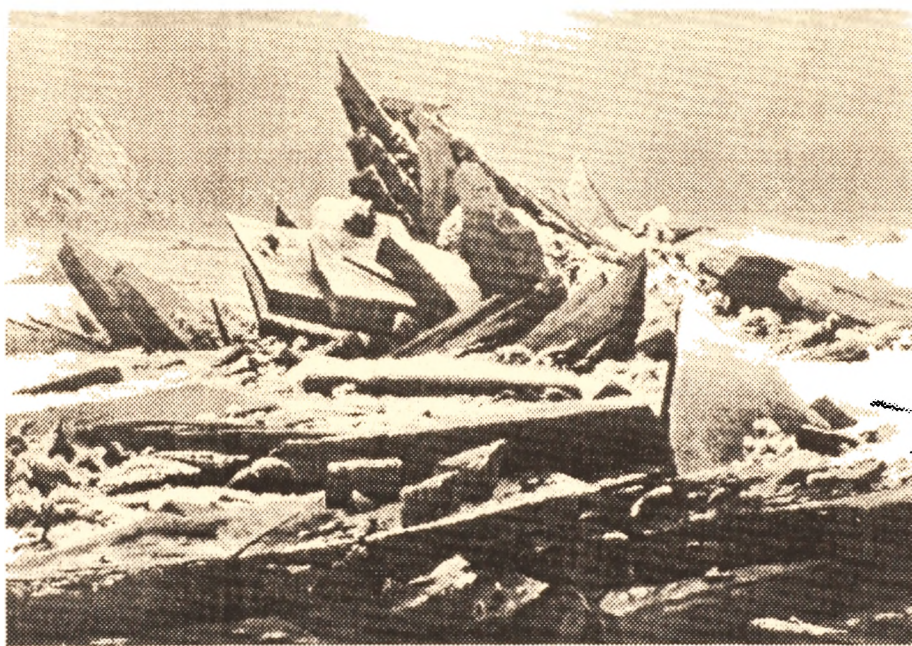
του Μάνου Στεφανίδη

Στον Γιώργο Βότση

Ο πίνακας, που ενέπνευσε τον τίτλο του σύντομου αυτού άρθρου, ανήκει στον γερμανό ρομαντικό ζωγράφο Caspar David Friedrich και κρύβει, παρά την προφάνειά του, πολλές νοηματικές συμπαραδηλώσεις. Αναφέρεται σ' ένα πραγματικό ατύχημα που συνέβη στην Αρκτική στις αρχές του 19ου αιώνα, αλλά συγχρόνως συμβολοποιεί την απόλυτη δύναμη της φύσης και το ηρωικό πλην πεπερασμένο της ανθρώπινης δυνατότητας. Ανιχνεύει τέλος το θείο με χεγκελιανή οπτική στην διαιδαλώδη κίνηση της ιστορίας. Στο δικό μας, όμως, εθνικό ναυάγιο των ελπίδων ούτε τα φυσικά στοιχεία εμφανίζονται παντοδύναμα ούτε ο ανθρώπινος παράγοντας ηρωικός. Αντιθέτως. Η φύση, έστω και με τρικυμισμένα μποφόρ, έστω και με αιχμηρούς σκοπέλους, παρουσιάζεται εξ αντικειμένου βατή και υποταγμένη, ενώ τα πρόσωπα που εμπλέκονται –είτε αφορούν στο «απροσμάχητο» κράτος είτε στις σκοτεινές φιγούρες των κατά συνθήκην εμπόρων και των πολιτικών διαχειριστών της ναυτοσύνης– σφραγίζονται από απίστευτη ανεπάρκεια, από βαθύτατη σήψη, από μικρονοϊζότατη αλαζονεία.

Ίσως αυτό το γεγονός να είναι ακόμη πιο ανησυχητικό, ακόμη πιο τραγικό από την εκατόμβη των αθώων θυμάτων αυτού του ηλίθιου «ατυχήματος» που ήρθε και κορύφωσε τα πένθη του φετινού καλοκαιριού. Φοβάμαι λοιπόν ότι στον τόπο μας τα τελευταία χρόνια, επειδή ακριβώς είχαν διαρραγεί οι συνεκτικοί κοινωνικοί ιστοί και έχει απολεσθεί το συμπεριφορικό «μάγμα» που χαρακτήριζε παλιότερες γενιές, τα ναυάγια της ελπίδας είθισται καθίστανται πλέον τρόπος ζωής και πορείας ή, αν θέλετε, οι ελπίδες είθισται να ναυαγούν εξακολουθητικά. Κάτι σάπιο συμβαίνει παντού που το ψηλαφούμε πλέον από την κορυφή της ηγεσίας ως τον τελευ-

ταίο πολίτη. Ακόμη και στα πιο καθημερινά συμβάντα, οι περιπτώσεις της κρατικής ανεπάρκειας –δηλαδή οι πολιτικές της προεκτάσεις– δίνουν τον κυρίαρχο τόνο. Η διαπλοκή, σε όλα τα επίπεδα, ελλοχεύει. Γνωστά πλέον πράγματα που είναι κουραστικό να τα επαναλάβουμε. Το ΠΑΣΟΚ παρουσιάζεται σήμερα αξιοθρήνητα φορτισμένο, με τους ηγέτες του, όμως, αταλάντευτα και υπηρέφανα αυτάρκεις, με την κομματική του



Caspar David Friedrich: Το ναυάγιο της ελπίδας.

πελατεία αμετανόητα παρούσα και δρώσα πίσω από κάθε προσβεβλημένο στέλεχος. Ένας απίστευτος μηχανισμός αράχνης έχει καταλάβει τη χώρα, ρουφώντας την ικμάδα και στερώντας της την ανανέωση. Μην τους ακούτε, λοιπόν, όταν μιλάνε για «εκσυγχρονισμό» της διοίκησης, για «ανανέωση» ή για «κάθαρση», γιατί είναι αυτοί που με την τερατώδη κομματική τους παρέμβαση έχουν καταστήσει την κρατική μηχανή ανενεργή και το Δημόσιο «γραφειοκρατικό» και «δυσκίνητο».

Προσωπικό –ελάχιστο– παράδειγμα: ο υπογραφόμενος είχε ζητήσει για σοβαρότατο λόγο από την προηγούμενη υπουργό Πολιτισμού τρεις επίσημες, πρωτοκολλημένες υπηρεσιακές ακροάσεις. Δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ καμμία επί ενάμιση χρόνο εφόσον η εν λόγω κυρία πίστευε ότι εκπροσωπεί την «εξουσία» και ο αιτούμενος την «υπαλληλία» και μάλιστα με (αρνητικό) αριστερό πρόσημο. Φανταστείτε λοιπόν, το-

πάρχες, επάρχους, περιφερειάρχες, γενικούς γραμματείς, συμβούλους, παρατρεχάμενους υπουργών διοικητές, διορισμένες διευθύνσεις ΔΕΚΟ ή οργανισμών, προϊσταμένους υπηρεσιών με κομματική σπέκουλα κ.ο.κ., για ν' αντιληφθείτε την έκταση του βασιλείου της αυθαιρεσίας και της διαφθοράς. Γιατί, πώς να το κάνουμε, οι «εφορίες που τα πιάνουν», οι «πολεοδομίες που τα παίρνουν», οι «ροζ αστυνομίες που προστατεύουν» δεν είναι απρόσωπες δυνάμεις ενός αόρατου κακού, αλλά κλωνοποιημένοι Σουμάκηδες, Παπουτσήδες, Μαντέληδες, Βενιζέλοι, κ.λπ. ή οι ομογάλακτοι «σύντροφοι» των Σφηνιάδων, των Λαμπράκηδων ή των Κοκκαλαίων. Εντέλει, νομίζω ότι ήταν ιστορικό πλήγμα για τον τόπο που το ΠΑΣΟΚ δεν απεχώρησε από την εξουσία, έτσι ώστε να οξυγονωθούν πρόσωπα και θεσμοί. Τουλάχιστον. Έτσι όμως αποφάσισε η λαϊκή ετυμηγορία. Κι είναι επίσης ιστορικό σφάλμα ενίων καλόπιστων και μωροφιλόδοξων «αριστερών» που πιστεύουν ότι

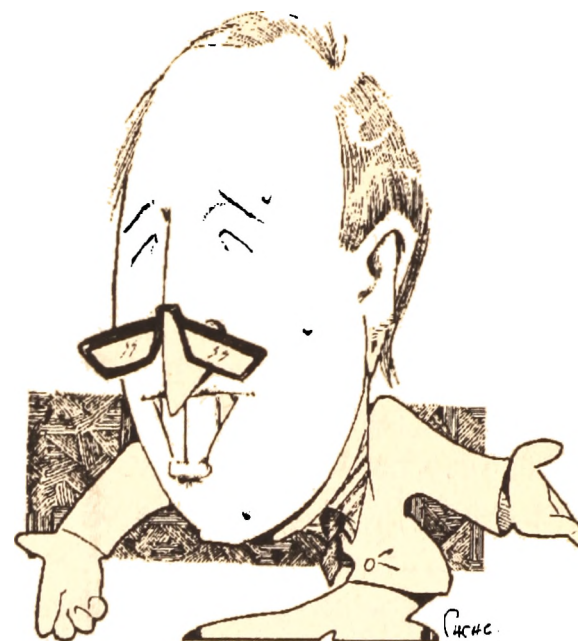
οφείλουν να ενισχύουν με τις ανανεωτικές (;) δυνάμεις αυτόν τον βαθιά νοσηρό μηχανισμό που λέγεται ΠΑΣΟΚ, ώστε να εκσυγχρονίσουν τάχα τις κρατικές δομές ή να εξανθρωπίσουν την κοινωνία.

Ας το επαναλάβουμε: Ο ανθρώπινος τύπος που πλασσάρει επί δεκαετίες το κυβερνητικό καθεστώς είναι ο συνάνθρωπός μας της ρεμούλας, της αρπαχτής, της εύκολης αναρρίχησης –τοιαύτα πρότυπα γαρ–, αλλά και της προοδευτικής μπαρούφας ή της «σοσιαλιστικής συνείδησης». Αιδώς, λοιπόν, αριστεροί! Κι αν σ' όλο αυτό το καταπτωπικό σκηνικό όφειλα να βρω μίαν αχτίδα αισιοδοξίας, αυτήν θα την αναζητούσα στον ανώνυμο πολίτη, που δεν έχει –ακόμη– μολυνθεί από τον μικροαστικό φιλοτομαρισμό, όπως οι ψαράδες της Πάρου και οι λαϊκές γυναίκες ή οι φαντάροι του μοιραίου πλοίου που, παρότι ναυάγησαν, τελικά δεν βούλιαξαν, ούτε ξεπούλησαν τις ελπίδες τους.

Φάρσα ή τραγωδία;

του Α. Μνήμονα

Πριν προλάβει να συγκροτήσει την άμυνά της έναντι των καταγγελιών για διαπλοκή του ΠΑΣΟΚ με την «Μίνωαν-Λάινς», η κυβέρνηση βρέθηκε αντιμέτωπη και αναμεμειγμένη με δεύτερη υπόθεση διαπλοκής. Το εισαγγελικό πόρισμα Ντογιάκου δεν αποκαλύπτει άγνωστα στοιχεία. Αλλά για πρώτη φορά η δικαιοσύνη διερευνά και καταγράφει όσα η κοινή γνώμη γνωρίζει και οι πολιτικές δυνάμεις αντιμετωπίζουν με στρουθοκαμηλικό τρόπο.



Ποιος δεν εγνώριζε ότι το ταξιδιωτικό πρακτορείο «Τράβελ Πλαν» του μεγαλοεκδότη Χρήστου Λαμπράκη σε μεγάλο βαθμό συντηρείται από τις δημόσιες συμβάσεις (με ανάθεση); Ποιος δεν εγνώριζε ότι ο «ελλόγιμος» κ. Ψυχάρης δεν διέθετε τα τυπικά προσόντα για διοικητής του Αγίου Όρους, αλλά επεβλήθη από τον κ. Πάγκαλο με τη συναίνεση του πρωθυπουργού, και η υπόθεση κατ' ουσίαν συγκαλύφθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας; Τα όσα καταγράφει το εισαγγελικό πόρισμα δεν θαμπώνουν με το μέγεθος των χρημάτων, αλλά προβληματίζουν με τη δύναμη που διαθέτουν διαπλεκόμενοι παράγοντες. Ακόμη και Πατριάρχες θα μπορούσαν να γίνουν! Πάντως ο διοικητής του Αγίου Όρους είχε εξασφαλίσει, κατά τη συζήτηση του Σ.τ.Ε, την παρέμβαση του Οικουμενικού Πατριάρχη και την ανοιχτή συνηγορία του βουλευτή της Ν.Δ. Προκόπη Παυλόπουλου.

Για πρώτη φορά κατά τα τελευταία χρόνια, η δικαιοσύνη διερευνά και καταλήγει να ζητήσει τη διερεύνηση των ποινικών ευθυνών υπουργών. Ο πρωθυπουργός συνήθιζε να στέλνει στον εισαγγελέα όσους πολιτικούς κατηγοριαν σκάνδαλα. Τώρα που ο εισαγγελέας επελήφθη των καταγγελιών, η κυβέρνηση σπεύδει να αθωώσει προκαταρκτικά τους υπουργούς της (αλλά και τα κατονομαζόμενα διαπλεκόμενα) και να καταγγείλει ότι ποινικοποιείται η πολιτική ζωή. Κατανοητή ανακολουθία, αλλά και επικίνδυνη αντίλη-

ψη, καθώς οι πολιτικοί θεωρούνται πως διαθέτουν ασυλία για τις πιθανές ποινικές πράξεις τους.

Θα αντιληφθεί ο κ. Σημίτης ότι πρέπει ο ίδιος να αναλάβει πρωτοβουλία κοινοβουλευτικής διερεύνησης των κατηγοριών του εισαγγελικού πορίσματος; Θα βρεθούν βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, οι οποίοι θα διαχωρίσουν την θέση τους από τα φαινόμενα διαπλοκής, που αρχίζουν να μυρίζουν πτώματα ναυαγών; Θα τολμήσει η Ν.Δ. να προχωρήσει σε διαδικασία καταλογισμού ευθυνών, παίρνοντας το πολιτικό κόστος να συγκρουστεί με την άλλη πλευρά των διαπλεκομένων; Γιατί το ΚΚΕ καθώς και ο Ριζοσπάστης έθεσε το θέμα στη σελίδα 13; Ο πρόεδρος του ΣΥΝ, ο οποίος σταθερά και με πολιτικό κόστος επέμεινε στην κριτική του «ψυχαρισμού», μπορεί να έχει την ικανοποίηση ότι βρίσκει ανταπόκριση η φωνή του, ότι δεν είναι φωνή βοώντος εν τη ερήμω. Αρκεί όμως;

Ο πρωθυπουργός βρίσκεται σε δυσχερή θέση. Οι καταγγελίες για τον περίεργο ρόλο Σουμάκη στη γιγάντωση της «Μίνωαν-Λάινς» και στη μονοπωλιακή θέση που κατέχει στο Αιγαίο, αγγίζουν τον ίδιο τον κ. Σημίτη. Ο κ. Σουμάκης ήταν «ταμίας του ΠΑΣΟΚ». Οι διαπιστώσεις του εισαγγελέα για τον κ. Ψυχάρη αφορούν ευθέως τον πρωθυπουργό, ο οποίος κάλυψε τον παράνομο διορισμό παρά τις επίμονες εκκλήσεις του προέδρου του ΣΥΝ. Λίγο πριν από το ναυάγιο, είχε αρχίσει η κοτερομαχία. Κοινός παρονομαστής όλων των υποθέσεων, η

αδιαφάνεια και η διαφθορά. Ο κ. Σημίτης ευελπιστεί ότι θα πετύχει κάποιον διακανονισμό, που σε πρώτη φάση θα οδηγήσει σε ανακωχή και κατόπιν σε νέες ισορροπίες με τα διαπλεκόμενα. Έχει μαζί του το πλεονέκτημα ότι οι εκλογές έγιναν μόλις προ πενταμήνου. Έχει κατά του το μειονέκτημα ότι ξόδεψε τη δυναμική της -οριακής έστω- νίκης σε τόσο μικρό διάστημα. Η διαπλοκή, που του πρόσφερε την οριακή νίκη, απειλεί τώρα την αξιοπιστία της κυβέρνησής του. Οι ισχυροί της πληροφόρησης και του θεάματος μπορούν να εκμεταλλευτούν τους ανοικτούς λογαριασμούς του Χριστόδουλου με τον Σημίτη, τη λαϊκή δυσανεμία για την ΟΝΕ που δεν απεδείχθη παράδεισος, τις δυσκολίες με την πορεία της διεθνούς οικονομίας και τον εσωτερικό της αντίκτυπο, τις αμερικανικές πιέσεις και το αδιέξοδο στο Κυπριακό. Ο κ. Σημίτης έχει χάσει την ηγεμονία, διατηρεί ωστόσο την εξουσία. Ο πρόεδρος της Βουλής Απ. Κακλαμάνης, στη θορυβώδη συνεδρίαση του Εκτελεστικού με τα «κόττερα», είχε πει ότι τα συμβάντα (πολυτελείς διακοπές υπουργών στην Ελούντα) τού θυμίζουν την εποχή Παπανδρέου λίγο πριν ξεσπάσει το σκάνδαλο Κοσκωτά. Φυσικά η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, παρά μόνον ως φάρσα ή τραγωδία...



Η διαπλοκή υπουργών και ΔΟΛ

Και ξαφνικά μέσα στον ορυμαγδό που ακολούθησε με τα ναυάγια της ναυσιπλοΐας, την Δευτέρα 2 Οκτωβρίου, στην πρώτη συνεδρία της Ολομέλειας της Βουλής, ανακοινώθηκε από τον κ. Κακλαμάνη δεκάσελδο πόρισμα του εισαγγελέα Πρωτοδικών κ. Ισιδωρου Ντογιάκου, το οποίο είχε κατατεθεί από τις 17 Αυγούστου στον Πρόεδρο της Βουλής. Σύμφωνα με το πόρισμα, οι επαγγελματικές δραστηριότητες του κ. Χρ. Λαμπράκη (ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ, Travel Plan) ελέγχονται, καθώς παραβαίνουν τους νόμους και τίθεται θέμα αξιοποιώνων πράξεων για τουλάχιστον δύο υπουργούς. Οι υπουργοί αυτοί είναι ο κ. Ρέππας και ο κ. Πάγκαλος. Ο πρώτος για όσα αφορούν τον Τηλέτυπο και ο δεύτερος για τον παράτυπο διορισμό του Σταύρου Ψυχάρη ως διοικητή του Αγίου Όρους. Ευθύνες, όμως, θα πρέπει μάλλον να καταλογιστούν και στον κ. Γ. Παπανδρέου για την προνομιακή μεταχείριση προς το Travel Plan και στους κ. Ευ. Βενιζέλο και Ελισάβετ Παπαζώη για τις χρηματοδοτήσεις του Μεγάρου Μουσικής. Μέχρι σήμερα, διακηρύσσονταν από την κυβέρνηση ότι «όσοι έχουν στοιχεία για σκάνδαλα και παρανομίες, ας καταφύγουν στην Δικαιοσύνη». Τώρα, που η Δικαιοσύνη καταφεύγει στην Βουλή είναι ευθύνη του ΠΑΣΟΚ και εφόσον αυτό κωφεύσει –όπερ και πιθανότερο–, τότε η ευθύνη περνάει στην Ν.Δ. Αν και αυτή «αδιαφορήσει», τότε εναπομένει στη συνείδηση 30

βουλευτών (τόσων η υπογραφή απαιτείται) για να συσταθεί εξεταστική επιτροπή από τη Βουλή. Στο διαβιβαστικό του σημείωμα προς την Βουλή, ο εισαγγελέας Πρωτοδικών κ. Ιω. Γρ. Σακελλάκος αναφέρει: «από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν ενδείξεις τελέσεως αξιοποιώνων πράξεων εκ μέρους Υπουργών κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όσον αφορά την ανάπτυξη της επαγγελματικής δραστηριότητας από τον Χρήστο ΛΑΜΠΡΑΚΗ και το διορισμό του Σταύρου ΨΥΧΑΡΗ ως πολιτικού Διοικητή του Αγίου Όρους, με αποτέλεσμα να ανακύπτει μετά ταύτα δική Σας αρμοδιότητα». Στο μεταξύ, ο κ. Ρέππας, αμήχανος, αναφέρθηκε «σε απόπειρα ποινικοποίησης της πολιτικής ζωής». Αλήθεια, κ. Ρέππα, όταν οι υπουργοί παρανομούν οφείλουμε να κλείνουμε αυτιά και μάτια; Οι νόμοι πρέπει να εφορμίζονται μόνον στις περιπτώσεις παράνομης στάθμευσης πολιτών και στις ελλιποβαρείς μερίδες των ταβερνείων; Και οι αξιοποίνες πράξεις των Υπουργών; Ο ΔΟΛ, μέσα από τις εφημερίδες του ΤΟ ΒΗΜΑ και ΤΑ ΝΕΑ, προεξοφλεί ότι «η υπόθεση μπαίνει στο αρχείο». Θα παρακολουθήσουμε από κοντά τις εξελίξεις. Αλλά για το δικό σας «αρχείο» δημοσιεύουμε στο τεύχος αυτό ολόκληρο το πόρισμα του εισαγγελέα κ. Ντογιάκου. Χαρείτε το...

ΠΟΡΙΣΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Ισιδωρου Ε. Ντογιάκου
Εισαγγελέα Πρωτοδικών
Αθήνα 12 Μαΐου 2000
Προς Τον κ. Προϊστάμενο Εισαγγελίας
Πρωτοδικών Αθηνών

Μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης σε εκτέλεση της υπ' αριθμ. Α99/4167/22-10-1999 παραγγελίας Σας, προκειμένου να διερευνηθούν «...τα όσα ήλθαν στο φως της δημοσιότητας διά των δημοσιευμάτων των εφημερίδων του Αθηναϊκού Τύπου καθώς και διά της τηλεοράσεως σχετικά με τις καταγγελίες που αφορούν τη δραστηριότητα του ΔΟΛ και άλλων προσώπων...», έχω την τιμή να αναφέρω τα εξής:

Από τα δημοσιεύματα που επισυνάπτονται στη δικογραφία η οποία έχει σχηματιστεί (Σχετ. 1-7), προκύπτει ότι επί μακρόν εγένοντο επίμονες καταγγελίες, τόσο εκ μέρους εκπροσώπων του



πολιτικού κόσμου όσο και εκ μέρους δημοσιογράφων, για ύπαρξη αθεμίτων σχέσεων μεταξύ πολιτικών και επιχειρηματιών, με επίκεντρο τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη και διάφορους Κυβερνητικούς παράγοντες.

Από τη διερεύνηση των σχετικών καταγγελιών προέκυψαν τα εξής:

Ι. «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε. - ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.»

Σύμφωνα με τα στοιχεία της δικογραφίας, ο Χρήστος Δ. Λαμπράκης συμμετέχει στο κεφάλαιο της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.», κατά ποσοστό 53,52%. Επίσης συμμετέχει στο Διοικητικό Συμβούλιο αυτής κατέχοντας τη θέση του Προέδρου. (Σχετ. αριθμ.8). Στην ίδια ως άνω εταιρεία ανήκει και το γραφείο ταξιδίων «TRAVEL PLAN», το οποίο αποτελεί από το έτος 1980 τον τουριστικό της κλάδο. (Σχετ. αριθμ.9).

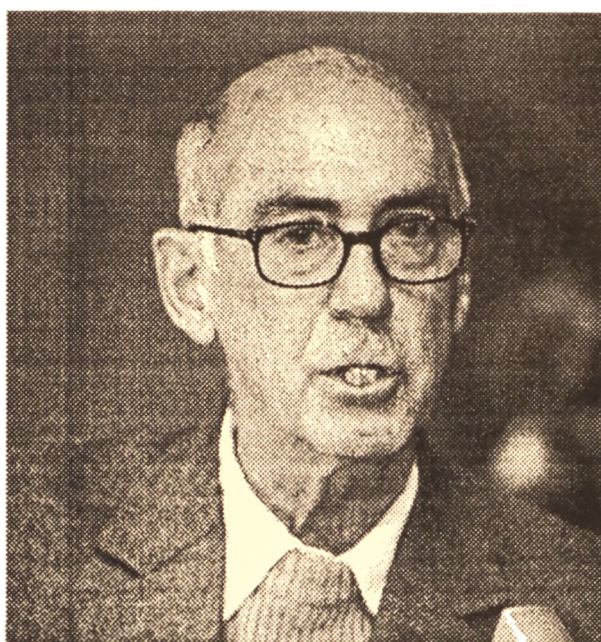
Στα πλαίσια της δραστηριότητας του εν λόγω γραφείου ταξιδίων η εταιρεία «ΔΟΛ Α.Ε.», ανελάμβανε έργα ή προμήθειες από το Δημόσιο με την έννοια της παροχής υπηρεσιών, όπως ορίζεται στο άρθρο 1. παρ. 11 του Ν.2328/95. Συγκεκριμένα κατά τα έτη 1998 και 1999, μέσω σχετικών διαγωνισμών, ανέλαβε την έκδοση εισιτηρίων για τις μεταφορές των στελεχών του Υπουργείου Εξωτερικού.

κών, Ελληνικής Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας (Ε.Π.Ο.) και του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (Ο.Τ.Ε.) καθώς και την παροχή συναφών υπηρεσιών. (Σχετ. 10-12).

Πέραν τούτων, η εταιρεία «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.» υπήρξε ιδρυτικός μέτοχος της εταιρείας «ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.», στην οποία ανήκει η άδεια λειτουργίας του τηλεοπτικού σταθμού «MEGA CHANNEL». Σήμερα δε κατέχει 2.067.682 ονομαστικές μετοχές της «ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.», οι οποίες αντιστοιχούν σε ποσοστό 10,03% επί του συνόλου. (Σχετ. αριθ.8). Επίσης από τα σχετικά στοιχεία που επισυνάπτονται στη δικογραφία (ΦΕΚ κ.λπ.) προκύπτει η συμμετοχή του Χρ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ στο Διοικητικό Συμβούλιο και της εταιρείας «ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.» άλλοτε με την ιδιότητα του Προέδρου και άλλοτε με την ιδιότητα του μέλους. (Βλ. σχετ. 12Α, 12Β, 12Γ, 12Δ και 12Ε).

Σύμφωνα όμως με τις σχετικές διατάξεις της παραγράφου 11 του άρθρου 1 του Ν2328/3-8-1995.

«Όσοι συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο ή στη διοίκηση εταιρείας ή ασκούν ατομική επιχείρηση που αναλαμβάνει έργα ή προμήθειες από το Δημόσιο ή τα νομικά πρόσωπα του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή συμμετέχουν σε εταιρείες που συμμετέχουν σε παρόμοιες εταιρείες, δεν μπορούν να κατέχουν ατομική επιχείρηση ή να συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο ή στη διοίκηση εταιρείας, που κατέχει άδεια τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού σταθμού ή εκδίδει ημερήσια ή εβδομαδιαία εφημερίδα πανελληνίας κυκλοφορίας ή ημερήσια ή μη ημερήσια επαρχιακή εφημερίδα ή σε εταιρεία που συμμετέχει σε παρόμοια εταιρεία. Στα έργα ή τις προμήθειες περιλαμβάνεται και η παροχή υπηρεσιών... Παράβαση των διατάξεων της παραγράφου αυτής επιφέρει ως προς τις επιχειρήσεις που κατέχουν ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό και των οποίων ο ιδιοκτήτης ή μέτοχος ή μέλος της διοίκησης είναι πρόσωπο που παραβιάζει τις διατάξεις αυτές τις διοικητικές κυρώσεις του άρθρου 4 του νόμου αυτού». Οι κυρώσεις αυτές, διοικητικού χαρακτήρα, είναι, κατά τη σειρά που τις



Ο πρόεδρος των διαπλεκομένων Χρ. Λαμπράκης και ο «καθηγητής» Στ. Ψυχάρης είναι τα κεντρικά πρόσωπα στο πόρισμα του εισαγγελέα κ. Ισίδωρου Ντογιάκου.



ορίζει ο νόμος, οι εξής:

α) συστάσεις και προειδοποιήσεις β) πρόστιμο από πέντε έως πεντακόσια εκατομμύρια (5.000.000-500.000.000) δραχμές που εισπράττεται κατά τις διατάξεις του Κ.Ε.Δ.Ε. όπως ισχύει κάθε φορά γ) προσωρινή αναστολή της λειτουργίας του σταθμού μέχρι τρεις μήνες και δ) ανάκληση της άδειας λειτουργίας του σταθμού. Επιβάλλονται δε με πράξη του Υπουργού Τύπου και Μ.Μ.Ε. και σύμφωνη γνώμη του Ε.Σ.Ρ., ύστερα από ακρόαση των ενδιαφερομένων. Ουδεμία όμως ποινική κύρωση προβλέπεται από το συγκεκριμένο νόμο για τους παραβάτες των ως άνω διατάξεων του. Πέρα τούτων, σύμφωνα, με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 10 του άρθρου 1 του Ν.2328/1995 «Οι μέτοχοι των ανωνύμων εταιρειών που ζητούν ή κατέχουν άδεια ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού, κάτοχοι ποσοστού του κεφαλαίου της μεγαλύτερου του δύομισι τοις εκατό (2,5%), καθώς και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου πρέπει να μην έχουν καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για ποινικό αδίκημα που συνεπάγεται κώλυμα διορισμού σε θέση δημοσίου υπαλλήλου». Όπως προκύπτει όμως από το σχετικό αντίγραφο ποινικού μητρώου τύπου Α', το οποίο και επισυνάπτεται στη δικογραφία, ο Χρήστος Λαμπράκης, μέτοχος σε ποσοστό άνω του 2,5% του μετοχικού κεφαλαίου καθώς και μέλος του Δ.Σ. της εταιρείας

«ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.», η οποία, όπως προαναφέρθηκε κατέχει άδεια ιδιωτικού τηλεοπτικού σταθμού, έχει καταδικαστεί αμετακλήτως με την υπ' αριθμ.14216/8-12-86 απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Θεσσαλονίκης σε ποινή φυλάκισης πέντε μηνών για απλή δυσφήμιση και με την υπ' αριθμ. 8912/28-7-92 απόφαση του ιδίου ως άνω Δικαστηρίου σε χρηματική ποινή εξήντα χιλιάδων (60.000) δρχ. για συκοφαντική δυσφήμιση. (Βλ. σχετ. αριθμ.13). Σύμφωνα όμως με τον ισχύοντα κατά τον κρίσιμο χρόνο Υπαλληλικό Κώδικα (άρθρ.22 παρ.2 Π.Δ. 611/77) «Δεν διορίζεται ωσαύτως ο καταδικασθείς εις οιαδήποτε ποινήν επί... συκοφαντική δυσφήμιση».

Επίσης όπως ρητά ορίζεται στην παράγραφο 17 του άρθρου 1 του ιδίου ως άνω Νόμου (δηλ. του 2328/95) «Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης μπορεί να ζητήσει κάθε στοιχείο σχετικό με τη λειτουργία, διοίκηση και διαχείριση του σταθμού και ιδίως σε σχέση... με τους μετόχους και τα οικονομικά μέσα που διέθεσαν για την απόκτηση των μετοχών τους, όταν αυτές υπερβαίνουν το δύομισι τοις εκατό (2,5%) του κεφαλαίου...» Σύμφωνα δε με την παράγραφο 18 του ιδίου άρθρου «Οι προϋποθέσεις και οι περιορισμοί των άρθρων 1 και 2 του νόμου αυτού πρέπει να τηρούνται διαρκώς. Το Ε.Σ.Ρ. και ο Υπουργός Τύπου και Μ.Μ.Ε. μπορεί να ελέγχουν οποτεδήποτε τη συνδρομή τους, όπως και

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΟΜΜΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Όλα τα κρατικά ταμεία ανοικτά για τον κ. Λαμπράκη. Και όλα τα κοινοτικά. Και ας διαπράττει σωρεία παρανομιών (πολλές έχει καταγγείλει το *Αντί* στο παρελθόν). Βεβαίως δεν είναι μόνον κρατικοδίαιτος ο κ. Λαμπράκης. Με την μέθοδο εκβιασμού για αποκαλύψεις σκανδάλων επιχειρηματιών, ο κ. Λαμπράκης έχει εισπράξει πολλά δισ. όπως στην περίπτωση Κόκκαλη και Ιδρύματος Τύπου. Ή υποσχόμενος φιλική μεταχείριση από τα ΜΜΕ που ελέγχει. Έχει περισσέψει η απάτη και η καταδολίευση στον τόπο... Δημοσιεύουμε συνοπτικά τις χρηματοδοτήσεις των τελευταίων τριών ετών από τα κρατικά και τα κοινοτικά ταμεία μόνον όπως προκύπτουν από το πόρισμα Ντογιάκου.

Οι χρηματοδοτήσεις ΟΜΜΑ και Μεγάρου Μουσικής

Α. Από κρατικό προϋπολογισμό και ΟΠΑΠ

ΦΟΡΕΑΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΟΣΑ
Υπ. Πολιτισμού (από ΠΔΕ και Κοιν. Πλαίσιο)	1989-99	53.335.628.000
Υπ. Πολιτισμού	1989-99	311.000.000
Υπ. Εθν. Οικονομίας	1985-88	4.300.000.000
ΥΠΕΧΩΔΕ	1996-1999	7.355.000.000
Υπ. Οικονομικών	1991-1999	14.805.000.000
Σύνολο		80.106.628.000 δρχ.

Β. Πιστώσεις και Χρηματοδοτήσεις για το «Συνεδριακό Κέντρο Αθηνών» από το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο

	1996	1.000.000.000
	1997 από	2.200.000.000 αρχική πίστωση
	1997 σε τελική	5.200.000.000
	1998	3.370.000.000
	1999	8.885.000.000
Σύνολο		18.455.000.000 δρχ.

Γ. ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Χρηματοδοτήσεων και Πιστώσεων

98.561.628.000 δρχ.

την τήρηση των ειδικότερων προϋποθέσεων και όρων της άδειας με κάθε πρόσφορο τρόπο και κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις».

Στη συγκεκριμένη περίπτωση αν και η δραστηριότητα τόσο της εταιρείας «ΔΟΛ Α.Ε.» όσο και του Χρ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ ήταν ευρύτατα γνωστή, αφού από μακρού χρόνου υπήρχαν σαφείς και επίμονες καταγγελίες του ημερησίου πολιτικού τύπου, των λοιπών Μ.Μ.Ε. και βουλευτών, εντούτοις ούτε καν ερευνήθηκε το όλο θέμα αρμοδίως, όπως θα έπρεπε και ουδεμία από τις παραπάνω (διοικητικές) κυρώσεις επιβλήθηκε στην εταιρεία «ΤΗΛΕΤΥΠΟΣ Α.Ε.».

Ενόψει αυτών φρονούμε ότι πιθανολογείται σοβαρά η τέλεση, τόσο εκ μέρους του εκάστοτε αρμοδίου Υπουργού όσο και εκ μέρους των εκάστοτε μελών του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, του εγκλήματος της παράβασης καθήκοντος (αρθ. 259 Π.Κ.). Όσον αφορά όμως τον Υπουργό, πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2509/97 Ποινικής Ευθύνης των Υπουργών, δεν είναι δυνα-

τόν να αναζητηθούν εκ μέρους μας ποινικές ευθύνες, αφού πρόκειται για αξιόποινη πράξη η οποία τελέστηκε κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Όσον αφορά δε τους λοιπούς συμμετόχους στην ως άνω αξιόποινη πράξη (δηλ. τα μέλη του Ε.Σ.Ρ. και ενδεχομένως άλλους τρίτους ηθικούς αυτουργούς), πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ιδίου ως άνω νόμου «...κατηγορούνται και δικάζονται μαζί με τον υπουργό». Επομένως οποιαδήποτε δικονομική ενέργεια εκ μέρους μας ως προς αυτούς εκφεύγει των αρμοδιοτήτων μας.

II. ΣΤΑΥΡΟΣ ΨΥΧΑΡΗΣ, ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Στα πλαίσια των γενικότερων και επιμόνων καταγγελιών εντάσσονται και οι επί μέρους καταγγελίες για παράνομο διορισμό του Σταύρου Ψυχάρη, Δημοσιογράφου, Εκδότη και Διευθυντή της Πολιτικής-Οικονομικής Εφημερίδας «ΤΟ ΒΗΜΑ», η οποία εκδίδεται από την εταιρεία «Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη Α.Ε.», ως Πολιτικού Δι-

οικητή του Αγ. Όρους. Ενδεικτικά μία από τις καταγγελίες σχετικά με το θέμα αυτό είναι και η εξής: «ΜΕΡΙΚΕΣ» από τις «παροχές» Σημίτη προς Λαμπράκη είναι: Ο διορισμός του κ. Ψυχάρη στη διοίκηση του Αγίου Όρους, ο οποίος του επιτρέπει να ασκεί επιρροή στην κατανομή κονδυλίων δημοσίων έργων που σχετίζονται με την Ιερά Κοινότητα και να χρησιμοποιεί την Ορθοδοξία για να ενισχύσει τη διασύνδεση του ΔΟΛ» (Εφημ. Τύπος της Κυριακής 24-10-1999, Σχόλιο με τίτλο, «Με το θάρρος της γνώμης» βλ. σχετ. 13Α').

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφής η απόλυτη συνάφεια του συγκεκριμένου θέματος με το περιεχόμενο της σχετικής παραγγελίας για τη διενέργεια έρευνας «...σχετικά με τις καταγγελίες που αφορούν την δραστηριότητα του ΔΟΛ και άλλων προσώπων».

Από την έρευνα που διενεργήθηκε σχετικά με το επί μέρους αυτό θέμα, προέκυψε ότι ο Σταύρος ΨΥΧΑΡΗΣ, δημοσιογράφος, με Προεδρικό Διάταγμα που εκδόθηκε στην Αθήνα στις 7-10-1996, κατόπιν προτάσεως του Υπουρ-

γού Εξωτερικών και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ αριθμ. 195, τεύχος Γ' στις 14-10-1996, διορίστηκε ως Διοικητής του Αγίου Όρους με την ιδιότητα του Πανεπιστημιακού στο Τμήμα Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Παντείου Πανεπιστημίου. (Σχ. αριθ. 14). Σύμφωνα δε με την υπ' αριθμ. Π43-5899, ΑΣ3490 δις/14-4-83 Κοινή Υπουργική απόφαση «Μπορούν να διορίζονται στη θέση του Διοικητή του Αγίου Όρους μέλη του κύριου και του βοηθητικού προσωπικού των ανώτερων και ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. (Σχ. αριθ. 15). Όπως αναφέρεται στο υπ' αριθ. πρωτ. 1749/25-2-2000 έγγραφο του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, το οποίο επισυνάπτεται στη δικογραφία (Σχ. αριθ. 16), ο Σταύρος ΨΥΧΑΡΗΣ «...εργάστηκε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών ως διδάσκων με σύμβαση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου ορισμένου χρόνου, βάσει των διατάξεων του αρθ. 5 του Π.Δ. 407/80. Αναλυτικότερα εργάστηκε στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης κατά το ακαδημαϊκό έτος 1996-1997. Υπέγραψε δύο συμβάσεις εργασίας: η πρώτη για το διάστημα από 6-11-96 έως 28-2-97 και η δεύτερη για το διάστημα από 1-3-97 έως 31-8-97. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι κατά τον κρίσιμο χρόνο του διορισμού του ο Σταύρος ΨΥΧΑΡΗΣ δεν είχε την ιδιότητα του Πανεπιστημιακού. Και τούτο γιατί, το Προεδρικό Διάταγμα του διορισμού του εκδόθηκε στις 7 Οκτωβρίου 1996, δημοσιεύτηκε στο Φ.Ε.Κ. στις 14 Οκτωβρίου 1996, ο ίδιος δε ορκίστηκε στις 22 Οκτωβρίου 1996, όπως αναφέρεται στο σχετικό πρωτόκολλο ορκωμοσίας, το οποίο επισυνάπτεται στη δικογραφία (βλ. σχ. 17). Σύμφωνα όμως με τις σχετικές συμβάσεις που υπέγραψε με το Πάντειο Πανεπιστήμιο, ανέλαβε διδακτικό έργο στις 6-11-1996 και φυσικά για όσο χρόνο ίσχυαν αυτές (6-11-1996 έως 31-8-1997), δεδομένου ότι προσελήφθη για να διδάξει με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Π.Δ. 407/80, χωρίς να ανήκει σε καμία από τις βαθμίδες του Διδακτικού-Ερευνητικού Προσωπικού,



Δεν είναι μόνον οι κρατικές και κοινοτικές χορηγήσεις που εισρέουν στα ταμεία του ΟΜΜΑ. Και ο κ. Σ. Κόκκαλης δείχνει κάθε τόσο την γενναιοδωρία του. Άλλωστε ο εταίρος κ. Χρ. Λαμπράκης δεν τον ανέφερε ποτέ ως Ρόκκο...

όπως αυτές καθορίζονται με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 13 του Νόμου 1268/82. Μάλιστα δε, διέθεσε τη νόμιμη αμοιβή του για την κάλυψη δαπανών πρόσληψης ενός ακόμη καθηγητή. Με βάση τα παραπάνω στοιχεία πιθανολογείται η τέλεση αξιοποιήσιμων πράξεων (παραβ. αρθρ. 242§1,259 Π.Κ. κ.λπ.) εκ μέρους των εμπλεκέντων στη σχετική διαδικασία προσώπων (π.χ. Υπουργού Εξωτερικών, κ. λπ.). Πλην όμως δεν είναι δυνατόν να ζητηθούν εκ μέρους μας ποινικές ευθύνες τόσο από τον Υπουργό όσο και από τυχόν τρίτους συμμετόχους. Λόγω της ισχύος του Ν. 2509/97 περί ποινικής ευθύνης των Υπουργών.

III. ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Με αφορμή σχετικές επίμονες καταγγελίες τόσο από διάφορα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (εφημερίδες, τηλεοπτικούς σταθμούς κ.λπ.) όσο και από μεμονωμένα άτομα (βουλευτές κ.λπ.), διερευνήθηκε η νομιμότητα της χρηματοδότησης από το Ελληνικό Δημόσιο (Υπουργείο Οικονομικών, Πολιτισμού, ΟΠΑΠ, κ.λπ.) του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών για την ανέγερση του ομώνυμου κτιρίου, όχι όμως και η σκοπι-

μότητά της, επειδή τούτο εκφεύγει των αρμοδιοτήτων μας.

Από την έρευνα προέκυψε ότι ο Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (ΟΜΜΑ) αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, το οποίο ιδρύθηκε με την από 27-7-1981 σύμβαση μεταξύ: αφ' ενός του Ελληνικού Δημοσίου και αφ' ετέρου του Συλλόγου «Οι φίλοι της Μουσικής» και του «Ιδρύματος Σταματίου Δεκόζη-Βούρου». Η σύμβαση αυτή κυρώθηκε από την Ελληνική Βουλή και απέκτησε ισχύ Νόμου με το άρθρο 10 του Ν.1198/81. Στα πλαίσια του παραπάνω Ιδρυτικού Νόμου ο ΟΜΜΑ έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, κοινωνική (μη κερδοσκοπικό) χαρακτήρα, τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Πολιτισμού και διοικείται από Δεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο διορίζεται από τον Υπουργό Πολιτισμού.

Στα πλαίσια του Ιδρυτικού Νόμου, σκοπός του ΟΜΜΑ είναι η ολοκλήρωση της κατασκευής, η λειτουργία και η συντήρηση του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Το Ελληνικό Δημόσιο ανέλαβε την υποχρέωση «...να προβή δαπάναις και επιμελεία του, εις την πλήρη ολοκλήρωση και αποπεράτωση του κτιρίου και του εξοπλισμού του υπό κατασκευή Με-

γάρου της Μουσικής και μέχρι ικανότητος τούτου προς πλήρη και τελείαν λειτουργίαν...» (αρθρ. 12 Ν.1198/81). Η χρηματοδότηση του ΟΜΜΑ για την ολοκλήρωση του Μεγάρου Μουσικής απορρέει, ως συμβατική υποχρέωση του Δημοσίου, από τον προαναφερθέντα ιδρυτικό Νόμο και τις υπ' αριθμ. 92/24-6-1993 και 44/11-9-1998 Πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου, σύμφωνα δε με το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο η διαχείριση των χρηματοδοτήσεων πραγματοποιείται από τον ΟΜΜΑ διά των αρμοδίων οργάνων του. Η ως άνω υπ' αριθμ. 92/24-8-93 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου στηρίζεται στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.1331/49 και του άρθρου 13 του Ν.2129/93, σύμφωνα με τις οποίες μπορεί να παραχωρούνται με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, δωρεάν ή με τίμημα, ακίνητα του Δημοσίου σε ιδρύματα και Οργανισμούς ή Σωματεία Κοινής Ωφελείας για εκπλήρωση των ειδικών σκοπών τους και με αυτήν παραχωρήθηκε δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή στον Οργανισμό Μεγάρου Μουσικής Αθηνών η αναγκαία έκταση για την ανέγερση του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. Στη συνέχεια δε έγινε η ένταξη του συγκεκριμένου έργου στο πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν και επισυνάπτονται στη δικογραφία, για την κάλυψη των δαπανών ανέγερσης και λειτουργίας του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών έχουν διατεθεί κατά καιρούς ιδιαίτερα σημαντικά ποσά. Ειδικότερα έχουν διατεθεί Α) Από το Υπουργείο Πολιτισμού και κατά τη δεκαετία 1989-1999 από τον κρατικό προϋπολογισμό, από το πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ΣΑΕ 014 και από το Κοινοτικό πλαίσιο ΣΑΕ 014/2 συνολικό ποσόν 53.335.628.000 δρχ. Επίσης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα έχει διατεθεί στο Σύλλογο «ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ» Ιδρυτικό Μέλος, όπως προαναφέρθηκε, του ΟΜΜΑ το συνολικό ποσόν των 311.000.000 δρχ. (βλ. σχετ. το υπ' αριθμ. πρωτ.811/19-1-2000 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού και τους σχετικούς συγκεντρωτικούς πίνακες που επισυνάπτονται - σχετ. αριθμ.18) Β) Από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας κατά τα έτη 1985-1988 συ-

νολικό ποσόν 4.300.000.000 δρχ. Γ) Από το Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας κατά τα έτη 1996-1999 συνολικό ποσόν 7.355.000.000 δρχ. (Για τα παραπάνω υπό στοιχ. Β και Γ ποσά βλ. σχετ. το από 20-1-2000 ενημερωτικό σημείωμα του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας προς εμάς και τους πίνακες που επισυνάπτονται σ' αυτό - σχετ. αριθμ.19) και Δ) Από το Υπουργείο Οικονομικών κατά τα έτη 1991-1999 συνολικό ποσόν 14.805.000.000 δρχ. (βλ. σχετ. το υπ' αριθμ. πρωτ. 2/3127/0020/17-1-2000 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών - σχετ. αριθμ.20).

Η διάθεση των παραπάνω ποσών είναι νόμιμη και σύμφωνη με τις σχετικές διατάξεις περί Δημοσίων Επενδύσεων, συγκεκριμένα δε των Νόμων 2212/62, 1198/81, των Νομοθετικών Διαταγμάτων 2957/54, 4355/64 και των Βασιλικών Διαταγμάτων 120/60 και 498/60. Μερικά από τα παραπάνω ποσά προέρχονται από πιστώσεις των αριθμολαχείων και η εκταμίευσή τους έχει γίνει νόμιμα από τον Οργανισμό Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου (Ο.Π.Α.Π.) με την έκδοση σχετικών αποφάσεων των εκάστοτε Υπουργών Πολιτισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ.4 Ν.1646/86, 40 παρ. 6 Ν.2065/92, 14 παρ. 1 Ν.2328/95 και 1 παράγραφοι 1,2 Ν.2433/96. Σημειώνεται επίσης ότι από τις σχετικές διατάξεις δεν προβλέπεται η παροχή στο Δημόσιο εκ μέρους του χρηματοδοτούμενου εμπραγμάτων ή άλλου είδους ασφαλειών.

Σύμφωνα με το από 14-1-2000 και χωρίς αριθμό πρωτοκόλλου έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού, το οποίο επισυνάπτεται στη δικογραφία και υπογράφεται από τον αρμόδιο Διευθυντή Π. Πολυχρονόπουλο «Ήδη ο έλεγχος των δαπανών του ΟΜΜΑ γίνεται από την εταιρεία του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών (Σ.Ο.Ε.), όπως αυτό συστάθηκε και λειτουργεί με το Προεδρικό Διάταγμα 226/1993. Η έκθεση ελέγχου του Σ.Ο.Ε. υποβάλλεται στους Υπουργούς Οικονομικών και Πολιτισμού. Από την έναρξη λειτουργίας του ΟΜΜΑ μέχρι σήμερα όλες οι εκθέσεις του ΣΟΕ ουδέν δυσμενές περιείχαν...» (βλ. σχετ. αριθμ.21)

Πέραν τούτων, όπως αναφέρεται στο από 20-1-2000 ενημερωτικό σημείωμα

της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας «το 1999 διενεργήθηκε έλεγχος στον ΟΜΜΑ από το Ελεγκτικό Συνέδριο, τα αποτελέσματα του οποίου έχουν περιέλθει εις γνώσιν της Περιφέρειας Αττικής. Επίσης με το υπ' αριθμ.99711179/21-12-99 έγγραφο της Ε.Ε. διενεργείται έλεγχος από τα αρμόδια όργανα της Ε.Ε. από 16-1-2000 έως 21-1-2000 σε διάφορα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. έργα, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το GARAGE του Μεγάρου Μουσικής».

Εκτός όμως από τα ανωτέρω πρέπει να αναφερθούν και τα εξής: Το έτος 1996 με το υπ' αριθμ. πρωτ. 700/22-10-96 έγγραφο του Υπουργού Πολιτισμού, εγκρίθηκε το έργο «Συνεδριακό Κέντρο Αθηνών (μελέτη-κατασκευή) με όριο πληρωμών 1.000.000.000 δρχ. για το 1996. Το έργο αυτό εντάχθηκε στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και παρακολουθείτο από την Επιτροπή Παρακολούθησης των έργων του Β' Κ.Π.Σ., σύμφωνα με τις οδηγίες διαχείρισης των πιστώσεων του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Το έτος 1997 με το υπ' αριθμ.πρωτ.8653/19-9-97 έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού, η πίστωση του έργου «Επιχορήγηση ΟΜΜΑ για ανέγερση Συνεδριακού και Πολιτιστικού Κέντρου Αθηνών (μελέτη-κατασκευή) αυξήθηκε από το ποσό των 2.200.000.000 σε 5.200.000.000. Το έτος 1998 με το υπ' αριθμ. πρωτ. 564/28-5-1998 έγγραφο της Ειδικής Γραμματέως του ΥΠΠΟ η πίστωση για το εν λόγω έργο για το έτος 1999 ήταν 3.370.000.000 δρχ. και για το έτος 1999 με το υπ' αριθμ.πρωτ.981/2-8-1999 έγγραφο της Ειδικής Γραμματέως του ΥΠΠΟ η πίστωση για το ίδιο έργο ήταν 8.885.000.000 δρχ.

Στο ίδιο έγγραφο αναφέρεται επίσης ότι στον ΟΜΜΑ, πέραν της εποπτείας που ασκείται στα εποπτευόμενα Νομικά Πρόσωπα, υπάρχει μία ακόμη εποπτεία που ορίστηκε και συνίσταται στην υπογραφή τριετούς ανανεούμενης προγραμματικής σύμβασης, όπου επαναλαμβάνονται οι καταστατικές πολιτιστικές υποχρεώσεις του ΟΜΜΑ και προσδιορίζονται οι πόροι για τη λειτουργία του (στη δικογραφία επισυνάπτονται και οι τρεις προγραμματικές συμβάσεις που έχουν καταρτιστεί μέχρι σήμερα).

Με τις συμβάσεις αυτές προβλέπεται και λειτουργεί πενταμελής Επιτροπή αποτελούμενη από ένα Πάρεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως Πρόεδρο, δύο υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού, έναν υπάλληλο του Υπουργείου Οικονομικών και έναν υπάλληλο του ΟΜΜΑ, η οποία παρακολουθεί την τήρηση των όρων της σύμβασης αυτής και γενικά εάν ο ΟΜΜΑ επιτελεί την πολιτιστική του αποστολή, όπως περιγράφει η προγραμματική σύμβαση και ορίζει ο νόμος. Επίσης η Επιτροπή αυτή διενεργεί δειγματοληπτικό έλεγχο σε δαπάνες του ΟΜΜΑ που αφορούν στις καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Όπως δε αναφέρεται χαρακτηριστικά «Στους μέχρι τώρα δειγματοληπτικούς αυτούς ελέγχους ουδέν το παράνομον έχει διαπιστωθεί...» Σημειώνεται ότι η έρευνά μας δεν επεκτάθηκε στον τρόπο διαχείρισης και διάθεσης εκ μέρους των αρμοδίων οργάνων του ΟΜΜΑ και του Συλλόγου «Οι Φίλοι της Μουσικής» των χρημάτων που κατά καιρούς έχουν διατεθεί στα εν λόγω σωματεία, καθόσον κάτι τέτοιο ήταν εκτός των ορίων της παραγγελίας που μας είχε δοθεί. Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι η ανέγερση του κτιρίου του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών στην Αθήνα και σε έκταση που περικλείεται από τις οδούς Ελ. Βενιζέλου-Κόκκαλη-Γέλωνος και Δεινοκράτους διαφαίνεται νόμιμη.

Πιο συγκεκριμένα έχουν εκδοθεί από την αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία: α) Η υπ' αριθμ. 3113/76 άδεια για την ανέγερση νέας πολυώροφης οικοδομής (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών) β) Η υπ' αριθμ. 534/92 άδεια εκσκαφών οικοπέδου για την ολοκλήρωση του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και γ) Η υπ' αριθμ. 702/96 άδεια προσθήκης κατ' επέκτασιν υπογείων κ.λπ. του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών. (βλ. σχετ. 22-24)

IV. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά την σχετική έρευνα, δεν προέκυψε η ύπαρξη ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών εισφορών όσο και εισφορών από αγγελιόσημο της εταιρείας «ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΑΜΠΡΑΚΗ Α.Ε.» προς το Ι.Κ.Α. καθώς και προς το Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού Εφημερίδων Αθηνών και Θεσσαλονίκης παρά τις σχετικές καταγγελίες που είχαν διατυπωθεί κατά καιρούς περί του αντιθέτου. (βλ. σχετ. 25-26)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με βάση όσα προαναφέρθηκαν, προκύπτει ότι για τα θέματα που εκτίθενται στα κεφάλαια III και IV δεν πιθανολογεί-

ται η τέλεση αξιοποιώνων πράξεων. Για τα θέματα που εκτίθενται στα κεφάλαια I και II εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν.2509/97 περί ευθύνης Υπουργών. Ενόψει αυτών η σχετική δικογραφία στο σύνολό της πρέπει να τεθεί στο αρχείο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 43 παραγ. 2 του Κ.Ποιν.Δ. τόσο ως προς τους φυσικούς αυτουργούς όσο και ως προς τους τυχόν συμμετόχους.

Παρακαλώ για τις δικές Σας ενέργειες.

Ο Εισαγγελέας
ΙΣΙΔΩΡΟΣ ΝΤΟΓΙΑΚΟΣ
ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΩΝ

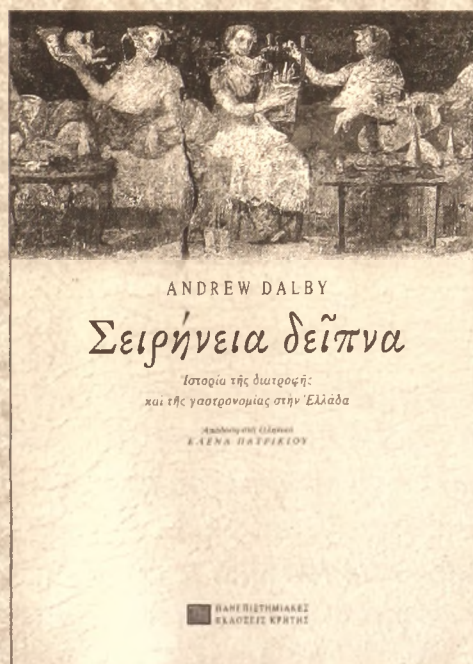
Αυτά από τον εισαγγελέα κ. Ντογιάκο. Ο λόγος τώρα στη Βουλή των Ελλήνων...



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ιδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας

Μάνης 5, 106 81 Αθήνα, Τηλ.: (01) 38 18 372, Fax: 33 01 583



Andrew Dalby

ΣΕΙΡΗΝΕΙΑ ΔΕΙΠΝΑ

Ιστορία της διατροφής
και της γαστρονομίας
στην Ελλάδα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΕΛΕΝΑ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

Τὰ Σειρήνεια Δείπνα αποτελούν την πρώτη πλήρη ιστορία των τροφών και της γαστρονομίας στην Ελλάδα. Ο Andrew Dalby ακολουθεί τα ίχνη της αδιάσπαστης συνέχειας της ελληνικής κουζίνας από τα προϊστορικά χρόνια μέχρι τις μέρες μας. Δίδει ιδιαίτερη προσοχή στις τροφές που καταναλώνονταν στην Κλασική, την Ελληνιστική και τη Ρωμαϊκή περίοδο, στη θέση που αυτές καταλάμβαναν στο “μενού”, καθώς και στις τοπικές σπεσιαλιτέ για τις οποίες υπερηφανεύονταν οι διάφορες πόλεις. Στο βιβλίο αυτό θα βρούμε επίσης μια καινούργια ανάλυση των Δειπνοσοφιστών του Αθήναιου, που υπήρξε όχι μόνο σπουδαία πηγή πληροφοριών για την ελληνική ιστορία και λογοτεχνία, αλλά και ένα κλασσικό έργο σε θέματα γαστρονομίας.

Η καιάρρευση και του ακρογωνιαίου μύθου της Μεταρρύθμισης

του Αλέκου Τζιόλα

Αν είχαν ένα άλλοθι, για να δικαιολογούν τη βαρβαρότητα της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης οι τέκτονές της, ήταν η επίτευξη περισσότερης αξιολογικής δικαιοσύνης. Όμως με τα πρώτα κιόλας αποτελέσματα αυτού του εξεταστικού συστήματος καταρρίφθηκε και ο ακρογωνιαίος μύθος τους. Σημειώθηκε υπερπληθωρισμός στα «άριστα», εκτινάχτηκαν στα ύψη οι βάσεις, χιλιάδες αριστούχοι μαθητές μείναν έξω από τις Σχολές προτίμησής τους, πράγμα που σημαίνει ότι το εξεταστικό σύστημα τη Μεταρρύθμισης, μ' όλο τον ολοκληρωτισμό του, δεν κατέστησε δυνατή την ουσιαστική διαφοροποίηση μεταξύ των άριστων μαθητών (και μόνον αυτών;), ώστε να είναι δίκαια ο ένας επιτυχών και ο άλλος αποτυχών, και πως εντελώς τυχαίοι παράγοντες κρίνανε την απειροελάχιστη διαφοροποίησή τους. Η «ευφορία» της στιγμής, ο παπαγαλισμός της μιας λέξης, στα θρησκευτικά ας πούμε ή στη μετάφραση της Αντιγόνης, ή κάποιο λαθραίο κοίταγμα στον μπροστινό απέβησαν αποφασιστικοί παράγοντες διαβάθμισης των υποψηφίων και κονιορτοποίησαν την αξιολογική αξιοπιστία του συστήματος.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ

Ποια, όμως, εγγενή αίτια του νέου εξεταστικού συστήματος διέψευσαν τις προσδοκίες και τις υποσχέσεις των μεταρρυθμιστών; **Κύρια αιτία πρέπει να θεωρηθεί η «βατότητα» των θεμάτων.** Αυτή, πάνω απ' όλα, δεν επέτρεψε την ύπαρξη διαφοροποιήσεων μεταξύ των αρίστων (όπως και μεταξύ υποψηφίων κατώτερων επιδόσεων) και συνεπώς δεν υπήρξε σαφής και ακριβοδίκαιος δείκτης διαχωρισμού τους. Σχολιάζοντας κάποτε τα θέματα των πρώτων πανελλαδικών εξετάσεων της Β' Λυκείου σχετικά με τη «βατότητά» τους, αναρωτιόμασταν: Μήπως το υπουργείο Παιδείας, που έχει το σχετικό δικαίωμα, γελοιοποιεί τις θεσπίσεις του με σκοπό να τις «σώσει»; (Αντί, τχ. 713). Η τοποθέτηση εισαγωγικών στο «σωτήριο»

ρήμα υπονοούσε ακριβώς αυτό, ότι με γελοία θέματα δεν σώζονται οι θεσπίσεις. Και τα αποτελέσματα συνιστούν σαφώς γελοιοποίηση των θεσπίσεων.

Άλλη αιτία πρέπει να θεωρηθεί η εισαγωγή του νέου τύπου ερωτήσεων, που ενδείκνυνται μεν σε ασκήσεις εκμάθησης ξένων γλωσσών, αλλά δεν έχουν καμιά σχέση με πραγματική μάθηση άλλων γνωστικών αντικειμένων. Και γι' αυτό, αν και προσδοκούσαν και υπόσχονταν οι εμπνευστές τους ότι με την εφαρμογή αυτών των νέου τύπου ερωτήσεων, αντικειμενικού τύπου τις λένες ευφημιστικά, θα «κοσκινίζονται» οι μαθητές από κάθε άποιη και θα καταλαμβάνουν άξια τις θέσεις στα ΑΕΙ-ΤΕΙ, παρ' όλα αυτά τα αποτελέσματα απέδειξαν το εντελώς το αντίθετο. Κι ενώ μας έχουν αποτρελάνει με αυτού

του είδους τις ερωτήσεις, έχουν καταργήσει ουσιαστικά τη διδασκαλία, αντιστρέφοντας τη φυσική της κατεύθυνση, κι έχουν καταλύσει την παιδαγωγική της ουσία όπως και την παιδαγωγική σχέση καθηγητή-μαθητή, ενώ έχουν παραγάγει τόνους επί τόνων βιβλίων με τέτοιες ερωτήσεις κι ενώ αφιερώθηκε ολόκληρη σχολική χρονιά –γίναν και τα σχετικά σεμινάρια– για την εμπέδωσή τους από εκπαιδευτικούς και μαθητές (αυτή ήταν η πρώτη φάση της μεταρρύθμισης), μ' όλα ταύτα τα αποτελέσματα διέψευσαν τους εμπνευστές τους, επαληθεύοντας τραγικά δικές μας δυσοίωνες επισημάνσεις. Στο ίδιο κείμενο σχολιάζαμε τότε: «Όσο για τις ερωτήσεις κλειστού τύπου, στις οποίες κατ' αρχάς βλέπουμε ν' απαντούν όλοι οι μαθητές εξαιτίας της λαθραίας διάχυσης ανά την αίθουσα της ορθής απάντησης, ας μου επιτραπεί επιπρόσθετα να επισημάνω ότι μάλλον πρόκειται για μεταφορά του χρηματιστηριακού τζόγου στην Εκπαίδευση και πως ο παπαγαλισμός και της μιας λέξης ακόμη, ανάγεται σε μάθηση και μάλιστα κριτική».

Η προβληματικότητα, τέλος, πολλών νέων βιβλίων αποτελεί μian άλλη αιτία. Γιατί δεν υπάρχει σαφής απάντηση, άρα και ακριβοδίκαια αξιολογήσιμη, σε ερώτηση που εκπορεύεται από συγκεχυμένο νόημα. Ότι είναι προβληματικά πολλά νέα βιβλία το μαρτυρούν και οι ίδιοι με την αλλαγή που κάνουν σε πολλά από αυτά κάθε χρόνο. Αναμένουμε ακόμα να μας έρθουν στα σχολεία βιβλία της Μεταρρύθμισης που έχουν αλλάξει μια και δυο φορές. Το βιβλίο των Αρχών του Δικαίου, που πρωτοεμφανίστηκε πριν από τρία χρόνια, αλλάζει φέτος για τρίτη φορά και περιμένουμε να μας το στείλουν, ενώ προβληματικό βιβλίο Ιστορίας Κατεύθυνσης έγινε επιλογής, για να εξαλειφθούν προφανώς κατ' αυτόν τον τρόπο

οι αδυναμίες του. Η τόση προχειρότητα, που ξεφεύγει πολύ από τα όρια της παράδοσής μας, γεννά εύλογα ερωτήματα σαν κι αυτό: Μήπως όλη αυτή η σπουδή στην άμεση εφαρμογή μιας άφχτιακτης «μεταρρύθμισης» αποσκοπούσε στη δικαιολόγηση της ταχύτερης δυνατής «απορρόφησης» των χρημάτων που διεισθύνοντο γι' αυτήν;

ΤΟ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Ανεξάρτητα, όμως, από την απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, το τελικό αξιολογικό αποτέλεσμα της Μεταρρύθμισης είναι το εξής: Ενώ εξάντλησε τη βαρβαρότητα σε όλη της την έκταση (δύο φορές εξετάσεις σε δεκατρία κατά μέσο όρο μαθήματα, οι οποίες κάλυψαν δύο ολόκληρα σχολικά έτη εντατικής προετοιμασίας), δεν πέτυχε το βαθμό δικαιοσύνης που επιτύγχανε το προηγούμενο εξεταστικό σύστημα, χωρίς να προσφεύγει αυτό, σημειωτέον, σε εκτατική εξάντληση της βαρβαρότητας. Επομένως και τα δύο ποσά πραγματώνονται στα δύο συστήματα αντιστρόφως ανάλογα: Στο τωρινό έχουμε πολλαπλάσια βαρβαρότητα και υποπολλαπλάσια δικαιοσύνη, ενώ στο προηγούμενο διπλά αντίστροφα. Προς τι, λοιπόν, η εξάντληση της βαρβαρότητας σε όλη της την έκταση;

Υπάρχει, όμως, λύση, θα μου πούνε οι «κυνηγοί» μεταρρυθμιστές, που απλώς δεν τολμούμε να την πούμε, όπως δεν τόλμησε πρόσφατα ούτε ο κ. Αρσένης που χρησιμοποίησε το πιο άστοχο παράδειγμα, την άρση βαρών στους Ολυμπιακούς Αγώνες, για να υπερασπιστεί την ανυπαρξία αντικειμενικής δυνατότητας αξιολογικών διαφοροποιήσεων στην Εκπαίδευση. Βεβαίως δεν ανέμενε κανείς από τον προηγούμενο υπουργό Παιδείας να χρησιμοποιήσει λιγότερο άστοχο παράδειγμα. Το εξεταστικό σύστημα της Μεταρρύθμισης, λοιπόν, θα μας πούνε μυστικά στον αντίλογό τους οι δημιουργοί της, έχει και άλλα αποθέματα βαρβαρότητας, την εντατική βαρβαρότητα, που συνίσταται στο δυσκόλεμα των θεμάτων, είναι δε ανεξάντλητη και, αν αποτολμηθεί η χρησιμοποίησή της, μπορεί να φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, τότε θα καταστεί δυνατή η διαφοροποίηση μεταξύ των αρίστων και θα επιτευχθεί ο αρχικός –και μοναδικός, λέμε εμείς– στόχος της Μεταρρύθμισης. Αν κατά τη διαδικασία του πρώτου κύκλου του νέου εξε-

ταστικού συστήματος δεν έγινε κάτι τέτοιο, οι λόγοι είναι προφανείς.

Αλλά τότε, θ' ανταπαντήσουμε εμείς, προκύπτει ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα δικαιοσύνης, και αυτό: επειδή η Μεταρρύθμιση αυτή υλοποιεί τη βασική αρχή των κυνηγών «μ' ένα σμπάρο δυο τρυγόνια» (Περιοδικό *Φιλολόγος*, τχ.97), δηλαδή με τις ίδιες εξετάσεις ο μαθητής κρίνεται και για την προαγωγή του από τη μια τάξη στην άλλη και για την εισαγωγή του στα ΑΕΙ-ΤΕΙ, με το δυσκόλεμα των θεμάτων, δυσκολεύει αυτόματα και η προαγωγή, οπότε «αποδεκατίζεται» μεγάλος αριθμός μαθητών.

Πόσο, όμως, είναι δίκαιο η προαγωγή από τη μια τάξη του Λυκείου στην άλλη να είναι εξίσου δύσκολη αλλά και ισοδύναμη με την εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση; Μια τέτοια ισοπέδωση προϋποθέτει προγενέστερη αναίρεση της παιδευτικής αποστολής του Λυκείου. Γιατί το Λύκειο υπάρχει τότε μόνο και μόνο γι' αυτό, να υποβάλλονται οι μαθητές του σε συνεχείς δοκιμασίες, για να πιστοποιείται μέσα από αυτές η ικανότητά τους για τη μετάβαση από τη δεύτερη στην τρίτη βαθμίδα της Εκπαίδευσής μας.

Το γενικό πάντως συμπέρασμα που βγαίνει από την εφαρμογή της Μεταρρύθμισης είναι ότι επήλθε στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση γενική αναστάτωση, έγιναν κυριολεκτικά τα πάνω κάτω, μόνο και μόνο για να επιτευχθεί περισσότερη αξιολογική δικαιοσύνη, η οποία όμως δεν επιτεύχθηκε, για να καταλήξουν τελικά όλα σε φρούδες ελπίδες και σ' ένα μεγάλο φιάσκο. Και όμως, δεν βλέπουμε καμιά εξώθηση σε παραίτηση (η αυτοπαραίτηση έτσι κι αλλιώς προϋποθέτει ευαισθησία και αυτή δεν είναι κάτι που βρίσκεται σε κάποια συσχέτιση με τον νεοέλληνα). Αντίθετα παραμένουν στα πόστα τους οι «φιασκοποιοί», για να κατευθύνουν, φαίνεται, σε νέα εκπαιδευτικά φιάσκα μια ανεργιάστη εκπαιδευτικά και γενικότερα πολιτικά Κυβέρνηση.

Σ' αυτή, τέλος, τη Μεταρρύθμιση, ύστερα από την πρώτη επισκόπησή της, το μυαλό μας δεν πάει πια στο περιεχόμενό της, αλλά στον τρόπο πραγματοποίησής της, όπως συμβαίνει και σ' ένα συντελεσμένο έγκλημα. Ο νέος υπουργός Παιδείας δεν προτίθεται να διαλευκάνει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαπράχθηκε αυτό;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

Αρχαιολόγος

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΣΤΗΝ
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ



Με 397 σελίδες και 240 σχέδια,
εικόνες και χάρτες



ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντόλης

Η επόμενη μέρα

Οι εκλογές της 24ης Σεπτεμβρίου είναι προφανές ότι σηματοδοτούν μια ουσιαστική αλλαγή στην πολιτική ζωή της Γιουγκοσλαβίας. Η εξουσία και το σύστημα του Μιλόσεβιτς υπέστησαν τέτοιες ρωγμές, που φαίνεται ότι η τελευταία δικτατορία στην Ευρώπη καταρρέει οριστικά. Βέβαια, όλα τα σενάρια παραμένουν, προς το παρόν, ανοιχτά. Και το πιο σημαντικό είναι ότι, σε περίπτωση που οι εξελίξεις επιδεινωθούν, η Ευρώπη δεν έχει σήμερα, όπως δεν είχε και στο πρόσφατο παρελθόν, τα μέσα για να αντιστρέψει τα δεδομένα.

Εάν ο Μιλόσεβιτς επιχειρήσει να αγκιστρωθεί πάλι στην εξουσία, αυτή τη φορά θα βρει μπροστά του μια αντιπολίτευση πολύ πιο οργανωμένη σε σύγκριση με το παρελθόν. Η αξιοπιστία του στους κόλπους του γιούγκοσλαβικού πληθυσμού έχει βουλιάξει. Η συνείδηση του σερβικού λαού για τις ευθύνες που φέρει ο Μιλόσεβιτς ξύπνησε. Έγινε το πρώτο ουσιαστικό βήμα για τη μετάβαση προς τη δημοκρατία. Το ζητούμενο σήμερα είναι αν ο Μιλόσεβιτς αποδειχθεί ο «Γκαλτιέρι της Ευρώπης» (ο αργεντινός πρόεδρος που εκθρονίστηκε μετά την ήττα στον πόλεμο των Φόκλαντ) ή ο «Σαντάμ Χουσεϊν της Ευρώπης»). Μέχρι τις εκλογές της 24ης Σεπτεμβρίου ήταν ο Σαντάμ, όμως η τόλμη της σερβικής αντιπολίτευσης φαίνεται ικανή να τον μετατρέψει σε Γκαλτιέρι.

Μπροστά στις εξελίξεις της επόμενης μέρας και προς αποφυγή «εκπλήξεων», η Δύση έστειλε μήνυμα προς τον Μιλόσεβιτς πως θα αντιδράσει έντονα σε περίπτωση που αυτός επιχειρήσει την πολιτική «σωτηρία» του.

Όμως η επόμενη μέρα φαίνεται ότι επανέφερε στο προσκήνιο και τους ανταγωνισμούς των με-

γάλων δυνάμεων για την ηγεμονική πρωτοκαθεδρία στην μετα-Μιλόσεβιτς Γιουγκοσλαβία.

Ήδη οι ΗΠΑ φαίνεται να διαφοροποιούνται από την Ε.Ε. Οι ελιγμοί της Ουάσινγκτον αποσκοπούν είτε στη διαμόρφωση μιας κοινής ευρωπαϊκής προσέγγισης (που θα εξυπηρετεί τους αμερικανικούς στόχους) είτε στο να επαναλαμβάνει τα επικίνδυνα παιχνίδια της περιόδου 1992-95 και 1998-99. Όπως επισημαίνει εύστοχα και ο Γ. Καπόπουλος στην *Καθημερινή* της 1ης Οκτωβρίου, «με την υιοθέτηση σκληρών και άκαμπτων θέσεων σε μια ευρωπαϊκή εστία σύγκρουσης επιδιώκεται από τη μια μεριά να καταδειχθεί η ανεπάρκεια της ευρωπαϊκής επιδιαιτησίας και από την άλλη να τονισθούν οι ενδοευρωπαϊκές αποκλίσεις και αντιπαραθέσεις, ώστε να επιβεβαιωθεί για μία ακόμη φορά η αμερικανική πρωτοκαθεδρία. Η αμερικανική απορριπτική στάση απέναντι στην προσπάθεια συμβιβασμού, που επιχείρησαν να συντονίσουν η γαλλική προεδρία, η Αθήνα και η Μόσχα, αν παραμείνει ως έχει, συνιστά ανοιχτή προτροπή για βίαιη καθεστωτική ρήξη».

Η πρώτη ουσιαστική διαφοροποίηση στην ευρωπαϊκή προσέγγιση ως προς τις μετεκλογικές εξελίξεις σημειώθηκε λίγες μέρες πριν από τον πρώτο γύρο των εκλογών, όταν η Ελλάδα, η Γαλλία και η Βρετανία απέτρεψαν τη λήψη πρόσθετων στρατιωτικών μέτρων από το ΝΑΤΟ την επαύριο των εκλογών. Αντίθετα, οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν εισηγηθεί την αύξηση της ετοιμότητας των δυνάμεων του ΝΑΤΟ στη Βοσνία γιατί, σύμφωνα με πληροφορίες τους, ο Μιλόσεβιτς ετοίμαζε επίθεση εναντίον του Μαυροβουνίου.

**«Η αμερικανική
απορριπτική
στάση απέναντι
στην
προσπάθεια
συμβιβασμού,
αν παραμείνει
ως έχει, συνιστά
ανοιχτή
προτροπή
για βίαιη
καθεστωτική
ρήξη»**

Η ανεύθυνη πρόκληση του Σαρόν

του Σωτήρη Ντάλη

Περισσότεροι από 50 παλαιστίνιοι πολίτες έχασαν τη ζωή τους στις συγκρούσεις που ξέσπασαν τις τελευταίες μέρες στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Οι ταραχές ξέσπασαν σε ένδειξη διαμαρτυρίας για την προκλητική επίσκεψη του ισραηλινού δεξιού πολιτικού ηγέτη Αριέλ Σαρόν στην πλατεία των Τεμένων στην Αραβική Ανατολική Ιερουσαλήμ.

Ο Αριέλ Σαρόν είναι μισητός στους Παλαιστίνιους για το ρόλο του στη σφαγή 2.000 ομοεθνών τους στους προσφυγικούς καταυλισμούς Σάμπρα και Σατίλα, στον Λίβανο, πριν από 18 χρόνια. Ως γνωστόν, ακόμη και το ισραηλινό πόρισμα τον χαρακτηρίζει ως τον βασικό υπεύθυνο εκείνης της σφαγής.

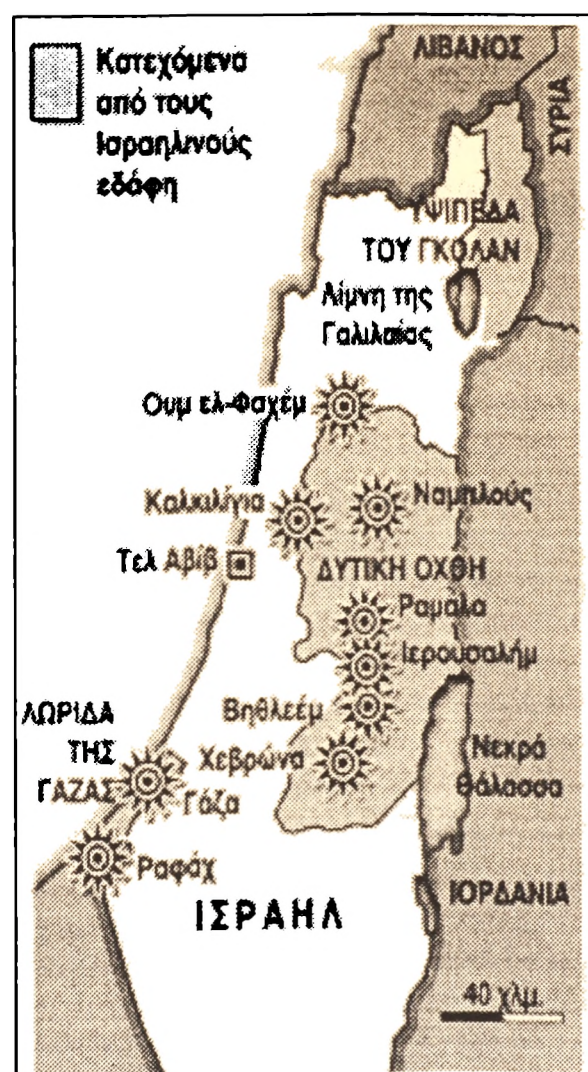
Ο Σαρόν όχι μόνο απέφυγε να εξηγήσει γιατί επέλεξε τη συγκεκριμένη στιγμή να επισκεφθεί την περιοχή όπου βρίσκονται τα τεμένη, πάνω από το τείχος των Δακρύων και μόλις λίγες ώρες ύστερα από μια φιλική συνάντηση του Αραφάτ με τον ισραηλινό πρωθυπουργό Εχούντ Μπάρακ, αντιθέτως απάντησε εριστικά στις κατηγορίες ότι προκάλεσε σκοπίμως τη βία.

Όπως σημείωνε εύστοχα και ο Robert Fisk στον Independent, «η βαθιά πνευματικότητα, με την οποία έχει περιβληθεί αυτή η επικίνδυνη τοποθεσία, δεν θα

πρέπει να συγκαλύπτει τα πραγματικά αίτια των προχθεσινών τρομερών γεγονότων: την εξαιρετικά προκλητική επίσκεψη του αρχηγού τού Λικούντ Αριέλ Σαρόν στους μουσουλμανικούς αγίους τόπους και την πεποίθηση που επικρατεί μεταξύ των Παλαιστινίων ότι η ειρηνευτική διαδικασία είναι μια απάτη, η οποία θα τους στερήσει όχι μόνο την Ανατολική Ιερουσαλήμ, αλλά και ένα βιώσιμο παλαιστινιακό κράτος».

Τους τελευταίους μήνες Αραφάτ και Μπάρακ έδειχναν να έχουν φτάσει στο όριο των υποχωρήσεων που μπορούν να κάνουν. Ήδη οι Παλαιστίνιοι, με την αναβολή της ανακήρυξης ανεξάρτητου παλαιστινιακού κράτους, επιχείρησαν όχι μόνο να δώσουν άλλη μια ευκαιρία στην ειρήνη, αλλά να αποθαρρύνουν όλους όσους τους πιέζουν να κλείσουν μια συμφωνία, όποιο κι αν είναι το τίμημά της. Αυτό που υποστηρίζουν οι Παλαιστίνιοι είναι ότι το γεγονός πως ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Εχούντ Μπάρακ υποχώρησε πολύ περισσότερο απ' ό,τι οι προκάτοχοί του δεν σημαίνει ότι τους υποχρεώνει να δεχθούν τις απαιτήσεις του, εγκαταλείποντας τα δικαιώματά τους. Μας θυμίζουν, επίσης, ότι ο Μπάρακ δεν υλοποίησε την τρίτη φάση στρατιωτικής αναδίπλωσης στη Δυτική Όχθη, όπως προέβλεπε η συμφωνία του Σαρμ

Ελ Σείχ τον Σεπτέμβριο του 1999, καθώς και ότι με πρωτοβουλία του πάγωσε η ειρηνευτική διαδικασία για έξι μήνες, αφού είχε δώσει προτεραιότητα στη διαπραγμάτευση με τη Συρία και κατά δεύτερο λόγο στην αποχώρηση από τον Λίβανο.



ΠΑΡΑΛΟΓΙΣΜΟΣ

Τα θύματα που προκαλεί η μισαλλοδοξία των Ισραηλινών δεν έχουν τελειωμό. Πρόσφατα, στον θλιβερό αυτόν κατάλογο προστέθηκε και το όνομα Ράμι Αμπτού Ντούρα. Ο Ράμι δεν ήταν κάποιος τρομοκράτης, δεν ήταν καν ένας από τους διαδηλωτές Παλαιστίνιους που συγκρούονταν με τον ισραηλινό στρατό στους δρόμους της Γάζας.

Ο Ράμι ήταν ένα μικρό παιδί 12 χρόνων που επέστρεφε με τον πατέρα του στο σπίτι όταν άνοιξε πυρ ο ισραηλινός στρατός εναντίον των συμπατριωτών του. Ο Ράμι κι ο πατέρας του εγκλωβίστηκαν σε ένα δρομάκι και προσπαθούσαν να προστατευθούν πίσω από ένα βαρέλι που, δυστυχώς, δεν στάθηκε ικανό να σταματήσει τις σφαίρες των ισραηλινών στρατιωτών, που τους πυροβολούσαν ακατάπαυστα. Οι ίδιοι συνέχισαν να πυροβολούν επί μιάμιση ώρα ακόμη, εμποδίζοντας το ασθενοφόρο, παρά τις εκκλήσεις για το αντίθετο, να πλησιάσει και να παραλάβει τον βαριά τραυματισμένο Ράμι και τον πατέρα του. Αβοήθητος ο Ράμι, πέθανε τελικά από αιμορραγία. Όταν επιτέλους τους παρέλαβε το ασθενοφόρο, ισραηλινός σκοπευτής πυροβόλησε και σκότωσε τον οδηγό...

Ο πολιτικός σεισμός της Σερβίας

της Ελένης Τσερεζόλε

Στη Σερβία έχει ξεκινήσει η διαδικασία αντικατάστασης του Μιλόσεβιτς.

Η διαδικασία όμως αυτή θα είναι μακρά και επώδυνη για τη χώρα. Η προοπτική ενός εμφυλίου πολέμου φαίνεται ότι απομακρύνεται, αλλά παρ' όλα αυτά τα πράγματα γίνονται κάθε ώρα πιο ρευστά και αβέβαια.

Την Κυριακή 24 Σεπτεμβρίου στο Βελιγράδι ένας ζεστός ήλιος διαδέχθηκε τις προηγούμενες βροχερές ημέρες. Οι προεδρικές, βουλευτικές και τοπικές εκλογές εξελίχθηκαν, παρά τους περί του αντιθέτου φόβους, ομαλά. Ο σερβικός λαός αποφάσισε την απομάκρυνση του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς από την θέση του προέδρου της χώρας και την τοποθέτηση σε αυτήν του ηγέτη της αντιπολίτευσης Βόισλαβ Κοστούνιτσα. Ενός ήπιου πολιτικού, χαμηλών τόνων προέδρου του μικρού Δημοκρατικού Κόμματος Σερβίας, που δημιουργήθηκε ύστερα από διάσπαση του Δημοκρατικού Κόμματος του Ζόραν Τζίντζιτς στις αρχές της δεκαετίας του '90.

Και όμως, σήμερα, αρκετές ημέρες μετά την Κυριακή εκείνη, η αβεβαιότητα εξακολουθεί να κυριαρχεί στην πολιτική ζωή της χώρας. Αιτία, η άρνηση του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς να αποδεχθεί την ήττα του από τον πρώτο γύρο και η απόφαση της Κεντρικής Εφορευτικής Επιτροπής (λέγε με Σλόμπο) να ανακηρύξει μεν νικητή τον Κοστούνιτσα, αλλά με τέτοιο ποσοστό (49%) που να χρειάζεται δεύτερος γύρος. Ο στόχος του Μιλόσεβιτς είναι προφανής: να κερδίσει χρόνο. Έστω και λίγες ημέρες, ώστε να προσπαθήσει να διασπάσει τον αντιπολιτευτικό συνασπισμό DOS (που αποτελείται από 19 κόμματα), να ανασυγκροτήσει τον μηχανισμό του, ή, ως έσχατη λύση, να δημιουργήσει μία κρίση που θα του επιτρέψει την επ' αόριστον αναβολή των εκλογών.

Ωστόσο, οι τελευταίες, σπασμωδικές, προσπάθειες του Μιλόσεβιτς, προκειμένου να αποφύγει τις συνέπειες της

λαϊκής ετυμηγορίας, «κάλυψαν» κατά κάποιο τρόπο αυτό που έλαβε χώρα στις 24 Σεπτεμβρίου στην Σερβία: Έναν «πραγματικό πολιτικό σεισμό» δηλαδή, όπως τόνισε ο έγκριτος αναλυτής των γιουγκοσλαβικών πραγμάτων Βλαντιμίρ Γκοάτι ή ένα «διπλό σερβικό θαύμα», σύμφωνα με τον Βόισλαβ Κοστούνιτσα, ο οποίος αναφέρθηκε «στα δέκα χρόνια που άντεξαν οι Σέρβοι τον Μιλόσεβιτς και στο αποτέλεσμα της Κυριακής». Πράγματι. Ύστερα από σχεδόν μία δεκαετία απόλυτης κυριαρχίας στην πολιτική σκηνή, ο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς και το κόμμα του καθώς και οι σύμμαχοί του της Γιουγκοσλαβικής Αριστεράς (του κόμματος, δηλαδή, της συζύγου του Μίρα Μάρκοβιτς), γνώρισαν σειρά συντριπτικών ηττών: στις προεδρικές και στις τοπικές εκλογές, ενώ στην αναμέτρηση για την Άνω και την Κάτω Βουλή, το Σοσιαλιστικό κόμμα και η Γιουγκοσλαβική Αριστερά κυριαρχούν μόνον αν συμμαχήσουν με το Λαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Μαυροβουνίου, του ομοσπονδιακού πρωθυπουργού Μομίρ Μπουλάτοβιτς... Δεν ήταν λοιπόν τυχαία η νευρική κρίση που υπέστη η Μίρα Μάρκοβιτς την Δευτέρα, μία μόλις μέρα μετά τις εκλογές, όταν φάνηκε το εύρος της ήττας...

ΓΟΤΟΒ JE!

Όλα δείχνουν ότι η σερβική κοινωνία βρίσκεται στο κατώφλι ριζικών αλλαγών – αλλαγών που θα ξεκινήσουν με την απομάκρυνση του Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς από την εξουσία. Καμιά φορά τα γεγονότα από μακριά φαίνονται πιο σύνθετα από ό,τι τα βιώνουν οι ίδιοι οι

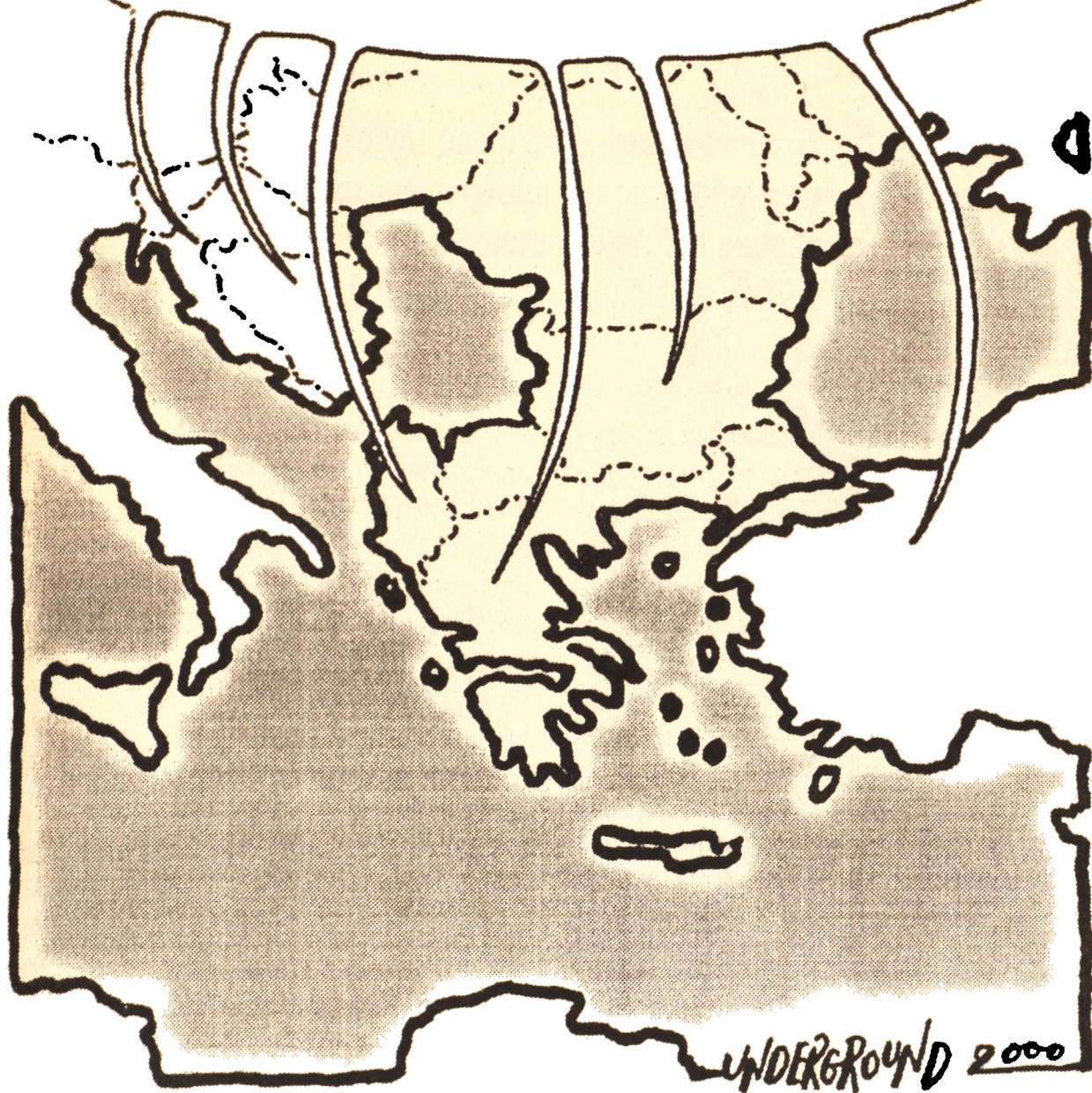
πρωταγωνιστές επί τόπου. Για τους κατοίκους του Βελιγραδίου, για παράδειγμα, το πράγμα είναι βέβαιο: ο Μιλόσεβιτς έχει «τελειώσει». ΓΟΤΟΒ JE! Το σύνθημα το λανσάρισε η φοιτητική οργάνωση ΟΤΠΟΡ και «έπιασε» αμέσως στον κόσμο. Η ανταπόκριση των πολιτών ήταν άμεση. Τα αυτοκόλλητα με το σύνθημα έγιναν ανάρπαστα. Οι τοίχοι του Βελιγραδίου γέμισαν με το ίδιο σλόγκαν – τις ίδιες εκείνες δύο λέξεις που φώναζαν ρυθμικά και οι πάνω από 200.000 άνθρωποι που κατέκλυσαν την πλατεία Δημοκρατίας, στο κέντρο της πρωτεύουσας, την Τετάρτη, τρεις ημέρες μετά τις εκλογές-σεισμό, διεκδικώντας τον σεβασμό από την πλευρά της εξουσίας της ετυμηγορίας τους, της απόφασής τους να εμπιστευθούν τον Βόισλαβ Κοστούνιτσα.

Ο Κοστούνιτσα αποτέλεσε αναμφισβήτητη την ευχάριστη έκπληξη των εκλογών. Ακέραιος, άφθαρτος, σεμνός (κυκλοφορεί ακόμη χωρίς σωματοφύλακες με ένα παλιό Γιούγκο), ήταν ακριβώς το αντίθετο των μέχρι σήμερα ηγετών της αντιπολίτευσης, τύπου Τζίντζιτς (που ήταν ο διοργανωτής της προεκλογικής του εκστρατείας) και Ντράσκοβιτς (που όλοι ανεξαιρέτως συμφωνούν ότι «έσβησε» –τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον– πολιτικά, αφού δεν δέχθηκε να συμπαραταχθεί με τα κόμματα του DOS).

Ο Κοστούνιτσα ήταν η δυσάρεστη έκπληξη για την εξουσία του Μιλόσεβιτς. Η τελευταία μπορούσε πολύ δύσκολα να κατηγορήσει ως «προδοτή» τον υποψήφιο της αντιπολίτευσης αφού ο τελευταίος –που μπορεί να χαρακτηριστεί ως μετριοπαθής εθνικιστής, ήταν εξαιρετικά επικριτικός προς την Δύση (σε αντίθεση με άλλους αντιπολιτευόμενους ηγέτες)– είχε καταδικάσει χωρίς περιστροφές τους βομβαρδισμούς του ΝΑΤΟ πέρσι, ενώ ξεκαθάρισε ότι το κόμμα του «δεν δέχθηκε καμία έξωθεν χρηματοδότηση»... Μάλιστα, ο Κοστούνιτσα, μιλώντας στους δημοσιο-

**ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΚΙ ΕΝΑΝ ΚΑΙΡΟ
ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΧΩΡΑ ΠΟΥ
ΤΗΝ ΕΛΕΓΑΝ ΓιΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ**

...



γράφους, δεν δίστασε να τονίσει (και το κάνει κατ' επανάληψη), τις ευθύνες των ΗΠΑ στην διατήρηση του Μιλόσεβιτς στην εξουσία: «η Ουάσινγκτον την μία τον παρουσίαζε ως παράγοντα σταθερότητας και ειρήνης, ως τον μόνο έγκυρο συνομιλητή της στην περιοχή και από την άλλη τον κατηγορεί για εγκλήματα πολέμου».

Και όλα αυτά την ίδια στιγμή που ο φιλοκυβερνητικός Τύπος (με επικεφαλής την *Πολίτικα και Μπόριπα*) αναλύει σε μακροσκελή άρθρα του το πώς «η CIA στηρίζει την αντιπολίτευση» ή πώς «η Σερβία θα γίνει σκλάβια της Δύσης» σε περίπτωση επικράτησης της αντιπολί-

τευσης. Οι κατηγορίες αυτές όμως, σύμφωνα με ανεξάρτητους αναλυτές, αφήνουν μάλλον αδιάφορη την μεγάλη πλειονότητα εκείνων που ζουν στις μεγάλες πόλεις και έχουν περιορισμένα αποτελέσματα στα πιο καθυστερημένα (από πολιτικής απόψεως) στρώματα της σερβικής κοινωνίας, όπως τους αγρότες, τους ηλικιωμένους, κ.ά., τα οποία αισθάνονται ανασφάλεια για το μέλλον.

ΚΟΣΤΟΥΝΙΤΣΑ Ο ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΟΣ

Τις ίδιες κατηγορίες εκτόξευσε απειλητικά και στο τηλεοπτικό του διάγγελμα (κάτι εξαιρετικά σπάνιο) και ο ίδιος ο Μιλόσεβιτς, ο οποίος θέλησε έτσι να

«προειδοποιήσει» τους συμπατριώτες του για τις «αληθινές, καταστροφικές» προθέσεις της αντιπολίτευσης. Ο Β. Κοστούνιτσα, όμως, και οι σύμμαχοί του παίζουν καλά το παιχνίδι, σ' αυτόν τον πόλεμο νεύρων που τους έχει επιβάλει ο Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς. Έτσι, ο Κοστούνιτσα τάχθηκε υπέρ της πρωτοβουλίας Γαλλίας, Ελλάδας, Νορβηγίας για εκ νέου καταμέτρηση των ψήφων, παρουσία ανεξάρτητων παρατηρητών, ενώ επέκρινε τις ΗΠΑ και Ρωσία για την στάση τους (οι ρώσοι παρατηρητές τόνισαν ότι ένας δεύτερος γύρος είναι νόμιμος, ενώ ο πρόεδρος Πούτιν καλούσε τους Μιλόσεβιτς και Κοστούνιτσα στην Μόσχα για διαπραγματεύσεις). Παράλληλα, από τις 2 Οκτωβρίου, οι κάτοικοι του Βελιγραδίου αλλά και οι υπόλοιποι Σέρβοι συμμετέχουν ενεργά στην γενική απεργία που κήρυξε η αντιπολίτευση, ως ένα πρόσθετο μέσο πίεσης του Μιλόσεβιτς. Ίσως μάλιστα η απεργία των ανθρακωρύχων, κοντά στην πρωτεύουσα, να αποβεί μοιραία για το καθεστώς, καθώς ο χειμώνας βρίσκεται προ των πυλών. Άλλωστε η επιτόπου επίσκεψη και το μήνυμα του Κοστούνιτσα προς τους απεργούς ήταν σαφές: «Κρατήστε λίγο ακόμη, είναι (σ.σ.: ο Μιλόσεβιτς) στα πρόθυρα της κατάρρευσης».

Ωστόσο, την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, ο Μιλόσεβιτς δεν δείχνει διατεθειμένος να εγκαταλείψει την εξουσία και τις οικονομικές διαπλοκές της. Η αντιπολίτευση θα καταφέρει, ενωμένη μέχρι τέλους, να πετύχει αυτό που φαινόταν ασύλληπτο μέχρι λίγους μόλις μήνες πριν; Το προηγούμενο των μεγάλων διαδηλώσεων της περιόδου 1996-1997 δεν είναι ενθαρρυντικό: ο Μιλόσεβιτς άντεξε... Η αντιπολίτευση τώρα δείχνει να μην επαναλαμβάνει τα λάθη του παρελθόντος και ο Κοστούνιτσα έχει κάνει ξεκάθαρο, σε όλους τους τόνους και προς όλους τους συνομιλητές, ότι οι εξελίξεις είναι «σερβική υπόθεση». Θα πετύχει, τελικά, η «βελουδινη επανάστασή» του; Το μόνο σίγουρο είναι ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει ριζικά: «Δεν φοβόμαστε πια, και έτσι ο Μιλόσεβιτς δεν μπορεί να μας κάνει τίποτε», είναι η φράση που ακούει κανείς συχνότερα στο Βελιγράδι. Η αποβολή του φόβου δεν είναι το πρώτο βήμα προς την ελευθερία;



Αποδυνάμωση του Μπερίσα

του Ανδρέα Ζαρμπαλά

Μια φράση του πρωθυπουργού Μέτα, σε σύντομη συνέντευξη το βράδυ της Δευτέρας, ότι η μόνη ανησυχία των οργάνων της τάξης την ημέρα των εκλογών «ήταν το κλάξον από τα γαμήλια αυτοκίνητα», είναι ενδεικτική του κλίματος που επικράτησε σε όλη τη χώρα την περασμένη Κυριακή. Και πραγματικά, εκπρόσωποι σχεδόν όλων των κομμάτων –πλην, φυσικά, του Δημοκρατικού Κόμματος– δήλωσαν ότι ήταν οι πιο ειρηνικές, οι πιο

ελεύθερες εκλογές της τελευταίας παραγμένης δεκαετίας. Ο εκπρόσωπος του κόμματος αυτού κ. Παλιόκα αμφισβήτησε το αποτέλεσμα και θεώρησε τις εκλογές άκυρες.

Όχι μόνον αυτό, αλλά όπως τόνισε σε δηλώσεις του ο εκπρόσωπος του υπουργείου Δημοσίας Τάξης εκ μέρους του Δημοκρατικού Κόμματος έγιναν και εκκλήσεις για διαδηλώσεις των οπαδών στους δρόμους των πόλεων.

Για την ομαλή διεξαγωγή των εκλογών μίλησαν και οι εκπρόσωποι του ΟΑΣΕ, καθώς και ο ειδικός απεσταλμένος της κ. Ολμπράιτ πρέσβης κ. Frowish. Ο κ. Frowish απ' την πόλη του Μπερατιού, όπου την επισκέφτηκε, τόνισε ενδεικτικά: ...«Θα αναφέρω στην κ. Ολμπράιτ ότι η εκλογική διαδικασία εδώ είναι ήρεμη και παραδειγματική για το πώς πρέπει να διεξαχθεί σε όλα τα διαμερίσματα της χώρας».

Αν και επίσημα αποτελέσματα δεν ανακοινώθηκαν μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, το Σοσιαλιστικό Κόμμα ανακοίνωσε ότι εξασφάλισε σπουδαία νίκη με ποσοστό άνω των 50% από τον πρώτο κιόλας γύρο (28 δήμοι και 87 κοινότητες θα λύσουν τις διαφορές τους στον δεύτερο γύρο). Οι δήμοι σε όλες σχεδόν τις μεγάλες πόλεις της χώρας όπως Τίρανα, Δυρράχιο, Ελμπασάν, Αυλώνα, Κορυτσά, Αργυροκάστρο, Λιούσνια, Μπεράτι κ.λπ., κερδίστηκαν από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Ευρεία νίκη πέτυχε το κόμμα αυτό και στις κοινότητες όπου πήρε τις 110, ενώ το Δημοκρατικό Κόμμα τις 33. Ο κ. Νάνο, πρόεδρος του Σοσιαλιστικού Κόμματος, έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι από τις πρόσφατες εκλογές προέκυψαν, για πρώτη φορά στη δεκαετία που πέρασε, νόμιμα θεσμικά όργανα, υπονοώντας τις μεγάλες νοθείες και τις αλλοιώσεις των αποτε-

λεσμάτων που γίνονταν ελαφρά τη καρδιά από άκρη σε άκρη της χώρας.

Το μήνυμα των τοπικών αυτών εκλογών ήταν καθαρό: Οι πολίτες ζητούν ηρεμία, ασφάλεια και λειτουργία, επιτέλους, του κρατικού μηχανισμού. Και εναπόθεσαν τις ελπίδες τους στο Σοσιαλιστικό Κόμμα, το οποίο, με βάση το τεστ των τοπικών εκλογών, προσανατολίζεται στη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών στα μέσα του ερχόμενου Μαρτίου. Από την άλλη μεριά, το εκλογικό σώμα «συνέτισε» το Δημοκρατικό Κόμμα και ειδικά τον ηγέτη του κ. Μπερίσα, ο οποίος με τις γνωστές στερεότυπες κορόνες περί κομμουνιστών, μαφιόζων, διεφθαρμένων και το αγοραίο του λεξιλόγιο κούρασε πια και τον πιο αφοσιωμένο οπαδό του. Έτσι, η δεξιά παράταξη στην Αλβανία, αντί να συγκροτηθεί, να αποκτήσει τη φυσιογνωμία της και να παίζει τον ρόλο της στο παιχνίδι της δημοκρατίας, χάνει ολοένα και περισσότερο έδαφος, με συνέπεια να χάνει η ίδια η δημοκρατία.

Στο χώρο του Ελληνισμού της Αλβανίας, οι τοπικές εκλογές επεφύλαξαν για την ΟΜΟΝΟΙΑ-ΕΑΔ ένα γερό πικρό ποτήρι. Στο νομό του Αργυροκάστρου η ΟΜΟΝΟΙΑ-ΕΑΔ δεν κατάφερε να κερδίσει ούτε μία κοινότητα, με αποτέλεσμα εκεί πια το λόγο να τον έχουν οι σοσιαλιστές. Αντίθετα, στους νομούς των Αγίων Σαράντα και Δελβίνου, κέρδισε τέσσερις από τις πέντε

κοινότητες, αν και με οριακά αποτελέσματα. Κατά κοινή ομολογία, σε περίπτωση που το Σοσιαλιστικό Κόμμα είχε δείξει περισσότερη προσοχή στους υποψηφίους του, η νίκη και στους Αγίους Σαράντα και στο Δέλβινο θα ήταν σίγουρα δική του. Και στο χώρο αυτό, το μήνυμα είναι πεντακάθαρο. Οι εναπομείναντες Έλληνες επιζητούν την αλλαγή των προσώπων, που δεν λένε να ξεκολλήσουν από τις καρέκλες τους. Δέκα χρόνια αφοσίωσης στην ΟΜΟΝΟΙΑ-ΕΑΔ ήταν, φαίνεται, πολλά, εφ' όσον το έργο της ήταν σχεδόν ανύπαρκτο ή στην καλύτερη περίπτωση, χωρίς πρακτική αξία. Η ηγετική ομάδα, όμως, σίγουρα δεν θα το λάβει καθόλου υπόψη της το μήνυμα, δεν θα διενεργήσει καμία ανάλυση για τα αίτια της συρρίκνωσης, αλλά θα επιμείνει στο προσφιές κυνήγι των μαγισσών, ότι όλα τα κακά αυτού του τόπου προέρχονται από το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Είναι τόσο καθηλωμένη η ηγεσία στην αντίληψη αυτή, που προεκλογικά το επίσημο όργανο *Τα νέα της ΟΜΟΝΟΙΑΣ* έβγαине με πηχυαίους τίτλους «Αντισταθείτε». Να αντισταθούν όλοι οι Έλληνες της ΟΜΟΝΟΙΑΣ στους Έλληνες του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Φυσικά, με τέτοιες εμφυλιακές εκκλήσεις και χωρίς καμία αναζήτηση νέων δομών, στις επόμενες εκλογές η ΟΜΟΝΟΙΑ θα υπάρχει πια μόνον ως ιδέα.

Από το Σιάτλ στην Πράγα

του Δημήτρη Σκούφη
dimanhsk@otenet.gr

Τα πρόσφατα βίαια γεγονότα στην Πράγα στη διάρκεια της διάσκεψης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τράπεζας δεν ήταν «κεραυνός εν αιθρία». Η αστυνομική βία που ασκήθηκε και εξακολουθεί να ασκείται στην πρωτεύουσα της Τσεχίας και οι ανατριχιαστικές μαρτυρίες ή καταγγελίες για αναίτιες συλλήψεις, βασανισμούς, χρήση προβοκατόρων και άλλα πολλά — και, δυστυχώς οδυνηρά, γνωστά από το σχετικά πρόσφατο ελληνικό παρελθόν — ήταν αναμενόμενα. Σύμφωνα με τις υπάρχουσες πληροφορίες, στις 2 Οκτωβρίου εξακολουθούσαν να κρατούνται 20 άτομα, ενώ ο αριθμός των συλληφθέντων στη διάρκεια των γεγονότων ήταν περίπου 859, ανάμεσα στους οποίους και δύο Έλληνες.

Η ελλιπής (και συχνά αντιδεοντολογική) κάλυψη των γεγονότων από τα διεθνή ΜΜΕ, με την έμφαση να δίνεται επιλεκτικά σε βίαια επεισόδια, καθώς και η υπεραπλουστευτική προσέγγιση στα τεκταινόμενα" ίσως καταφέρνουν προς το παρόν να κρύψουν το πραγματικό εύρος τους. Όμως όσα συμβαίνουν δεν περιορίζονται σε φασαρίες που προκαλούν κάποιοι «διεθνείς ταραξίες» που αντιτίθενται σ' αυτό που επικράτησε να ονομάζεται γενικά Παγκοσμιοποίηση. Και μόνο το γεγονός πως εκείνοι που συγκεντρώθηκαν χρησιμοποίησαν ένα από τα κατ' εξοχήν εργαλεία της Παγκοσμιοποίησης (το Διαδίκτυο) για να οργανώσουν τις κινητοποιήσεις τους καθώς και το ότι προέρχονταν από πολλές χώρες και αναρίθμητα κινήματα είναι αρκετά για να μας πείσουν πως τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά όσο φαίνονται.

Κάθε μέρα γίνεται όλο και πιο φανερό ότι οι νέες τεχνολογίες οδηγούν με όλο και ταχύτερους ρυθμούς στην αλλαγή των παραγωγικών σχέσεων και, παρεπόμενα, στη ριζική αναδιάρθρωση της διεθνούς οικονομίας. Οι άλλα-





γές αυτές παρασύρουν στην αχρηστία ή σε ριζικές ανακατατάξεις και μια σειρά από θεσμούς και κανόνες στο χώρο της διεθνούς οικονομίας και πολιτικής καθώς και στο χώρο του διεθνούς δικαίου: ο νέος διεθνής οικονομικός φιλελευθερισμός που φέρνει μαζί του είναι πια ένα δεδομένο. Τα παραδείγματα είναι πολλά και πολύ πρόσφατα ώστε να χρειάζεται να γίνουν συγκεκριμένες αναφορές σ' αυτά. Στις νέες αυτές συνθήκες όμως ο ρόλος, η πολιτική και η δράση μιας σειράς από διεθνείς παλιότερους αλλά και νεοπαγείς οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Διεθνής Τράπεζα και η Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου, γίνονται κυρίαρχοι, καθώς είναι αυτοί που αναλαμβάνουν πλέον να θεσμοθετήσουν τους νέους κανόνες του παιχνιδιού. Η υπερεθνική τους υπόσταση και η ολοένα αυξανόμενη επιρροή τους συχνά υποσκελίζουν κρατικά και εθνικά κυριαρχικά δικαιώματα: τα φτωχότερα κράτη, αλλά και πολλά από τα ανεπτυγμένα, βρίσκονται σε ολοένα και δυσχερέστερη θέση, καθώς δεν μπορούν ν' αντισταθούν στις αποφάσεις των οργανισμών αυτών".

Απέναντι στην ανεξέλεγκτη δράση των νέων δυνάμεων που αναδεικνύονται κυρίαρχες σε παγκόσμια κλίμακα μέσα σ' αυτή τη νέα τάξη πραγμάτων, αποτελεί νομοτέλεια το να υπάρξουν

και οι αντίστοιχες αντιδράσεις, και μάλιστα από την πλευρά ανεξάρτητων μη κυβερνητικών οργανώσεων και λαϊκών κινημάτων σ' ολόκληρο τον κόσμο. Αυτό που βλέπουμε να συμβαίνει από το Σιάτλ έως την Πράγα δεν είναι τίποτε άλλο από την εκδήλωση αυτών των νομοτελειακών αντιδράσεων. Θα μπορούσε κανείς να πει πως είναι η άλλη όψη της Παγκοσμιοποίησης, εκείνης που αντιτίθεται στα σχέδια και στην πρακτική του υπερεθνικού κεφαλαίου. Και βέβαια, η οργάνωση, οι μέθοδοι δράσεις, η εμβέλεια και οι δυσχέρειες που αντιμετωπίζει το νέο αυτό παγκοσμιοποιημένο κίνημα είναι εντελώς διαφορετικές από τα γνωστά. Οι απόψεις ενός από τους ανώνυμους οργανωτές των κινητοποιήσεων του Σιάτλ που μας έστειλε τις απόψεις του, νομίζω ότι δίνει με ανάγλυφο τρόπο τα νέα αυτά δεδομένα:

«Η κυρίαρχη όψη που κάνει αυτό το γρήγορα αναπτυσσόμενο οικουμενικό κίνημα αντίστασης πραγματικά επαναστατικό είναι το γεγονός πως δεν έχει κεντρική ηγεσία. Αντίθετα, η ίδια του η υπόσταση απορρίπτει τις κλασικές μορφές κεντρικής ηγεσίας. Θα μπορούσε κανείς να το περιγράψει καλύτερα ως μια πραγματικά δημοκρατική συνεργασία οργανώσεων (από τους Ζαπατίστας (...), την οργάνωση "Friends of the Earth" (...), μέχρι μεμονωμένους πολίτες) που ενώθηκαν ως προς την πρακτική της αντίστασής τους ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και τον οικουμενικό καπιταλισμό, διατηρώντας την αυτονομία αλλά και τις συχνά έντονες μεταξύ τους διαφορές. Αυτή είναι η ομορφιά αλλά και η δυσκολίες που αντιμετωπίζει [το κίνημα αυτό]: είναι πολύ εύκολο να οργανώσεις τον κόσμο για απλά πράγματα, όπως ν' ακολουθήσει τη γραμμή ενός κόμματος (...) παρά γύρω από ζητήματα που αναφέρονται σ' ένα άλλο επίπεδο, όπως διεθνείς συμφωνίες και πλήθος βομβών που πέφτουν σε κάποιο άλλο σημείο του πλανήτη. (...) Όμως οι στρατηγικές [που ακολουθεί ο οικουμενικός νεοφιλελευθερισμός] έχουν ένα σοβαρό πρόβλημα, ότι αγνοούν τον ανθρώπινο παράγοντα κι



έτσι απεργάζονται την ίδια την καταστροφή τους. Ο ανθρώπινος παράγοντας είναι, κατά κοινή ομολογία, εκείνος στον οποίο δεν δίνει καμιά σημασία η φιλοσοφία του σύγχρονου καπιταλισμού, είναι όμως και πρέπει να είναι το ουσιαστικότερο θέμα για όσους ανήκουν στην Αριστερά».

«Θα ήταν όμως σοβαρότατο σφάλμα να φανταστούμε ότι αυτό το καινούργιο οικουμενικό κίνημα υποδηλώνει ότι η κάθε [διαφορετική] πολιτική προσέγγιση (...) παύει να υπάρχει. Αντίθετα, εκείνο που γίνεται όλο και πιο έκδηλο, όπως αποδεικνύουν με κάθε τρόπο όσοι συμμετέχουν, είναι πως ο καθένας συνεισφέρει τη δική του αξία και έγκυρη άποψη βασισμένη στη δική του ιστορία, στις ιδιαίτερες συνθήκες μέσα στις οποίες λειτουργεί, στη δική του ιστορική μνήμη, στο δικό του πολιτισμό, στη δική του γλώσσα, στον δικό του τρόπο να φτιάχνει το ψωμί. Όμως συνολικά κανείς δεν βρίσκεται από μόνος του σε θέση να κατέχει όλες τις όψεις της αλήθειας και πολύ λιγότερο να τις μετατρέψει σε πράξη. Αυτό που εκδηλώνεται

ΠΡΑΓΑ



τους δρόμους του Σιάτλ και της Πράγας είναι ένα οικουμενικό κίνημα που αντιτίθεται στον παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό».

Το αν και κατά πόσον το νέο αυτό λαϊκό κίνημα θα καταφέρει τελικά να θέσει κάποιους φραγμούς στα σχέδια του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού είναι ένα ανοιχτό θέμα. Οι εκδηλώσεις στην Πράγα, πάντως, αν και δεν συγκέντρωσαν το πλήθος που περίμεναν οι οργανωτές, κατάφεραν να ακυρώσουν μια σειρά από προγραμματισμένες συνεδριάσεις και τις συνήθειες δοξαστικές τελετές λήξης της συνάντησης, ενώ, για πρώτη φορά στα επίσημα ανακοινωθέντα γίνεται από την πλευρά του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τράπεζας αναφορά στα θέματα της μείωσης της φτώχειας και της ανακούφισης από τα χρέη των χωρών που υποφέρουν. Αντίθετα, το μήνυμα των οργανωτών, όπως αποτυπώνεται σε μια από τις διακηρύξεις τους είναι σαφές:

«Η πρόκλησή μας ως προς το δικαίωμα αυτών των οργανισμών και εκείνων

που τους ελέγχουν να υπαγορεύουν την οικονομική πολιτική, συνήθως με την ισχύ που απέκτησαν μέσω των παράνομων χρεών, έμεινε αναπάντητη. Η πρόκλησή μας για μια καινούργια παγκόσμια οικονομική δομή που να μην υποτάσσεται σε ένα μοναδικό μοντέλο αλλά σε πολλές επιλογές για τους πολλούς λαούς του κόσμου είναι μια πρόκληση που οι οργανισμοί αυτοί όχι μόνο δεν μπορούν ν' αποδεχτούν αλλά ούτε και να κατανοήσουν».

Κλείνοντας, θα ήθελα να προσθέσω ένα ακόμα απόσπασμα από το κείμενο που μας έστειλαν από το Σιάτλ, που νομίζω ότι μιλά από μόνο του για το μέλλον που έρχεται:

«Υπάρχουν μια σειρά από πολύ προφανείς λόγους για τους οποίους γίνεται αποδεκτό όλο και πιο πολύ πως η επαναστατική αρχή «της κατάληψης του κάστρου» όχι μόνο δεν είναι εφικτή αλλά ούτε και αναγκαία: για πρώτη φορά στη ιστορία ένα τυραννικό σύστημα έχει ετοιμάσει τη σκηνή για την ίδια του την ανατροπή, κρύβοντας την θηριωδία του πίσω από τη μάσκα του ανθρωπισμού – είτε είναι το ΝΑΤΟ είτε η Διεθνής Τράπεζα (...) είτε το κάθε χαμογελαστό πρόσωπο της κάθε καπιταλιστικής κυβέρνησης στον κόσμο. Αυτή η εξαιρετικά κυνική στρατηγική, που προϋποθέτει έναν εξόχως απίθανο βαθμό ευπιστίας εκ μέρους του πληθυσμού της Γης, μπορεί να στέκεται στα πόδια της μόνο μέχρι τη στιγμή που κάποιο παιδί θα κραυγάσει για πρώτη φορά ότι ο βασιλιάς είναι γυμνός και ακόμη πως εκείνος που φορά τα ρούχα είναι ο κόσμος. Αυτό είναι το μήνυμα του νέου οικουμενικού κινήματος: Αντισταθείτε!»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

i Μια ματιά στη διεύθυνση

<http://praha.indymedia.org/> είναι αποκαλυπτική.

ii Είναι χαρακτηριστικός ο τρόπος παρουσίασης από πολλά ελληνικά τηλεοπτικά ΜΜΕ: «Οι διαδηλωτές που αντιτίθενται στην Παγκοσμιοποίηση».

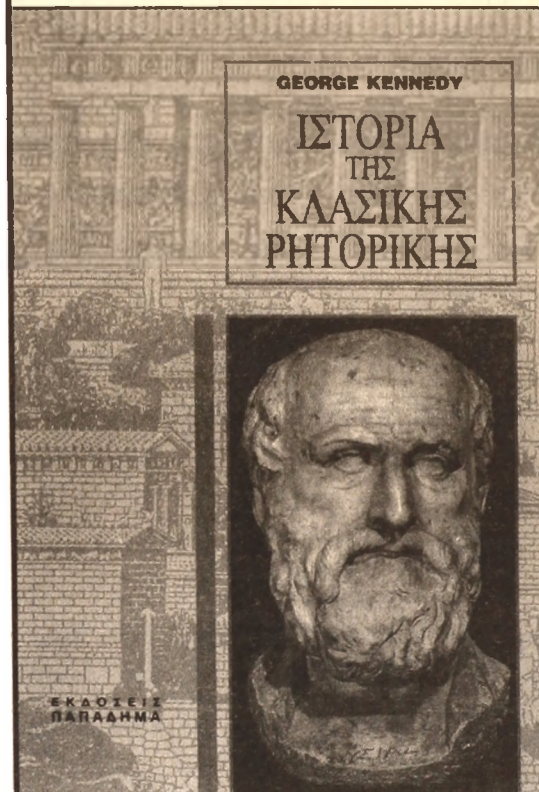
iii Κάποιες πολύ ενημερωτικές και εκτενείς μελέτες μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση <http://www.inpeg.org/imfandwx.htm>

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

GEORGE KENNEDY

Καθηγητής Πανεπιστημίου

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ



Μετάφραση
Νίκος Νικολούδης

Επίβλεψη
Ιωάννης Αναστασίου
Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας

Σελίδες 484

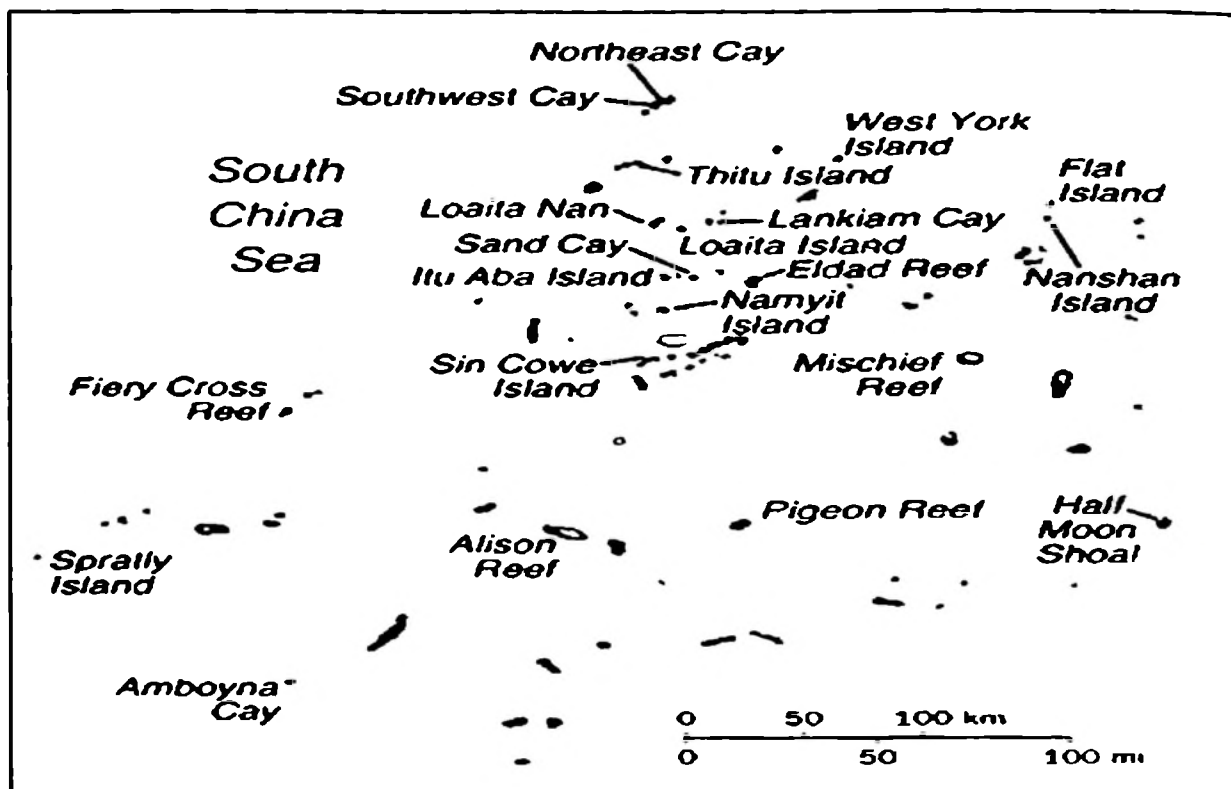


ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Προσφορά στον Πολιτισμό
Ιπποκράτους 8 Αθήνα
Τηλ.: 36.27.318

ΝΗΣΙΑ ΣΠΡΑΤΛΥ Από την αφάνεια στην κορυφή της ατζέντας

του Πλάμεν Τόντσεφ

Τι ενδιαφέρον μπορεί να παρουσιάζουν οι περισσότερες από 400 ακατοίκητες βραχονησίδες στη θάλασσα της Νότιας Κίνας, γνωστές ως τα νησιά Σπράτλυ; Πρόκειται, όμως, για ένα καταπληκτικό παιχνίδι της φύσης, καθώς η συνολική χερσαία έκταση του αρχιπελάγους δεν ξεπερνά τα 5 τετρ. χλμ., όσο είναι δηλαδή το εμπορικό τρίγωνο της Αθήνας! Από την άλλη, η επιφάνεια των χωρικών υδάτων που –με βάση το Δίκαιο της Θάλασσας– στοιχειοθετείται από την κυριαρχία αυτού του αρχιπελάγους, ανέρχεται στα 410.000 τετρ. χλμ., δηλαδή τρεις φορές την έκταση της Ελλάδας!



Μέχρι πρόσφατα, στη «μέση του πουθενά». Σήμερα τα νησιά Σπράτλυ έχουν αποκτήσει τεράστια γεωστρατηγική σημασία.

Ενώ μέχρι το 1980 το θέμα της κυριαρχίας των νησιών Σπράτλυ δεν προκαλούσε το ενδιαφέρον των χωρών της περιοχής, τις τελευταίες δύο δεκαετίες εκδηλώθηκε ένας πραγματικός «αγώνας δρόμου» για το ποιος θα καταλάβει περισσότερες βραχονησίδες. Το 1995 το Βιετνάμ κατείχε 20, η Κίνα και οι Φιλιππίνες από 8, η Μαλαισία 7, η Ταϊβάν 1. Στην κούρσα των διεκδικήσεων συμμετέχει και το μικροσκοπικό σουλτανάτο του Μπρουνέι, το οποίο δεν έχει την κυριαρχία καμιάς βραχονησίδας, αλλά το 1984 οριοθέτησε την υφαλοκρηπίδα του και ενέταξε μέρος του αρχιπελάγους στην «αποκλειστική οικονομική ζώνη» του.

Από ένα τόσο σύνθετο παιχνίδι στο ποικιλόμορφο μωσαϊκό της Ν.Α. Ασίας δεν θα μπορούσε να απουσιάσει... το

παρελθόν. Το Βιετνάμ, π.χ., επικαλείται ιστορικούς λόγους, ισχυριζόμενο ότι τη δεκαετία '30 η Γαλλία, κυρίαρχη τότε στην Ινδοκίνα, είχε διεκδικήσει ολόκληρο το αρχιπέλαγος. Επιπλέον, το Ανόι εμφανίζει και αρχαιολογικά ευρήματα που αποδεικνύουν –πάντα κατά τις βιετναμέζικες αρχές– τη γνησιότητα του αρχαίου βιετναμέζικου πολιτισμού στα νησιά Σπράτλυ. Παρόμοια επιχειρήματα, όμως, προβάλλει και η Κίνα, η οποία θεωρεί ότι το εν λόγω αρχιπέλαγος βρισκόταν πάντοτε στο γαλαξία του κινεζικού πολιτισμού.

Επιδιώκοντας να δημιουργήσουν τετελεσμένα γεγονότα, μερικά από τα κράτη της περιοχής έχουν προχωρήσει σε μονομερείς διοικητικές πράξεις, εντάσσοντας όλα τα νησιά Σπράτλυ ή έστω ορισμένα απ' αυτά στην επικράτειά τους. Το Βιετνάμ θεωρεί ολόκληρο το αρχιπέλαγος ως υπεράκτιο τμήμα της επαρχίας Khanh Hoa. Η Μανίλα, από τη μεριά της, επιχειρηματολογεί ότι από το 1972 τα 8 «φιλιπινέζικα» νησιά υπάγονται διοικητικά στην επαρχία Palawan.

Σχεδόν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη έχουν προβεί στην ανάπτυξη υποδομής στις «δικές» τους βραχονησίδες, προκειμένου να τις εμφανίσουν ως κατοικημένες. Στον μακρύ κατάλογο κατασκευαστικού παραληρήματος η πιο ευφάνταστα περίπτωση είναι το ξενοδοχείο που έχει κτίσει η Μαλαισία σε μία από τις «δικές της» βραχονησίδες, στην παραλία μιας τεχνητής λιμνοθάλασσας, για τη διαμόρφωση της οποίας μεταφέρθηκαν τεράστιες ποσότητες χώματος από τη στεριά.

Προς τι, όμως, αυτός ο «αγώνας δρόμου» για κατάκτηση των νησιών Σπράτλυ; Εκτός από την παραδοσιακή δραστηριότητα της αλιείας στο αρχιπέλαγος, η περιοχή αυτή μπορεί να αποδειχθεί «χρυσόφορος», εφόσον επιβεβαιωθούν οι εκτιμήσεις για την ύπαρξη αξιόλογων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου. Η σημασία των νησιών Σπράτλυ αυξάνεται ακόμη περισσότερο εξαιτίας της στρατηγικής τοποθεσίας τους πάνω στις πολυσύχναστες γραμμές θαλασσίων μεταφορών, με

Ο Πλάμεν Τόντσεφ είναι συντονιστής του Προγράμματος «Ασία-2000» στο Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων

Η στάση Σεζέρ

του Ευάγγελου Αρεταίου

προορισμό τις μεγάλες αγορές της Β.Α. Ασίας (Κίνα, Ταϊβάν, Ν. Κορέα και Ιαπωνία). Είναι φανερό ότι η ένταση στο αρχιπέλαγος μπορεί να δυσχεράνει τις διεθνείς μεταφορές και να προκαλέσει μεγάλη οικονομική ζημιά σε ολόκληρη την περιοχή. Το ενδεχόμενο αυτό δεν είναι και τόσο απόμακρο, εάν ληφθεί υπόψη ότι ήδη υπάρχουν ανησυχητικά προηγούμενα. Την άνοιξη του 1995 στρατιωτικές δυνάμεις της Κίνας και των Φιλιππίνων συγκρούστηκαν στο Mischief Reef, μια μικρή βραχονησίδα 200 ν.μ. από το Palawan. Το χειρότερο, όμως, είναι ότι τα νησιά Σπράτλυ δεν είναι η μόνη εστία έντασης στην περιοχή.

Κατά παρόμοιο τρόπο, συνεχώς ανεβαίνει το θερμόμετρο και λίγο βορειότερα, στο Πάρασελ, ένα μίνι-αρχιπέλαγος κοραλλιογενών νησιών που έχει τεθεί εξ ολοκλήρου υπό τον στρατιωτικό έλεγχο του Πεκίνου και υπάγεται διοικητικά στην κινεζική επαρχία Hainan. Το σύμπλεγμα αυτό βρίσκεται 250 ν.μ. ανατολικά του Βιετνάμ, το οποίο –όπως και η Ταϊβάν– διεκδικεί ορισμένα τμήματά του. Και σε αυτή την περίπτωση, η Κίνα θεωρεί ότι τα νησιά Πάρασελ (ή Xisha, όπως τα ονομάζει επισήμως το Πεκίνο) της ανήκουν για ιστορικούς λόγους – ό,τι ακριβώς ισχυρίζεται και το Βιετνάμ από την πλευρά του.

Οι εκτιμήσεις για κοιτάσματα υδρογονανθράκων, αλλά και η στρατηγική τοποθεσία του Πάρασελ, δεν αποκλείεται να πυροδοτήσουν στο ορατό μέλλον ένταση που να ξεπερνά το φραστικό επίπεδο, όπως συνέβη άλλωστε το 1988. Την εποχή εκείνη η αντιπαράθεση Κίνας-Βιετνάμ οδήγησε τις δύο χώρες σε πολεμική σύρραξη στο Fiey Cross Reef (Yung Shu Jiao), με αποτέλεσμα να βυθιστούν τρία πλοία του Βιετνάμ και να σκοτωθούν τουλάχιστον 70 στρατιώτες του.

Επισήμως, όλοι απεύχονται μια γενικευμένη κρίση στη Θάλασσα της Νότιας Κίνας. Είναι γεγονός όμως ότι η αναζήτηση νέων ενεργειακών πόρων από τις χώρες της περιοχής, όπως και ο όγκος των θαλασσίων μεταφορών στη Ν.Α. Ασία, ενδέχεται να προσδώσουν στα παραμυθένια αυτά νησιάκια γεωστρατηγική αξία που κανείς, προς το παρόν, δεν φαίνεται ικανός να διαχειριστεί.

Ενισχυμένος φαίνεται ότι βγαίνει ο τούρκος πρόεδρος κ. Σεζέρ από την πρόσφατη διένεξη με την τουρκική κυβέρνηση και κυρίως με τον πρωθυπουργό κ. Ετζεβίτ. Την περασμένη εβδομάδα, η άρνηση του κ. Σεζέρ να υπογράψει διάγραμμα με ισχύ νόμου για την προώθηση της ιδιωτικοποίησης τριών κρατικών τραπεζών προκάλεσε έντονες αντιδράσεις πολιτικών και οικονομικών κύκλων στην Τουρκία, που επέκριναν δημοσίως τον τούρκο πρόεδρο, προβάλλοντας το επιχείρημα ότι η άρνησή του καθυστερεί την χορήγηση δανείου ύψους 750 εκατ. δολ., από την Παγκόσμια Τράπεζα στην Τουρκία.

Ο κ. Ετζεβίτ δεν δίστασε να δηλώσει την προηγούμενη Πέμπτη ότι οι διαφωνίες της κυβέρνησης με τον πρόεδρο της χώρας μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο την πολιτική σταθερότητα και το οικονομικό πρόγραμμα της Τουρκίας, ενώ ο τουρκικός Τύπος, επικαλούμενος το στενό περιβάλλον του τούρκου πρωθυπουργού, έγραψε ότι ο κ. Ετζεβίτ «μετάνιωσε» για την απόφασή του να προτείνει τον τότε πρόεδρο του Συνταγματικού Δικαστηρίου κ. Σεζέρ ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

Την επομένη όμως, σε συνέντευξή του στο τηλεοπτικό δίκτυο CNN-Turk, ο κ. Ετζεβίτ έριξε τους τόνους ενώ, μετά μία εβδομάδα, πολιτικοί αναλυτές, δημοσιογράφοι, διανοούμενοι και ένα μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης άρχισαν να υποστηρίζουν την κίνηση του τούρκου προέδρου, «κατανοώντας» ποιος είναι ο πρόεδρος Σεζέρ και γιατί πράττει με τον τρόπο αυτό. Ο κ. Σεζέρ δεν επιθυμεί να παίξει έναν ενεργό ρόλο στο τουρκικό πολιτικό γίγνεσθαι, τουλάχιστον όχι με τον τρόπο του Οζάλ και του διαδόχου του κ. Ντεμιρέλ, οι οποίοι, προερχόμενοι από τον πολιτικό κόσμο και τις φιλοδοξίες του, είχαν ουσιαστικά μεταλλάξει το κοινοβουλευτικό πολίτευμα της Τουρκίας σε ημι-προεδρικό και, κυρίως επί Οζάλ, σε σχεδόν προεδρικό.

Άλλωστε, η τακτική προεδρικών διαταγμάτων, στην γκωλική τους μορφή, διαδόθηκε ιδιαίτερα από τον Οζάλ και, ενώ έτυχε πολλών επικρίσεων από τον κ. Ντεμιρέλ και τον κ. Ετζεβίτ, συνεχίστηκε και επί Ντεμιρέλ.

Ο πρόεδρος Σεζέρ, όπως επεσήμανε και στην ομιλία του για την έναρξη των εργασιών της τουρκικής Εθνοσυνέλευσης, δεν επιθυμεί να επεμβαίνει στην πολιτική της χώρας ή να επηρεάζει την λήψη αποφάσεων από την εκάστοτε κυβέρνηση, αλλά θέλει να είναι ο αντικειμενικός και τίμιος διαιτητής στις δραστηριότητες του κράτους και ο θεματοφύλακας των νόμων της Τουρκίας.

Η στάση αυτή ενισχύεται από την άρνησή του, πριν από ένα μήνα σχεδόν, να υπογράψει διάταγμα με ισχύ νόμου, για την απομάκρυνση ισλαμιστών από τις δημόσιες υπηρεσίες. Τότε, η άρνηση του τούρκου προέδρου είχε σχολιαστεί ευμενώς από πολλούς προοδευτικούς κύκλους, που θεώρησαν ότι ο κ. Σεζέρ επεμβαίνει ενεργά στην πολιτική και εμποδίζει τους στρατηγούς να επηρεάσουν ορισμένες αποφάσεις.

Οι ίδιοι κύκλοι, ωστόσο, ήταν αυτοί που αρχικά επέκριναν τον τούρκο πρόεδρο γιατί η άρνησή του θα καθυστέρουσε το δάνειο της Παγκόσμιας Τράπεζας.

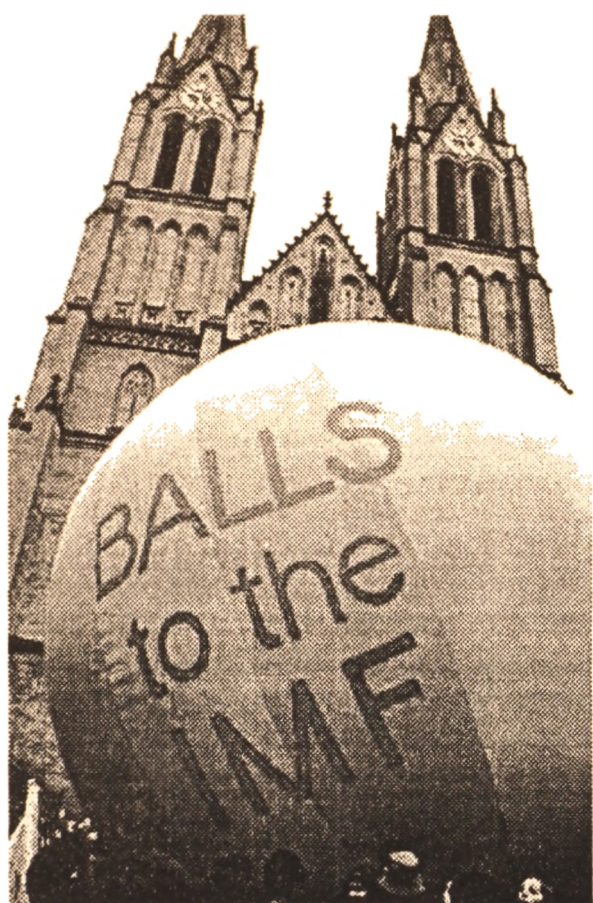
Ο κ. Σεζέρ, όμως, και στις δύο περιπτώσεις δεν έπραξε παρά μόνο αυτό που η συνταγματική του συνείδηση επέβαλε: περιορισμός των διαταγμάτων σε διευθετήσεις που δεν είναι απαραίτητη η απόφαση από την Εθνοσυνέλευση.

Η επιμονή του τούρκου προέδρου στην απόλυτη τήρηση των νόμων και στον αμέριστο σεβασμό του κράτους δικαίου αρχίζει σταδιακά να γίνεται αντιληπτή και να επαινείται από τους πολιτικούς κύκλους στην Άγκυρα, δημιουργώντας, ανεπαίσθητα αλλά σταθερά, ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης προς τον προεδρικό θεσμό και, κατά συνέπεια, προς όλο το θεσμικό σύστημα της Τουρκίας.

Κωνσταντινούπολη 3.10.2000

Ο νέος ριζοσπαστισμός

του Αλέξανδρου Καζαμία



Τα πάντα επικυρώνουν ότι οι κινητοποιήσεις ενάντια στην παγκοσμιοποίηση που ξέσπασαν πέρσι στο Σιάτλ δεν ήταν εφήμερο φαινόμενο. Η επανάληψή τους στην Ουάσινγκτον τον περασμένο Απρίλιο, στο Μπουένος Άιρες τον Μάιο, στην Οκινάουα τον Ιούλιο και, τη βδομάδα που μας πέρασε, στην Πράγα, δείχνουν πως οι πόλεμοι της παγκοσμιοποίησης κατάφεραν να γίνουν ένα μόνιμο και ενοχλητικό αγκάθι στο πλευρό της.

Με 11.000 άνδρες της ασφάλειας, μια πόλη εκκενωμένη και το στρατό στα σύνορα να σταματά τα τρένα, η σοσιαλιστική κυβέρνηση Ζέμαν ξεσκέπασε ξανά για μια στιγμή το άλλο, κρυμμένο, πρόσωπο του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού:

το αστυνομικό κράτος. Κι όλα αυτά, για μια χούφτα διαδηλωτών που δεν γεμίζουν ούτε τις κερκίδες ενός επαρχιακού γηπέδου.

Είτε το θέλουμε είτε όχι, υπάρχει πλέον στις μέρες μας ένας καινούργιος ριζοσπαστισμός που προκαλεί το μένος των ίδιων εκείνων κυβερνήσεων, οι οποίες υποτίθεται πως αγωνίζονται μαζί του ενάντια στην απανθρωπιά του καπιταλισμού.

Οι ταραχές που διοργανώνουν ενάντια στην παγκοσμιοποίηση οι διάφορες ομάδες των οικολόγων, τροτσκιστών, αναρχικών, κομμουνιστών και φιλανθρωπών κάθε απόχρωσης, ουσιαστικά δεν απειλούν κανέναν. Το κύριο αίτημά τους για την οριστική κατάργηση όλων των διεθνών οργανισμών που ελέγχουν την παγκόσμια οικονομία είναι τόσο αφελές και άνευ νοήματος, που μόνο ανόητοι μπαίνουν στον κόπο ακόμα να το παίρνουν σοβαρά.

Κύριος σκοπός των διαδηλώσεων τους είναι να συγκεντρώσουν λίγες χιλιάδες οργισμένων νέων που θέλουν να βλαστημούν δημόσια και συλλογικά όσα κακολογούμε όλοι εμείς μεμονω-

μένα και ιδιωτικά: το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Παγκόσμια Τράπεζα, το G7, 8 ή ό,τι άλλο είναι, την Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου, το NATO, την Coca-Cola, τα Macdonald's, τον καπιταλισμό, με άλλα λόγια, πολλά από τα πράγματα για τα οποία θα άξιζε κανείς να έβαζε στο στόμα του βλαστήμιες. Το κύμα των κινητοποιήσεων ενάντια στην παγκοσμιοποίηση δεν είναι τίποτα άλλο από μια αριστοφανικής εμπνεύσεως σάτιρα, δοσμένη σε συνέχειες, από χιλιάδες ερασιτέχνες πρωταγωνιστές, οι οποίοι αυτοσχεδιάζουν μόνοι τους το κείμενο και τη σκηνοθεσία της παγκόσμιας παρωδίας του σημερινού διεθνούς κατεστημένου. Ποιοι και γιατί τους στέλνουν την ασφάλεια;

ΟΙ ΕΝΟΧΟΙ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΧΙΟΥΜΟΡ

Σε κάθε φαρσοκωμωδία, τα πάντα είναι αντεστραμμένα, γι' αυτό κι όλα

διαρκώς παρεξηγούνται. Κανένας από τους χαρακτήρες δεν είναι αυτό που θα ήθελε να είναι και πάντα καταλήγει να είναι κάτι άλλο: η ιδιοσυγκρασία του με το ρόλο του, απλούστατα, είναι αδύνατο ποτέ τους να ταιριάξουν. Έτσι, οι σοβαροί γελοιοποιούνται και οι γελοίιοι σοβαρεύουν, οι ωραίοι ασχημαίνουν και οι άσχημοι ομορφαίνουν, οι άφοβοι και οι ισχυροί τρομοκρατούνται, ενώ οι δειλοί και ποταποί τρανεύουν μονομιάς και ηρωποιούνται. Τα πάντα είναι εκφυλισμένα, όμως για όλα αυτά δεν φταίει κανένας απολύτως, εκτός από την ίδια την κατάσταση. Τέτοια είναι κάθε φορά η αναποδιά της, ώστε τα μέσα έρχονται έξω, και τα απάνω κάτω. Στη φαρσοκωμωδία υπάρχει μόνο φως και δικαιοσύνη, γι' αυτό κι όσοι τη βλέπουν πάντοτε γελούν, γνωρίζουν πως το δράμα της είναι η κρυφή πλευρά της σοβαρής πραγματικότητάς μας, που σπάνια αποκαλύπτεται πίσω απ'

Ο Αλέξανδρος Καζαμίας διδάσκει Πολιτικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο του Κόβεντρυ της Βρετανίας

την πανοπλία των τύπων και θεσμών. Μόνο οι ίδιοι οι χαρακτήρες της είναι διαρκώς συνοφρυωμένοι, διότι είναι πράγματι ενοχλητικό να ενσαρκώνει κάποιος ένα ρόλο που κατά βάθος δεν ταιριάζει διόλου με τη δική του ιδιοσυγκρασία.

Στη φαρσοκωμωδία της παγκοσμιοποίησης, παρομοίως, δεν φταίνει διόλου οι χαρακτήρες της που καταλήγουν πάντοτε να πράττουν διαφορετικά από ό,τι αλλιώς θα επιθυμούσαν. Τέτοια είναι η αλλόκοτη κατάσταση μες στην οποία βρέθηκαν μπλεγμένοι. Ο πρόεδρος Βάσλαβ Χάβελ, λόγου χάρη, δεν φταίει καθόλου που υποχρεώθηκε να πει «Μοιάζει σαν να ετοιμαζόμαστε για εμφύλιο πόλεμο και αναμένουμε την ώρα που όλα θα έχουν λήξει».¹ Ως πρώην αντιφρονούντας και συγγραφέας άριστων φαρσοκωμωδιών, γνωρίζει πολύ καλύτερα απ' όλους ότι άλλο ήταν εκείνο που ήθελε να πει: «Καλωσορίζουμε τους διαδηλωτές... Μπορούν να εμπλουτίσουν και να ζωντανέψουν την πόλη δίνοντας μια έκφραση της ανθρωπίνης ελευθερίας που πρέπει να γίνει σεβαστή»², γι' αυτό άλλωστε και το είπε. Το ίδιο, δεν φταίει διόλου η Clare Short, υπουργός Διεθνούς Ανάπτυξης της κυβέρνησης Μπλερ, όταν εκφράζει «λύπη», γιατί οι διαδηλωτές της Πράγας «δεν φαίνεται να πρόσεξαν πως η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ και η ΠΟΕ είναι θεσμοί του δημόσιου τομέα» που «με την ενεργό υποστήριξη της βρετανικής κυβέρνησης άλλαξαν σημαντικά την τελευταία τριετία».³ Διότι εκείνο που εννοεί είναι «πως δεν εξυπακούεται ότι καθένας μέσα στην Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ έχει ασπαστεί ολοκληρωτικά αυτό το νέο πρόγραμμα».⁴

Τόσο αστεία είναι η αλλοκοτιά που διέπει την παγκοσμιοποίηση, ώστε οι διαδηλωτές ήδη γελούν μαζί της όλο και πιο προκλητικά. Έτσι, ενώ η τσεχική κυβέρνηση καυχόταν που «παίρνοντας μαθήματα απ' το Σιάτλ», άρχισε να συνομιλεί μαζί τους σοβαρά, ένας αναρχικός από τη Βρετανία, ο Martin Shaw, δήλωνε στη *Herald Tribune* ότι σκοπός των διαδηλώσεων είναι «να κάνουν θόρυβο», διότι, λέει, κάποιες «μελέτες έχουν αποδείξει ότι οι σύνεδροι υποβάλλονται έτσι σε τρομερή ψυχολογική πίεση»!⁵ Κι ενόσω το FBI και η Scotland Yard συντόνιζαν τη δράση



**Το κύμα των κινητοποιήσεων
ενάντια στην παγκοσμιοποίηση
δεν είναι τίποτα άλλο από μια
αριστοφανικής εμπνεύσεως
σάτιρα, δοσμένη σε συνέχειες,
από χιλιάδες ερασιτέχνες
πρωταγωνιστές, οι οποίοι
αυτοσχεδιάζουν μόνοι τους
το κείμενο και τη σκηνοθεσία
της παγκόσμιας παρωδίας
του σημερινού διεθνούς
κατεστημένου.**

τους με τις τσεχικές αρχές,⁶ η Chelsea Mozen, εκπρόσωπος της «Πρωτοβουλίας κατά της Οικονομικής Παγκοσμιοποίησης», δήλωνε στον Τύπο πως στόχος των διαδηλωτών είναι «η διοργάνωση ενός δημιουργικού πολιτιστικού φεστιβάλ, μιας εκδήλωσης γέλιου».

Η ΑΜΦΙΒΟΛΗ ΣΟΒΑΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Μπορεί οι διαδηλωτές του Σιάτλ και της Πράγας να μην κατέχουν μια εμπεριστατωμένη θεωρία για την παγκοσμιοποίηση ή να διαφέρουν μεταξύ τους στις απόψεις τους γι' αυτήν, σε κάθε όμως περίπτωση, όλοι τους δείχνουν σίγουροι για ένα έστω πράγμα: πως πίσω απ' την πολυμορφία και την πολυπλοκότητά της, η δυναμική της παγκοσμιοποίησης κρύβει μια τεράστια αντίφαση, που τους ωθεί διαρκώς στο να την προκαλούν και να την ευτελίζουν. Με μια λέξη, αρνούνται κατηγορηματικά να κάνουν αυτό που ο κύριος θεωρητικός της νέας σοσιαλδημοκρατίας Άντονυ Γκίντενς ζητεί απερίφραστα από τη σημερινή αριστερά «να πάρει» μ' άλλα λόγια «την παγκοσμιοποίηση στα σοβαρά»⁸, κι από την άποψη αυτή η διάγνυσή τους είναι απόλυτα ορθή. Σατιρίζοντας και παρωδώντας την, πιστεύουν πως θα εξάγουν έτσι την άλλη, τραγελαφική πλευρά της, για να αποδείξουν τελικά εκ των υστέρων ότι ορθά υποψιάζονταν εκ μιας αρχής πως μόνο μη σοβαροί μπορούν «να παίρνουν την παγκοσμιοποίηση» τόσο πολύ «στα σοβαρά». Κι ως να είναι η ίδια τελικά μαζί με τους εχθρούς της, η παγκοσμιοποίηση ως τώρα δεν κατάφερε να αντισταθεί στον πειρασμό της αυτογελοιοποίησής της.

Στην Πράγα, αρχικά, αποκαλύφθηκαν ξανά οι μυστικές επαφές τρίτου τύπου ανάμεσα στην εξουσία του κράτους και στην παγκόσμια οικονομία. Με τα πρωτοφανή μέτρα ασφαλείας που εφήρμοσε η Τσεχία για τη διεξαγωγή των συνεδρίων της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΔΝΤ, φάνηκε καθαρά ότι, αντίθετα μ' όσα πρεσβεύει η θεωρία της, η παγκοσμιοποίηση δεν είναι κάτι που «συμβαίνει στα κράτη», αλλά μια δυναμική που δημιουργούν και ωθούν τα ίδια τα κράτη και οι κυβερνήσεις τους εις βάρους του εαυτού τους. Μια δεύτερη όψη του τραγέλαφου της Πράγας ήταν τα μπλόκα των συνόρων.



Τέτοιος είναι πλέον ο εκφυλισμός αυτής της φαρσοκωμωδίας, ώστε οι πολέμιοι της παγκοσμιοποίησης μαζεύονται από όλες τις γωνιές του κόσμου σε μια ορθάνοιχτη συγκέντρωση, ενώ η ίδια η παγκοσμιοποίηση προωθούσε το υποτιθέμενο άνοιγμα των εθνικών συνόρων, όντας ταμπουρωμένη μέσα στα επτασφράγιστα σύνορα του τσεχικού κράτους. Κι όσο για τη απορρυθμισμένη, πλουραλιστική και ανεξέλεγκτη δυναμική της, ετούτη φάνηκε ανάγλυφα μέσα από την «ελεύθερη διακίνηση» των φακέλων του FBI και της Scotland Yard, που οδήγησαν σε διάφορες συλλήψεις και απελάσεις.

Εντέλει, ο μόνος λόγος για τον οποίο είναι δύσκολο να πάρουμε την παγκοσμιοποίηση και τόσο σοβαρά δεν είναι άλλος από την ίδια την παγκοσμιοποίηση. Διότι εξ αρχής ολόκληρο αυτό το θεωρητικό μπαλόνι, που εξαναγκάζει ατέλειωτες στρατιές αναλυτών, τεχνοκρατών και διανοούμενων να τρέχουν κάθε λίγο με τον πήχη για να μετρήσουν τη στάθμη του εθνικού σε σχέση με το ιδιωτικό, του νεοφιλελεύθερου σε σχέση με το σοσιαλδημοκρατικό, δεν είναι τίποτα άλλο από μια νέα συσκευασία του ίδιου κατά βάση προϊόντος: του αστικού καπιταλισμού. Κι όλοι γνωρίζαμε ανέκαθεν πως, στην αγκυρή

του, ο καπιταλισμός παγκοσμιοποιείται κι αποκρατικοποιείται, και στις κρίσεις εθνικοποιείται και κρατικοποιείται. Σε κάθε όμως περίπτωση, το αστυνομικό κράτος είναι κρυμμένο πάντα εκεί και συναποφασίζει, κι αυτό που σκέφτηκαν να κάνουν οι διαδηλωτές στην Πράγα ήταν να του φωνάξουν «Μπόου» με δυνατή φωνή, για να τρομάξει λίγο και να βγει και να το δούμε όλοι εμείς.

ΕΣΩ ΟΥΤΟΠΙΣΤΗΣ: ΖΗΤΑ ΤΟ ΕΦΙΚΤΟ

Το γεγονός ότι πολλοί απ' τους βετεράνους των κινημάτων της δεκαετίας του '60 δηλώνουν πως ο νέος ριζοσπαστισμός φέρει κάποια οσμή από την ανατρεπτική ατμόσφαιρα των νεανικών τους χρόνων, δεν θα έπρεπε να επισκιάζει τη χτυπητή αντίθεση που χωρίζει την παλιά από τη νέα κοινωνική διαμαρτυρία. Δεν είναι μόνο ζήτημα του διαφορετικού ιστορικού πλαισίου και των συγκεκριμένων συνθηκών που τα παράγουν ή τους εύρους της συμμετοχής και του μειωμένου ενδιαφέροντος από τον λοιπό κοινωνικό περίγυρο. Είτε εξαιτίας των δύο ετούτων παραγόντων είτε ανεξάρτητα απ' αυτούς, ο ίδιος ο τύπος και το ποιόν του νέου ριζοσπαστισμού είναι αυτά που τον διαφοροποιεί εξ ολοκλήρου απ' τον παλιό.

Αντίθετα με τα κινήματα της δεκαε-

τίας του '60, η νέα διαμαρτυρία δεν είναι μια συστράτευση κοινωνικού μετασχηματισμού, αλλά αμυντικής αντίστασης απέναντι στον καπιταλισμό της παγκοσμιοποίησης. Οι νέοι διαδηλωτές του Σιάτλ και της Πράγας δεν ξεσηκώνονται με στόχο να διαμορφώσουν μια «άλλη κοινωνία» ή μια «εναλλακτική παγκοσμιοποίηση», κι αυτό όχι γιατί αμφιβάλλουν αν μπορούν, αλλά διότι, ουσιαστικά, δεν θέλουν. Τέτοια είναι η πολιτική κουλτούρα που διέπει ολόκληρο το ριζοσπαστισμό τους: είναι παιδιά του πρακτικού και του συγκεκριμένου, των βάσεων δεδομένων και της πληροφορίας του Διαδικτύου, οι ακτιβιστές μιας σχεδόν προσκοπικής ζωής μες στις κατασκηνώσεις των διαφόρων μη κυβερνητικών οργανισμών.

Αντί να σκέφτονται πριν δράσουν, δρουν προτού σκεφτούν, αντί ν' αλλάξουν τον κόσμο για να τον σώσουν, τον σώζουν για να τον αλλάξουν, αντί για την ανάλυση του Φρόυντ και του Γραμματέα Μάο, μιλούν για τις αγνές ψυχές και τα δελφίνια. Η εξυπνάδα τους δεν είναι πονηρεμένη, σύνθετη και φορτισμένη υπαρξιακά, είναι περήφανα αφελής, απλή και ελαφρόκαρδη. Αντίθετα με τον παλιό, ο νέος ριζοσπαστισμός δεν δρα για το λογαριασμό κάποιας αφηρημένης κοινωνίας, παγκόσμιας ή εθνικής, αλλά για χάρη της κάθε μιας συγκεκριμένης τοπικής κοινότητας. Τόσο, ώστε πολλά από τα στελέχη των ομάδων του μπορεί ποτέ τους να μην ακούσουν ποια είναι η Ντε Μποβουάρ ή να γνωρίζουν αν η φτώχεια είναι μια έννοια απόλυτη ή σχετική, όμως γνωρίζουν πάντα άριστα πόσοι βιασμοί διαπράχθηκαν στην τάδε ή δείνα πόλη ή τι λιπάσματα απαιτεί εκείνο το χωριό της Μοζαμβίκης για να γλιτώσει τον επόμενο χειμώνα από την πείνα. Για τους μεταρομαντικούς αυτούς και για τον ηθικό εμπειρισμό τους, το περιβόητο σύνθημα του γαλλικού Μάη «έσω ρεαλιστής, ζήτα το ανέφικτο» είναι κατά βάθος αναγραμμαμένος ως εξής: «έσω ουτοπιστής ζήτα το εφικτό» ή, αλλιώς, με τη δική τους αργκό, «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά».

Ο ΝΕΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Θα ήταν βέβαια εύκολο και βολικό να σκέφτονταν κανείς ότι ο προσκοπισμός και ο φυσιολατρισμός αυτών των νεο-

χίππηδων είναι στη βάση σοσιαλιστικός και ότι χρέος της αριστεράς είναι να τον ενσωματώσει, προσδίδοντάς του πρόγραμμα κι ιδεολογικό προσανατολισμό. Όμως, τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά, αφού, εδώ δεν έχουμε εξ αρχής να κάνουμε με κάποια ιεραρχημένα «κοινωνικά κινήματα» μετασχηματισμού, αλλά με «οριζόντια δίκτυα ομάδων» που αντλούν όλο το κύρος τους κυρίως από τον **απολιτικό κι αποϊδεολογικοποιημένο** ηθικό τους χαρακτήρα και την εστιασμένη τοπική τους δραστηριότητα. Εξ ου και η εμμονή τους σε μια στρατηγική σποραδικών παρενοχλήσεων, ένα είδος «λιλιπούτειου ανταρτοπόλεμου» με καρφίτσες, ενάντια στο γιγαντισμό του παραφουσκωμένου Γκιούλιβερ της σημερινής παγκοσμιοποίησης. Με μια λέξη, παρά τον οξύ αντικαπιταλισμό τους, τόσο ο σοσιαλισμός όσο και η ηγεσία της αριστεράς τους είναι, σ' έναν σημαντικό βαθμό, τελείως περιττά.

Γι' αυτό, οι διαρκείς συστάσεις που τους κάνουν κάποιοι διανοούμενοι της ριζοσπαστικής αριστεράς, ωθώντας τους στην εγκατάλειψη της απαξιωτικής τους κριτικής προς χάριν «θετικών προτάσεων αλλαγής», τους βρίσκουν εντελώς αδιάφορους. Αυτοί δεν είναι ούτε ιδεολόγοι επαναστάτες ούτε σ' αλήθεια νοιάζονται ν' αλλάξουν το σύστημα από την κεφαλή. Είναι αυτοτελείς ακτιβιστές που δρουν καθημερινά στη βάση της τάδε ή δείνα τοπικής κοινότητας, κι εκείνο που τους νοιάζει ουσιαστικά είναι να εξαρθρώσουν όλες τις εξωγενείς δομές –παγκόσμιες, περιφερειακές ή κρατικές– που παρεμβαίνουν συστηματικά και δυσχεραίνουν την περάτωση του ομαδικού τους έργου. Όχι να τις μεταρρυθμίσουν ή να τις αντικαταστήσουν με άλλες, μα τίποτα ολιγότερο από το να τις σπάσουν.

Το ίδιο αδιάφορους τους βρίσκουν και παρατηρήσεις του τύπου «το ΔΝΤ, οι G8 και η ΠΟΕ είναι θεσμοί του δημόσιου τομέα». Είναι πολύς καιρός τώρα που ο νέος ριζοσπαστισμός έχει εγκαταλείψει οριστικά το στάδιο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο κρατικό και στο ιδιωτικοποιημένο. Γι' αυτόν, ο μόνος θεσμός που έχει πλέον μελλοντική προοπτική είναι ο αυτόνομος, μη κερδοσκοπικός, μη κρατικός οργανισμός. Άλλωστε, όλες οι ομάδες που απαρτίζουν τον νέο ριζοσπαστισμό ξέ-



ρουν πλέον πολύ καλά πως, τόσο οι γραφειοκράτες των κρατικών και διακρατικών οργανισμών όσο και οι σπεκουλαδόροι των διεθνών χρηματαγορών και οι διοικητές των πολυεθνικών είναι ένα και το αυτό, οι δύο όψεις του ίδιου παγκόσμιου κατεστημένου που φέρει την ενιαία ευθύνη της εξαθλίωσης του φυσικού μας περιβάλλοντος και όλων των φτωχών του κόσμου.

Είναι πολύς καιρός τώρα που ο νέος ριζοσπαστισμός έχει εγκαταλείψει οριστικά το στάδιο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο κρατικό και στο ιδιωτικοποιημένο. Γι' αυτόν, ο μόνος θεσμός που έχει πλέον μελλοντική προοπτική είναι ο αυτόνομος, μη κερδοσκοπικός, μη κρατικός, οργανισμός.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΕΟ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΣΜΟ

Βεβαίως, ο νέος ριζοσπαστισμός ουσιαστικά δεν απειλεί κανέναν. Εκθέτοντας τις αντιφάσεις της παγκοσμιοποι-

ησης, ούτε την ανατρέπει ούτε τη μετασχηματίζει. Πολλά από τα μέλη του το ξέρουν, μα τελικά, δεν είναι αυτός ο άμεσος σκοπός τους. Ο ριζοσπαστισμός αυτός δεν είναι ηρωικός, κι όταν καμιά φορά καμώνεται πως είναι, το κάνει για χάρη της διασκέδασης και του θεάματος μιας παρωδίας.

Αντίθετα, η ριζοσπαστική αριστερά δεν φαίνεται να ξέρει το ίδιο καλά ότι, στον κόσμο που αλλάζει γύρω της ραγδαία, είναι ανάγκη να κάνει νέες επιλογές για να πετύχει τους δικούς της στόχους. Ότι είναι ανάγκη κατ' αρχάς, να καταλάβει όσο το δυνατόν καλύτερα τον νέο ριζοσπαστισμό και την πρωτοτυπία που εισάγει. Πως είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσει ακόμα ότι η καχυποψία του απέναντι στον ίδιο το σοσιαλισμό πηγάζει από τη φορτισμένες μνήμες και νοσταλγία αναλγησίας της. Γιατί, όταν κατανοήσει ορθά ότι η εγκαταλειμμένη ιδεολογικά βάση της κοινωνίας έμαθε πια να δρα χωρίς εκείνη, τότε μπορεί ν' απαλλαγεί απ' τις διαρκείς της αμφιταλαντεύσεις απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και τον νέο ριζοσπαστισμό. Μπορεί τότε να ανακαλύψει ακόμα ότι δεν έχει ανάγκη ούτε να πιάνεται απ' τα πόδια του, καθοδηγώντας τον από το πίσω κάθισμα, ούτε και να τον απορρίπτει απαξιωτικά ως ένα αρνητικό φαινόμενο χωρίς σαφείς προτάσεις και προοπτική.

Γιατί η αριστερά οφείλει γρήγορα να συνειδητοποιήσει πως πρέπει να σεβαστεί την αυτοτέλεια του νέου ριζοσπαστισμού, και μέσα από τη δική της, παράλληλη κι ανεξάρτητη στρατηγική, ν' αδράξει τις στιγμές αμηχανίας του παγκόσμιου καπιταλισμού που της προσφέρουν κάθε τόσο οι νέοι διαδηλωτές του Σιάτλ και της Πράγας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Financial Times*, 26-27 Αυγούστου 2000, σ.7.
2. Στο ίδιο.
3. C. Short "How to help the wretched of the Earth", *New Statesman*, 18 Σεπτεμβρίου 2000, σ.22
4. Στο ίδιο.
5. *International Herald Tribune*, 25 Σεπτεμβρίου 2000, σ.6.
6. Στο ίδιο.
7. *Financial Times*, 26-27 Αυγούστου 2000, σ.7.
8. A. Giddens, *The Third Way and its Critics*, Polity, 2000, σ.122.



Η αμερικανική πολιτική στο θέμα των εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων

της Παυλίνας Νάσιουτζικ

Παρατηρώντας τον σύγχρονο κόσμο σχηματίζει κανείς την εντύπωση ότι οι προκαταλήψεις και οι «σκοτεινές ιδέες» ανήκουν αδιαφιλονίκητα στο παρελθόν. Οι δυτικοευρωπαϊκές κοινωνίες φαίνεται να έχουν προσεγγίσει ένα consensus αξιών, οι οποίες έλκουν την ιστορική τους καταγωγή από τις μεγάλες παραδόσεις του ανθρωπισμού και του διαφωτισμού. Η δημιουργία ενός ομογενοποιημένου λόγου, εξάλλου, επέρχεται ως άμεση συνέπεια του παραπάνω consensus και αποτελεί τον ιδεολογικό λίθο τόσο της ευρωπαϊκής ενοποίησης όσο και της αμερικανοευρωπαϊκής συνεργασίας.

Οι ιδέες αυτές, που στην τελική τους εκφορά φαντάζουν ομοιότυπες, προέρχονται από διαφορετικές πνευματικές παραδόσεις, οι οποίες σε άλλες περιπτώσεις είναι αντιθετικές ενώ σε άλλες η μία εμπλουτίζει την άλλη. Η αναζήτηση των πνευματικών (διανοητικών) ριζών αυτών των ιδεών συμβάλλει στην πληρέστερη κατανόηση του σύγχρονου πολιτικού λόγου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη ψήφιση από το Κογκρέσο νόμου σύμφωνα με τον οποίο η Αμερική ανακηρύσσεται προστάτης των θρησκευτικών ελευθεριών στην Ευρώπη.¹ Ο νόμος αυτός έρχεται να συνταιριάζει με την αμερικανική πολιτική παράδοση της υποστήριξης των μειονοτήτων, πολιτικής που εγκαινιάζεται στη διάρκεια του 19ου αιώνα στο χώρο της Βαλκανικής με το παράδειγμα της διάλυσης της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η αμερικανική υποκίνηση στις μειονότητες των Ελλήνων, Βουλγάρων και Αλβανών για απόσχιση από την οθωμανική αυτοκρατορία και την ίδρυση ανεξάρτητων εθνών-κρατών, σημασιοδοτεί την έναρξη μιας πολιτικής που επρόκειτο να αλλάξει τον πο-

λιτικό χάρτη της Βαλκανικής και να καταστήσει την Αμερική, μακροπρόθεσμα, ρυθμιστικό παράγοντα στα Βαλκάνια.

Η υποστήριξη των μειονοτήτων, μολονότι δεν αποτελεί σταθερό χαρακτηριστικό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, εφαρμόζεται κάθε φορά που επιδιώκεται η ανατροπή ενός status quo, η κατάργηση της παλαιάς τάξης πραγμάτων και η ανάδυση (δημιουργία) νέων κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων που θα οφείλουν μέρος τουλάχιστον της πολιτικής τους ύπαρξης στην αμερικανική παρέμβαση.

Στον πολιτικό τομέα, το σχήμα αυτό εφαρμόζεται κατ' επιλογήν, πιστοποιώντας έτσι τη χαρακτηριστική «διπλή στάση» που διακρίνει την αμερικανική πολιτική από τον 19ο αιώνα. Έτσι, αμερικανοί στοχαστές του 19ου αιώνα επισημαίνουν την αντίφαση της επιδίωξης της κατάργησης της δουλείας σε χώρες της Ανατολής από μέλη του ABFCM,² τη στιγμή που στο εσωτερικό της Αμερικής οι ίδιοι ανέχονταν και προωθούσαν ανθρώπους με εκπεφρασμένες απόψεις υπέρ του θεσμού της δουλείας. Το πρόσφατο παράδειγμα της Γιουγκοσλαβίας και η στάση της Αμερικής σε ζητήματα όπως το Κουρδικό επιβεβαιώνει το παραπάνω σχήμα. Στον θρησκευτικό τομέα, τον μεν 19ο αιώνα η πολιτική αυτή

εκφράζεται ως επίθεση εναντίον των παραδοσιακών θρησκειών, ενώ κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, καθώς ο προτεσταντισμός αποβάλλει το αυστηρό, προσηλυτιστικό του πρόσωπο και εντείνεται η προσπάθεια επέκτασης της επιρροής του, εμφανίζεται ως προώθηση της ιδέας της θρησκευτικής ελευθερίας. Στα 1910, ο Dodge, πρόεδρος του Αμερικανικού Πανεπιστημίου της Βηρυττού, εκφράζει με τον ευστοχότερο τρόπο το πνεύμα αυτό: «Δεν προσηλυτίζουμε, δεν δίνουμε έμφαση σε ονόματα. Για μας προτεσταντισμός σημαίνει θρησκευτική ελευθερία». Ακολουθώντας το πνεύμα αυτό, τα μέλη του Αμερικανικού Συμβουλίου (ABFCM) στις αρχές του 19ου αιώνα επισκέπτονται τζαμιά των Τούρκων, ενώ τα αμερικανικά κολέγια στον βαλκανικό χώρο, ιδρυμένα από μέλη της αμερικανικής ιεραποστολής, εγκαταλείπουν τα σύμβολα αλλά όχι την «ψυχή» (Geist) του προτεσταντισμού.

Πρόκειται για μία διπλή αλλαγή: από τη μία ο προτεσταντισμός «αποθρησκοποιείται», εγκαταλείπει, δηλαδή, τα καθαρά θρησκευτικά του χαρακτηριστικά και γίνεται τρόπος ζωής, διευρύνοντας έτσι τα όρια της επιρροής του, ενώ από την άλλη αρχίζει να διαδίδεται η νέα αντίληψη για την εθνική ταυτότητα, μια αντίληψη που έρχεται να απαντήσει στο ερώτημα του πώς συνδυάζονται οι εθνικοί πολιτισμοί με το μοντέλο της παγκοσμιότητας που οι Αμερικανοί προωθούν. Η θρησκευτική συνείδηση παύει να αποτελεί το καθοριστικό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας, ενώ τον καθοριστικό ρόλο για την έννοια του έθνους τον διαδραματίζει η παιδεία, που αποτελεί στοιχείο επιλογής. Η καινούργια αντίληψη για την εθνική συνείδηση συνδυάζεται με την ιδέα του τέλους των συνόρων των εθνικών κρατών.

Το τέλος συνόρων των εθνικών κρατών είναι μια ιδέα η οποία, ενώ έχει εκφρα-

Η Παυλίνα Νάσιουτζικ είναι διδάκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

σθεί σχετικά πρόσφατα, αποτελεί μέρος της ευρύτερης προτεσταντικής μαχόμενης ιδεολογίας όπως αυτή διαμορφώνεται σε αμερικανικούς κύκλους κατά τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Από τις αρχές του 19ου αιώνα, οι Αμερικανοί προσδοκούν την κατάργηση του έθνους-κράτους και τη συγκρότηση των κρατών με βάση την παιδεία και όχι τη θρησκεία των ανθρώπων. Η ιδέα αυτή εκφράζεται με τον ευαγγελισμό της κατάργησης του έθνους-κράτους και την ενσυνείδητη συμμετοχή σ' ένα σύνολο, συνεκτικό στοιχείο του οποίου δεν θα είναι η θρησκεία αλλά η παιδεία. Η ιδέα του τέλους των συνόρων των εθνικών κρατών αποτελεί την αμερικανική απάντηση στην επιθυμία της παγκόσμιας κυριαρχίας και στο αν η επικράτηση μιας παγκόσμιας θρησκείας, όπως την ευαγγελίζονται οι προτεστάντες, σηματοδοτεί το τέλος των εθνικών πολιτισμών. Πρόκειται για μία αντίληψη κατά βάθος αποικιοκρατική, γιατί ενώ οι τοπικές θρησκείες θα έχουν εξαφανιστεί ταυτιζόμενες με πρωτογονικά απολιθώματα, ο προτεσταντισμός θα έχει κατισχύσει, εμφανιζόμενος όχι πια ως θρησκεία αλλά ως υπερ-θρησκεία και τρόπος ζωής. Η απαγκίστρωση από τις παραδοσιακές θρησκείες, καθώς αυτές αποτελούν ταυτόχρονα και ιδεολογίες ενώ εξυπηρετούν την ιδέα του έθνους-κράτους, αποτελεί ήδη από τον 19ο αιώνα κεντρικό στόχο των Αμερικανών.

Η έννοια της ανοχής έρχεται να αποτελέσει υποβοηθητικό παράγοντα για τα σχέδια της δημιουργίας μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας και να δώσει την απάντηση στο πώς θα συμβιώσουν, υπό την ηγεσία της Αμερικής, λαοί με διαφορετικές παιδείες και παραδόσεις, ενώ παράλληλα αποτελεί τρόπο υπονόμησης των παραδοσιακών θρησκειών. Η έννοια του σεβασμού της ετερότητας και της πνευματικής ανοχής αποτέλεσε μία λέξη-κλειδί του ευρωπαϊκού διαφωτισμού. Στην περίπτωση της Αμερικής, η έννοια της ανοχής δεν αποτελεί απόρροια μιας δημοκρατικής και ευρύτερα φιλελεύθερης παράδοσης, αλλά τον ιδεολογικό πυρήνα του αμερικανικού προτεσταντισμού, μιας κατ' εξοχήν μη ανεκτικής προς την ευρωπαϊκή έννοια της ανοχής ιδεολογικής κατασκευής. Η ιδέα της ανοχής αποτέλεσε μια νεοαγγλική θρησκευτική ιδέα που με την πάροδο του χρόνου εξελίχθηκε σε *per se* θρησκευτική αξία, μια αξία ιεροποιημένη.



Η γενοκτονία των Αρμενίων είναι από τα μεγάλα ζητήματα που η αμερικανική πολιτική χειρίζεται ανάλογα με τις εκάστοτε επιδιώξεις της, πιστοποιώντας έτσι τη χαρακτηριστική «διπλή στάση» που τη διακρίνει ήδη από τον 19ο αιώνα.

Η ψήφιση από το Κογκρέσο του νόμου για τις θρησκευτικές μειονότητες στην Ευρώπη δεν έχει καμία σχέση με την έννοια της πνευματικής ανοχής, όπως αυτή διαμορφώνεται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού διαφωτισμού. Εκφράζει την τελική εκπλήρωση της αμερικανικής «υποχρέωσης» προς την ανθρωπότητα και της προτεσταντικής αντίληψης για το «εκλεκτό» έθνος.

Τόσο η προτεσταντική ανθρωπολογία όσο και ο διαφωτιστικός λόγος δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για ένα είδος οικουμενικότητας, έναν κόσμο όπου η δύναμη του πνεύματος και η ελεύθερη σκέψη θα αποτελούσαν παράγοντες προόδου. Ο σεβασμός της ετερότητας, που αποτέλεσε λέξη-κλειδί στην ιστορική σκέψη του 18ου αιώνα, ο πνευματικός σκεπτικισμός, το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να σκέφτεται για τον εαυτό του, αποτελούν μηνύματα που εξακολουθούν και σήμερα να διατηρούν την οικουμενικότητά τους. Αποτελεί ίσως παράδοξο ότι οι χώρες που κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα εμφανίζονται ως οι κατ' εξοχήν θεματοφύλακες αυτής της παράδοσης, έχουν διατρέξει την μεγαλύτερη πορεία απομάκρυνσης απ' αυτήν. Οι λέξεις *πρόσδος*, *ελεύθερη σκέψη*, *λογική* εμφανίζονται να αποτελούν γεννήματα της ευρύτερης αμερικανικής παιδείας και ταυτίζονται πια στην επο-

χή μας με την εικόνα και τη δραστηριότητα μιας υπερδύναμης.

Το όραμα μιας παγκοσμιότητας (οικουμενικότητας), όπου θα βασιλεύουν τα φώτα και θα πρωτανεύει η λογική, ταυτίζεται με την αμερικανική έννοια της παγκόσμιας αποστολής και την επέκταση του αμερικανικού κράτους. Η ιδέα της ανοχής και του σεβασμού της ετερότητας αποτέλεσε μια έννοια-κλειδί στον δυτικό πολιτισμό, ενώ συνδέθηκε με κινήματα αμφισβήτησης που σημάδεψαν την ευρωπαϊκή σκέψη: η αντίστιξη αυτών των ιδεών από τους ίδιους τους υποστηρικτές τους αποτελεί μιαν άλλη ιστορία, ίσως εξίσου ενδιαφέρουσα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σύμφωνα με ειδική νομοθετική ρύθμιση του Κογκρέσου, ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών υποχρεώνεται να παρεμβαίνει στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν θεωρεί ότι παραβιάζονται οι θρησκευτικές ελευθερίες. Η ρύθμιση αυτή επήλθε ως αποτέλεσμα καταγγελιών περί καταπίεσεων σε μάρτυρες του Ιεχωβά, μουσουλμάνους και τους σαϊεντολόγους (scientologists). Το νομοσχέδιο φέρει τα στοιχεία H. RFS 388.
2. ABFCM: συντομογραφία που δηλοί το American Board of commissioners for foreign missions, (ιεραποστολική οργάνωση που άσκησε καθοριστικό ρόλο στην άσκηση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής).

Εκκλησία και Παιδεία Ενοχή και τιμωρία

του Λάμπρου Κερεντζή



Η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ομοιομορφία των μαθητών βοηθά στην ομαδοποίηση και κατ' επέκταση στον αποτελεσματικότερο έλεγχό τους.

Η Εκκλησία αποτελεί για το κράτος έναν επίσημο μηχανισμό κοινωνικών απαγορεύσεων και ιδεολογικού ελέγχου που το βοηθάει να διαμορφώσει τις δικές του δομές εξουσίας και να διατηρήσει την κοινωνική ειρήνη, παρ' όλες τις κραυγαλέες αντιθέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα διάφορα στρώματα του πληθυσμού. Η λειτουργία της, λοιπόν, βοήθησε την εγκαθίδρυση της κρατικής μηχανής,

της οποίας αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος.

Αυτή η στενή συνεργασία κράτους και εκκλησίας εκφράζεται ανεπιφύλακτα από την ύπαρξη του υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Συνεργασία που δεν επιχειρήθηκε, όπως βλέπουμε, πάνω σε οποιοδήποτε υπουργείο, αλλά πάνω στον πιο νευραλγικό τομέα της κοινωνίας που είναι η Εκπαίδευση, και στο πιο ευαίσθητο κομμάτι του πληθυσμού που είναι η νεολαία. Αυτό δηλώνει πως η Εκκλησία έχει αναλάβει τον τομέα της εκπαίδευσης και της αγωγής, δηλαδή τον τομέα εκείνο που έχει να κάνει με την διαμόρφω-

ση της προσωπικότητας του ατόμου και του τρόπου συμπεριφοράς του μέσα στο περιβάλλον. Που έχει, επίσης, να κάνει με την διαμόρφωση των αξιών που διέπουν την ελληνική κοινωνία, και δεν αναφέρεται μόνο στα παιδιά αλλά και στους ενήλικους.

Ανατρέχοντας στην ιστορία του ελληνικού έθνους, μπορούμε όχι μόνο να διαπιστώσουμε την παρουσία της Εκκλησίας, πράγμα πασιφανές, όσον αφορά την διαμόρφωση των αξιών πάνω στις οποίες στηρίχτηκε το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα, και για τις οποίες καυχιέται και υπερηφανεύεται ο κλήρος, αλλά, μπορούμε, επίσης να

Ο Λάμπρος Κερεντζής είναι κλινικός ψυχοπαιδαγωγός - ψυχοθεραπευτής

διαπιστώσουμε και την ποιότητα της διδασχής της, δηλαδή το περιεχόμενο, αλλά και την μέθοδο που χρησιμοποίησε και χρησιμοποιεί για την διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου αλλά και για την διαμόρφωση της κοινωνικής συνείδησης του λαού. Για να δούμε για λίγο πιο ήταν το περιεχόμενο της διδασχής της Εκκλησίας και πια παιδαγωγική μέθοδο εφάρμοσε γι' αυτή την διδασχή.

Η Εκκλησία, κατ' αρχάς, προσέφερε το βασικό περιεχόμενο της διδασχής ύλης στο σχολείο, από την Βυζαντινή περίοδο μέχρι σήμερα, είτε έμμεσα είτε άμεσα. Το Ευαγγέλιο αποτέλεσε το πρώτο αναγνωστικό, και όταν αντικαταστήθηκε από άλλα αναγνωστικά, το περιεχόμενό τους εξέφρασε την Χριστιανική Ηθική του Ευαγγελίου, όπου οι ήρωες των ιστοριών, συνήθως παιδιά, έπαιζαν ανάμεσα στην τιμωρία και την ενοχή. Μία ηθική πατριαρχική, όπου η θέση βίας με μορφή ελέγχου και εξαναγκασμού κρατούσε κυρίαρχο ρόλο τόσο στις οικογενειακές όσο και στις κοινωνικές εκδηλώσεις. Ο Πατέρας, αντιπρόσωπος του θεού μέσα στην οικογένεια, είχε το δικαίωμα να αποφασίσει για το κάθε μέλος της χωρίς να ζητήσει τη γνώμη κανενός. Το ιδεολογικό υπόβαθρο της επιβολής του ήταν βασισμένο στην τιμωρία και την μετάνοια σε τέτοιο βαθμό, ώστε μπορούμε να μιλάμε για ένα σκληρό σύστημα συμμόρφωσης και υποταγής του ατόμου στην θέληση των οποιωνδήποτε άλλων, με την βοήθεια του θεού.

Η Δήμητρα Μακρυνιώτη στο βιβλίο της «Η Παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919», (εκδόσεις Δωδώνη) γράφει: «Η κρατούσα αντίληψη ότι το παιδί είναι κακό και επιρρεπές στην αμαρτία, τάση που όμως ενδέχεται να υπερνικηθεί με την άμεση και έγκαιρη παρέμβαση των ενηλίκων, βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τις αυστηρές μεθόδους πειθαρχίας στην οικογένεια, τις περιορισμένες εκδηλώσεις στοργής και αγάπης και φροντίδας εκ μέρους των γονέων, τη σωματική τιμωρία, την έμφαση στην απόλυτη υπακοή και προσπάθεια των ενηλίκων να θεωρήσουν το παιδί σαν ενήλικο σε μικρογραφία».

Σύμφωνα με την Εκκλησία, τα παιδιά αποτελούν εύπλαστες και ανυπεράσπιστες οντότητες που κινδυνεύουν από τα

κελεύσματα του «κακού», ενός «κακού» που δεν είχε να κάνει τόσο με το περιβάλλον όσο με τον εσωτερικό κόσμο του παιδιού. Με λίγα λόγια, το παιδί το ίδιο ήταν φορέας του κακού, και το περιβάλλον, γονείς, δάσκαλοι και ιερείς, έπρεπε να το συνετίσουν για να ακολουθήσει τον σωστό δρόμο. Η έκφραση «το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο» δεν είναι απλά ένα γνωμικό, αλλά αποτελεί το ιδεολογικό επιστέγασμα για την εξάσκηση βίας απέναντι στα παιδιά με την ευλογία του θεού.

Η σωματική και η ψυχολογική βία ήταν τα βασικά χαρακτηριστικά της παιδαγωγικής μεθόδου της Εκκλησίας, την οποία δεν περιόριζε μόνο μέσα στον δικό της χώρο, αλλά αποτελούσε το ιδεολογικό περιεχόμενο πάνω στο οποίο στηρίχτηκε και στηρίζεται το εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά και το σύστημα αγωγής που ακολούθησε η οικογένεια. Με αυτό τον τρόπο η θρησκεία διαμόρφωσε την σχέση ενήλικου και ανήλικου μέσα στην ελληνική κοινωνία. Η Τιμωρία ήταν το βασικό μέσο της άσκησης πίεσης, από τον ενήλικο προς τον ανήλικο, για συμμόρφωση και υποταγή. Το ξύλο, σαν μέθοδος αγωγής του παιδιού, δηλαδή, η πρόκληση σωματικού πόνου στο παιδί, δεν επιτρεπόταν απλώς, αλλά επιβαλλόταν και για περιπτώσεις ασήμαντες. Έτσι η Εκκλησία παρότρυνε τους γονείς και τους δασκάλους να τιμωρούν τα παιδιά, ασκώντας σωματική βία, και μάλιστα να αποφεύγουν το δείλιασμα μπροστά στα κλάματα και στα παρακάλια, αλλά να συνεχίζουν την σκληρή τιμωρία, διότι τα κλάματα και τα παρακάλια των παιδιών δεν ήταν παρά αντιδράσεις του πονηρού πνεύματος με σκοπό να αποπροσανατολίσουν τους γονείς από το θεάρεστο έργο της διαπαιδαγώγησης.

Σύμφωνα με το Χριστιανικό δόγμα του διαχωρισμού του σώματος από την ψυχή, το σώμα, αποτελεί το χώρο του πονηρού και του βέβηλου, όπου η καταπίεση και η τιμωρία του δεν επιτρέπεται αλλά επιβάλλεται για να μπορέσει η ψυχή να αφιερωθεί ανεπηρέαστη στο θεό. Έτσι λοιπόν οποιαδήποτε σκέψη ή ενασχόληση με αυτό επιφέρει την τιμωρία και την μετάνοια. Η σωματική βία, λοιπόν, ερχόταν να εκτελέσει αυτό το ύψιστο λειτουργήμα της τιμωρίας της σάρκας, όπου είχε εγκατάσταθεί ο διάβολος. Και της ταπείνωσής της μπρο-

στά στην σωτηρία της ψυχής, μιας ψυχής όμως ανάπηρης.

Συγχρόνως όμως η ψυχολογική βία, δηλαδή ο φόβος, το άγχος, η ανασφάλεια λειτουργούν για την αποδοχή της ασημαντότητας του εαυτού, την μηδανιότητα και πλήρη υποταγή του μπροστά στον έλεγχο που ασκούν οι ενήλικοι. Η Εκκλησία έσπειρε χωρίς κανέναν ενδοιασμό το φόβο, την ενοχή και την μετάνοια, όχι μόνο μπροστά στο θεό αλλά και μπροστά σε κάθε αντιπρόσωπό του μέσα και έξω από την οικογένεια. Με αυτό τον τρόπο βοήθησε στην διαμόρφωση ατόμων υποταγμένων στην θεϊκή βούληση, με ένα διπλό φόβο να τα κυριεύει, από την μια τον φόβο του εαυτού και από την άλλη τον φόβο της κοινωνίας. Το παιδαγωγικό έργο της Εκκλησίας, λοιπόν, δεν έχει να κάνει με την δημιουργία των συνθηκών εκείνων που βοηθούν την ανακάλυψη και την έκφραση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων του παιδιού με σκοπό την μελλοντική του ανεξαρτησία και αυτονομία, αλλά αντιθέτως προσπαθεί να διατηρήσει συνθήκες που δημιουργούν οντότητες εξαρτημένες και ανελεύθερες, με έλλειψη εμπιστοσύνης στον εαυτό τους, και ευάλωτες στην βούληση του καθενός μέσα στην κοινωνική ιεραρχία. Με βάση το περιεχόμενο αυτό και αυτή την παιδαγωγική μέθοδο λειτούργησε –και αν το θέλουμε– λειτουργεί ακόμα το εκπαιδευτικό μας σύστημα, όπως άλλωστε και το οικογενειακό. Δεν είναι τυχαίο, ότι πρόσφατη έρευνα έδειξε πως το 90% των γονέων στην Ελλάδα χρησιμοποιούν την σωματική βία σαν μέσο επιβολής της γνώμης τους.

Η παιδαγωγική μέθοδος της Εκκλησίας μπόρεσε για κάποιο διάστημα να επιτελέσει το έργο της σύμφωνα με τα δεδομένα και τις αναγκαιότητες της εκάστοτε εποχής, όμως σήμερα οι κοινωνίες έχουν περισσότερο ανάγκη την ικανότητα του ατόμου να ελίσσεται και να δημιουργεί αναπτύσσοντας την πρωτοβουλία του και την φαντασία του, δηλαδή άτομα και κοινωνίες ελεύθερες, σίγουρες για τον εαυτό τους, παρά άτομα και κοινωνίες πνιγμένες σε αισθήματα ανασφάλειας και ενοχής. Κοινωνίες που ελευθερώνουν την δύναμη του ανθρώπου και δεν την καταπνίγουν.

Και δεν είναι η Εκκλησία που πρέπει να το σκεφτεί αυτό, αλλά περισσότερο η Πολιτεία και το Κράτος.



Το χρονικό των Ολυμπιακών Αγώνων

του Περικλή Μακρή

Ο κόσμος προσπαθούσε για μια ακόμη φορά να συνέλθει, αυτή τη φορά από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που είχε μεταβάλει την Ευρώπη σε ένα απέραντο νεκροταφείο. Τα εκατομμύρια νεκρών από χώρες όπως η Σοβιετική Ένωση ήταν υπεραρκετός λόγος για να αποκλειστεί οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα εκτός από την προσπάθεια για εξεύρεση τρόπων διαβίωσης στις παραπάνω χώρες. Όλα αυτά την ώρα που οι Ολυμπιακοί Αγώνες ήταν έτοιμοι να ξαναρχίσουν.



Φάνι Μπλάνκερς-Κουν: η νοικοκυρά από την Ολλανδία που θριάμβευσε στην Ολυμπιάδα του 1948, κατακτώντας τέσσερα χρυσά μετάλλια.

Ετοιμότητα στην διοργάνωση δεν απαιτούσε κανείς. Για μια ακόμη φορά, το ζήτημα ήταν απλά να γίνουν οι αγώνες, και το Λονδίνο δέχθηκε με ευκολία να τους διοργανώσει, παρό το γεγονός ότι μετρούσε κι αυτό τις πληγές του. Οι συνθήκες το 1948 ήταν τραγικές σε σχέση με αυτές που επικρατούσαν δώδεκα χρόνια πριν. Αντί Ολυμπιακού χωριού επιλέχθηκαν σχολεία και στρατώνες, ενώ η γενικότερη εικόνα των εγκαταστάσεων ήταν προβληματική, εκτός από το Γουέμπλεϊ, το οποίο ήταν πράγματι επιβλητικό. Ωστόσο, όλα αυτά ήταν αδιάφορα για έναν κόσμο που έψαχνε στην κυριολεξία για μια ειρηνική δραστηριότητα, μερικά αθλητικά είδωλα και τίποτα περισσότερο.

Παρ'όλες τις δυσκολίες, η διοργάνωση του Λονδίνου ήταν αξιοπρεπέστατη, αναδεικνύοντας εκτός των άλλων την Ολλανδέζα **Φάνι Μπλάνκερς Κουν**, μια νοικοκυρά που κατέβηκε στους αγώνες σε θεωρητικά μεγάλη ηλικία

(30 χρόνων) κατακτώντας τέσσερα χρυσά μετάλλια (100μ., 200μ. 80μ. εμπόδια και 4x100μ.). Η πιο δύσκολη από τις νίκες της (στα 80μ. εμπόδια) αποφασίστηκε ύστερα από την εξέταση του φωτο-φίνις που έκανε για πρώτη φορά την εμφάνισή του και έδειχνε την αντίθεση ενός κατεστραμμένου κόσμου που παρ' όλα αυτά προόδευε τεχνολογικά.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, στο Ελσίνκι, τη σκυτάλη θα έπαιρνε ένας τσέχος δρομέας, ο **Εμίλ Ζάτοπεκ**. Ο άνθρωπος-ατμομηχανή, όπως τον αποκάλεσαν, κατάφερε τρεις νίκες, στα 5.000μ., 10.000μ. και στον μαραθώνιο δρόμο! Σε συνδυασμό με τον αστείο τρόπο που έτρεχε (συνεχόμενο κούνημα του κεφαλιού) αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους αθλητές της ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων, που είχε την τύχη να δει τη γυναίκα του Ντάνα να παίρνει κι αυτή χρυσό μετάλλιο στον ακοντισμό την ίδια μέρα με τη νίκη του στα 5.000μ.

Ο Ζάτοπεκ ήταν ο δεύτερος από μια

σειρά σπουδαίων αθλητών μεγάλων αποστάσεων, μετά τον **Πάαβο Νούρμι** και πριν τον Αιθίοπα **Αμπέμπε Μπικίλα**. Ο τελευταίος κυριάρχησε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1960 και του 1964, αλλά σε πρώτη φάση χρειάστηκε να αντιμετωπίσει τον χλευασμό όλων για το γεγονός ότι εμφανίστηκε στην αφετηρία του μααραθωνίου ξυπόλητος. Αυτό δεν τον εμπόδισε να κερδίσει το χρυσό μετάλλιο, κάτι που επανέλαβε και τέσσερα χρόνια αργότερα στο Τόκιο, αυτή τη φορά τρέχοντας με παπούτσια. Στην τρίτη συμμετοχή του σε Ολυμπιακούς Αγώνες (Μεξικό, 1968) κανείς δεν γνώριζε ότι ο Μπικίλα έβγαλε μισό μαραθώνιο με σπασμένο πόδι! Στοιχείο δηλωτικό της θέλησης ενός ανθρώπου που δυστυχώς όμως δεν μπόρεσε να τον κρατήσει ζωντανό όταν, το 1973, πέθανε από τα τραύματα που του είχε αφήσει ένα προ τετραετίας αυτοκινητιστικό ατύχημα.

Η διοργάνωση του Μεξικού, όμως, σημαδεύτηκε από ένα απροσδόκητο



Ο άνθρωπος-ατμομηχανή Εμίλ Ζάτοπεκ κατάφερε στο Ελσίνκι τρεις νίκες στα 5.000 μ., 10.000 μ. και στον μααραθώνιο δρόμο!

περιστατικό κατά τη διάρκεια της τελετής απονομής των μεταλλίων στους νικητές των 200 μέτρων. Οι μαύροι Αμερικανοί **Τόμι Σμιθ** και **Τζον Κάρλος**, που κατέκτησαν το χρυσό και το χάλκινο μετάλλιο αντίστοιχα, ύψωσαν τη γροθιά τους κατά την ανάκρουση του εθνικού ύμνου των ΗΠΑ. Δεν ήταν τίποτε άλλο από τον χαιρετισμό της «Μαύρης Δύναμης», μιας από τις πολλές οργανώσεις μαύρων εναντίον των λευκών ρατσιστών. Τα επακόλουθα αυτής της κίνησης ήταν ιδιαίτερα οδυνηρά για τους δύο αθλητές που, εκτός του ότι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν το Ολυμπιακό χωριό, κυνηγήθηκαν ακόμη και στην προσπάθειά τους για οποιαδήποτε επαγγελματική σταδιοδρομία.

Κατά τα άλλα, η διοργάνωση του Μεξικού είχε την ιδιαιτερότητα του υψομέτρου, στο οποίο σημειώθηκαν σπουδαίες επιδόσεις σε δρόμους ταχύτητας και στα άλματα. Μεταξύ αυτών ήταν και το απίστευτο 8,90μ. του **Μπομπ Μπίμον** στο μήκος, ένα παγκόσμιο ρεκόρ που κράτησε 23 ολόκληρα χρόνια.

Κι ενώ ήδη είχαν περάσει αρκετά χρόνια από τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, μέσα από τα μικροπροβλήματά τους, κατάφερναν να περάσουν ως ένα βαθμό το ειρηνικό μήνυμά τους, έστω κι αν ο κόσμος ποτέ δεν ήταν σε ήρεμη κατάσταση. Το 1972, όμως, καταγράφηκε για πρώτη φορά δολοφονική ενέργεια στο Ολυμπιακό χωριό και μάλιστα, εναντίον αθλητών. Ήταν στη διοργάνωση

του Μονάχου, κατά τη διάρκεια της οποίας παλαιστίνιοι τρομοκράτες εισέβαλαν στο ξενοδοχείο όπου διέμεναν ισραηλινοί αθλητές και προπονητές δολοφονώντας δύο από αυτούς και συλλαμβάνοντας ομήρους άλλους εννέα, ζητώντας την απελευθέρωση δεκάδων Παλαιστινίων που βρίσκονταν στις φυλακές του Ισραήλ. Λίγο αργότερα η αποτυχία της επιχείρησης διάσωσης οδηγούσε στο θάνατο και τους υπόλοιπους εννέα ισραηλινούς αθλητές μαζί με τους παλαιστίνιους τρομοκράτες.

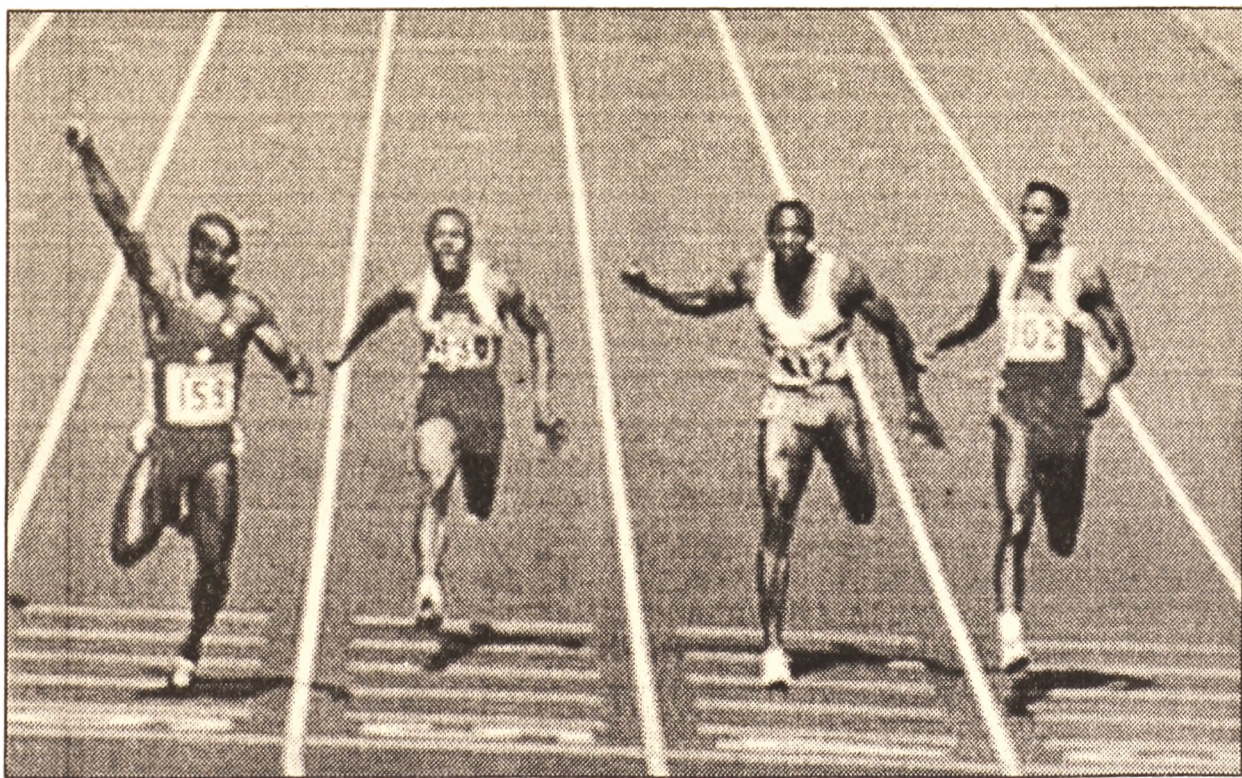
Οι αγωνιστικές επιτυχίες του Μονάχου, όπως τα επτά χρυσά μετάλλια του αμερικανού κολυμβητή **Μαρκ Σπιτς**, πέρασαν σε δεύτερη μοίρα μετά το παραπάνω γεγονός, το οποίο πάντως δεν στάθηκε ικανό να ματαιώσει τους Αγώνες. Μία εικοσιτετράωρη διακοπή ήταν αρκετή, κι απέμειναν μόνο οι μεσίστιες σημαίες για να θυμίζουν σε όλους την τραγωδία.

Ο Σπιτς ήταν από τις λίγες περιπτώσεις αθλητών που αναδεικνυόταν σε μορφή των Αγώνων και δεν προερχόταν από το στίβο. Σιγά-σιγά, τα υπόλοιπα αθλήματα έκαναν εντονότερη την παρουσία τους με την εμφάνιση αθλητών με σπουδαία προσωπικότητα. Τέτοιος, για παράδειγμα, ήταν και ο **Κάσιους Κλέι**, μετέπειτα γνωστός με το όνομα **Μοχάμεντ Άλι** (1960) αλλά και η Ρουμάνια **Νάντια Κομανέτσι**, που κατάφερε ένας ολόκληρος κόσμος να ασχολείται στη διοργάνωση του Μόντρεαλ

(1976) με την ενόργανη γυμναστική.

Ένας ολόκληρος κόσμος, ωστόσο, που διχαζόταν όλο και περισσότερο, μέσα από την αγωνιστική αντιπαράθεση με βασικούς άξονες τους Αμερικανούς και τους Σοβιετικούς. Ο αριθμός των μεταλλίων που κατακτούσε κάθε χώρα αποτελούσε ουσιαστικό σημείο υπεροχής και μεταφραζόταν ποικιλοτρόπως. Μεταπολεμικά, οι ΗΠΑ πήραν αμέσως το πάνω χέρι αλλά, φτάνοντας στη διοργάνωση του Μόντρεαλ, εκτός της κυριαρχίας της Σοβιετικής Ένωσης, είχε δημιουργηθεί και μια τεράστια μηχανή παραγωγής στην Ανατολική Γερμανία, οι αθλητές και οι αθλήτριες της οποίας διέπρεπαν, κυρίως στο στίβο και την κολύμβηση. Το σκηνικό υπέρ των Ανατολικών θα διατηρούνταν μέχρι το 1988 στη Σεούλ, αν και το στοιχείο της αντιπαράθεσης στις διοργανώσεις της Μόσχας (1980) και του Λος Άντζελες δεν ήταν δυνατόν να περιοριστεί μόνο εντός αγωνιστικού χώρου. Οι Αμερικανοί και οι παρατρεχάμενοί τους προχώρησαν στο γνωστό μποϊκοτάζ για να ανταποδώσει η άλλη πλευρά τέσσερα χρόνια αργότερα.

Αυτό που έμεινε είναι το χρυσό μετάλλιο έπειτα από είκοσι χρόνια για την Ελλάδα (το 1980 από τον **Στέλιο Μηγιάκη**), αλλά και ο **Καρλ Λιούις**. Ο αμερικανός σπρίντερ ξεκίνησε από το Λος Άντζελες μια σπουδαία καριέρα που ολοκληρώθηκε το 1996 στην Ατλάντα. Σ' αυτήν την καριέρα ο Λιούις ισοφάρι-



Ο πρωταγωνιστής της κούρσας των 100 μ. Μπεν Τζόνσον στην Ολυμπιάδα της Σεούλ αποδείχθηκε το κεντρικό πρόσωπο και στο σκάνδαλο ντοπαρίσματος, που αποκάλυψε πως είχε χρησιμοποιήσει απαγορευμένες ουσίες.

σε τρία σπουδαία ρεκόρ. Κατέκτησε τέσσερα χρυσά μετάλλια σε μια διοργάνωση (1984), όσα και ο Τζέσε Όουενς το 1936. Πήρε τέσσερα χρυσά μετάλλια σε ισάριθμες συνεχόμενες διοργανώσεις στο ίδιο αγώνισμα (1984-'88-'92-'96 στο μήκος), κάτι που είχε καταφέρει παλιότερα ο δισκοβόλος Αλ Έρτερ και, τέλος, συγκέντρωσε συνολικά εννέα χρυσά μετάλλια, τα περισσότερα που έχει πάρει ποτέ αθλητής σε Ολυμπιακούς Αγώνες, επίτευγμα στο οποίο έχουν φτάσει επίσης ο Πάαβο Νούρμι, η Λαρίσα Λατίνινα και ο Μαρκ Σπιτς.

Μεταξύ των μεταλλίων που πήρε ο Λιούις ήταν και το χρυσό στα 100μ. της Σεούλ το 1988. Τότε που βγήκε στην επιφάνεια η μεγαλύτερη υπόθεση ντοπαρίσματος της ιστορίας των Ολυμπιακών Αγώνων. Ο Καναδός, Μπεν Τζόνσον ήταν ο πρώτος αθλητής τέτοιας εμβέλειας που συλλάμβανε η αρμόδια επιτροπή της ΔΟΕ, η οποία από το 1968 διενεργούσε ελέγχους ντόπιγκ.

Το 9.79', που σημείωσε ο Τζόνσον στον τελικό των 100 μέτρων, θεωρήθηκε τότε εξωπραγματικό ρεκόρ, αλλά πολύ πιο εξωπραγματικά ήταν τα παγκόσμια ρεκόρ που πέτυχε η Φλόρενς Γκρίφιθ Τζόνιερ, η οποία ποτέ δεν συνελήφθη ντοπαρισμένη. Τον προ διετίας θάνατό της, ωστόσο, δεν είναι λίγοι εκείνοι που τον απέδωσαν σε πιθανή λήψη απαγορευμένων ουσιών.

Μέσα σε όλα αυτά, η Ελλάδα προσπαθούσε αυτά τα χρόνια να διατηρηθεί στην επιφάνεια. Τα αγωνιστικά αποτελέσματα ήταν σχεδόν απογοητευτικά έως ανύπαρκτα, με συνέπεια ακόμη κι ένα χάλκινο μετάλλιο να εκλαμβάνεται ως εθνική επιτυχία. Πόσο μάλλον τα χρυσά μετάλλια της Βούλας Πατουλίδου και του Πύρρου Δήμα. Η γενικότερη έξαρση πάντως που προκάλεσαν οι δύο τελευταίοι έφερε μεγαλύτερες επιτυχίες στην Ατλάντα και ακόμη μεγαλύτερες το 2000 στο Σίδνεϊ.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Σίδνεϊ, που μόλις τελείωσαν, ήταν η 27η διοργάνωση. Εκατόν τέσσερα χρόνια αργότερα από την πρώτη Ολυμπιάδα, παρακολουθήσαμε ένα αθλητικό γεγονός για το οποίο οι εμπλεκόμενοι του 1896 μάλλον δεν θα μπορούσαν να προβλέψουν ή να φανταστούν τίποτα. Τέλειες εγκαταστάσεις, τεχνολογικά επιτεύγματα, τεράστιος αριθμός συμμετεχόντων σε μια καλοστημένη επιχείρηση που με τις κατάλληλες κινήσεις αποφέρει κέρδη σε ΔΟΕ και διοργανωτές.

Αθλητική μορφή σαν αυτές του παρελθόντος είναι δύσκολο να καταλήξουμε με σιγουριά αν υπήρξε στο Σίδνεϊ. Αν ο Ναϊμ Σουλεϊμάνογλου κατάφερε να πάρει τέταρτο χρυσό στη σειρά, αναμφίβολα θα ήταν το πρόσωπο των αγώνων, όπως θα ήταν η Μάριον Τζόουνς αν κέρδιζε τα πέντε χρυσά που διεκδί-



Φλόρενς Γκρίφιθ-Τζόνιερ: Ο θάνατός της προ διετίας συνδέθηκε από αρκετούς με τη χρήση απαγορευμένων ουσιών, που ωστόσο δεν αποδείχθηκε ποτέ.



Ο θριαμβευτής της κούρσας των 200 μ. στο Σίδνεϊ Κώστας Κεντέρης υπερίσχυσε των φημισμένων αντιπάλων του, κερδίζοντας μια περίοπτη θέση στην ιστορία του αθλητισμού.

κησε. Αν κάποιος δικαιούται τον τίτλο του κορυφαίου ίσως αυτός να είναι ο Μάικλ Τζόουνς ή ο Χαϊλέ Γκεμπρεσελασιέ, αν και για την Ελλάδα αυτή τη στιγμή υπάρχει ο Κώστας Κεντέρης.

Μεγαλύτερη σημασία, ωστόσο, έχει το γεγονός ότι η Ολυμπιακή Σημαία που ξεκίνησε την πορεία της πριν από αρκετές δεκαετίες πέρασε πλέον σε ελληνικά χέρια. Ο πρόεδρος της ΔΟΕ Χουάν Αντόνιο Σάμαρανκ ουσιαστικά έκλεισε τη θητεία του δηλώνοντας, κατά την τελετή λήξης -και λίγα λεπτά πριν παραδώσει τη Σημαία στον Δημήτρη Αβραμόπουλο- ότι «οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Σίδνεϊ ήταν οι καλύτεροι της ιστορίας». Με αυτόν τον τρόπο, πέταξε το μπαλάκι και το βάρος της ευθύνης στη χώρα μας που εδώ και μια τριετία έχει αναλάβει την επόμενη διοργάνωση. Οι εδώ υπεύθυνοι σε πρώτη φάση αυτό που είχαν να παρουσιάσουν ήταν το πρώτο σλόγκαν: "Welcome Home Athens 2004". Η συνέχεια θα δείξει αν η επιστροφή των Αγώνων στο σπίτι τους αποδειχθεί ωφέλιμη για όλους. Το 2004 είναι πολύ κοντά...

επισημαίνουμε

Κρατικός πολιτισμός, πατρίκιοι και πληβείοι

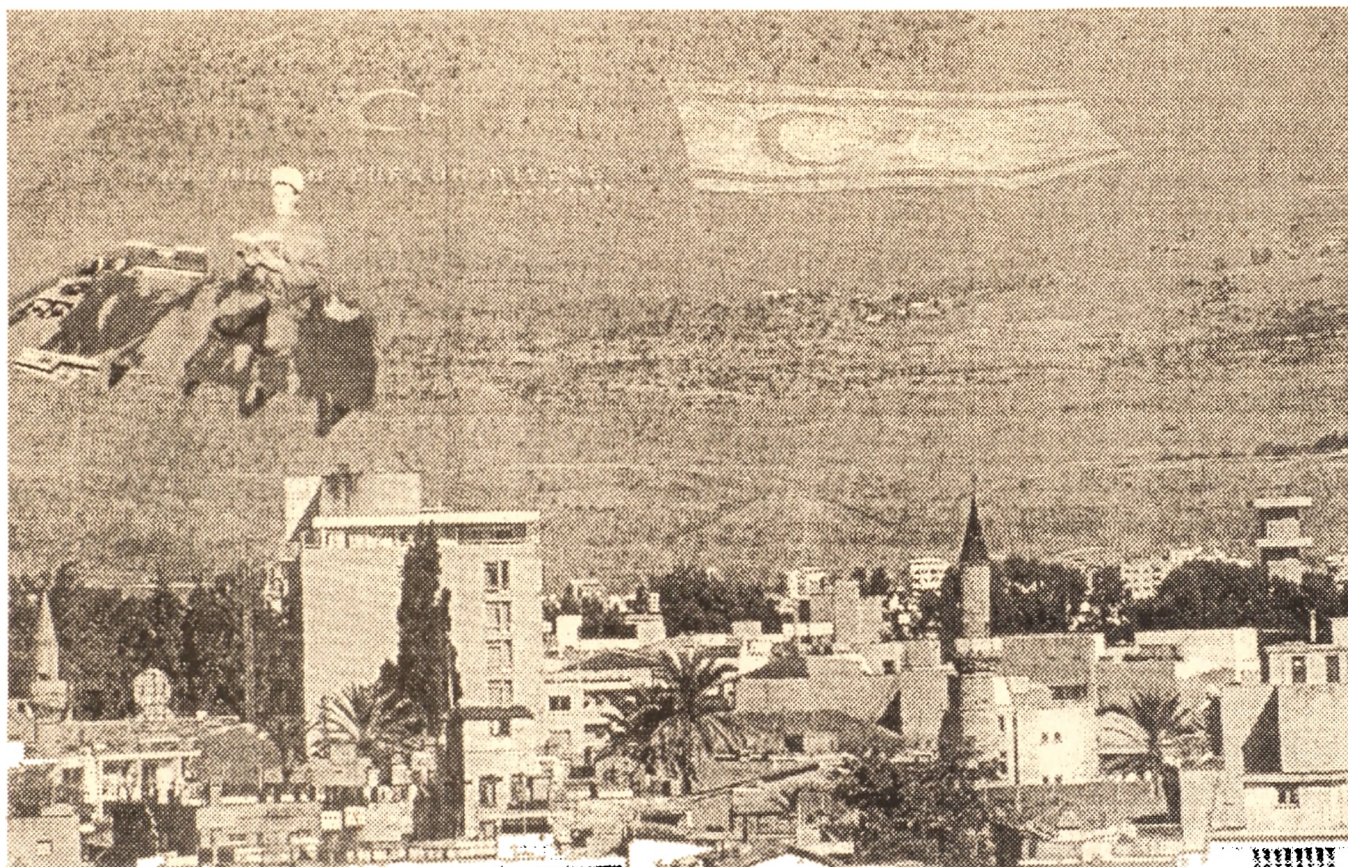
Την περασμένη Δευτέρα μια έκπληξη περίμενε τους υποψιασμένους φιλότεχνους. Στο πολιτιστικό κέντρο του Μείζωνος Ελληνισμού, στην Πειραιώς, και σ' ένα παλιό εργοστασιακό χώρο — που 'σαι Κεσσανλή να ξυπνήσεις το αντίστοιχο «Εργοστάσιο» της κοιμηθείσης εν αμαρτίαις ΑΣΚΤ— εγκαινιάστηκε η έκθεση: *Οι καλλιτέχνες του Μουσείου Σπυρόπουλου*. Πρόκειται για έντεκα νεότερους εικαστικούς, οι οποίοι από το 1990 ως σήμερα έχουν βραβευθεί με την ομώνυμη ετήσια διάκριση που θέσπισε το ιδιωτικό μουσείο-σπίτι

του μεγάλου μας ζωγράφου Γιάννη Σπυρόπουλου (1912-1990) και της συντρόφου του Ζωής (1915-1999). Η επιμελήτρια του Μουσείου και της έκθεσης Όλγα Δενηλοπούλου παρουσίασε λοιπόν ένα εντυπωσιακό πολυθέαμα με video, κατασκευές, τελάρα και multi media εγκαταστάσεις που επιδεικνύουν τον οξυδερκή

μορφοπλαστικό πλούτο των σύγχρονων δημιουργών μας ή την υψηλή τους ενημέρωση αλλά και την απόφασή τους να εμπλακούν κριτικά στο νεοελληνικό γίγνεσθαι sub specie παγκοσμιότητας. Εκεί, λοιπόν, είδαμε έργα και προτάσεις με κριτική άποψη, με ποιητική υπέρβαση, αλλά και με την βούληση του να διαβάζονται τα πράγματα του τύπου between the lines, τουτέστιν πίσω από τις παραπλανητικές οθόνες ή τα κακόφωνα μικρόφωνα. Πρέπει εδώ να υπογραμμιστεί ότι όλα τα ανωτέρω έγιναν ερήμην της πολιτείας και χωρίς καμία συμμετοχή κρατικού φορέα. Επίσης, χωρίς χορηγούς και χωρίς ύποπτες διαφημίσεις. Απλά και μόνο αγνή και πούρα ιδιωτική πρωτοβουλία. Αν αναλογισθεί μάλιστα κανείς τα εξίσου σημαντικά πράγματα που κάνουν αυτόν τον καιρό το ιδιωτικό ΔΕΣΤΕ με την έκθεση Masters of the Universe ή ο Καππάτος, που τάραξε τα νερά της εικαστικής γραφειοκρατίας, φέρνοντας την Louise Bourgeois, θα συμφωνήσει πως «όσο λιγότερο

κράτος, τόσο καλύτερα». Κι αυτή η «δεξιά» θέση μπορεί να καταστεί «αριστεροαναρχική», αρκεί να συμπληρωθεί με τη φράση «όσο λιγότερο λαμπρακικό κράτος». Και ο νοών νοείτω. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό πως την ίδια μέρα με τους καλλιτέχνες του Μουσείου Σπυρόπουλου στο Μέγαρον υπήρχε συγκέντρωση της εγχώριας ιντελιγκέντζιας για την οργάνωση της πολιτιστικής Ολυμπιάδας. Όπου αφενός πολιτισμός και «Ολυμπιάδα» είναι έννοιες ασύμβατες και όπου αφετέρου πολιτισμός δεν μπορεί να υπάρ-

ξει χωρίς την δυναμική της αριστεράς. Εκεί λοιπόν ο επίστρατος υπέργηρος σκηνοθέτης της Στέλλας κάλεσε ως ειδικό επί των εικαστικών μιαν κυρία υπάλληλο γαλλικής τραπεζής, ενώ συγχρόνως παρέστησαν διάφοροι κομματικοί τιτλούχοι ή παλαιές ντίβες που αναλώνονται αναλώνοντας κρατικά κονδύλια σε φαραωνικούς λαβυρίνθους



Νίκος Χαραλαμπίδης (1965), *Μαγικό Χαλί από ήλιον* (2000) (λεπτομέρεια 3D, animation). Ο κύριος αυτός καλλιτέχνης, με συνεχείς αναφορές στο διχασμένο νησί, καταφέρνει να είναι ο πιο πολιτικός διεθνής μας δημιουργός.

στου Ρέντη, όπου ποτέ δεν θα παίξουν τίποτε. Από την κοσμική λοιπόν σύνταξη της ύποπτης, προσώρας, πολιτιστικής ολυμπιάδας, έλειπαν βεβαίως βεβαίως οι κατά τεκμήριο ειδικοί, έλειπαν οι νέοι αλλά και οι απροσκύνητοι φτασμένοι, π.χ. ο Μάτεσις ή ο Κανιάρης ή ο Βαλτινός ή η Δημουλά ή ο Βογιατζής ή ο Τσόκλης ή η Αναγνωστάκη κ.λπ. Γίνεται όμως —το ξαναλέμε— πολιτισμός χωρίς συστράτευση όλων των άξιων και χωρίς την Αριστερά; Παράγονται πνευματικά γεγονότα χωρίς τις νέες ιδέες που οι νέοι δημιουργοί — έστω και ως πληβείοι— εξ οφίτσιο εκφράζουν; Ποιος αλήθεια εμπιστεύεται το ξαναζεσταμένο φαγητό της πασοκικής νομενκλατούρας ή τους πατρικούς μιας απελπισμένης διανοήσης που βιάστηκε να δώσει γην και ύδωρ σε κοκκάλινους Καίσαρες ή σε μεγαρομανείς Βοργίες του κρατικοδίαιτου «πολιτισμού»;

Μάνος Στεφανίδης

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

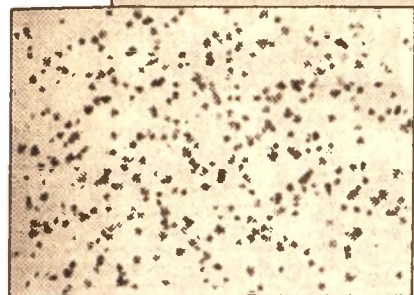
- Παρακολουθήστε το συνέδριο της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης που άρχισε χτες στο Πάντειο Πανεπιστήμιο (αμφιθέατρο Σάκη Καραγιωργά) με θέμα: «Η Δημοκρατία πέρα από το Έθνος-Κράτος: Οι προοπτικές μιας Μετα-εθνικής Παγκόσμιας Τάξης».

- Επισκεφτείτε την αναδρομική έκθεση του γνωστού ζωγράφου Γιώργου Μαυροϊδή που διοργανώνει το Διοικητικό Συμβούλιο του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης στο Μέγαρο Εϋνάρδου του Μ.Ι.Ε.Τ., που βρίσκεται στη συμβολή των οδών Αγίου Κωνσταντίνου 20 και Μενάνδρου. Η έκθεση εγκαινιάστηκε στις 2 Οκτωβρίου και θα διαρκέσει ως τις 19 Νοεμβρίου.

- Επισκεφτείτε την έκθεση σχεδίων και γλυπτών της Λουίζ Μπουρζουά που παρουσιάζει

στην Αθήνα η Αίθουσα Τέχνης Καππάτου (Αγ. Ειρήνης 6) από τις 4 Οκτωβρίου. Η Γαλλίδα Μπουρζουά θεωρείται μία εκ των σημαντικότερων καλλιτεχνίδων της εποχής μας, που παρά την ηλικία της (γεννήθηκε πριν από 89 χρόνια) παραμένει εκφραστής της σύγχρονης τέχνης.

- Μην χάσετε την σημαντική έκθεση καλλιτεχνών που έζησαν και δημιούργησαν στη Γερμανία την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, που παρουσιάζεται στην Αθήνα έως τις 3 Νοεμβρίου στο κτίριο της Πινακοθήκης του Δήμου Αθηναίων (Πειραιώς 51).



Η Μάγια Μόργκενστερν στην Κρήτη

Απόψε στις 9 το βράδυ, στον θαυμάσιο χώρο των Νεωρίων στα Χανιά, η Μάγια Μόργκενστερν παρουσιάζει, με τη συνοδεία του πιανίστα Αντρέι Μαντέσκου, το έργο *Λόλα Μπλάου* του Γκέοργκ Κράισλερ.

Η παράσταση θα επαναληφθεί και αύριο βράδυ, Σάββατο στον ίδιο χώρο.

Την ερχόμενη εβδομάδα, την Τρίτη 10 και την Τετάρτη 11 Οκτωβρίου, οι παραστάσεις του έργου *Λόλα Μπλάου* θα παρουσιαστούν στον Θεατρικό Σταθμό στο Ηράκλειο.

Οι παραστάσεις οργανώνονται από



την Βικελαία Βιβλιοθήκη του Δήμου Ηρακλείου και το Πνευματικό Κέντρο Χανίων μαζί με την Δημοτική Πολιτιστική Επιχείρηση Χανίων, για να τιμηθεί η μνήμη του αξέχαστου Νίκου Γιανναδάκη, διευθυντή της Βικελαίας. Τα έσοδα των παραστάσεων θα διατεθούν σε παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Ένας θεωρητικός της πραγματικής δημιουργίας

Εφυγε πρόσφατα από τη ζωή, σε ηλικία 66 χρόνων, ο Βασίλης Ραφαηλίδης νικημένος από τον καρκίνο. Πολυγλωσσικός και οξυδερκής, υπήρξε ένας από τους πλέον μαχητικούς θεωρητικούς του κινηματογράφου και σίγουρα ένας από τους ελάχιστους που υπηρέτησαν την έβδομη τέχνη στηριζόμενοι αποκλειστικά στη γνώση, το σεβασμό, και την κατανόηση του απαιτητικού αυτού αντικειμένου. Είτε ως κριτικός είτε ως συγγραφέας θεωρητικών κειμένων, επηρέασε μια ολόκληρη γενιά κινηματογραφιστών και κινηματογραφόφιλων, δημιουργώντας παράλληλα «σχολή» με το προσωπικό του ύφος και την ιδιαίτερη αισθητική του. Εργάστηκε ως κριτικός κινηματογράφου μαζί με τον ισόβιο φίλο του Θόδωρο Αγγελόπουλο στην εφημερίδα *Δημοκρατική Αλλαγή*, ίδρυσε το περιοδικό *Ελληνικός κινηματογράφος*, που έκλεισε η Χούντα, αλλά επέστρεψε δριμύτερος με την έκδοση (μαζί με αρκετούς άλλους ακόμη), ενός ακόμη ιστορικού περιοδικού, το *Σύγχρονος Κινηματογράφος*, που διεύθυνε μέχρι το 1973. Εργάστηκε επίσης ως κριτικός και επιφυλλιδογράφος στις εφημερίδες *Το Βήμα*, *Έθνος* και *Ελευθεροτυπία*. Μια άλ-



λη δραστηριότητά του ήταν αυτή του δασκάλου για περισσότερα από είκοσι χρόνια στη Σχολή Σταυράκου, σε πολλά σεμινάρια στην «Ωρα», σε ξένα ινστιτούτα και στο Θέατρο Τέχνης.

Αποδεικνύοντας τη σπάνια ευρυμάθειά του, το έργο του εκτείνεται από την πολιτική και την ιστορία και φτάνει μέχρι το δοκίμιο και την θρησκεία. Χαρακτηριστικότερα από

τα έργα του είναι: *Η μεγάλη περιπέτεια του Μαρξισμού*, *Το ομιχλώδες τοπίο της ιστορίας*, *Οι λαοί των Βαλκανίων*, *Επαναστατικά και απελευθερωτικά κινήματα*, *Η κρυφή γοητεία της μπουρζουαζίας*, 20 κείμενα για 127 αιρέσεις. Στα προηγούμενα πρέπει να προστεθούν και τα κινηματογραφικά του κείμενα, που καλύπτουν αρκετούς τόμους. Παθιασμένος με τις θέσεις και τις αντιλήψεις του, δεν σταμάτησε ποτέ να τις υπερασπίζεται, και αυτό τον έκανε αρκετές φορές ενοχλητικό σε πολλούς. Όντας ακραίος άνθρωπος, υπήρξε μοναχικός από επιλογή χρησιμοποιώντας τον χρόνο του όμως με τον πιο δημιουργικό τρόπο. Γι' αυτό και τα αποτελέσματα των κόπων του θα μας απασχολούν για πολύ καιρό ακόμη.

Κ.Ν.

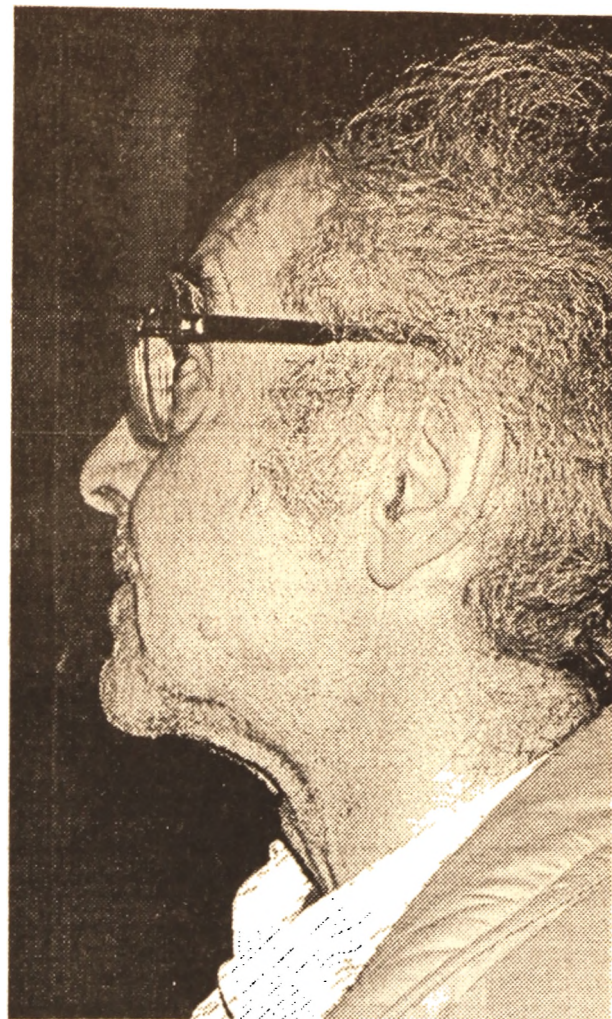
Κινηματογραφικά αποθησαυρίσματα

Ο γνωστός κριτικός του κινηματογράφου και καλλιτεχνικός διευθυντής της καθιερωμένης πλέον διοργάνωσης «Πανόραμα Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου» (που πραγματοποιείται αυτές τις μέρες στο «Παλλάς») Νίνος Φένεκ Μικελίδης, μας επιφύλαξε μιαν απρόσμενη όσο και αξιόλογη έκπληξη. Πρόκειται για την ταλαντούχα –όπως αποδείχτηκε– ενασχόλησή του με τη φωτογραφία, την οποία ουδείς εγνώριζε δημόσια μέχρι την περασμένη εβδομάδα. Ενασχόληση, όπως είναι φυσικό, συνδεδεμένη με το χώρο και τον κόσμο του κινηματογράφου. Μετέχοντας επί 25 χρόνια ως κριτικός στα μεγάλα διεθνή αλλά και τα ημεδαπά κινηματογραφικά φεστιβάλ, αποθησαύρισε κοντά στα 1.500 πορτρέτα όλων των διάσημων ονομάτων της 7ης Τέχνης. Επέλεξε, λοιπόν,

200 από αυτές τις φωτογραφίες και την περασμένη εβδομάδα τις παρουσίασε στην αίθουσα της «Στοάς του Βιβλίου». Σκηνοθέτες, ηθοποιοί και άλλες διασημότητες του παγκόσμιου κινηματογραφικού γαλαξία σε στιγμιότυπα είτε στη διάρκεια συνεντεύξεων είτε σε άλλες ανέμελες ή και περισυλλογής ώρες. Όλες οι φωτογραφίες σε άψογο επαγγελματικό επίπεδο, πολλές δε δίνουν την αίσθηση της μοναδικότητας, χάρη στην καίρια στιγμή που ο Μικελίδης διάλεξε για να απαθανατίσει ταυτόχρονα το πρόσωπο και την ψυχολογική του έκφραση.

Σήμερα Παρασκευή και αύριο Σάββατο (που είναι και η τελευταία μέρα της έκθεσης) προλαβαίνετε να χαρείτε –κυρίως οι σινεφίλ– αυτή τη σπάνια φωτογραφική ανθολογία.

Δημήτρης Χαρίτος



LIFE and style (Ό,τι βλέπετε και ό,τι διαβάσετε δεν είναι χρυσός)

Οι Ολυμπιακοί τελείωσαν, ο «πήχυς» όσον αφορά την ποιότητα της διοργάνωσης ανέβηκε σύμφωνα με τα λεγόμενα των «αθανάτων» και των κοινών θνητών και, όσο κι αν φαίνεται σαν κακό όνειρο, ήρθε η δική μας σειρά να αναλάβουμε την αρπαχτή που λέγεται Ολυμπιακοί Αγώνες, κι από την οποία αναμένεται να «φάει ψωμάκι», κάθε καρδιάς καρύδι, καταθέτοντας ως πιστοποιητικό καταλληλότητας, προκειμένου να προσληφθεί, την «ελληνοπρέπεια», τον «ελληνοκεντρισμό», το «ολυμπιακό πνεύμα», την «ελληνικότητα».

Κι αν κρίνουμε από τις κορόνες των εκστασιασμένων αθλητικών συντακτών, θα ακούσουμε αρκετά περί του κάλλους, του Δωδεκάθεου, των ιδεωδών της φυλής και άλλα τέτοια μεγαλόστομα και πατριωτικά, από τα οποία πολύ πρόσφατα καταφέραμε στοιχειωδώς να απαλλαγούμε...

Αρκεί μόνο να μην αρχίσουν τις περραντζάδες στα κανάλια οι Ολυμπιονίκες... Να μας ξαναδιηγούνται το όραμα να χαρίσουν στην πατρίδα ένα μετάλλιο. Εντυπωσιακός ήταν ο αθλητής της πάλης που δεν μιλούσε ελληνικά, αλλά πρόλαβε να πει χαμογελώντας πονηρά στο συντάκτη που βαριόταν τη συζήτηση με κάποιον που αρ-

γούσε τόσο να μιλήσει, «Γκιά την Ελλάντα το 'κανα». Έτσι μπράβο! Να συνεννοούμαστε με τον πιο αποτελεσματικό κωδικό.

Τι υποκρισία κι αυτή σε τούτη τη χώρα! Όποιος κερδίζει κάτι, να πρέπει να αισθάνεται ή να πρέπει να πει ότι το χρωστάει στην Ελλάδα ή στους νεκρούς ενός «διαπλεκόμενου» ναυαγίου, στις αρχαϊκές δομές του κράτους, στο ανύπαρκτο θεσμικό πλαίσιο, στην αμετροέπεια και την κομπορημοσύνη των κατοίκων και των κυβερνήσεών τους...

Σημείο της κομπορημοσύνης, και οι ιέρειες με την πρωτιέρα, τα –δήθεν– αρχαΐζοντα και κατ' ουσίαν φολκλόρ τελετουργικά (που σηκώνουν ερμηνεία αλλά δεν είναι της παρούσης), τα οποία είναι συνεπή με την εικόνα και την αισθητική που η τελευταία δικτατορία «φόρτωσε» την Ελλάδα. Μουσακάς, τζατζίκι και Ακρόπολη, τουρισμός, ποδόσφαιρο, σκυλάδικο και hot Greek lovers...

Και τι να πει κανείς για την τελετή αφής της φλόγας, που δεν είναι μόνο ελληνικής, αλλά διεθνούς αποδοχής φυσικά, και την οποία δεν μπόρεσε ούτε ένας Παγκόσμιος Πόλεμος

να την αμφισβητήσει...

Οπότε σ' αυτή τη χώρα με το μόνιμο απωθημένο της ευγενούς καταγωγής και των μη-«μπακάληδων» προγόνων, η κοινότητα του χορού, εφηύρε την δική της αριστοκρατική τάξη, στο πρόσωπο των εκπροσώπων των ταγμένων στην Ιδέα της Ελλάδας, της ελληνικότητας και της Ολυμπιακής Ιδέας – φυσικά. Γι' αυτόν τον περιθωριακό χώρο, οι πρωτιέριες του απώτερου παρελθόντος ήταν, και είναι ακόμη, κάτι σαν την ιερούργό του Απόλλωνα, την Πυθία. Ιερή, πέραν των ανθρωπίνων, ταγμένη. Η γυναίκα-σαμάνος μιας κοινότητας που υποσιτίστηκε πνευματικά και οικονομικά, καταπιέστηκε, έμαθε να υπακούει και να κατασπαράσσεται από «έριδες του γυναικωνίτη»... (Να ξεκαθαρίσω εδώ ότι αναφέρομαι στο «θεσμό», στη λειτουργία, και όχι σε συγκεκριμένα άτομα.)

Αντε, να 'ρθει και η κ. Γιάννα Αγγελοπούλου, ο άξιος άνθρωπος, στο αρχηγείο της Ολυμπιάδας (πάνω απ' το μεγαλο-μπακάλικο), να τους ανασκουμπώσει όλους να δουλέψουν! Τα γήπεδα του μπάντμιντον, του κρίκετ και του μπέιζμπολ μάς περιμένουν!

Νατάσσα Χασιώτη

Μπορούμε μόνο να προσπαθήσουμε

Αυτός είναι ο τίτλος της έκθεσης φωτογραφίας της Άννας Βιχ που ξεκίνησε στις 5.10 και θα διαρκέσει μέχρι τις 1.11 στο Ινστιτούτο Γκαίτε. Πρόκειται για μια πολύ ενδιαφέρουσα εκδήλωση, όπου παρουσιάζεται το έργο της γερμανίδας φωτογράφου που έζησε και εργάστηκε πολλά χρόνια στη χώρα μας, ανακαλύπτοντας και φωτίζοντας με την ευαισθησία του φακού της πλευρές μιας Ελλάδας που η καθημερινή οικειότητά μας μαζί της δυσχεραίνει ίσως την βαθύτερη κατανόησή της. Η παρουσίαση των φωτογραφιών ακολουθεί τους θεματικούς κύκλους του έργου της και καλύπτει την περίοδο 1964-1998.

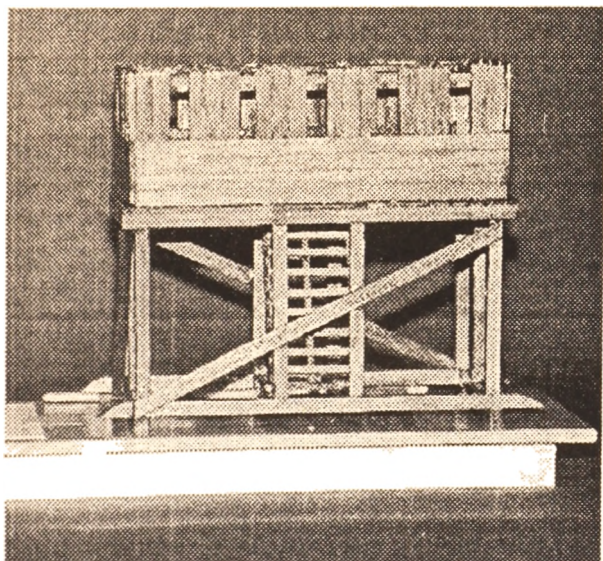
Η Hannelore Wich (Άννα Βιχ) γεννήθηκε το 1949 στο Oberrobach, ένα μικρό χωριό της Βαυαρίας, αλλά μεγάλωσε στη Φρανκφούρτη. Όταν ο πατέρας της, το 1964, της κάνει δώρο μια φωτογραφική μηχανή, η Άννα εγκαταλείπει το σχολείο για να σπουδάσει φωτογραφία. Το 1967 παίρνει δίπλωμα θεωρίας

και πρακτικής της φωτογραφίας. Είναι μόλις 17 ετών.

Την ίδια χρονιά βραβεύεται στον Κρατικό Πανγερμανικό Διαγωνισμό Νέων Φωτογράφων και αμέσως μετά εργάζεται σε ένα φωτογραφικό στούντιο. Λίγο αργότερα θα εγκαταλείψει το σπίτι της και θα εγκατασταθεί σε κοινόβιο της οδού Γιούγκελστρασε – δρόμος γνωστός από τις καταλήψεις του, κοντά στο Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης. Συχνάζει στο φημισμένο Club Voltaire, χώρο συνάντησης διανοουμένων και όσων αμφισβητούσαν τις κοινωνικές αξίες, ενώ παράλληλα εργάζεται σκληρά και διαβάζει πολύ φιλοσοφία, πολιτική, ιστορία τέχνης, που θα αποτελέσουν τον πυρήνα των εμμονών της σε κάθε μεταγενέστερη φωτογραφική της αναζήτηση. Από το 1972 μέχρι το 1975 ζει στο Παρίσι. Την ίδια χρονιά επισκέφεται για πρώτη φορά την Ελλάδα και αποφασίζει να μείνει και να εργαστεί εδώ. Τα χρόνια



που ακολούθησαν μέχρι τον θάνατο της (1998) υπήρξαν μια περίοδος συνεχών προσπαθειών για την κατάκτηση της μοναδικότητας της καλλιτεχνικής δημιουργίας που απέφεραν αξιοσημείωτο φωτογραφικό έργο. Ένα έργο που έχουμε τώρα την ευκαιρία να δούμε στην μεγάλη αναδρομική της έκθεση στο κτίριο του Ινστιτούτου Γκαίτε (Ομήρου 14-16).



Ολοκληρώθηκαν στις 9 Ιουλίου 2000 οι εργασίες του Η' Συνεδρίου Ελληνο-Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, το οποίο διοργανώθηκε στη Χίο και τις Οινούσσες από το Ινστιτούτο Ελληνοανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών (Αθήνα) σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Καΐρου και τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ain Shams του Καΐρου, υπό την αιγίδα του Δήμου Οινουσσών και του υπουργείου Πολιτισμού.

Το συνέδριο, το οποίο άρχισε τις εργασίες του στις 5 Ιουλίου στη Χίο, οργανώθηκε από τον διευθυντή του Ινστιτούτου, καθ. Βασίλειο Χρηστίδη. Στην επιστημονική επιτροπή του συνεδρίου συμμετείχαν ο καθ. της Σορβόνης J. Desanges, ο κοσμήτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών καθ. Εμμανουήλ Μι-

κρογιαννάκης, ο καθ. M. Hamdi Ibrahim, αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου του Καΐρου, ο καθ. του Πανεπιστημίου του Μάντσεστερ και μέλος της Βρετανικής Ακαδημίας C. Edmund Bosworth, ο Thomas Hägg του Πανεπιστημίου του Bergen Νορβηγίας, ο καθηγητής του Πρίνστον Michael Cook, η κ. Alia Hanafi του Πανεπιστημίου Ain Shams, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Ταξιάρχης Κόλιας και η κ. Κατερίνα Καραπλή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Σημαντικότατο ρόλο στην οργάνωση έπαιξε η αμέριστη βοήθεια του κ. Ευάγγελου Αγγελάκου, δημάρχου Οινουσσών, του κ. Χρήστου Λεμού, προέδρου του Δ.Σ. του Αναπτυξιακού Κέντρου Οινουσσών-Αιγαίου, του Πνευματικού Κέντρου Οινουσσών Γεώργιος Χρήστου Λεμός και η αρωγή και γενναιοδωρή υποστήριξη την οποία προσέφερε ο κ. Νικόλαος Λως, πρόεδρος του Ναυτικού Μουσείου Οινουσσών.

Τα θέματα του συνεδρίου αφορούσαν κυρίως τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο στη Μεσόγειο από τον 7ο έως τον 19ο αιώνα. Ανακοινώσεις έγιναν από επιστήμονες

προερχόμενους από πολλές χώρες και παρουσιάστηκαν εργασίες των Β. Χρηστίδη, Ι. Δημητρούκα, Χ. Γάσπαρη, Ν. Μοσχονά, κ.ά. Την τελευταία ημέρα του συνεδρίου οργανώθηκε συζήτηση στρογγυλής τράπεζας με θέμα «Ο Αιγύπτιος νομπελίστας συγγραφέας Nagib Mahfuz», με συμμετοχή των M. Hamdy Ibrahim, Olga Frolova του Πανεπιστημίου της Αγίας Πετρούπολης, Ι. Fadel του Πανεπιστημίου Αθηνών, M. Hegazi του Πανεπιστημίου του Καΐρου, καθώς και άλλων συνέδρων.

Στο πλαίσιο του συνεδρίου οργανώθηκε στο Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών έκθεση ομοιωμάτων βυζαντινών και αραβικών πλοίων και όπλων (κατασκευασμένων από τους Γ. Αγγελιδάκη, Κ. Κανιδάκη και Ν. Ορφανουδάκη σε σχέδια M. Bonino και Ι. Νάκα), καθώς και έκθεση βιβλίων σχετικών με τις ανατολικές σπουδές. Οι εκθέσεις αυτές θα παραμείνουν μόνιμα στο Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών.

Τα πρακτικά του συνεδρίου θα δημοσιευθούν στον 9ο και 10ο τόμο του περιοδικού *Graeco-Arabica*.

Χρήστος Γ. Μακρυπούλιας

Επιστολής κυρ-Χρήστου το Ανάγνωσμα

Στο παραμύθι της ζωής μας,
ασχέτως του αν λήξει καλά ή κακά,
είναι το τέλος ενδιαφέρον
Μ.Σ.

Μνημείο ανδρικής παρρησίας
θρησκευτικών γνώσεων, αρ-
ρενωπής ευθύτητας, πολιτι-
κής ευαισθησίας αλλά και
ιδιαιτούσης άποψης περί την
ελληνική γλώσσα είναι το απολογητικό
υπόμνημα του κυρ-Χρήστου (ε, δεν εί-
ναι όλοι θεόπνευστοι πανεπιστημιακοί
καθηγηταί σαν τον κυρ-Σταύρο).

Διαβάζουμε λοιπόν: «εν σχέσει προς
τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λα-
μπράκη και εμέ προσωπικώς... η εφη-
μερίδα αυτή (ΤΑ ΝΕΑ) και οι υπεύθυ-
νοι συνεργάτες της αθώωθηκαν πανη-
γυρικώς τον Απρίλιο του 1987 για την
υπόθεση την οποία εμφανίζει το Ποι-
νικό Μητρώο μου ότι οδήγησε σε καταδί-
κη μου...(sic)» Σιγά μη στάξει η ουρά

της Νυχτερίδας ή μην σκουριάσουν τα
δεσμά του. Φιντέλιο κυρ-κατηγορούμε-
νε μου. Όλη σας η πολιτεία με την Πο-
λιτεία και σύμπασα η διαπλοκή σας με
το ελληνικό κρατίδιο να ήταν μόνο η
καταδίκη σας για συκοφαντική δυσφή-
μιση. Θα μου πείτε γι' αυτό κατηγορεί-
σθε και εξ αυτών οι μηνυτήριες αναφο-
ρές της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Αθη-
νών. Απλά αυτά είναι «προφάσεις εν
αμαρτίαις», όπως θα έλεγε και ο έτερος
αγιόπληκτος και δαιμόνιος αγορητής
αγοραίων επιχειρημάτων κ. Ρέππας.
Κάτι, μάλιστα, μου λέει ότι η συγκυρία
δεν είναι αθώα, ούτε η χρονική στιγμή
τυχαία κατά την οποία ο πρόεδρος της
Βουλής παρέλαβε το πόρισμα του κ. Ει-
σαγγελέως, αλλά ότι έπεται συνέχεια.
Μια απορία, όμως, έχω. Γράφετε στο
εκπληκτικό κείμενό σας τα εξής:
«...Έλαβα γνώση του Ποινικού Μη-
τρώου μου το απόγευμα της Δευτέρας,
τα δε Πρωτοδικεία της Θεσσαλονίκης

αργούν αύριο Τρίτη λόγω εορτής του
Αγίου Διονυσίου του Αεροπαγίτου
(!).» Μα βέλτιστε ο Άγιος Διονύσιος
προστατεύει από παλαιά και παλαιό-
θεν τας Αθήνας, ενώ της Θεσσαλονίκης
Πολιούχος είναι ο Άγιος Δημήτριος (26
Οκτωβρίου, μεγάλη Του η Χάρη). Ρω-
τήστε σχετικά και τον Άγιο Αγίου
Όρους, ώστε να μην μπερδεύετε αγί-
ους με αγίους αλλοτρίων περιοχών,
όπως έχετε συνηθίσει να μπερδεύετε
υπουργούς με υπουργούς καθ' άπασαν
την επικράτειαν (Σας). Δεδομένου δε
ότι ο υπαλληλικός κώδικς της ουρανίου
ιεραρχίας είναι πολύ αυστηρός, θα πα-
ρακαλούσα δι' άλλης θεοπνεύστου επι-
στολής σας να ανασκευάζατε το αγιο-
λογικόν (σας) σφάλμα. Δηλονότι εις το
Βασίλειον της άνω Ιερουσαλήμ ως
ισχύει τουλάχιστον η τάξις που απολεί-
πει εδώ κάτω από την Δόλια την Ελλα-
δίτσα (μας;)

Μανωλάκης ο Βομβιστής



20 ΧΡΟΝΙΑ
1980-2000

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Εν συνεργασία με
πλν ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,
πλν ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ,
πλν ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΨΥΧΟΔΡΑΜΑΤΟΣ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ και
πλν ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Μέλη: της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (Ε.Ε.Α.Τ.Ι.Ν.),
της Ευρωπαϊκής Έταιρείας Ψυχοθεραπείας (Ε.Α.Ρ.) και
της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας (Ε.Ε.Ρ.Ρ.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- Ομαδική Ψυχοθεραπεία - Ψυχόδραμα
- Ψυχολογική Άξιολόγηση
- Κοινωνική Ψυχιατρική - Κοινωνικοθεραπεία
- Δυναμική της Οικογένειας

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
- ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Πληροφορίες-Εγγραφές

Αθήνα: Γραμματεία του Α.Ψ.Κ. 9.00 π.μ. - 9.00 μ.μ.
Ιωάννινα: κ. Γεωργία Μοιροπούλου 0651 75487, κ. Τζένη Τόλη 0651 21782,
Θεσσαλονίκη: κ. Φραντζέσκα Μπασιάλα 0551/450850, Τρίτη - Τετάρτη 6.00 - 8.00 μ.μ.
κ. Άσπασία Παπαδοπούλου 0551 / 435919, Δευτέρα & Τετάρτη 6.00-8.00 μ.μ.
κ. Αλίκη Σιδηρόπουλο 0551/39465, Τρίτη 10.00 - 1.00 π.μ. & Τετάρτη 5.00-8.00 μ.μ.
κ. Στέλλα Ι. Λαμπροπούλου 041 / 253.108

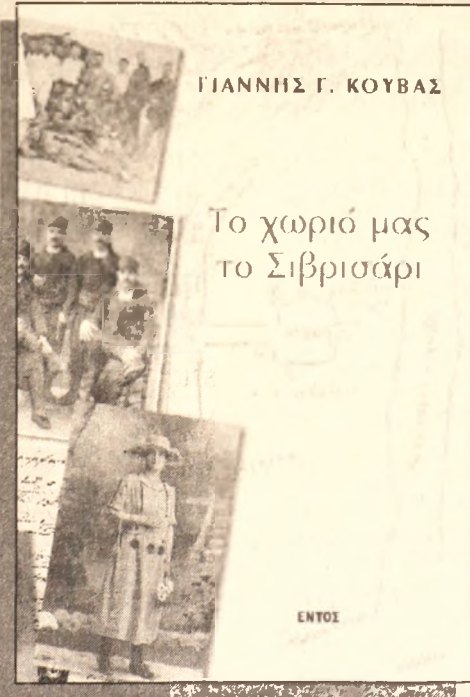
Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ Ι & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 6447.533-6435.980-
FAX 6445.140 e-mail: igaa-opc@otenet.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»

ΜΟΛΙΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Γιάννης Κουβάς

ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ ΤΟ ΣΙΒΡΙΣΑΡΙ



ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΚΟΥΒΑΣ

Το χωριό μας
το Σιβρισαρί

ΕΝΤΟΣ

Ένα συγκλονιστικό οδοι-
πορικό στις γειτονιές του
Σιβρισαριού, κοντά στα
Βουρλά. Ανασκαλεύοντας
την ιστορία από την εποχή
της αρχαίας Τέως έως τον
ξεριζωμό, ο Μικρασιάτης
συγγραφέας παραθέτει
όλο τον πλούτο των εθί-
μων, των παραδόσεων και
των λαογραφικών θησαυ-
ρών του Σιβρισαριού. Σπά-
νιο φωτογραφικό υλικό,
αποτυπώνει τη ζωή των
Μικρασιατών τόσο στις
«χαμένες» όσο και στις
νέες τους πατρίδες...

Σε όλα τα βιβλιοπωλεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΝΤΟΣ»
Τηλ.: 76.48.900, Fax: 76.48.901,
Internet: www.defacto.gr • e-mail: entos@defacto.gr

«Στη ζωγραφική μου ονειρεύτηκα ότι φτιάχνω τον κόσμο»

Η Μαρία Κωστάκου-Κουλουφάκου είχε την τύχη να γεννηθεί αντίκρου από τον Ταϋγέτο και τον Πάρνωνα, να βαδίζει τους δύσβατους δρόμους τους, να ανακαλύψει μυστικά περάσματα, να μιλήσει μαζί τους αλλά και να σεβαστεί τη σιωπή τους. Η Μαρία Κωστάκου-Κουλουφάκου είχε, επίσης, την τύχη να γεννηθεί με το χάρισμα της δημιουργίας, που αιχμαλωτίζει τη βιωμένη εμπειρία και εν συνεχεία τη μετουσιώνει σε εικαστική έκφραση και μαρτυρία.

Συνομιλήσαμε μαζί της με αφορμή την παρουσίαση των έργων της στο πολιτιστικό κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα», από τις 4 έως τις 22 Οκτωβρίου. Τα λόγια, τα τυπωμένα στο χαρτί, την αδικούν. Αδικούν την εικόνα μιας αρχέγονης γυναίκας με μεγάλο σφρίγος, με σεμνότητα και πάθος δυσεύρετο. Η Μ. Κωστάκου εκφράζεται (για την ακρίβεια, εξομολογείται) μόνο μέσω της ζωγραφικής. Το αντιλαμβάνεσαι παρατηρώντας τα έργα της, ενώ την ακούς να μιλά με λιτότητα για τη χαρά, τον πόνο, τους καρπούς της ζωής, αλλά και για το όραμα της γενιάς της. Το πρόσωπο της Μ. Κωστάκου «κατοικεί» στους πίνακές της. Γι' αυτό και η ουσιαστική επικοινωνία μαζί της μόνο μέσω αυτών είναι δυνατή...

Συνέντευξη στους Στ. Μαυροειδή και Γ. Ανανδρανιστάκη

• Γιατί ζωγραφίζετε, κυρία Κωστάκου;
— Γιατί αγαπώ τη ζωγραφική και γιατί μου προσφέρει ευχαρίστηση. Γιατί η ζωγραφική σου δίνει –περισσότερο απ' ό,τι οι υπόλοιπες τέχνες– διαρκώς την αίσθηση της δημιουργίας.

• Το να ευχαριστιέται, όμως, ο καλλιτέχνης τη δημιουργία ενός έργου τέχνης, δεν σημαίνει ότι το έργο είναι και καλό.

— Οχι, βέβαια. Αλλά αν δεν ευχαριστιέσαι εσύ που δημιουργείς, τότε αποκλείεται το έργο να είναι καλό. Για να γίνεις καλός ζωγράφος, πρέπει να είσαι «ψώνιο». Δεν αρκεί βέβαια να είσαι ψώνιο, είναι ωστόσο απαραίτητο να είσαι ψώνιο. Κι όταν λέω ψώνιο, εννοώ τη μεγάλη αγάπη, το πάθος για την τέχνη. Αν ευχαριστιέσαι

αυτό που κάνεις, τότε συνεχίζεις να δουλεύεις. Αν δεν ευχαριστιέσαι, δεν συνεχίζεις. Το ψώνιο είναι αυτό που εξασφαλίζει τη διάρκεια.

• Δεν μπορεί κάποιος να ασχολείται με την τέχνη και για άλλους λόγους, όπως, π.χ. για να βγάλει λεφτά;

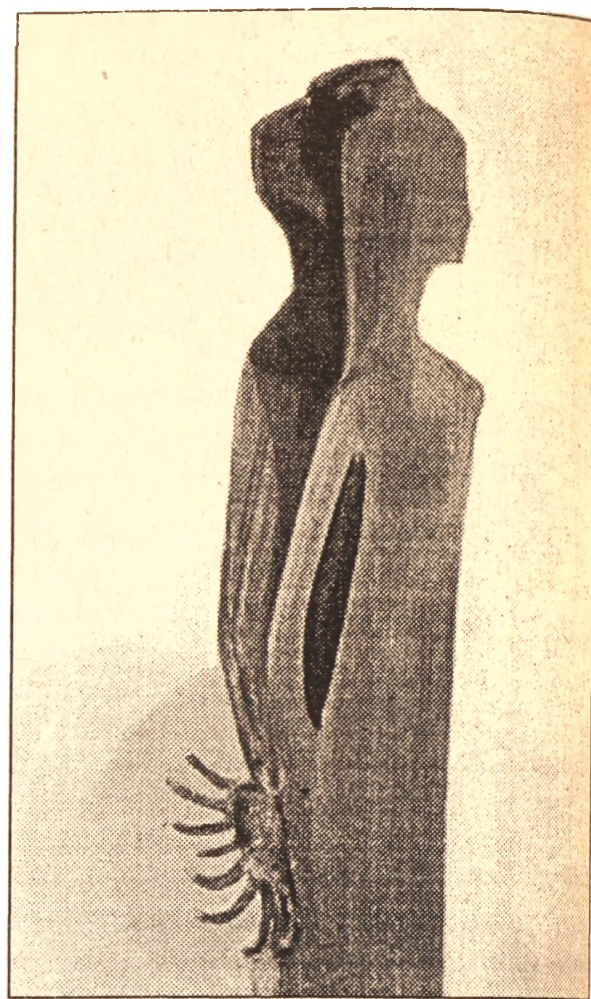
— Φυσικά. Μπορεί να κάνεις τέχνη για να γίνεις σπουδαίος, για να δοξαστείς, ακόμη και για να βγάλεις λεφτά. Αυτά όμως δεν αρκούν.

• Ποιος είναι εκείνος που θα αποφανθεί ότι η Μαρία Κωστάκου είναι μία μεγάλη ζωγράφος ή μία ζωγράφος μέτρια;

— Κανείς. Ίσως οι τεχνοκριτικοί.

• Δηλαδή, τους ζωγράφους τους αναδεικνύουν οι τεχνοκριτικοί;

— Και τους αναδεικνύουν, και τους



Πιστοί στο όραμα, 0,90x1,22
πλαστικό, σειρά: Χρέος καρδιάς.

θάβουν. Όπως και να 'χει, ασκούν εξουσία. Αλλά τι πειράζει η δόξα και να 'ρθει και να μην έρθει... Τελικά το έργο τέχνης το δικαιώνει μόνο ο χρόνος.

• Ο καλλιτέχνης δεν μπορεί να καταλάβει από μόνος του αν έχει ή δεν έχει αξία;

— Αμα δεν πιστεύεις αυτό που κάνεις και δεν το ευχαριστιέσαι, τότε δεν μπορείς να προχωρήσεις. Εγώ, πάντως, πιστεύω ότι είναι καλά τα έργα μου.

• Σκεφτήκατε ποτέ να τα παρατήσετε, είτε από κούραση είτε επειδή πιστέψατε ότι φτάσατε σε ένα επίπεδο, πέρα από το οποίο δεν υπάρχει παρά μόνο η επανάληψη;

— Οχι, ποτέ. Πάντως τα τελευταία χρόνια δουλεύω όλο και λιγότερο. Είναι που δεν έχω πια τις ίδιες σωματικές δυνάμεις, είναι που δεν έχω πια πού να τα βάλω...

• Γύρω από τη ζωγραφική έχει αναπτυχθεί ένα ιδιότυπο χρηματιστήριο, όπου κάποιοι αγοράζουν έργα ελπίζοντας ότι στο μέλλον θα κερδίσουν χρήματα από την άνοδο της τιμής τους. Πώς προσδιορίζεται η χρηματική αξία ενός έργου τέχνης;

— Δεν είναι καλό, επειδή έχεις πολλά λεφτά, να αγοράζεις όλα τα έργα μαζί.

Το έργο τέχνης πρέπει να το αγοράζεις επειδή το αγαπάς και όχι για να τοποθετήσεις λεφτά.

Από την άλλη, όμως, δεν πιστεύω ότι το έργο τέχνης πρέπει να είναι φθηνό.

Πιστεύω –αντιθέτως– ότι πρέπει να αποκτιέται με κάποιες θυσίες. Το έργο πρέπει να κοστίζει. Εάν πουλήσω όλα μου τα έργα, τι λεφτά νομίζετε ότι θα πιάσω, ύστερα από πενήντα χρόνια δουλειάς; Το πολύ-πολύ να αγοράσω ένα διαμέρισμα. Δεν είναι άδικο;

• Με την Επιθεώρηση Τέχνης, ψυχή της οποίας ήταν ο σύζυγός σας Κώστας Κουλουφάκος, τι σχέση είχατε;

– Εφτιαξα το τελευταίο της εξώφυλλο! Εγώ την έκλεισα! Πέρα από τα αστεία, βοηθούσα την *Επιθεώρηση Τέχνης* όπως και όσο μπορούσα. Με στέλναν σε δουλειές, με στέλναν να πάρω κείμενα, και άλλα πολλά. Η *Επιθεώρηση Τέχνης* ήταν ένα σημαντικό και ελεύθερο περιοδικό. Φιλοξενούσε

ακόμη και ανθρώπους που δεν πλησιάζανε την Αριστερά. Εγινε από ανθρώπους που ήταν όλοι αντιρρησίες, και όχι από την ηγεσία του κόμματος.

Στείλαν τον Πορφύρη να τους προσέχει και έγινε ο Πορφύρης ίδιος με αυτούς!

• Ποια ήταν η επίσημη κομματική άποψη για την τέχνη;

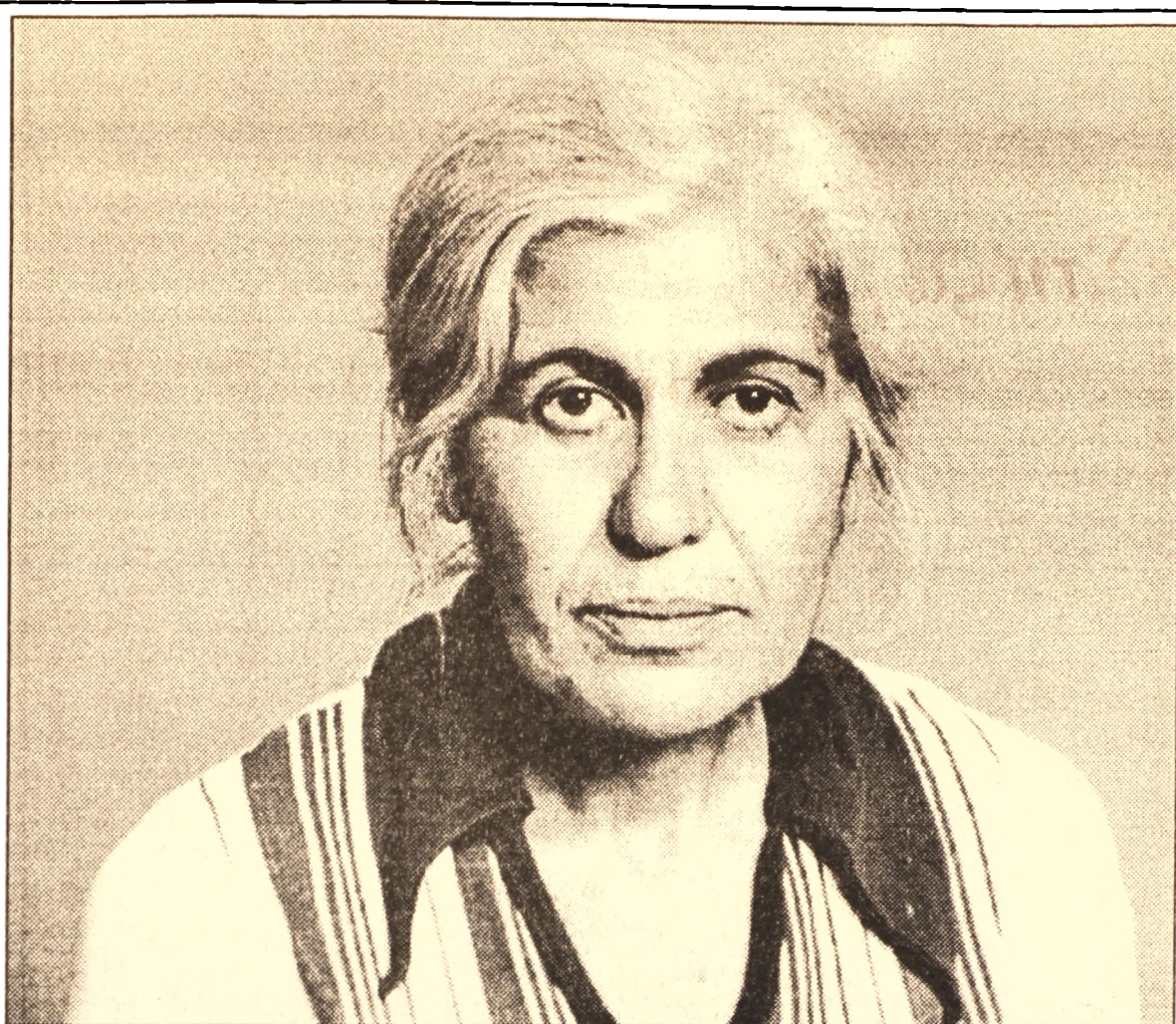
– Μα η συμφορά του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού! Το κόμμα εξαπέλυε μύδρους κατά της μοντέρνας τέχνης και αναγνώριζε μόνο ό,τι ερχόταν από τη Σοβιετική Ένωση. Βέβαια, κι εγώ στην αρχή, ως αριστερή, τις αρχές του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού

ακολουθούσα. Όσπου είδα μία έκθεση σοβιετικών καλλιτεχνών, και τότε είπα «αντίο». Μαθητικά πράγματα, κακά, φρίκη. Παρ' όλα αυτά, δεν έγινα ποτέ μοντέρνα. Απλώς βρήκα σιγά-σιγά τον προσωπικό μου τρόπο γραφής. Εγώ δεν έχω πάει σε μουσεία, ό,τι ξέρω από μεγάλους ζωγράφους είναι από βιβλία.

Δεν επηρεάστηκα από κανέναν, αλλά ούτε και περίμενα τίποτα από κανέναν.

Δεν ήμουν ούτε καν μέλος του κόμματος, δεν περίμενα τίποτα από το κόμμα. Παρ' όλα αυτά, εμείς ήμασταν τυχεροί. Ανεξάρτητα από τις διαψεύσεις, εμείς ονειρευτήκαμε.

Ονειρευτήκαμε ότι θα φτιάξουμε τον κόσμο. Ξέρετε πόσο σπουδαίο είναι αυτό; Εγώ στη ζωγραφική μου ονειρεύτηκα ότι φτιάχνω τον κόσμο.



Η Μαρία Κωστάκου-Κουλουφάκου, σύντροφος του λογοτέχνη Κώστα Κουλουφάκου, γεννήθηκε το 1922 στη Σκάλα Λακωνίας. Πήρε μέρος στην Εθνική Αντίσταση 1941-1944 και φυλακίστηκε από τους Γερμανούς. Εισήχθη στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών το 1948, απ' όπου αποφοιτά το 1955. Στη διάρκεια του εμφυλίου βρίσκεται για λίγους μήνες εξόριστη στο Τρίκερι.

Πρωτοεμφανίζεται καλλιτεχνικά το 1957 σε διεθνή έκθεση της Μόσχας, ενώ το 1959 συμμετέχει σε διαγωνισμό της Γκαλερί Τέχνης, αποσπώντας το πρώτο βραβείο. Τον Ιανουάριο του 1967 διοργανώνει την πρώτη ατομική της έκθεση στην Αίθουσα Αρχιτεκτονικής, ενώ παίρνει μέρος στην Η' Πανελλήνια του 1965 και την Θ' του 1967.

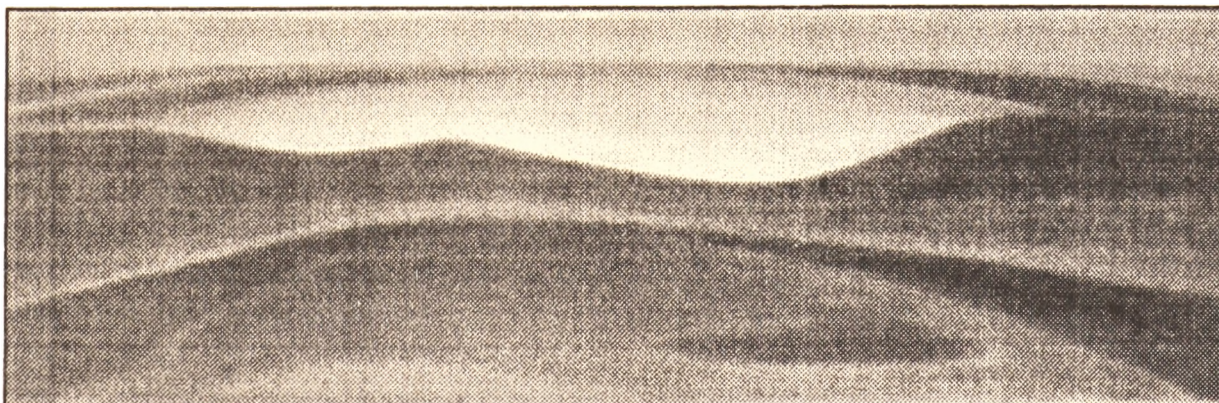
Το 1972, ώριμη πλέον και ως άνθρωπος και ως δημιουργός, εκθέτει τα μαυρόασπρα, δραματικά τοπία της στην ΑΣΤΟΡ. Σημαδιακός τίτλος της εκδήλωσης: «Διαφύλαξη

Αξιών». Κυρίαρχα στοιχεία της πλαστικής της γλώσσας καθίστανται πλέον η σιωπή και η ομίχλη που σβήνει τα περιγράμματα.

Η τρίτη ατομική της έκθεση, εμπνευσμένη από τα γεγονότα της Κατοχής, γίνεται το 1975 στην γκαλερί Όρα. Εδώ, το ύφος αλλάζει. Η ανθρώπινη μορφή, ολόκληρη ή αποσπασματικά δοσμένη, αποτελεί το επίκεντρο των έργων της. Πρόκειται για ένα έπος πλασμένο με μεγάλη αφοσίωση και σεβασμό στην ανθρώπινη υπόσταση και στο δράμα που έζησε τα τραγικά εκείνα χρόνια.

Εκτοτε, η Μαρία Κωστάκου συνέχισε να δημιουργεί με το ίδιο πάθος των νεανικών της χρόνων. Όμως, η επόμενη έκθεσή της καθυστέρησε 25 ολόκληρα χρόνια. Εν πάση περιπτώσει, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι τα έργα της Μ. Κωστάκου θα περιμένουν μέχρι τις 22 Οκτωβρίου να τα συναντήσουμε στο πολιτιστικό κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα». Ας σπεύσουμε...

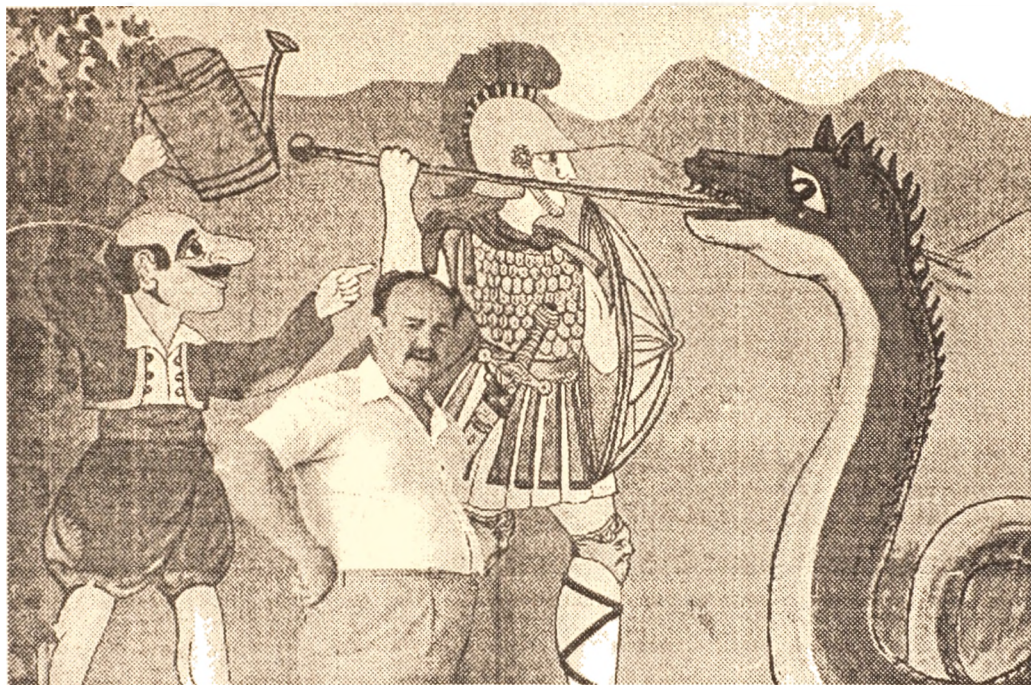
Υψηλή πτήση, 2,00x0,60, ακρυλικό, σειρά: Από ήρωες βουνά καθαγιασμένα.



Ο Καραγκιόζης είναι ο πιο δημοφιλής και αγαπητός ήρωας του νεοελληνικού θεάτρου. Προέρχεται από την Ανατολή, πέρασε στις βαλκανικές πόλεις και ήρθε στην Ελλάδα την δεύτερη δεκαετία του 19ου αιώνα. Διατηρεί την ανατολίτικη του ταυτότητα μέχρι που ο Δημήτριος Σαρδούνης ή Μίμαρος, στο τέλος του αιώνα, τον απαλλάσσει από την αισχρότητα και τα τουρκικά στοιχεία.

Σκιές πέρα από τον χρόνο

της Ειρήνης Μουντράκη



Ο Μάνθος Αθηναίος μπροστά σε αφίσα του Καραγκιόζη.

«Απ' όσες κι όποιες περιπέτειες κι αν περνά η ελληνική σκηνή, υπάρχει ωστόσο εδώ στον τόπο μας ένα θέατρο που συνεχίζει πάντα ανεπηρέαστο την ήρεμη, κανονική, ανεξάρτητη κι άφεγγη ζωή του: ο Καραγκιόζης».

Φ. Πολίτης *

Ο Καραγκιόζης γίνεται εκφραστής των πόθων, των φιλοδοξιών και της ανησυχίας του Έλληνα. Τα θέματα και οι περιπέτειές του προσαρμόζονται στην ελληνική κοινωνία και αντλούνται από την καθημερινή ζωή, από τα παραμύθια και την παράδοση και από τους ηρωισμούς κατά την Οθωμανική αυτοκρατορία. Ποτέ άλλοτε στην θεατρική ιστορία της νεότερης Ελλάδας δεν συναντάμε μια τόσο επιτυχημένη αφομοίωση ενός ξένου προτύπου με τέτοια ευρεία αποδοχή και κοινωνική λειτουργικότητα.

Ο Καραγκιόζης, ο καταφερτζής και πονηρός Έλληνας, γαλούχησε και ψυχαγώγησε, ιδιαίτερα κατά την περίοδο 1910-1950, ολόκληρη την Ελλάδα. Ο

Χατζηαβάνης, ο μπάριμπα Γιώργος, ο σιορ Νόνιος, το Κολλητήρι τον συντροφεύουν. Η άνθηση όμως της έβδομης τέχνης και της τηλεόρασης ανέκοψαν την πορεία του και τον απομόνωσαν.

Από τις 25 Σεπτεμβρίου ως και την 1η Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε το 7ο Φεστιβάλ Θεάτρου Σκιών στο θέατρο ενός από τους μεγάλους μας και λιγοστούς πια καραγκιοζοπαίκτες, του Μάνθου Αθηναίου. Σ' ένα θεατράκι στη Νέα Σμύρνη, που νομίζει κανείς πως ο χρόνος το ξέχασε, με χαλίκι, λουλούδια και μυρωδιές από την παλιά και όμορφη Αθήνα.

Το φεστιβάλ του Καραγκιόζη ξεκίνησε πριν από 21 χρόνια στο Άλσος Παγκρατίου και αναβίωσε το 1994, τιμώντας κάθε χρόνο έναν «εργάτη» της Τέχνης του Θεάτρου Σκιών. Φέτος, το τιμώμενο πρόσωπο ήταν ο Μάνθος Αθηναίος, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 60 χρόνων καλλιτεχνικής προσφοράς. Στα χρόνια αυτά δούλεψε στο πλάι σπουδαίων καλλιτεχνών και περιόδευ-

σε στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Οι καλλιτέχνες, που με πείσμα και εμμονή έχουν βαλθεί να διασώσουν και να διατηρήσουν αυτό το τόσο σημαντικό και μοναδικό κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, χάριζαν κάθε βράδυ το γέλιο σε μικρούς και μεγάλους. Στιγμές μαγείας από αυτές που σπανίζουν στα θεάματα της σύγχρονης εποχής μας. Μια μορφή τέχνης αυθεντική, μακριά από συμφέροντα και δημόσιες σχέσεις, που με ελάχιστη βοήθεια από την πολιτεία και τους φορείς κατορθώνει να επιβιώνει και να διατηρεί την αγάπη του κοινού. Από την Αθήνα, την Πάτρα, την Κρήτη, την Κομοτηνή ήρθαν για να αποδείξουν ακόμα μια φορά πόσο «δικός» μας είναι ο Καραγκιόζης. Ανάμεσά τους, οι Μάνθος Αθηναίος, Γιάνναρος, Καμαριάρης, Καπετανίδης.

Μερικά από τα έργα που παρουσιάστηκαν είναι: *Ο Μεγαλέξανδρος και ο όφις*, *Ο γάμος του Μπάριμπα-Γιώργου και ο Καραγκιόζης νύφη*, *Ο απαγχονισμός του μητροπολίτη και Ο Αστραπόγιαννος*. Οι καραγκιοζοπαίκτες εμπλούτισαν τα έργα τους με στοιχεία και σχόλια της επικαιρότητας, που ναι μεν οι μικροί θεατές δεν τα κατάλαβαν, αλλά ήταν εύστοχα και απαλλαγμένα από την συνήθη χυδαιότητα.

Τις παραστάσεις έντυσαν ζωντανά λαϊκοί μουσικοί με βιολί, λαούτο, τουμπελέκι, κιθάρα, μπουζούκι και τραγούδι, δημιουργώντας ένα κλίμα γιορτής. Γι' αυτούς τους ανθρώπους η Τέχνη είναι ακόμα τρόπος ζωής και ψυχαγωγίας με την ουσιαστικότερη έννοια του όρου και όχι μέσο αυτοπροβολής και πλουτισμού.

Τα παιδιά συμμετείχαν στην σκηνική δράση με τον αυθορμητισμό που τα διακρίνει, ενώ οι ενήλικες (που δεν ήταν λίγοι) γέλασαν με την ψυχή τους με τις πονηριές, τις περιπέτειες και τα παθήματα του Καραγκιόζη, αναγνωρίζοντας πάντα σ' αυτόν ένα κομμάτι του εαυτού τους. Παράλληλα λειτούργησε έκθεση με αφίσες, ρεκλάμες, ζωγραφίες, φωτογραφίες και σκηνικά.

Ελπίζουμε πως θα γίνει μια συντονισμένη προσπάθεια να αγαπήσουν και να εκτιμήσουν οι καινούργιες γενιές τη Λαϊκή αυτή Τέχνη. Και σίγουρα, το πρώτο βήμα που πρέπει να γίνει είναι μια μόνιμη στέγη για το Σωματείο των Φίλων του Καραγκιόζη, μια Εθνική Στέγη Θεάτρου Σκιών, στόχο που έχει υιοθετήσει και το Σωματείο.

Η πρόσφατη εξαγγελία του υπουργού Πολιτισμού για την επιτάχυνση των έργων του (τόσο καθυστερημένου) Προγράμματος Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, τα οποία από εδώ και εμπρός θα παρακολουθεί προσωπικά, δεν μπορεί παρά να χαροποίησε όσους πίστεψαν (και εξακολουθούν να πιστεύουν) στο αρχικό όραμα της Μερίνας Μερκούρη για ένα αναβαθμισμένο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, αντάξιο της πολιτισμικής κληρονομιάς του και φιλικό προς τους κατοίκους της πρωτεύουσας.

Ενοποίηση ή μεγάλα έργα;

του Δημήτρη Φιλιππίδη

Μόνο που έχουν περάσει αρκετά χρόνια –λίγα ίσως σε σύγκριση με τις ελληνικές συνθήκες– από τότε που προβλήθηκε με τόση έμφαση (αλλά και με ανάλογη αοριστία) η εφαρμογή ενός τόσο φιλόδοξου «σχεδίου», που μαγικά θα έλυne όλα τα προβλήματα του κέντρου της πολύπαθης αυτής πόλης.

Η χρονική απόσταση όμως είναι κάτι χωρίς ιδιαίτερη σημασία. Εκείνο που μετράει περισσότερο είναι ότι μεσολάβησαν άλλες επιλογές και προσφέρθηκαν άλλες ευκαιρίες επέμβασης στην πρωτεύουσα, και μάλιστα σε μια κλίμακα που παλιότερα ούτε στον ύπνο τους μπορούσαν να δουν όσοι προγραμματίζουν και εφαρμόζουν διάφορα «σχέδια» πάνω στο σώμα της. Συνέπεια αυτών των άλλης μορφής δράσης είναι να φαντάζουν σήμερα τα έργα της πάλαι ποτέ Ενοποίησης απελπιστικά «ντεμοντέ».

Παρόλο που κανείς δεν το ομολογεί (ακόμα) ανοιχτά, τα γνωστά πια σε όλους «μεγάλα έργα» σε συνδυασμό με το «χρυσό» 2004 –γιατί σε αυτά αναφέρομαι τόση ώρα– έχουν κλέψει την παράσταση και τις καρδιές των

κυβερνητικών που ασχολούνται ενεργά με αυτά. Με λίγα λόγια, εκεί βρίσκεται σήμερα το ψωμί, κυριολεκτικά και μεταφορικά.

Όση γοητεία (ανάμεικτη με νοσταλγία) και να έχει ένα «πιασάρικο» προοπτικό σχέδιο που δείχνει κάποιο από τα έργα επέμβασης σε αρχαιολογικούς χώρους, με (πάντα) ευαίσθητο πράσινο, συμπαθητικούς περιπατητές και σεβάσιμες επεμβάσεις στους «ιερούς χώρους», σε τίποτα δεν συγκρίνεται με τη χειροπιαστή μαγεία των σταθμών του Μετρό (σήμερα), με τις πελώριες εκσκαφές και τις γέφυρες της Αττικής Οδού (που θα δούμε αύριο) και με το σούπερ νέο αεροδρόμιο στα Σπάτα (όπου όλοι μας εκτελούμε ήδη προσγειώσεις και απογειώσεις με τη φαντασία μας).

Τα μεγάλα έργα ΕΙΝΑΙ το μέλλον, είναι η υλοποιημένη υπόσχεση για μια ονειρική μητρόπολη (για τους διανοούμενους) και η ρεαλιστική μεγαλούπολη των μεγάλων ευκαιριών (για όλους τους υπόλοιπους, τη συντριπτική πλειοψηφία). Εδώ ξέρουμε όλοι ότι θα πέσουν οι αστρονομικές επενδύσεις, εδώ θα στρωθεί το χώμα (και οι τσέπες) με δισεκατομμύρια, εδώ θα λάμψει η παράσταση της χω-

ρίς όρια εκρηκτικής υλιστικής ανάπτυξης. Όσο και να καταγγέλλονται σενάρια με αμαρτωλές διαπλοκές, τίποτα δεν φτάνει την πραγματικότητα –όχι μόνο τη σημερινή, αλλά εκείνη που πλησιάζει με γρήγορα βήματα.

Πώς, λοιπόν, να συγκριθεί μια τέτοια αίγλη με την παλιομοδίτικη υπόθεση των αστικών αναπλάσεων στον ιστό της ιστορικής πόλης; Πέρασε και αυτών η μπογιά: αρκετά, άλλωστε, κράτησε η μόδα τους, κοντά 30 χρόνια. Είδαμε καλά τι μπορεί να κάνουν και αυτές, ιδίως οι «χρυσόφορες» πεζοδρομήσεις και οι «αναδείξεις» μνημείων και ιστορικών κτιρίων. Τα μακιγιάζαμε, τα φωτίσαμε τις νύχτες, γεμίσαμε τον τόπο με πηλιορίτικες πλακοστρώσεις –ε, φτάνει πια. Καιρός να βρούμε κάτι πιο αποδοτικό.

Δεν εννοώ βέβαια ότι ξαφνικά θα πρέπει να ξεχάσουμε τι σημαίνει η πεζοδρόμηση της οδού Ερμού (ή η αυριανή της Πανεπιστημίου). Αλλά να, τα οφέλη από εκεί ωχριούν μπροστά στις απολαβές που μπορεί να γίνουν πιο εύκολα και πιο γρήγορα έξω από το τόσο εκθειασμένο κέντρο της πόλης. Που θα μπορούσαμε τότε να το επιστρέψουμε στους αρχαιολόγους (για να το χτενίζουν) και στον εκάστοτε δήμαρχο (για να το στολίζει), ώστε να βρούμε την ησυχία μας. Έτσι θα μπορέσουμε να αφοσιωθούμε ανεμπόδιστα στις «νέες γαίες» και τις πλούσιες απολαβές τους. Η αλήθεια είναι ότι η Μερίνα δεν έφταιξε σε τίποτα για όλα αυτά. Εκείνη υιοθετούσε με ενθουσιασμό και (αποδεδειγμένη) ανιδιοτέλεια κάθε υψηλό στόχο που της παρουσιαζόταν. Γι' αυτό άλλωστε ήταν και τόσο (εκνευριστικά) πειστική. Σήμερα όμως το όραμά της είναι απλή ανάμνηση: η Ελλάδα έχει προχωρήσει κατακτώντας νέους ορίζοντες. Μυρίζει πρόοδος: ήρθε η νεοελληνική Άνοιξη.

Μου έμεινε, όμως, η απορία αν αυτές οι μετατοπίσεις δεν έγιναν αντιληπτές από τους αρχιτέκτονες (και πολεοδόμους) που μπλέχτηκαν με τις μελέτες του προγράμματος Ενοποίησης. Αν πράγματι δεν κατάλαβαν ότι χρησιμοποιήθηκαν ως άλλοθι –άλλη μια περίπτωση στάχτης στα μάτια, παγίδα για τους αρελείς. Ώς τότε παλικάρια θα είμαστε θύματα των ιδεολογικών μας πλεγμάτων;



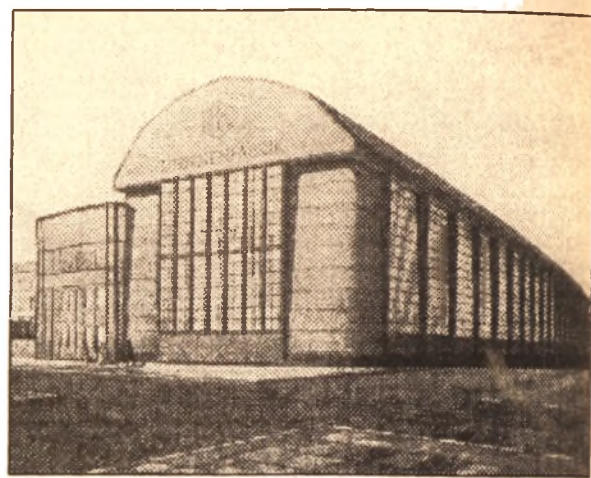
Βερολίνο 1900-2000

Πόλη της Αρχιτεκτονικής - Αρχιτεκτονική της πόλης

του Κ. Γούτου

Η σκιαγράφιση της πολυδιάστατης και πολυτάραχης φυσιογνωμίας της πόλης του Βερολίνου κατά την περίοδο των τελευταίων εκατό χρόνων είναι το θέμα της πλέον ενδιαφέρουσας έκδοσης του φετινού καλοκαιριού.

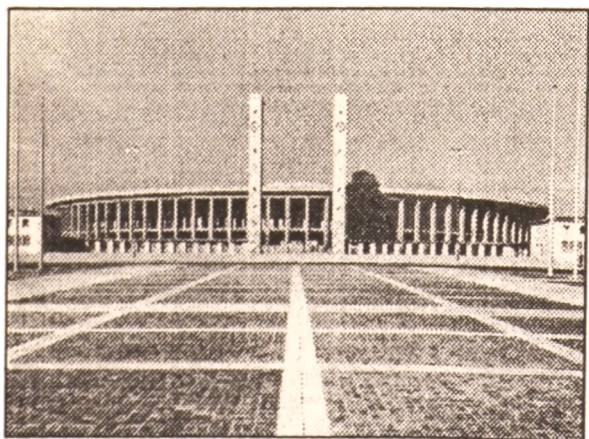
Η έκδοση, αποτέλεσμα της συνεργασίας του Ιδρύματος Πρωσικής κληρονομιάς (Stiftung Preussischer Kulturbesitz), του φεστιβάλ Βερολίνου (Berliner Festspiele GmbH) και της Ακαδημίας Τέχνης (Stiftung Archiv der Akademie der Künste, Berlin), στεγάστηκε στο Neues Museum του Museumsinsel την περίοδο 23 Ιουνίου-3 Σεπτεμβρίου 2000 περιλαμβάνοντας σκίτσα, σχέδια, φωτογραφίες και μακέτες αρχιτεκτονημάτων, οργανωμένα σε εννέα χρονικές-θεματικές ενότητες:



Peter Behrens, Σχέδιο για το εργοστάσιο τουρμπινών της AEG, 1908.

- Η πρώτη ενότητα αναφερόταν στο Βερολίνο του 1900-1914. Δηλαδή, σε μια ραγδαία αναπτυσσόμενη πόλη στο ξεκίνημα του αιώνα, με έντονα στεγαστικά προβλήματα για τους νεοαφιχθέντες κατοίκους-εργάτες (οι 613.000 κάτοικοι του 1861 θα γίνουν 4.000.000 το 1920!). Είναι μια περίοδος όπου οι ανάγκες στέγασης, αγοράς προϊόντων αλλά και διασκέδασης πολλαπλασιάζονται, ο διάλογος Παράδοσης και Μοντερνισμού καταλήγει σε προβάδισμα του δεύτερου, με τα σημάδια της αισθητικής του να ανιχνεύονται στα εμπορικά καταστήματα και τους χώρους νυχτερινών θεαμάτων του κέντρου καθώς και στα βιομηχανικά κτίρια των προαστίων.

- Η ήττα του Πρώτου Παγκοσμίου



Werner March, Olympiastadion, 1934-1936.

Πολέμου, η Ολίψη, η συντριβή και ο φόβος για τα μελλούμενα, η οικονομική εξαθλίωση μεγάλου μέρους του πληθυσμού, και η νέα εξ ανατολών πολιτική, αποτέλεσαν τις πηγές του Εξπρεσιονιστικού κινήματος. Μιας αδιόρατης προοικονομίας του φασιστικού τρόμου που θα ακολουθήσει, και θα δημιουργήσει αρχιτεκτονήματα υποβλητικά που αντανακλούν ή υπερμεγεθύνουν τον ανθρώπινο τρόπο με ιδιοφυή χρήση των φωτοσκιάσεων και των χρωμάτων (1914-1923).

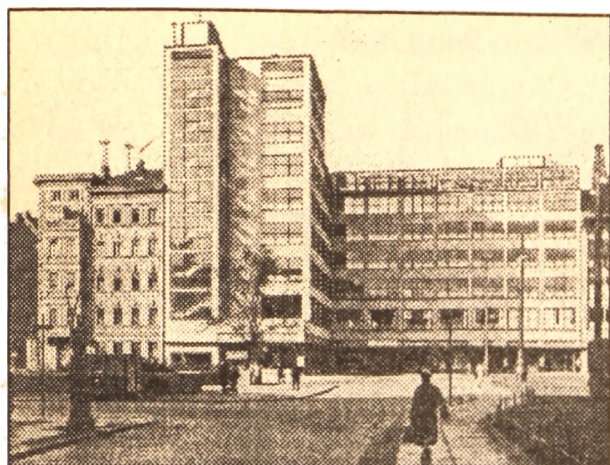
- Η «Χρυσή Βερολινέζικη Νύχτα» της δεκαετίας του 1920, απατηλό άλλοθι ή συμπλήρωμα του Ορθολογισμού, χαρακτηρίζεται από την μεγάλη απήχηση των ιδεών του σοβιετικού φουτουρισμού και της Avant Garde που επιβάλλουν την καθαρότητα της φόρμας στη δημιουργία κεντρικών σταθμών του υπόγειου σιδηροδρόμου ή οργανωμένων πολυκατοικιών για την στέγαση εργαζομένων των μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων (Siemensstadt, Weisse Stadt (1923-1933)).

- Η τέταρτη ενότητα παρακολουθεί την γιγάντωση του υπερεθνικού μοντέλου της Εθνικοσοσιαλιστικής Περιόδου (1933-1945). Η ενδυνάμωση της εθνικής συνείδησης, της μοναδικότητας, της καθαρότητας, της υπερηφάνει-

ας και της «φυσικής» υπεροχής κάθε γερμανικού οδηγεί σε εντυπωσιακές υπερκεράσεις της αρχαιοελληνικής κλασικότητας με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα το Olympiastadion και το Κεντρικό Αεροδρόμιο Tempelhof.

- Αμέσως μετά όμως, στην πέμπτη ενότητα με τίτλο «Μια πόλη γυναικών, Ένα καινούργιο Πανγερμανικό Ξεκίνημα» (1945-1949), ακολουθεί η μεταπολεμική αδυναμία και ταπείνωση όπως καταγράφονται στις προσπάθειες αποκατάστασης της βομβαρδισμένης πόλης και τα διάφορα και διαφόρων πηγών σχέδια αναδημιουργίας που δίνονται από την γενική επιθυμία για άμεση εξαφάνιση των εναπομεινάντων ναζιστικών συμβόλων.

- Οι πολιτικές εξελίξεις στην αμέσως επόμενη περίοδο όμως υπήρξαν καθοριστικές για την αναμόρφωση του Βερολίνου. Η έκτη ενότητα, λοιπόν, αναφέρεται στην διχοτόμησή του με την ταχεία μετατροπή του ανατολικού τμήματος σε πόλη σοσιαλιστικού μοντέλου που θα αποτελεί πλέον την πρωτεύουσα της νεοσύστατης Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας και την ανταγωνιστικότητα του τριχοτομημένου δυτικού τμήματος (ζώνη Βρετανίας, Γαλλίας, ΗΠΑ), που κατέληξε σε μια άνευρη μεγαλούπολη χω-



Max Taut, Πολυκατάστημα στην Oranienplatz, 1931-1932.

ρίς πολιτική ή άλλη εξουσία (Πρωτεύουσα της Δυτικής Γερμανίας από το 1949 η Βόννη).

- Τα χρόνια που ακολουθούν (1960-2000), χαρακτηρίζονται από την επανεκτίμηση της αρχιτεκτονικής πρότασης του Μοντερνισμού των αρχών του αιώνα, την ενασχόληση με εκτός κέντρου περιοχές, την κορύφωση του ιδεολογικού ανταγωνισμού με το χτίσιμο του ψυχροπολεμικού τείχους και τον ουσιαστικό διαμελισμό, και την μετατόπιση του κέντρου από την περιοχή του τείχους είτε ανατολικότερα (Berlin Alexanderplatz) είτε δυτικότερα (Kulturforum).

- Στην όγδοη ενότητα (1972-1989), παρακολουθεί κανείς την επιστροφή στη λογική των μπλοκ, την ανακατασκευή ιστορικών κτιρίων και χώρων υπό τον όρο της «κριτικής ανακατασκευής» που αποτυπώνουν ευδιάκριτα την κρίση της μοντέρνας Αρχιτεκτονικής στη δεκαετία του 1970.

- Η ένατη και τελευταία ενότητα καλύπτει την περίοδο 1989-2000. Ξεκινά, δηλαδή, από την πτώση του τείχους, προχωρά στην απόφαση να ξαναγίνει το Βερολίνο η πρωτεύουσα της Ενωμένης Γερμανίας και φτάνει μέχρι τις διαδικασίες που θα το μετατρέψουν σε μια παγκόσμια οικονομική και πολιτιστική μητρόπολη.

Διαδικασίες που σηματοδοτούν τον επαναπροσανατολισμό των άλλοτε αντιθέτων πλευρών προς το παραδοσιακό κέντρο (Reichstag, Brandenburger Tor, Unter der Linden), την δημιουργία εντυπωσιακών κατασκευών (φουτουριστικά πάρκα πολυεθνικών εταιρειών εκεί που άλλοτε υπήρχε το τείχος), φιλοξενία «πρωτοποριακών» πολιτιστικών γεγονότων και φυσικά επανέναρξη αξιοσημείωτης νυχτερινής ζωής...

Ελευθερία στην προσευχή ή ξενοφοβία;

της Ελένης Παπαγεωργίου

Στην πρόταση αντιδημάρχου για το χτίσιμο μιναρέ στη βόρεια Νίκαια, και την ίδρυση ενός χώρου προσευχής, σημαντικού για την μουσουλμανική κοινότητα, ο δήμαρχος, του δεξιού κόμματος r.p.r. Jacques Peirat απάντησε αρνητικά, δηλώνοντας με επιστολή του στην *Libération* πως «τα τζαμιά δεν μπορούν να υφίστανται σε μια λαϊκή δημοκρατία».

Δύο ημέρες αργότερα, ο εκλεγμένος αντιπρόσωπος καθησύχαζε τους 40.000 μουσουλμάνους της Νίκαιας δηλώνοντας πως η πόλη μελετούσε όλα τα σχέδια για την κατασκευή του τζαμιού, χρηματοδοτούμενου βέβαια από την κοινότητά τους. Την ίδια ημέρα, σε άλλο γράμμα, που δημοσίευσε η βραδινή εφημερίδα *France-Soir*, ο Peirat αρνήθηκε να βοηθήσει ψυχίατρο που ήθελε να αναλάβει εξόριστους Κοσοβάρους, γράφοντας: έχω πάρει τη δόση μου, χρόνια τώρα, από πλήθος μουσουλμάνων στη Γαλλία και δεν επιθυμώ να δω να πληθαίνουν.

Από την πλευρά τους, 300 μουσουλμάνοι διαδήλωσαν στις 17.9.00, στην κεντρική πλατεία της Μασσένα, θυμίζοντας πως είναι κι αυτοί πολίτες που αγωνίστηκαν για την ελευθερία της χώρας κι έχυσαν το αίμα τους. Μέσα σε ένα ήρεμο κλίμα, ξετύλιξαν σιωπηλά τα χαλάκια τους και προσευχήθηκαν με προσανατολισμό τη Μέκκα.

Πολιτική ευθύνη του κράτους είναι η ένωση των πολιτών, με εφαρμογή του νόμου για ίδια δικαιώματα σε όλους, κατά το δημοκρατικό ρητό της Γαλλίας: «ελευθερία-αδελφοσύνη-ισότητα» και όχι ο χωρισμός κι η διχόνοια.

Πολλοί στο υπουργείο Εσωτερικών εναντιώθηκαν στον δήμαρχο, ο οποίος άλλωστε γνωρίζει το νόμο του 1905, σύμφωνα με τον οποίο καθορίζεται η λειτουργία των πολιτισμικών κοινοτήτων και τους παρέχεται απεριόριστη ελευθερία να κατασκευάζουν, να χρη-

ματοδοτούν και να διαθέτουν χώρους λατρείας, που αντιθέτως όλο και μειώνονται.

Όταν μια κοινότητα δεν λειτουργεί ελεύθερα, κατασκευάζει και καλλιεργεί χρόνιες διαμάχες. Πρόσφατο παράδειγμα, ο πόλεμος των εκκλησιών στην τέως Γιουγκοσλαβία, ο οποίος διαρκεί από το 1920 μέχρι σήμερα, οπότε απελπισμένοι ορθόδοξοι Σέρβοι κατέλαβαν 650 εκκλησίες στο Μαυροβούνιο, αφού οι δικές τους έχουν καεί στον πόλεμο. Για την ειρηνική εγκαθίδρυση ενός νέου κράτους απαιτείται η ανεξαρτησία του και μια δημοκρατική κυβέρνηση, κι από τη στιγμή που η ειρηνική συμβίωση διαφορετικών θρησκειών δεν επιτεύχθηκε, τη διαμάχη των θρησκειών χρησιμοποίησε η πολιτική και στρατιωτική εξουσία για να διαιρεί και να βασιλεύει.

Άραγε το θέμα της ξενοφοβίας τίθεται τυπικά, ουσιαστικά ή και τα δύο; Μόνο τυπικά (στη μορφή ή τη φόρμα), σαν ρατσιστική πρόκληση, όπως τέθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση το πρόβλημα σχετικά με την κατάργηση της αναγραφής του θρησκειώματος στα δελτία ταυτότητας των Ελλήνων, ή και ουσιαστικά, καθώς θα έπρεπε να είναι κανείς τυφλός στη Γαλλία για να μην ξεχωρίζει τις διαφορετικές μειονότητες από το ντύσιμο, την προφορά στην ομιλία ή το επώνυμο.

Όσο μια μειονότητα αισθάνεται εχθρότητα ή βρίσκεται καθημερινά αντιμέτωπη με το πρόβλημα της ανομοιομορφίας και δεν γίνεται εύκολα ούτε κατανοητή ούτε αποδεκτή, τόσο περιθωριοποιείται σ' ένα γκέτο, σ' ένα οικείο περιβάλλον, σε μια ομάδα με κοινούς κώδικες επικοινωνίας, κοινό τρόπο ζωής, κοινά έθιμα και τελετουργίες.

Νοσταλγία του σώματος που θυμάται, φόβος με τη σκέψη της μοναξιάς στην ξενιτιά. Άρνηση και αντίσταση και φαύλος κύκλος...



Πληθώρα από κινούμενες εικόνες, μέχρι σκασμού. Εικόνες – είτε κινηματογράφος λέγεται, είτε τηλεόραση, είτε ψηφιακό μικροσινεμά ή ό,τι άλλο ήθελε προκύψει στην πορεία. Κορεσμός, με το τέλος κιόλας του πρώτου μήνα του φθινοπώρου, αφού οι κινηματογραφικές ταινίες πρώτης προβολής ξεπέρασαν τις 30! Κάποτε και τα ρεκόρ χάνουν το νόημά τους. Τα γραφεία διανομής «υπόσχονται» μέχρι την άνοιξη του 2001 περισσότερες από 300 ταινίες. Το οξύμωρα παρήγορο είναι ότι πολύ λίγες από αυτές θα αξίζει τον κόπο (και το έξοδο) να τις δει κανείς, και ακόμα πιο λίγες να τις κρατήσει στη μνήμη του.

Από τη Νέα Υόρκη στη Σαμαρκάνδη...

του Δημήτρη Χαρίτου

Σκεφτόμαστε, τι θα είναι ο κινηματογράφος όταν (αναποφεύκτως) λείψουν οι ταινίες του Γούντυ Άλλεν, αυτό το γευστικό συστατικό της τρέχουσας κινηματογραφικής τέχνης. Ασφαλώς αυτή η μάλλον ρηματικού χαρακτήρα απορία δεν θα πρέπει να λέει τίποτα στους... «ποπκορνικούς» θεατές των Village Centres, αλλά για τους «άλλους» πολλά. Εκείνους τους «άλλους», τους πιστούς, είχαμε στο νου βλέποντας τις *Συμφωνίες και ασυμφωνίες* τού για μια ακόμα φορά χαμαιλέοντα Γούντυ Άλλεν, του οποίου το έργο (εγωκεντρικό και αυτοσαρκαζόμενο, στο συχνά αυτοβιογραφικό του περιεχόμενο) θυμίζει μουσικές παραλλαγές –ανεξάντλητες– πάνω σε ένα μοναδικό θέμα. Ξανά «Ζέλιγκ», λοιπόν, ο Άλλεν. Ζέλιγκ Ρέι, ένας φανταστικός δεξιότηχης κιθαρίστας της τζαζ. Ο Έμετ Ρέι (τον υποδύεται συναρπαστικά ο Σων Πεν) είναι ένα πλάσμα εγωκεντρικό, μέθυσο, θαμώνας των μπιλιαρδάδικων, απόλυτα ελεύθερο, το οποίο, ενώ «λατρεύει» τις γυναίκες, δεν δέχεται να δεσμευτεί σε τίποτε άλλο πέρα από τη μουσική του, με την οποία εντούτοις διατηρεί μια παράδοξη σχέση, περισσότερο προσωπική (και υπαρξιακή) παρά επαγγελματικής συνέπειας. Δύο γυναίκες θα περάσουν πιο ουσιαστικά απ' τη ζωή του· μια μουγκή (Σαμάνθα

Μόρτον) και μια όμορφη συγγραφέας (Ούμα Θέρμαν). Η πρώτη, τρυφερή και αφοσιωμένη, η δεύτερη –την οποία και παντρεύεται– άστατη (όπως και αυτός) τον βλέπει σαν «υλικό» μελλοντικού βιβλίου της. Το πορτρέτο του Έμετ συμπληρώνεται από κάποιες ακόμα εμμονές του· το «παιδικό» πάθος να στήνεται ώρες παρακολουθώντας το πέρασμα των τρένων (μόνιμο σύνδρομο φυγής), όταν είναι μεθυσμένος να κάνει σκοποβολή πυροβολώντας ποντικούς στις χωματερές και ο ψυχολογικός «φόβος» –άρνηση– μιας ενδεχόμενης συνάντησής του με τον μεγάλο (υπαρκτός αυτός) τσιγγάνο κιθαρίστα Ντζάνγκο Ράινχαρτ, τον μόνο που θεωρούσε ανώτερό του. Η ταινία –υπέροχα σκηνοθετημένη, «πνιγμένη» στις πλούσιες αντιστίξεις και τα moods της μουσικής– θα κλείσει «απροσδόκητα» κάτω από ένα “de profundis exclamavit” του Γούντυ Άλλεν: μπορεί η τέχνη να είναι το «αντίδοτο» στο φοβερό υπαρξιακό κενό της προοπτικής του θα-

νάτου; Αλλά εκεί είναι που εστιάζεται το κύριο και μεγάλο ενδιαφέρον του μεγαλύτερου μέρους όλου του έργου του Γ. Άλλεν.

Αυτό το αδιέξοδο του θανάτου, που ο διανοούμενος-κωμωδός Γούντυ Άλλεν «αδυνατεί» να το ξεπεράσει, έρχεται ο άγνωστός μας Μπαχτιάρ Κουντοζναζάροφ, από το μακρινό Τατζικιστάν, στην Κεντρική Ασία, να το «διασκεδάσει», προτείνοντας μια βαθύτατα αισιόδοξη, ανθρωπιστική και ταυτόχρονα «αθώα» υπέρβαση του θανάτου. Η ζωή είναι για ξόδεμα. Ένα χρονικό «απόθεμα» που πρέπει να δαπανηθεί από τον καθένα μας· σύντομα ή σιγά-σιγά, με τυχαίες επιλογές ή με περίσκεψη μέχρι να... απογειωθούμε, όπως η δεκαεπτάχρονη Μάμλακατ, η ηρωίδα της ταινίας *Λούνα Παπά*, η οποία ζει σ' ένα ασήμαντο χωριό, κοντά στη Σαμαρκάνδη. Ονειρεύεται να γίνει ηθοποιός, όμως ζει στις πρωτόγονες (με τη σημασία του αρχέγονου και του παραδοσιακού) συνθήκες ζωής με τον πατέρα της και τον διανοητικά ανάπηρο –από ατύχημα– αδελφό της. Με μάρτυρα μόνο το φεγγάρι, βιάζεται από έναν άγνωστο που της λέει ότι είναι ηθοποιός και φίλος του... Τομ Κρουζ. Μένει έγκυος και μαζί με τον άγριο πατέρα και τον αδελφό της αναζητούν τον βιαστή για να τον υποχρεώσουν να την παντρευτεί. Μια ταινία-παραμύθι και ύμνος στη ζωή στους τρόπους του Κουστουρίτσα, αλλά με το ήθος, το πάθος, και τους ρυθμούς εκείνων των άγνωστων σε εμάς λαών, που η θαυμάσια τέχνη του κινηματογράφου τούς φέρνει κοντά μας.



Λούνα Παπά, του Μπαχτιάρ Κουντοζναζάροφ.

Το αβέβαιο μέλλον του ντοκιμαντέρ

Η ελληνική συμμετοχή περιελάμβανε

Προβλήθηκαν επίσης ντοκιμαντέρ από την Αλβανία, Βουλγαρία, Γαλλία, Ιταλία, Ισραήλ, Κροατία, Λίβανο και Τουρκία, καθώς και έξι μικρά σπουδα-στικά ντοκιμαντέρ τούρκων φοιτητών από το τμήμα Επικοινωνίας του Πανε-πιστημίου της Άγκυρας. Αρκετοί από τους δημιουργούς των ταινιών μόρε-σαν να παρευρεθούν στο Φεστιβάλ και να ανταλλάξουν απόψεις κατά τη διάρ-κεια παράλληλων εκδηλώσεων, όπως αυτό του εργαστηρίου της J. Gudmilow



N.B.A.

Στο προηγούμενο τεύχος του *Αντίπερα* από μια γενική παρουσίαση της, κατά γενική παραδοχή, επιτυχημένης 23ης διοργάνωσης του Φεστιβάλ, έστω κάτω από τα γνωστά προβλήματα της υλικής υποδομής, τον περισσότερο χώρο τον αφιερώσαμε –όπως τους άξιζε, άλλωστε– στις διαγωνιζόμενες ελληνικές ταινίες. Να κλείσουμε σήμερα το σημείο αυτό με τις ταινίες του Σπουδαστικού Τμήματος, επίσης διαγωνιζόμενες.

Δάφνες και φρύγανα (B')

του Δημήτρη Χαρίτου

Ενδιαφέρον, λοιπόν, παρουσίασαν το *Καλή τάπα καρφίτσα* (περίεργος ο συνειρμός τον οποίο προκαλεί ο τίτλος με το *Καλή πατρίδα σύντροφε*, την γνωστή ταινία του Λευτέρη Ξανθόπουλου), του Αλέξανδρου Βούλγαρη και της αδελφής του Κωνσταντίνας Γιούπι – παιδιά του Παντελή Βούλγαρη (και της Ιωάννας Καρυστιάνη). Όλες μας οι ευχές για την πορεία τους. Σπαρταριστή καταγραφή –και αρκούντως για την ηλικία τους κυνική, γνώρισμα βέβαια περίπου γενικό της γενιάς τους –των ηθικοκοινωνικών ενδιαφερόντων (με κύριο άξονα τον έρωτα και τον ερωτισμό) που η ανέμελη ματιά τους εντοπίζει. Κάκιστος ο ήχος, ενώ ο διάλογος και στις δύο ταινίες ήταν σημαντικό στοιχείο. Στο *Peaceville* του Γ. Πιτσάκη την καλή υπόσχεση την έδωσε ο αξιοπρόσεχτος (εντούτοις ο θεατρικός, στα όρια μονόπρακτου) διάλογος. Και μόνο για το εξαισιό τελικό πλάνο με τον καθρέφτη στη θάλασσα, άξιζε που διαγωνίσθηκαν τα *Είδωλα* του Μιχ. Σαβουδάκη. Η καλύτερη, όμως, ταινία του σπουδαστικού τμήματος (και από τις πλέον ενδιαφέρουσες της διοργάνωσης) ήταν αυτή του Σύλλα Τζουμέρκα *Τα μάτια που τρώνε*. Αφήγηση κινηματογραφική με νεύρο και προσωπικότητα. Οι δραματολογικές συγκρούσεις, οι συμπυκνώσεις και η υπαινικτικότητα αιφνιδίαζαν (θετικά) τον θεατή, παρασύροντάς τον στην γκριζα θλίψη και τα αδιέξοδα των δύο ηρωίδων. Λεπτομέρεια, βέβαια, αλλά ο φακός στάθηκε αδικαιολόγητα σκληρός στα κοντινά πάνω στο υπέροχο εκφραστικά πρόσωπο της Αμαλίας Μουτούση.

Μέχρι την προηγούμενη, 22η, διοργάνωση περιμέναμε να δούμε τα «λάθη» της Προκριματικής Επιτροπής, δηλαδή να ανακαλύψουμε ταινίες που αδικήθηκαν. Ατυχώς, από φέτος οι ταινίες τρίτης διαλογής, τις οποίες, εντούτοις, το Φεστιβάλ «φιλοξενούσε» σε μια πρωινή ζώνη που την αποκαλούσε «Ανοιχτή (σε τι;) Οθόνη», καταργήθηκε. Έτσι, «πλίνθοι και κέραμοι» όλα στα πληροφορικό τμήμα. Από αυτό τον αχταρμά, εμείς μόνο την ταινία *Ο Clark Kent είναι ο Σούπερμαν* του Αλέξη Αλεξίου θα την επιλέγαμε (επιεικώς) να διαγωνιστεί. Αν τυχόν ο σκηνοθέτης έτυχε να δει την ταινία της Fanny Jean-Noël *Κάπου αλλού* στο Διεθνές διαγωνιστικό, θα καταλάβαινε γιατί λέμε επιεικώς.

Αυτά με τις ταινίες μεν, αλλά η συνέχεια μ' αυτό το «Πληροφοριακό» –εξ ου και ο τίτλος... «Φρύγανα»– μας έχει κάτσει εδώ, στο στομάχι. Μας είναι δύσκολο να κατανοήσουμε πώς γίνεται ένας Καλλιτεχνικός Διευθυντής να απεμπολεί το νόμιμο δικαίωμά του να εξαιρεί από την προβολή ταινία ή και ταινίες των οποίων η καλλιτεχνική ποιότητα, το αισθητικό ήθος (ασφαλώς και έχει ήθος η αισθητική) και το κοινωνικό τους υποδόμημα αγγίζουν τα όρια της ευτέλειας, της ηλίθιας απομίμησης, της χυδαίας πρόκλησης και

της ιδεολογικής κουρελαρίας. Η κοινωνική καταγγελία (και στην πλέον ριζοσπαστική της στιγμή), η αμφισβήτηση, η υπέρβαση, το αισθάνεσαι αμέσως ότι στα «σωθικά» περιέχουν πνευματικό και αισθητικό έρμα. Προβολή της νοσηρότητας με δημόσια χρήματα είναι απαράδεκτη.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, σημαντικός αριθμός θεατών αισθάνθηκε απόγνωση για τα «κινηματογραφικά» εξεμέσματα που βλέπανε στην οθόνη. Ο διανοητικός φασισμός σε όλο του το μεγαλείο.

Και το αίσθημα αυτό της ασφυξίας έφτανε στην κορύφωσή του καθώς στην σκοτεινή αίθουσα ακούγονταν τα εκρηκτικά επιφωνήματα επιδοκμασίας, που στη συντριπτική της πλειοψηφία την αποτελούσαν «ομότεχνοι»... «Αυγά φιδιών» ψιθύρισε ξένος θεατής.

Κατά τ' άλλα, οι «παράγοντες» κατά κανόνα δείχνουν το «ενεργό» ενδιαφέρον τους για τον κινηματογράφο μόνο στις πανηγυρικές ενάρξεις και τις λήξεις, με αφορητες, μεγαλόστομες και σχοινοτενείς από του βήματος πομφόλυγες. Αποκλείεται να μην έχουν επίγνωση του τι κάνουν. Στη γιορτή της λήξης π.χ. –με εξαίρεση τον απολογιστικό χαιρετισμό του Καλλιτεχνικού Διευθυντή Αντώνη Παπαδόπουλου και την απολαυστική παρέμβαση του Μάνου Ευστρατιάδη– όλοι οι άλλοι, μα όλοι οι άλλοι, καταταλαιπώρησαν τον κόσμο. Μα ούτε την τελετή των Όσκαρ από την τηλεόραση δεν έχουν δει; Ποιος θα τους θεραπεύσει από το μόνιμο προεκλογικό σύνδρομο που τους κατέχει;



Τα μάτια που τρώνε, του Σύλλα Τζουμέρκα.

Οι βλαβερές συνέπειες της εθνικής τυφλώσεως

Γιάννης Γιαννουλόπουλος,
*Η ευγενή μας τύφλωσις... - (Εξωτερική
Πολιτική και «Εθνικά Θέματα» από την ήττα
του 1897 έως τη Μικρασιατική Καταστροφή),
Βιβλιόραμα, Αθήνα 1999*

Ως «διόλου αθώα γλωσσική διατύπωση» χαρακτηρίζει ο Γιάννης Γιαννουλόπουλος τα περίφημα ή μάλλον διαβόητα «εθνικά θέματα» που ευλόγως τοποθετεί εντός εισαγωγικών εφ' όσον κατ' ουσίαν πρόκειται για προβλήματα εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και ασφάλειας. Ίσως αυτή η «ευδιάκριτη σταθερά» της ελληνικής ιστορίας του 19ου και του 20ού αιώνα να οφείλεται, εν μέρει τουλάχιστον, στις ιδεολογικές φορτίσεις του ελληνικού αλυτρωτισμού και στις ανάγκες σφυρηλάτησης μιας αβέβαιης και ανασφαλούς εθνικής ταυτότητας. Όπως και νά 'χουν όμως τα πράγματα, ως πολιτικο-ιδεολογικό μόρφωμα η κατασκευή αυτή δεν έπαψε ακόμη και μέχρι σήμερα να αποτελεί τρόπον τινά το υποκατάστατο πραγματικών κριτηρίων για τη μέτρηση της φιλοπατρίας, του βαθμού ένταξης και αφοσίωσης στο πολιτειακό και εθνικό σύνολο.

Δεν πρόκειται για θέμα εθνοπρεπούς αβροφροσύνης και συμβατικής ονοματοδοσίας. Η ιδεολογικο-πολιτική βαρύτητα του όρου μάς καταδιώκει ακόμη και σήμερα: αρκεί να καλύψει κανείς ένα θέμα με τον πέπλο του «εθνικού ζητήματος» για να κατοικήσει «αυτοδικαίως» στα υψηλά ηθικά δώματα και να μπορεί, χειροκροτούμενος από τα πλήθη, να εξοστρακίζει τους διαφωνούντες ως «αντεθνικούς», «ενδοτικούς» και τα συναφή.

Γι' αυτό το βιβλίο φέρει, πέραν των άλλων, μέγιστη απομυθοποιητική και αποκαθλωτική αξία, υπονομεύοντας συνάμα, με την εξονυχιστική έρευνα των ιστορικών δεδομένων και την ορθολογική ερμηνεία, τις συνωμοτι-

κές αντιλήψεις περί των ιστορικών γεγονότων, σύνηθες επικαλούμενο άλλοθι για τη συγκάλυψη ιθαγενών και μόνο τραγικών λαθών και ευθυνών.

Χωρισμένο σε δύο Μέρη, το βιβλίο διαπραγματεύεται τον καταστροφικό ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 και την ακόμη πιο ολέθρια Μικρασιατική καταστροφή του 1922.

Εύλογα μπορούμε να παραπέμψουμε στον τίτλο του βιβλίου για την αναζήτηση του κρίσιμου παράγοντα που οδήγησε στις ανωτέρω τραγωδίες, τίτλο που ο συγγραφέας δανείζεται από δημοσίευμα της εφημερίδας *Σάλπιγξ* της Λεμεσού (14.6.1897), η οποία ούτε λίγο ούτε πολύ κατηγορούσε την «επορνευθείσα υπό του συμφέροντος Ευρώπη» (έναντι της πρόδηλης και εξ ορισμού άσπιλης, αθώας και μη κατεχόμενης από το ποταπόν κίνητρον του βρωμερού συμφέροντος Ελλάδος) που δεν επενέβη εγκαίρως για να υποχρεώσει την Ελλάδα να αλλάξει πολιτική (!) ενώ (η άθλια) έβλεπε καθαρά «που θα έφερεν το Ελληνικόν Έθνος η ευγενής του τύφλωσις».

Ο Γιαννουλόπουλος δεν είναι καθόλου φειδωλός στη χρήση κοσμητικών επιθέτων και για τον χαρακτηρισμό των πολιτικών της εποχής και για τη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων υπεύθυνων για τη δημιουργία του κλίματος, του σκηνικού εντός του οποίου ελήφθησαν οι πολιτικές αποφάσεις και δραματίστηκαν τα καταστροφικά γεγονότα.

Σφριγηλή και ρέουσα αφήγηση, υποδόρια αγγλο-σαξονική ειρωνεία –διακριτικό γνώρισμα της υφολογικής γραφής του συγγραφέα– και σκόπιμα εκτεταμένες υποσημειώσεις για τους αναγνώστες που θα ήθελαν να προστρέξουν σε πηγές αναφοράς και ολοκληρωμένη τεκμηρίωση καθιστούν το βιβλίο εξαιρετικά πολύτιμο. Θα τολμούσα δε να πω και *διδασκτικό*, εάν δεν ασπάζόμουν τη ρήση ότι το μόνο που διδάσκει η ιστορία είναι ότι δεν δι-

Φουρόγατος, κοινώς αγριόγατος στην κρητική διάλεκτο, αλλά και μια οικολογική εφημερίδα που εκδίδεται από την «Οικολογική Πρωτοβουλία Χανίων» κάθε δύο μήνες (Τ.Θ. 215, Χανιά 73100, τηλ./φαξ: 0821-59510, e-mail: ecohania@otenet.gr) και έχει πάντα κάτι αξιομνημόνευτο να μας επισημάνει. Και κάτι ακόμα: έχει χιούμορ και αναζητά συνεργΑΤΕΣ για την καλύτερη κάλυψη ποικιλίας θεμάτων: περιβαλλοντικά, οικολογικό κίνημα, ελληνικό και διεθνές, κοινωνικοπολιτικά, θέματα παιδείας, εναλλακτική τεχνολογία, πολιτιστικά, κ.ά. Σπεύσατε...

Χάρη στις εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα διαθέτουμε πλέον μια νέα σειρά βιβλίων για την «Ιστορία των εργασιακών σχέσεων» και το πρώτο βιβλίο της σειράς από τον **Χαρίλαο Γ. Γκούτο**: *Οι απεργίες στη Σύρο το 1879* (Αθήνα - Κομοτηνή 2000). Χίλιοι πεντακόσιοι ξεσηκωμένοι εργάτες που με τις απεργίες τους έκαναν αισθητό για πρώτη φορά στη χώρα μας το «κοινωνικό ζήτημα». Ο συγγραφέας αποκαλύπτει άγνωστες πλευρές του ζητήματος και αναλύει τον νομικό χαρακτήρα της οργάνωσης των ναυπηγοεργατών, τα αιτήματά τους καθώς και αυτά των βυρσοδεψεργατών,

διερευνά τις αιτίες των
απεργιών, την εξέλιξη
τους και τις οικονομικές
τους συνέπειες.

Ψάχνοντας βρίσκεις:
Μία πολύ χρήσιμη
έκδοση, την *Ελληνική*
Βιβλιογραφία του
Εμφυλίου Πολέμου 1945-
1949 (εκδ. Φιλίστωρ,
2000), που με περισσή
φροντίδα μάς παρέδωσε
ο **Νίκος Κουλούρης**.

Στην έκδοση αυτή
περιλαμβάνονται
αποκλειστικά αυτοτελή
δημοσιεύματα από το
1945 έως το 1999 και
αναλυτικοί πίνακες. Η
βιβλιογραφική
συγκομιδή του
συγκεντρώνει 576
τίτλους και δημιουργεί
πλέον μια βάση για τους
νεότερους μελετητές.
Κάθε βιβλιογραφική
εργασία, βέβαια, είναι
ένα έργο εν προόδω και
υπ' αυτήν την έννοια
περιμένουμε τη
συνέχεια...

Ωραία η εκδοτική
πρωτοβουλία από
μέρους του περιοδικού
Πόρφυρας (τχ. 95-96,
Ιούλ.-Σεπτ. 2000) να
εκδώσει τα πρακτικά του
Επιστημονικού
Συνεδρίου που
πραγματοποιήθηκε στην
Κέρκυρα το φθινόπωρο
του 1998 με θέμα «Ο
Σολωμός και η
Ευρωπαϊκή Παιδεία».
Με το εξαιρετικό αυτό
τεύχος το περιοδικό
γιορτάζει και τη δική του
επέτειο: μια εικοσαετία
ανελλιπούς παρουσίας
στα γράμματα. Οι
ενδιαφέρουσες
εισηγήσεις
συμπληρώνονται και
από το ιδιαίτερα
ερεθιστικό «στρογγυλό

δάσκει τίποτα, με μια αναγκαία, όμως, προ-
σθήκη: όταν τα υποκείμενά της (οι ατομικοί
και συλλογικοί φορείς δράσης) είναι απρό-
θυμα να διδαχτούν για διάφορους λόγους.

Δεν είναι και τόσο μακρινά τα γεγονότα τα
σχετικά με το «Μακεδονικό», την υπόθεση
Οτσαλάν, τον πόλεμο στο Κοσσυφοπέδιο ή
την επίσκεψη του προέδρου Κλίντον στην
Αθήνα με τον παροξυσμό και την υστερία

που προκάλεσαν. Αλλά, εάν οι κυβερνώσες
ελίτ υποτίθεται πως κάτι «έμαθαν», ο λαός;
Να έχουν εκλείψει άραγε σήμερα οι «νευρο-
παθείς ψευδοπατριώτες», ο «παραληρηματι-
κός λόγος», η «αυτοφυής πατριδοκαπηλεία
και πατριδορητορεία», οι «ημιμαθείς και
επιπόλαιοι ψιττακοί»;

Βασίλης Καπετανγιάννης

Η μύηση στο αόρατο

Γιάννης Ζιώγας,
Ο Βυζαντινός Μάλεβιτς,
εκδ. ΣΤΑΧΥ, 2000

Να μία ευπρόσδεκτη μελέτη ενός νέου ει-
καστικού δημιουργού (1962) με συγκροτημέ-
νη και πρωτότυπη σκέψη. Ο Ζιώγας αντιπα-
ρέρχεται τα κλισέ των φορμαλιστών θεωρη-
τικών (π.χ., του Clement Greenberg) και
διαβάσει τον Μάλεβιτς, αυτόν τον εμβλημα-
τικό καλλιτέχνη της Νεοτερικότητας, σαν
αυτό που είναι κι όχι όπως η ακαδημία του
μοντερνισμού θα επιθυμούσε να είναι. Επι-
πλέον, ο Ζιώγας αποδεικνύει ότι υπάρχει
χώρος και για τους έλληνες μελετητές να
διατυπώσουν καινούργιες και ρηξικέλευθες
απόψεις εκτός της πεπατημένης και μακριά
απ' τον ίσκιο κάποιων απαραβίαστων «γιγά-
ντων». Εντέλει, ο μόνος δρόμος για να κατα-
λάβεις τη ζωγραφική είναι η ίδια η ζωγραφι-
κή ως αυτοαναφορικό σύνολο. Διερωτάται ο
συγγραφέας: «Υπάρχουν πλέον αντικείμε-
να;» υπονοώντας πως μας περιβάλλει η
απειλητική μάζα άμορφων και αδιευκρίνι-
στων πραγμάτων, έτοιμων προς κατανάλω-
ση, τα οποία ούτε όρια έχουν ούτε αντίκει-
νται προς τον θεατή, ούτε –τέλος– διαρθρώ-
νονται σε λογικές, κατηγορικές ενότητες.
Σωστά λοιπόν υπογραμμίζει ο Μπωντριγκάρ
πως στην εποχή της εξομοίωσης δεν υπάρ-
χουν αντικείμενα. – Πώς όμως εμπλέκεται ο
Μάλεβιτς με το Βυζάντιο; Κατ' αρχάς, ο
Μάλεβιτς γνωρίζει τόσο τη λαϊκή όσο και
την εκκλησιαστική τέχνη της Ρωσίας και
επηρεάζεται από την Γκοντσάροβα και τον
Λαριόνωφ όταν οι τελευταίοι μελετάνε τις
βυζαντινές εικόνες (1908-13) επιμένοντας
τόσο στη δομή όσο και στην ιδεολογία τους.
Η βυζαντινή τώρα εικόνα, εν ολίγοις, συνι-
στά ένα παράδοξο. Δεν αναπαριστά το ορα-
τό, συμβολοποιεί το αόρατο. Περισσότερο
από πολύτιμο πράγμα, καθίσταται η ίδια ιε-
ρό αντικείμενο. Δεν ενδιαφέρει η αισθητική
της, αλλά το πνευματικό περιεχόμενο στο
οποίο παραπέμπει.

Τέλος, και με αφορμή την Εικονομαχία,
συζητείται, κατά τη βυζαντινή περίοδο, το
μείζον πρόβλημα του τι δύναται να παρα-
σταθεί και τι όχι. Για πρώτη φορά, και με
κατεύθυνση από την Ανατολή στη Δύση, τί-
θενται τα ζητήματα της λαγνείας αλλά και
της αγιότητας που κρύβονται, δυνάμει, στην
ζωγραφική διαδικασία. «Ανακαλύπτοντας
τα εννοιολογικά, βυζαντινά στοιχεία στο έρ-
γο του Μάλεβιτς, ένιωσα να προσδίδονται
στα σχήματά του ιδέες που σε κάθε άλλη πε-
ρίπτωση θα ήταν δύσκολο να προσδιορι-
στούν. Οι πίνακες που έπαψαν να είναι
αξιωματικά ορόσημα της πορείας προς το
Μοντέρνο και μεταβλήθηκαν σε εικόνες. Το
κείμενο αυτό θα διανύσει την πορεία που
ανέδειξε το Μαύρο Τετράγωνο όχι σαν μια
εικόνα με οποιοδήποτε θέμα αλλά σαν εικό-
να μιας βυζαντινής Παναγίας» (σ.35-36).
Επίσης, ο συγγραφέας υπογραμμίζει πως ο
τρόπος που πρωτοστήθηκε το *Μαύρο Τετρά-
γωνο* το 1915 είναι ίδιος με τον τρόπο που
τοποθετούνται οι εικόνες της Παναγίας στην
προεπαναστική Ρωσία (στη γωνία του δωμα-
τίου και λοξά). Γράφει ο Μάλεβιτς (1933):
«Δεν προχώρησα ούτε στην παράδοση της
Αρχαιότητας και της Αναγέννησης. Παρέμει-
να πιστός στην τέχνη των χωρικών και μιμή-
θηκα την ζωγραφική των εικόνων». Ο ζω-
γράφος, λοιπόν, με το *Μαύρο Τετράγωνο*
δεν ζωγραφίζει ένα έργο όσο μια επιτομή
όλης της προηγούμενης ζωγραφικής κι έναν
προϊδεασμό του μέλλοντος. Τα μαύρα χρώ-
ματά του προετοιμάζονται κατ' αναλογίαν
των οχτώ επιπέδων της βυζαντινής εικόνας,
ενώ το πνευματικό αίτημα βρίσκεται πέραν
της μορφής, πίσω από το επίπεδο του Κά-
μπου, μαύρου ή χρυσού, αδιάφορο.

Ο Μάλεβιτς επιθυμούσε διακαώς να κατα-
σκευάσει ένα ιερό αντικείμενο χωρίς φορ-
μαλιστικές, αισθητικές αναφορές. Μια ση-
μαία για μια πίστη που βρήκε το θάρος ν'
αποκηρύξει τον Θεό της. Και μια τέχνη που
προβίβασε τον εαυτό της σε περιωπή θρη-
σκείας.

Μάνος Στεφανίδης

Οι Βρετανοί, ο Holland και η Κύπρος

Holland, Robert,

Britain and the Revolt in Cyprus 1954-1959,

Oxford: Clarendon Press, 1998,

(I+347pgs. Bibliography

Το βιβλίο του άγγλου ιστορικού Robert Holland αποτελεί την κορωνίδα της πρωτογενούς και πρωτοποριακής ρευνας του άγγλου ερευνητή για την αγγλική αποικιοκρατία γενικά και για την Κύπρο ειδικότερα, στην ιστορία της οποίας ο κ. Holland αφιέρωσε και επί-
πλους επιστημονικές μελέτες.

Το συνολικό έργο του άγγλου ιστορικού αποτελεί σταθμό για την σύγχρονη ιστορία της Κύπρου και του ελληνισμού γενικότερα. Το δε συγκεκριμένο βιβλίο θα γίνει αναντι-
ατάστατο σημείο αναφοράς για την ιστορία της αγγλικής αποικιοκρατίας στην Κύπρο.

Η κατά την εκτίμησή μου πιο σημαντική υμβολή του βιβλίου είναι ότι για πρώτη φο-
ά και με τη χρήση πρωτογενούς βρετανικού υρώως, αλλά και αμερικανικού αρχειακού υλικού, ξεγυμνώνεται η βρετανική πολιτική ης δεκαετίας του '50. Τα κρατικά αλλά και α προσωπικά ζήνητρα των Βρετανών, που αμόρφωσαν και υλοποίησαν την βρετανι-
ή στρατηγική και τις επιμέρους τακτικές κη-
ήσεις του Λονδίνου, παρουσιάζονται χωρίς ο περίτεχνο προπαγανδιστικό τους περιτύ-
ιγμα και τις προφάσεις και προσποιήσεις των αποικιοκρατών που δυστυχώς, μέχρι και
ις μέρες μας, θεωρούνται και παρουσιάζο-
ται ως η πραγματική ιστορία της Κύπρου
αι πάνω στις οποίες θεμελιώνονται χίλιες
αι μία χαμένες ευκαιρίες και αντλούνται
αθήματα για το μέλλον.

Σε τελική ανάλυση, η πολεμική αντιπαρά-
εση στην Κύπρο δεν ήταν επιλογή της ελλη-
ικής πλευράς. Της επεβλήθη από τους
γγλους στο πλαίσιο μιας εκλεπτυσμένης
λλά κυρίως προληπτικής εκ μέρους τους
τρατηγικής. Με έξυπνες και περίτεχνες τα-
τικές κινήσεις, η στρατηγική αυτή αποσκο-
ούσε να δημιουργήσει και να παρουσιάσει
την αγγλική κοινή γνώμη ένα ελλαδικό και
υπριακό εξτρεμισμό σε πολιτικό αλλά και
τρατιωτικό επίπεδο («τρομοκρατία»), ώστε
α δικαιολογείται μια πολυμέτωπη επίθεση
κ μέρους των Άγγλων, σε αγαστή συνεργα-
ία με τους Τούρκους, τόσο στο διπλωματι-
ό όσο και στο στρατιωτικό πεδίο.

Ο στρατηγικός στόχος των Άγγλων ήταν η
ατήρηση της εσαεί παρουσίας τους στην

Κύπρο διά του πολιτικο-στρατιωτικού ευ-
νουχισμού του ενωτικού κινήματος. Και εάν
και εφόσον απεφάσιζαν μια οποιαδήποτε
αλλαγή στο αποικιακό καθεστώς της Κύ-
πρου, πέραν της διασφάλισης των ζωτικών
τους συμφερόντων, η αλλαγή θα έπρεπε να
λάβει χώρα σε χρόνο της δικής τους επιλο-
γής και με δικούς τους όρους. Κάτι τέτοιο
συνέβη σ' όλες τις άλλες περιπτώσεις αποα-
ποικιοποίησης, με εξαίρεση όμως την τραυ-
ματική και ταπεινωτική εμπειρία της αποχώ-
ρησης/εκδίωξης τους από τη βάση του Σουέζ
στην Αίγυπτο (1954), που τους επεβλήθη
από τον πρόεδρο Νάσερ. Μια ανάλογη τα-
πεινωτική εμπειρία δεν μπορούσε να επανα-
ληφθεί, για τους άγγλους συντηρητικούς, και
στην Κύπρο και κυρίως από την Ελλάδα. Η
τελευταία, στα μάτια των άγγλων συντηρητι-
κών, όπως δηλώθηκε και δημόσια στη Βουλή
των Κοινοτήτων στις 28 Ιουλίου 1954, από
τον υπουργό Αποικιών Όλιβερ Λύττελτον, η
Ελλάδα ήταν μεν «φιλική» χώρα αλλά «ανα-
ξιόπιστος σύμμαχος». Η προσβλητική αυτή
αναφορά για την Ελλάδα από άγγλο αξιω-
ματούχο στη Βουλή των Κοινοτήτων εξέ-
φραζε επακριβώς την πραγματική πολιτική
στάση και αντίληψη του Λονδίνου έναντι σε
μια χώρα που πρόσφατα αντιστάθηκε νικη-
φόρα στον κομμουνισμό, που πολέμησε τον
ναζισμό και που υπήρξε παραδοσιακός σύμ-
μαχος των Βρετανών. Η δήλωση του Λύττελ-
τον ακολούθησε κατά πόδας την περιβόητη
δήλωση του υφισταμένου του υφυπουργού
Χένρυ Χόπκινσον, ότι η Κύπρος επεριλαμ-
βάνετο σ' εκείνες τις περιοχές της Κοινοπο-
λιτείας οι οποίες «ουδέποτε» θα είχαν το δι-
καίωμα της αυτοδιάθεσης.

Οι Βρετανοί εφαρμόζαν μεθοδικά την τα-
κτική εξώθησης της Ελλάδας στα άκρα,
δείγμα της οποίας υπήρξε και η συγκαταβα-
τική στάση και συμπεριφορά του άγγλου
υπουργού Εξωτερικών Αντόνο Ήντεν, τον
προηγούμενο χρόνο στην Αθήνα, όταν στη
συνάντησή του με τον πρωθυπουργό της
Ελλάδας στρατάρχη Παπάγο αρνήθηκε με
αλαζονικό και προσβλητικό τρόπο να συζη-
τήσει μαζί του το θέμα της Κύπρου.

Η θέση αυτή των Άγγλων της διαρκούς άρ-
νησης, στο πλαίσιο της προληπτικής τους
στρατηγικής κατά της Ελλάδας-Κύπρου που
προαναφέρθηκε, και η οποία ανατρέπει την
συμβατική σοφία περί χαμένων ευκαιριών
με υπαιτιότητα της κυπριακής πλευράς την
δεκαετία του '50, τεκμηριώνεται από την
πρωτογενή έρευνα του Holland. Το θεμε-

τραπέζι», στο οποίο
συμμετείχαν ο Γιάννης
Δάλλας ως συντονιστής
και οι Λουτσία
Μαρκεζέλλι-Λούκας,
Πάνος Μουλλάς, και
Νάσος Βαγενάς.

Αιγιναία: Περιοδική
Πολιτιστική Έκδοση
(τχ.1, Ιαν.-Ιούν. 2000).
τίτλος δανεισμένος από
το πρώτο περιοδικό της
ελεύθερης Ελλάδας, τη
βραχύβια «φιλολογική,
επιστημονική και
τεχνολογική εφημερίδα»
Η Αιγιναία. Η τωρινή
έκδοση φιλοδοξεί να
συνενώσει τους
παιλαιότερους χρόνους
με τους τωρινούς, τους
ντόπιους με τους φίλους
της Αίγινας, το
περιβάλλον το φυσικό
όσο και τα μνημεία – τα
δημιουργήματα των
ανθρώπων. Μια
πρωτοβουλία της
Αστικής μη
κερδοσκοπικής
Εταιρείας «Η Αιγιναία»
(Ιωάννου Σακκιώτου 8,
Κυψέλη Αιγίνης), που θα
μπορούσε να
λειτουργήσει
παραδειγματικά και για
άλλες ανάλογες δράσεις.

Βουλημία: μορφή
λαιμαργίας, που κατά
τον Αλέξανδρο Δουμά
στο *Περί Ορέξεως*
(μετάφραση: Ελένη
Ζαφειροπούλου, εκδ.
Περίπλους, 2000)
χαρακτηρίζει τον
πολιτισμένο άνθρωπο
και μάλιστα τον
δυστυχισμένο· ένα σκέτο
μαρτύριο! Το κείμενο
αυτό είναι ο πρόλογός
του σ' ένα βιβλίο που
εκδόθηκε μετά το
θάνατό του: *Το μικρό
μου λεξικό μαγειρικής*.
Ένας πληθωρικός

μυθιστοριογράφος και ένα δεινός καλοφαγάς συνδυάζονται θαυμάσια στο πνευματώδες αυτό κείμενο. Καλή σας όρεξη!

Για τη Νίσυρο, το μικρό αιγαιοπελαγίτικο νησί, που όλο είναι ένα υφαίστειο, έγραψε ως και «Νισυριάδα» ο γλυκύτατος Νίκος Χαρτοφύλης. Τώρα τον αποχαιρετούν οι φίλοι κι οι γνωστοί του και τον μνημονεύουν με τρυφερότητα οι συντάκτες του περιοδικού *Διαβάτης της Νισύρου* (Μανδράκι 85303, Νίσυρος, τχ. 19, Αύγ. 2000): «Με τα γλυκά πολύχρωμά του φώτα / στου μελανού τ' ορίζοντα τα βάθη / Πάει κι ο τόνος της χαράς ... Σαν πρώτα / Το δύστυχο νησί εβουβάθη».

Διαβάζω τα ποιήματα του Αλέξανδρου Ίσαρη. Θα επιστρέψω φωτεινός.

Ποιήματα 1993-1999 (εκδ. Άγρα, 2000): «Χιονίζει στα μάτια μου απ' το πρωί / Οι νιφάδες δεν μ' αφήνουν να κλάψω / Κάτω από το φως της λάμπας / Όταν το σώμα σου γίνεται τόξο της νύχτας / Και τα πουλιά τραυλίζουν Σ' αγαπώ. // Πουλί στον μαύρο ουρανό / Και ασταθής ο έρωας από μελάνη σινική / Να κάθεται σαν Ιαγουάρος / Που περιμένει τη βροχή. / Δεν υπάρχει άλλος τρόπος αγάπη μου / Μονόδρομος η ζωή μας τώρα πια / Μαζί θα κολυμπήσουμε στον ποταμό / Κοιτάζοντας το δάσος με τις φτέρες».

ο χαρτοκόπτης

λιώδες έργο του, *Britain and the Revolt in Cyprus 1954-1959* τεκμηριώνει, πέραν των προαναφερθέντων, ότι τα γνωστά σχέδια των Άγγλων (Σύνταγμα Ουίνστερ 1948, Σχέδιο Χάρτινγκ 1956, Σύνταγμα Ράντκλιφ 1956) δεν υπήρξαν παρά μόνο «κοσμητικά» παιχνίδια που στόχευαν στην ικανοποίηση της δικής τους κοινής γνώμης και κυρίως στην ικανοποίηση της αμερικανικής κυβέρνησης, αλλά και παράλληλα στην παγίδευση της δικής μας πλευράς.

Η οποιαδήποτε εκδήλωση μετριοπάθειας πριν από το 1955 (όπως στην περίπτωση Παπάγου), όσο και μετά (στην περίπτωση Μακαρίου στις συνομιλίες Χάρτινγκ), εθεωρείτο από το Λονδίνο, όπως τεκμηριώνει ο Holland, άκρως επικίνδυνη εξέλιξη που έπρεπε να τερματισθεί διότι απειλούσε με εκτροχιασμό την βρετανική στρατηγική. Η τριμερής διάσκεψη του 1955 στο Λονδίνο, στην οποία η Ελλάδα παρευρέθη για να δείξει καλή πίστη, οργανώθηκε από τους Άγγλους για ν' αναδείξει τον τουρκικό παράγοντα αλλά και για να καταλήξει σε πολιτικό αδιέξοδο και στις τουρκικές βιοπραγίες κατά του ελληνισμού στην Τουρκία. Τέτοιες μορφής αντιδράσεις εκ μέρους της Τουρκίας επιδιώκονται από τους Βρετανούς, ώστε να δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος βίας στην Κύπρο και αντίστοιχης έντασης στις ελληνο-

τουρκικές σχέσεις.

Η βρετανική στρατηγική της τεχνητής έντασης λάμβανε χώρα σε συνεργασία με τους Τούρκους. Αυτό διήρκεσε μέχρι το 1958, όταν η Τουρκία αυτονομήθηκε τελείως από τους Άγγλους και άρχισε να επιβάλλει στο Λονδίνο την δική της πολιτική, μ' ένα καθαρά εκβιαστικό τρόπο, σε σημείο που οι Βρετανοί άρχισαν να προβληματίζονται και να θεωρούν την Άγκυρα ως μεγαλύτερη απειλή για τα συμφέροντά τους παρά την Ελλάδα και την ΕΟΚΑ!

Σημαντικές όμως εξελίξεις στον χώρο της Μέσης Ανατολής, στις οποίες δεν παραπέμπει ο Holland και που αφορούσαν στον Ψυχρό Πόλεμο και το παγκόσμιο ισοζύγιο δυνάμεων, λάμβαναν χώρα την περίοδο αυτή. Η κατάρρευση κυρίως του φιλο-δυτικού Συμφώνου της Βαγδάτης (1958) δραστηριοποίησε τον αμερικανικό παράγοντα, ο οποίος επέβαλε στους συμμάχους, Βρετανούς, Τούρκους και Έλληνες την απαιτούμενη, από τις περιστάσεις, πειθαρχία. Το αποτέλεσμα της πειθαρχίας αυτής ήταν η «διά συμβιβασμού» συμφωνημένη λύση του Κυπριακού, που ήταν η λύση της εγγυημένης, δηλαδή περιορισμένης, ανεξαρτησίας των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου του 1959-60.

Μάριος Ευρυβιάδης

ΣΚΗΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ

Φίλιππος Φιλίππου, *Αντίο, Θεσσαλονίκη*, εκδόσεις Πόλις 1999, σελ. 287

Ο Φίλιππος Φιλίππου στα προηγούμενα μυθιστορήματά του, *Το τέλος μιας περιπλάνησης* (1987), *Κύκλος θανάτου* (1987), *Το χαμόγελο της Τζοκόντας* (1988) και το *Μαύρο γεράκι* (Πόλις, 1996), χρησιμοποιεί ως χώρο δράσης των ηρώων του την Αθήνα, που τη γνωρίζει αρκετά καλά, αφού ζει σε αυτήν. Το *Αντίο, Θεσσαλονίκη*, όγδοο βιβλίο (μετά τη μελέτη Ο πολιτικός Νίκος Καββαδίας, Άγρα, 1996) και πέμπτο μυθιστόρημά του, τοποθετείται στη Θεσσαλονίκη, μια πόλη-λιμάνι που αυτόν, τον πρώην ναυτικό, τον έλκει σε μεγάλο βαθμό. Κεντρικός του ήρωας -και αφηγητής- είναι ο δημοσιογράφος Τηλέμαχος Λεοντάρης, το alter ego του συγγραφέα, γνωστός από το μυθιστόρημα *Το χαμόγελο της Τζοκόντας* που, θέλοντας να εκμεταλλευτεί δημιουργικά την περίοδο των καλοκαιρινών διακοπών του, φτάνει στην άδεια πόλη (είναι Αύγουστος κι η ζέστη ανυπόφορη) για να κάνει μια έρευνα. Τον ενδιαφέρει η δολοφονία του Γεώργιου του Α' από τον αναρχικό ή παράφρονα ή πράκτορα ξένων δυνάμεων κατ' άλλους, Αλέξανδρο Σχινά, που έγινε στις 5 Μαρτίου του 1913 κοντά στην παραλία, την ώρα που

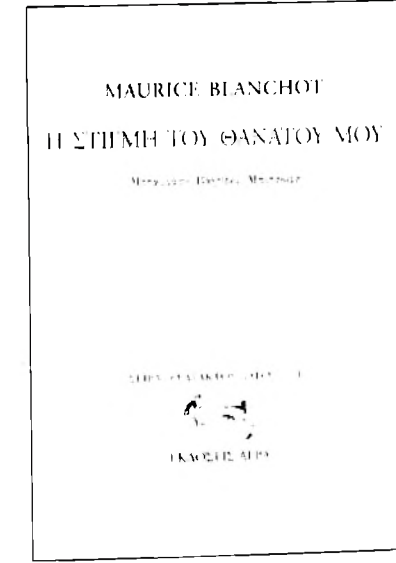
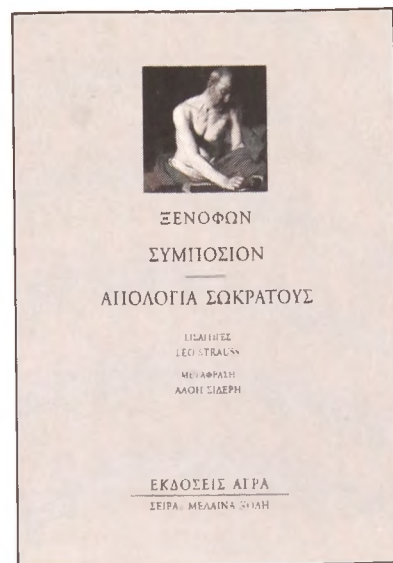
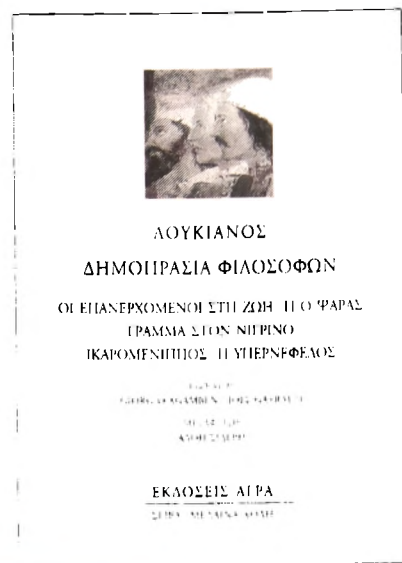
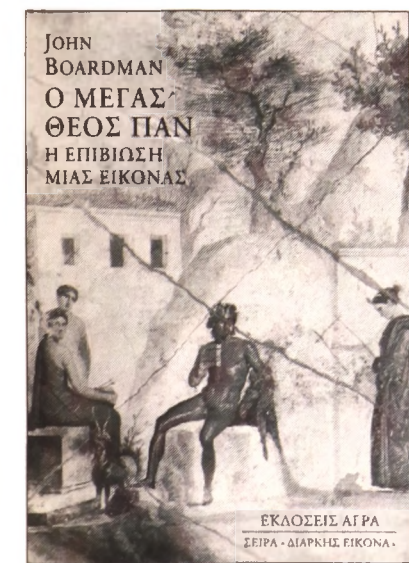
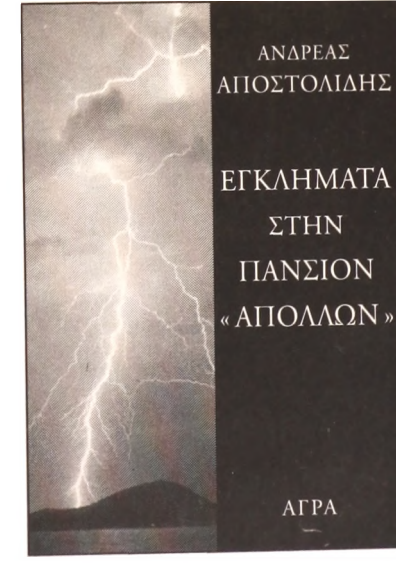
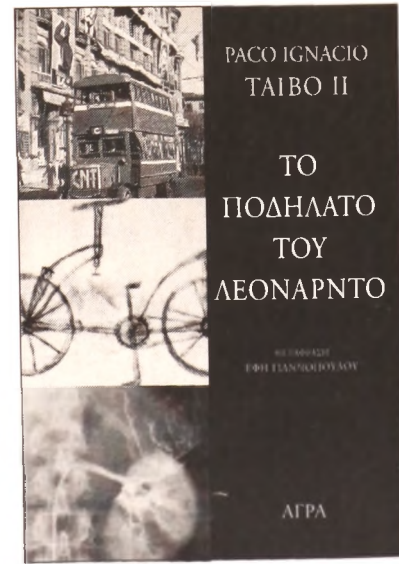
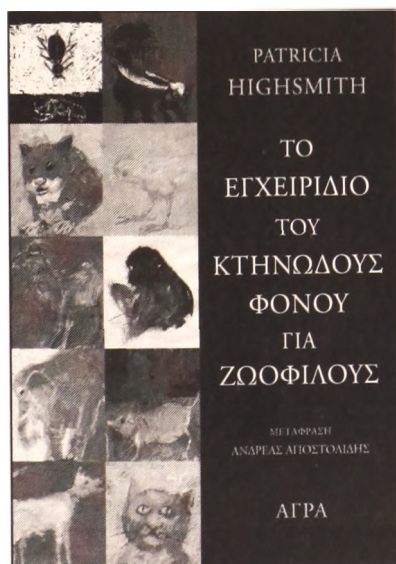
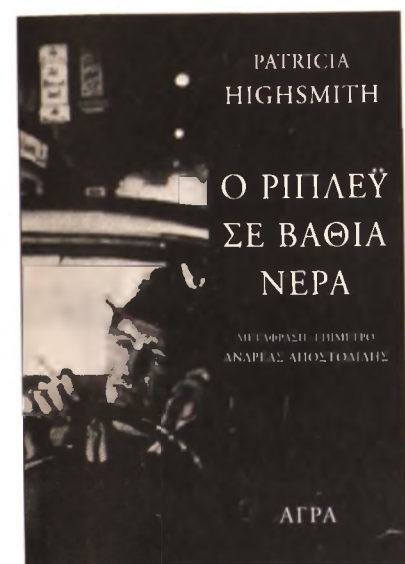
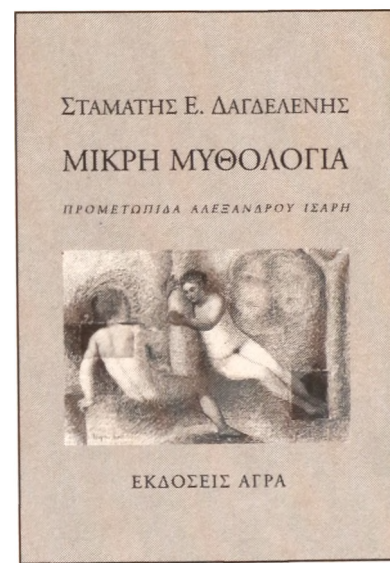
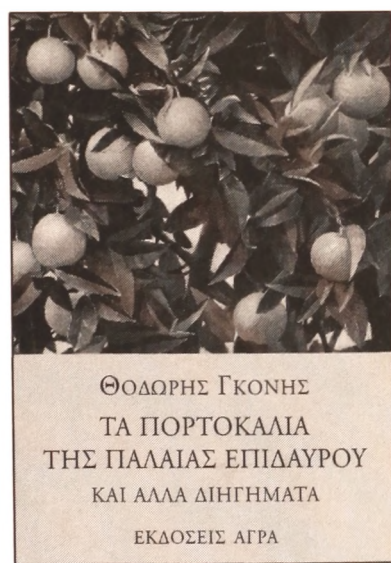
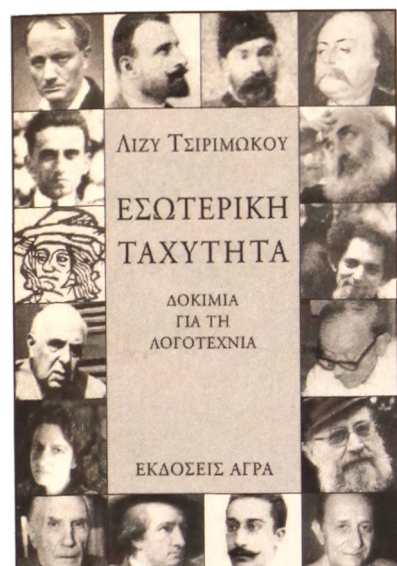
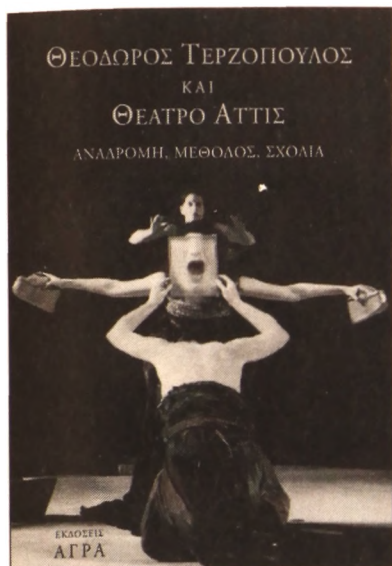
ο βασιλιάς έκανε τον περίπατό του.

Ο Λεοντάρης, που περιπλανάται στην πόλη άγνωστος μεταξύ αγνώστων προσπαθώντας να χαλαρώσει και να περάσει απαρατήρητος, γνωρίζει τη Σόνια, μιαν ευαίσθητη ποιήτρια. Για χάρη της παρατείνει την παραμονή του στη Θεσσαλονίκη, αναλαμβάνοντας να εξιχνιάσει τις συνθήκες θανάτου του Δώρου, του συντρόφου της, ο οποίος είχε αρχίσει έρευνες για κάτι υποθέσεις παράνομων υιοθεσιών και ταυτόχρονα ήταν αναμειγμένος σε ελληνοποιήσεις ξένων αθλητών από βαλκανικές χώρες.

Ο Φίλιππος Φιλίππου είναι ένας από τους ελάχιστους συγγραφείς που καλλιεργούν σήμερα την αστυνομική λογοτεχνία στη χώρα μας (Πέτρος Μάρκαρης, Ανδρέας Αποστολίδης, Πέτρος Μαρτινίδης), προσπαθώντας να αναβιώσουν το αστικό μυθιστόρημα που εισήγαγε με μεγάλη επιτυχία ο Γιάννης Μαρής τη δεκαετία του 1950. Χρησιμοποιεί την αστυνομική πλοκή ως όχημα και ως πρόσχημα για να μιλήσει για τη σύγχρονη ελληνική αστική κοινωνία. Καταγράφει σκηνές και επεισόδια της καθημερινότητας, σκιαγραφεί συνηθισμένους ανθρώπινους χαρακτήρες που κυκλοφορούν δίπλα μας, γύρω μας, κοντά μας, και δημιουργεί μια υποβλητική νουάρ ατμόσφαιρα. Σ.Ν.



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ



ΕΣΤΙΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1885

